هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

40

سالٚی/ 2007 – بەرگی چل

چاپی یەکەم/ سالٚی 2007

پێرِیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/4/17 ل5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/4/18 ل77

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/4/24 ل127

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/4/25 ل181

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/7 ل241

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/5/9 ل319

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/14 ل361

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/5/15 ل405

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2007/5/27 ل457

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/28 ل519

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/5/29 ل585

1-هەموو ئەو كەس وخێزانانەی كەمندالی ئەنفاكراوەكانیان بەناوی خۆیان تۆماركردووە لە لێپرسینەوەی یاسایی دەبووردرێن و سەر لەنوێ بەناوی دایك وباوكی شەرعییان بەپێی داواكارییەك كە لەلایەن خاوەن بەرژەوەندیی یاخود داواكاری گشتی پێشكەش كرابێ تۆماردەكرێن.

2- پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران حوكمەكانی ئەم بڕیارە جێبەجێ بكەن.

3- كار بەهیچ دەقێك ناكرێت گەر لەگەڵ حوكمەكانی ئەم بڕیارە ناكۆك بێت.

4- ئەم بڕیارە لەرۆژی بلاوكردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی(وەقائیعی كوردستان)دا جێبەجێ دەكرێت.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەم پرۆژەیە ئاراستەی لیژنەی یاسایی ولیژنەی مافی مرۆڤ ولیژنەی پێشمەرگە دەكرێت كەپەیوەندی هەیە پێوەیەوە، بۆ هەمان مەبەست وەكو پرۆژەكانی پێشوو، خاڵی چوارەم: خوێندنەوەی یەكەمی پرۆژەی یاسای یەكەم هەمواركردنی یاسای رێكخستنی مولكیەتی كشتوكاڵی ژمارە(90)ی ساڵی 1975.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بڕیار

پشت بەحوكمی بڕگە(1)لە ماددەی (56)لە یاسای ژمارە(1)ی ساڵی (1992)ی هەمواركراو، ولەسەرداوای وەزیری كشتوكاڵ و ئاودێری و رەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران، ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستان – عێراق، لە دانیشتنی ژمارە ()ی رۆژی //2007یدا ئەم بڕیارەی خوارەوەی دەرچوواند:

دەقی ماددەی هەشتەم لە یاسای ژمارە (90)ی ساڵی 1975، یاسای رێكخستنی مولكایەتی كشتوكاڵی لە ناوچەی كوردستانی ئۆتۆنۆمی بەم شێوەی خوارەوە هەموار دەكرێت:

ماددەی هەشتەم: هەركەسێكی گوتی مافی تەسەروفم لە زەوی ئەمیریی كشتوكاڵی دا هەیە، كە تەسویە نەكراوە، یان بڕیارەكانی چەسپاندنی مافی تەسەروفی پلەی یەكلاكەرەوەی وەرنەگرتووە بەپێی یاسای چاكسازی كشتوكاڵی یان ئەوەی بڕیارەكانی تەسویەی هەڵوەشاوەتەوە ودەركەوتیش تەسەروفی كردووە، بەپێی مامەڵەی كشتوكاڵی بۆ ماوەی پێنج ساڵی پێش جێبەجێكردنی یاسای سەرەوە، ئەوا ئەو ڕووبەرەی كە لەژێر تەسەروفیەتی بەناوی دەوڵەت تۆماردەكرێ و ئەو كەسە بۆ هەیە تەسەروفی بكات بەمەرجێك لەیەكەی دابەش كردنی لەو ناوچەیەدا رەت نەكات وئەمانەی خوارەوە لەمە بەدەردەبن:

1-زەوی وزاری كشتوكاڵی و ئەو باخانەی كەمولكی دەوڵەتن بەپێی بەڵگەنامەی تاپۆی باوەڕپێكراو، دەبنە مولكی سرف.

2- ئەو زەوی وزار وباخانەی بەتەواوی وقف كراون، بەپێی سەنەدی تاپۆ یان بەڵگەی وەقفی باوەڕپێكراوی یاسایی.

3- ئەو زەوییانەی ماوەیەكە درەختیان تێدا روێنراوە كەلە(10)ساڵ كەمتر نەبێ وتێكڕای ژمارەی ئەو درەختانەش لە دۆنمێك دا لە(40)درەخت كەمتر نەبێ.

4- ئەو زەوی وباخانەی کە بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی ژمارە(702)ی ساڵی 1973دەیان گرێتەوە.

دووەم: کارکردن بە بڕیاری(1571)ی ساڵی 1978 رادەگیرێ.

سێیەم: ئەو زەویانەی کەوتوونەتە ناو نەخشەی بنەڕەتی شارەوانیەکان کە تەسویە نەکراون یان بڕیارەکانی رادەی یەکلاکەرەوەیان وەرنەگرتووە وەك موڵکی سرف بەناوی شارەوانی پەیوەندیدار تۆمار دەکرێن.

چوارەم: پێویستە ئەنجومەنی وەزیران حوکمەکانی ئەم بڕیارە جێبەجێ بکات.

پێنجەم: وەزارەتە پەیوەندیدارەکان بۆیان هەیە رێنمایی پێویست بۆ جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم بڕیارە دەربکەن.

شەشەم: کار بەهیچ دەقێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم بڕیارە ناکۆك بێ.

حەوتەم: ئەم بڕیارە لە رۆژی بلاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی(وەقائیعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێ.

هۆیەکانی دەرچوواندنی ئەم یاسایە

سەبارەت بە ئەنجام نەدانی تەسویەو چەسپاندنی ماڤی تەسەروف و عەینی بە هۆی بزووتنەوەی رزگاریخوازیی کوردی، لە زۆربەی ناوچەکانی کوردستان و دانانی ئەو ناوچانە بەمەحزووری ئیداریی وئاسایشی وکردنیان بەزەوی ئەمیری سرف وبێ بەش کردنی جوتیاران لەوەبەرهێنانی زەوی وزارەکانیان و بۆ لادانی زەرەرو زیان لەسەر ئەم توێژەی کۆمەڵگا وپێدانەوەی مافە زەوتکراوەکان بەخاوەنەکانیان وبۆ فراوان کردنی بوار لەبەردەم شارەوانیەکان بۆ بەکار هێنانی ئەو زەویانەی کەوتوونەتە نێو سنوورەکانی بۆ پرۆژەی وا کەبەپێی نەخشەی بنەڕەتی سوودی گشتی هەبێ، بۆیە ئەم بڕیارە دەرچوێنرا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس ئەم پرۆژەیە ئاراستەی لیژنەی یاسایی ولیژنەی کشتوکاڵ ولیژنەی دارایی وئابووری و لیژنەی شارەوانی دەکەین، بۆ هەمان مەبەست پێم باشە ئەوەمان لەبیر بێت ئەگەر بکرێت لیژنەکان پاش ئەوەی راپۆرتی خۆیان بنووسن کۆبوونەوەیەك بکەن، بۆ یەکخستنی راپۆرتەکەیان، کارەکەیان ئاسان دەبێت، ئەگەر رێك نەکەوتن ئەو وەختە هەریەکەو راپۆرتی خۆی ئیحتیفاز پێوە بکات وبیخوێنێتەوە، بڕگەی پێنجەم: خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای داواکاری گشتی لەهەرێمی کوردستان.

بەڕێز محمد صالح اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرۆژەی یاسایی داواکاری گشتی ژمارە(59)ی ساڵی 1979

ماددەی (1): ئەندامانی داواکاری گشتی ئەوانەی لە خزمەتکردندا بەردەوامن بە پێی پلە و پۆلین و کۆنی ئەو پۆستەی تێیدایە، لە کاتی دەرچوونی ئەم یاسایە بە دادوەر دەژمێردرێن، هەمان ئەو حوکمانەی بەسەر دادوەراندا پیادە دەکرێ دەیانگرێتەوە، کەڵك لە هەموو ماف و تایبەتکاریەکانی دادوەران بە هەمان شێوە وەردەگیرێ.

ماددەی(2): ساڵانی خزمەتکردنی ئەندامانی داواکاری گشتی کە دەکەونە ژێر حوکمی ماددەی(1)ی ئەم یاسایە و پۆلین و پۆستەکانیان و کۆنییان، بۆ مەبەستی پیادەکردنی حوکمەکانی یاسای دەسەلاتی دادوەریی هەرێمی کوردستان ژمارە(14)ی ساڵی 1992، کاری پێ دەکرێ.

ماددەی(3): ئەندامانی داواکاری گشتی ئەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە لە کارەکانیان بەردەوام دەبن کە لە دەقی یاسای داواکاری گشتی ژمارە 159ی ساڵی 1979 هاتووە.

ماددەی(4): بڕگەی یەکەمی ماددەی(1)ی ئەم یاسایە هەمواردەکرێ بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

پاراستنی سیستەمی هەرێمی کوردستان و ئاسایش و دەزگاکانی و پێداگرتن لەسەر دیموکراسیەت و بەرژەوەندیە باڵاکانی گەلی کوردستان، پاراستنی سامانی هەرێم.

ماددەی(5): بڕگەی دووەم لە ماددە(1)ی ئەم یاسایە هەمواردەکرێ و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

پشتگیری کردنی سیستەمی دیموکراتی هەرێمی کوردستان و پاراستنی بنەما و چەمکەکانی لە چوارچێوەی ڕێزگرتن لە مەشروعیەت و ڕێزگرتن لە پیادەکردنی یاسا.

ماددەی(6): بڕگەی سێیەم لە ماددە(1)ی ئەم یاسایە هەمواردەکرێ بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

بەشدارکردن لە گەڵ دەسەلاتی دادوەری و لایەنەکانی تایبەتمەند لە ئاشکرا کردنی بە پەلەی کارە تاوانکاریەکان و کارکردن لە سەری بە خێرایی و دوایی پێهێنانی دۆزەکان (کێشەکان) و دورکەوتنەوە لە داخستنی بەبێ هۆی دادگایی کردنەکلن، بە تایبەتی ئەو تاوانانەی کە ئاسایش و سیستەمی دیموکراتی هەرێم دەگرێتەوە.

ماددەی(7): بڕگەی دووەم لە ماددەی (42)ی ئەم یاسایە هەمواردەکرێ و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

ئەندامانی داواکاری گشتی کارکانیان ئەنجام دەدەن دوای ئەوەی بەم شێوەیەی خوارەوە سوێند دەخۆن:

بە خوای گەورە سوێند دەخۆم کارەکانی فەرمانبەرێتیەکەم بە باشترین شێوە جێبەجێ بکەم و لە نێوان خەڵکدا بە هەق و دادەورانە دادوەری بکەم و یاساکان بە ئەمانەت و دەستپاکی و بێلایەنەوە پیادە بکەم و خودا لەوەی کە دەیڵێم ئاگادارە.

ماددەی(8): بڕگەی شەشەم لە ماددە(49)ی ئەم یاسایی هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی(9):

یەکەم: زاراوەی ئەنجومەنی میللەتان و ڕێکخراوە کۆمەڵایەتیەکان لە هەر کوێیەکی ئەم یاسایە هاتبێت دەکرێت بە ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی.

دووەم: ئەم دەستەواژانەی لە خوارەوە هاتوون لە هەر کوێیەکی ئەم یاسایە دا هاتبێت لا دەبردرێت (ئامانجەکانی شۆرش، کەرتی سۆشیالیستی، ئەنجومەنی داد، ئەبی غرێب).

مادده(10): ئەم یاسایە لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی وقائیعی کوردستان جێبەجی دەکرێ.

هۆیەکانی دەرکردن

لەبەر ئەوەی یاسای داواکاری گشتی ژمارە (159)ی ساڵی 1979 لە ژێر سێبەری رژێمی بەسەر چوو دەرکراوە، بنەما و چەمکەکانی رژێمی ئاماژە بۆ کراو دەردەبڕێ و لەگەڵ بنەما و چەمکەکانی سیستەمی فیدرالی کوردستان ناگونجێت و لەپێناو ئەوەی ئەندامانی داواکاری گشتی رۆڵی گاریگەری خۆیان بەرێکی و یەکسانی لەگەڵ دادوەراندا لە پرۆسەی دادوەریدا و یاساکان پیادەبکرێ و دەوڵەتی یاسا بنیاتبنرێ، و ئەو پرەنسیپ و ئامانج و بنەماکانی ئەم یاسایە لەگەڵ بەرژەوەندی و ئاسایشی هەرێم کۆك بێت ، و لە پێناو پاراستنی سیستەمی فیدرالی و بۆ هێنانە دی لێکچوونی ئەندامانی داواکاری گشتی و دادوەراندا وەکو لە دەقی یاسای دەسەڵاتی دادوەری هەرێمی کوردستانی ژمارە(14)ی ساڵی 1992 و یاسای داواکاری گشتی ژمارە (159)ی ساڵی 1979 دا هاتووە لەبەر ئەوەی توانا لە هەردوو لایەندا هەیە بۆ ئەوەی کاری ئەویدیکەی ئەنجام بدات لە پێناو رێگەدان بە ئەندامانی داواکاری گشتی بۆ ئەوەی پۆستە دادوەریەکان بگرنە ئەستۆ وەکو لە دەقی یاسای دەسەڵاتی دادوەریدا هاتووە، و لە پێناو ئامادەکردنی زەمینەیەکی لەبار بۆ ئەوەی هەر یەکێکیان لە کاتی پێویستدا بتوانن کاری ئەویدیکە بگرنە ئەستۆ ، لەبەر ئەو پرەنسیپەی کە لە بەشی زۆری یاساکانی دەوڵەتان کاری پێ دەکرێ ولە پێناو هێنانە دی ئەمانە ئەم یاسایە دانراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەم پرۆژەیەش ئاراستەی لیژنەی یاسایی ولیژنەی ناوخۆو لیژنەی دارایی وئابووری دەکەین بۆ هەمان مەبەست کەلە پرۆژەکانی تر ئیشارەتم پێداوە، خاڵی شەشەم: خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان لەهەرێمی کوردستان. کەلەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە فەرموون.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرۆژەی یاسایی بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق

لەسەر داوای ژمارەی یاسایی لە ئەندامنی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عیراق، ئەنجومەنی نیشتمانیی لە دانیشتنی رۆژی / /2007 یدا بڕیاری دەرچوواندنی ئەم یاسایەی دا

ماددەی یەکەم: هێنان یا دروست کردن یا فرۆشتنی هەر جۆرێك لە جۆرەکانی بەروبوومی تووتن قەدەغە دەکرێ لە هەرێم، ئەگەر لە پێکهاتەکانی ماددەی وای تێدابوو زیان بە تەندروستی و ئەقڵ بگەیەنێ و مەبەستیش لە ماددەی زیان بەخش بە تەندروستی و ئەقڵ هەر ماددەیەکی کیمیایی یا سروشتی بێ و کار لە ئەقڵ یا خود کۆئەندامی دەماری مرۆڤ بکات.

هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

44

سالی/ 2007 – بەرگی چل و چوار

چاپی یەکەم/ سالی 2008

پێرێست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/10/22 ل5

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/10/23 ل31

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/10/24 ل43

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/10/30 ل85

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/10/31 ل119

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/11/5 ل147

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2007/11/8 ل187

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/11/12 ل209

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (22) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/11/14 ل259

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (23) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/11/19 ل327

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (24) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/11/20 ل365

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (25) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/11/21 ل429

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (26) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/11/26 ل485

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (27) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/11/27 ل523

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (28) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/12/3 ل555

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (29) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/12/4 ل559

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (30) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/12/5 ل615

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (21)

دوو شەممە رێكەوتی 2007/11/12

كاتژمێر (11)ی سەر لە بەیانی رۆژی دوو شەممە رێكەوتی 2007/11/12 ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆكی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبداللە(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبداللە سكرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (21)ی خولی دووەم, ساڵی (2007) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەمواركراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (21)ی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی سێیەمی خولی هەڵبژاردنی دووەمی پەرلەمانی كوردستان – عێراق, بەرنامەی كار بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەروو و گفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان، لە هەرێمی كوردستان - عێراق، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای یەكەم هەمواركردنی یاسای رێكخستنی موڵكیەتی كشتوكاڵی ژمارە(90)ی ساڵی 1975، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بۆمان هاتووە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنی ئەمرۆمان دەكەینەوە, بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار كراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆكایەتیی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژمارە ()ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كات(11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دوو شەممە رێكەوتی 2007/11/12دا بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەروو و گفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان، لە هەرێمی كوردستان - عێراق، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای یەكەم هەمواركردنی یاسای رێكخستنی موڵكیەتی كشتوكاڵی ژمارە(90)ی ساڵی 1975، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بۆمان هاتووە.

بەخێر هاتنی برای بەڕێز كاك زریان، وەزیری تەندروستی و برای بەڕێز كاك دارا وەزیری ژینگە، برای بەڕێز كاك سعد وزیری هەرێم بۆ كاروباری پەرلەمان، بەخێرهاتنیان دەكەم، كە بەشداران لەگەڵمان بۆ بڕگەی یەكەم، هەروەها كاك سعد هەمیشە لەگەڵمان بەشدارە، بەخێر بێت سەرچاو، داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی و ئەو لیژنانەی كەوا راپۆرتیان هەیە، ماڤ مرۆڤ راپۆرتیان هەیە، كاك رشادیش راپۆرتی هەیە، با لیژنەی تەندرستی و لیژنەی یاسایی دانیشن، فەرموو.

بەنیسبەت ئەوانەی کە پرۆژەکەمان تەحویلیان کرد، لیژنەی یاسایی و, لیژنەی تەندروستی و, لیژنەی مافی مرۆڤ و لیژنەی شارەوانی. خاڵی یەکەمی بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان بریتیە لە، خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان، لە هەرێمی کوردستان –عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە، ناوەکانیشیان پێشتر خوێندراوەتەوە حەزدەکەن جارێکی تر دەیخوێنمەوە. ڤیان دزەیی، محمد فەرەج، د.نوری تاڵەبانی، تارق جامباز، کریم بحری، د.شکریە رسول، طلعت خضر، سید طلعت، د. ئاریان خالص، خلیل ابراهیم، عبدالکریم ابوبکر هەمەوەندی، پەخشان زەنگەنە، کوێستان محمد، گیلاس محی الدین، سەردار هرکی، رشاد احمد، کەژاڵ مجید، ئەوانی تر ناویان دەرنەچووە، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم بخوێننەوە، کەوا پڕۆژەکە خاڵ بە خاڵ بخوێننەوە، رەئی خۆیان لەسەر ئەو خالآنە بڵێن، فەرموون.

بەڕێز عبدالکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێستا کاک کریم بحری، بە عەرەبی دەیخوێنێتەوە، ئێنجا رەئی لیژنەکە دەخوێنێتەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی یەکەم: هێنان یا دروست کردن یا فرۆشتنی هەر جۆرێك لە جۆرەکانی بەربوومی تووتن قەدەغە دەکرێ لە هەرێم، ئەگەر پێکهاتەکانی ماددەی وای تێدابوو زیان بە تەندروستی و ئەقڵ بگەیەنێ و مەبەستیش لە ماددەی زیان بەخش بە تەندروستی و ئەقل هەر ماددەیەکی کیمایی یا سروشتی بێ و کار لە ئەقڵ یا خود کۆئەندامی دەماری مرۆڤ نەکات.

بەڕێز عبدالکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادە الاولی: یحظر استیراد او تصنیع او بیع اي نوع من انواع منتجات التبغ في الاقلیم اذا احتوت في مکوناتە علی مضافات ضارة بالصحة والعقل ویقصد بالمضفات الضارة بالصحة والعقل ایة مواد کیمیاویة او طبیعیة تؤثر في العقل او الجهاز العصبي للانسان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ئێمە لیژنەی یاسایی، پێمان باش بوو، کە ناوی یاساکە(قانون مکافحة تدخين نەبێ،(قانون حظر التدخین في اقلیم کوردستان- العراق)، شتەکە جوانترە، چونکە ئەو یاسایە بۆئەوەی نییە، کەوا هەر مەنعی بکات جگەرە بکێشێ، بەس تەنزیمی دەکات، لەبەر ئەوەی بە حظر باشتر دەردەچیتن، ئەوە یەك، یەکی تریش ئەمە هەروەکو لە یاساکانی تردا هاتووە، کارمان کردووە و، رۆیشتووە، تبویب و ئیعادەی صیاغە و دیباجە و ئەو شتانە تەخویلمان بکەن، بۆی دابنێینەوە، وەکو یاساکانی تر، بەنیسبەت ماددەی یەکەمیش، ئێمە ئیعادەی صیاغەمان کردۆتەوە، دوای ئەوەی کە ئیعادەی صیاغەمان کردۆتەوە، بۆ ئەوەی کەوا هاووڵاتی بزانێ دوای ئەوەی کە حوکمەکە چەسپا، بزانین مخالف و سەرپێچی کار، سزایەکەی چییە، سزایەکەشمان لەگەڵی داناوە، نەك لە دوایی بێت، بەم جۆرەی کە ئێستا دەیخوێنمەوە.

الماده الاولى: يحظر صنع او استيراد اي نوع من منتجات التبغ او المتاجرة بها في الاقليم اذا احتوت على مواد كيمياوية ضارة بالصحة او مؤثرة في العقل او الجهاز العصبي للانسان ويعاقب المخالف بالحبس و بغرامة لا تقل عن (خمسة ملايين) دينار ولا تزيد على(عشرين مليون)دينار؟

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، لیژنەی مافی مرۆڤ، فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە یەكەم، لەسەر عنوانەكە پێشنیارێكمان هەیە، یاسای قەدەغەكردنی جگەركێشان بكرێتە یاسای نەهێشتنی جگەرەكێشان لە هەرێمی كوردستان. بەنیسبەت ماددەی یەك، ئێمە لە ئەسڵی پرۆژەكە پێمان باشە بەم جۆرەی خوارەوە بخوێنرێتەوە، بەڵام بەداخەوە ئێمە نەصە عەرەبیەكەمان لا بوو، نەصە كوردیەكەمان لا نەبوو، لەبەر ئەوەی لەسەر ئەوە موناقەشەمان كردووە(لا يجوز استيراد او انتاج او بيع كافة منتوجات التبغ مالم تكن مطابقة للمواصفات والمعايير الدولية المعمولة.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك محمد، خۆی تەركیز لەسەر ئەوەی صیغەكە، ناكرێت دوو یان سێ صیغە تەرح بكرێت، یەعنی ئەو صیغەیەی لیژنەی قانونی تەرحی دەكات، ئەگەر كەلیمەیەك هەبێ، پەیوەندی بە لیژنەكانی تر هەبێ، یان ئەگەر چوار پێنج صیغە بێتە پێش موناقەشەمان پێ ناكرێت، راستیەكەی، یەعنی تۆ مەسەلەن لە لیژنەی مافی مرۆڤەوە ئەوەی عیلاقەی بە مافی مرۆڤەوە هەیە لەسەر ئەو صیغەیە، كەلیمەیەكت ئیزافە هەبێت، یاخود پشتگیریت لێ دەكەین، وا بێت، ئەگەر نا صیغەی تەقدیم كراو، ئەوان مەسئولن لێی، فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە لەم یاسایانە ئەوەی كە تۆ ئاراستەی ئێمەی دەكەی، ئێمە موناقەشەی ئەوە دەكەین، ئێمە موناقەشەی راپۆرتی لیژنەی یاسایی ناكەین، لەبەر ئەوەی ئێمە موناقەشەی ئەو پرۆژەمان كردووە كە تۆ ئاراستەی ئێمەت كردووە، سەرۆكایەتی ئاراستەی ئێمەی كردووە، بەرچاوی لیژنەی مافی مرۆڤ خراوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

دەزانی، دەبێ وا موناقەشە بكرێت، چونكە صیاغەكە لە رووی یاساییەوە، لە رووی قانونیەوە، دەبێت لیژنەی قانونی دایڕێژێت، بەڵام جەنابت دەبێت رایەكە موناقەشە بكەیت، بڵێ ئەو صیاغەیە، لەگەڵ فلان نوقتەی مافی مرۆڤدا ناگونجێت، پێمان باشترە وا بێت، ئەگەر نا تۆ بەدوای صیاغەیەكدا بگەڕێی، لە جیاتی لیژنەی قانونی تووشی ئیشكالمان دەكەی بەڕاستی، لیژنەكانی تریش رەنگە وابێت، یەعنی مەسەلەن بڵێی ئەو صیغەیە، لەبەر ئەوەی ئەو صیغەمان پێ باشترە، چونكە ئەو مەوزوعە لە ناحیەی لیژنەی مافی مرۆڤەوە باشتر دەبێتن، دەبێت شەرحی بكەی، بۆ ئەوەی بتوانین وەریگرین.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

یەعنی، تەبعەن یەكێك لەو ئەندام پەرلەمانانە خۆی بە موكەلەف دەزانێت لە هەموو مەسەلەی ئەوەی كە ئەیزانێ، ئێمە دەبێت بەرژەوەندی هەرێمیش لەبەر چاو بگرین، تۆ كە حەصر دەكەی ئێستا، كۆمەڵێ مەعامل و مەصانع هەیە، بەمەوە مەشغولە، تۆ ئەمە حەصر دەكەی، ئەی ئەمانە چی لێ بكەی، خۆ هەر نابێت تۆ بڵێ هەر وا یاسایی تەنها وەكو بڵێین مولزەمە بە صیاغە كردنی، ئەی ئێمە ئێستا كۆمەڵێك مەعاملمان هەیە، ئەم وڵاتەی ئێمە، دەساڵ لەمەو پێش لە90%ی داهاتی لەسەر توتن بووە، ئێستا تۆ ئەمە هەمووی حەصر دەكەی، بەڵام بڵێی لا یجوز، مانای وایە تۆ پێشتر ئیجازەیەكت هەبووە، ئێستا دەتەوێت مقدارێكی لێ مەنع بكەی، كە بریتیە لەوانە كە ئەو مواصەفاتانەی تێدا هەیە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك فرست موداخەلەیەكی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بە گوێرەی نیزامی داخیلی شانزە لیژنەمان هەیە، هەر لیژنەك مەفروزە موختەص بكرێ، لە ئیش و كاری خۆی، ئەگەر هەر لیژنەیەك هات ئیش و كاری لیژنەیەكی تری كرد، مانای وایە با دەمجی بكەین و، بیكەینە یەك لیژنە باشترە، ئەندامی پەرلەمان وەك ئەندام ئەگەر قسان بكات، حەقی هەیە، موداخەلە لەسەر هەموو بابەتێك و مەوزوعێك بكات، بەڵام ئەگەر وەكو لیژنە قسان بكات، چ سەرۆك بێت؟ چ ئەندام بێت؟ مەفرووزە زمنی ئیختصاصی خۆی قسان بكات، مەوزوعی ماددەی یەك، صیاغەكە ئەصلەن هی لیژنەی قانونی بوو، ئەگەر صیاغەكە مەساسی بە مافی مرۆڤەوە هەبێت، مامۆستا محمد حەقی هەیە ئیشارەی بكات، تاكو راست بكرێتەوە، ئەگەر عیلاقەتی لەگەڵ نەبێت، نابێت لیژنەی تەندروستی، ئیشی لیژنەی بلدیات بكات، لیژنەی بلدیات ئیشی لیژنەی مافی مرۆڤ بكات، لیژنەی قانونی ئیشی هەموویان بكات، چونكە بەم شكلە بێت، ئێشەكە بەڕێوە ناچێت، خیلافی نیزامی داخیلیە، لەبەر ئەوەی بیدایەتەكەی من وتم تەعەجووبم لێ هات، ئەو پرۆژەیە بۆ بچێتە لیژنەی خدمات، بۆ بچێتە لیژنەی مافی مرۆڤ، مەفروزە ئەو لیژنانە ئەوەی عیلاقەتی لەگەڵ هەبێت، لیژنەی تەندروستیەو، لیژنەی قانونییە، من نازانم دوور نییە، ئێمە وەكو ریئاسەت تووشی غەڵەتەیك بین لە تەعمیمەكە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بە هەر حاڵ، لیژنەی تەندروستی لەسەر ئەو ماددەیە، فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لە راستیدا ئێمە، هەندێك تێبینیمان هەیە، لەسەر ناوی پرۆژەكە، سەبارەت بە ناوی پرۆژەی یاساكە، لیژنەكەمان پێشنیار دەكات، كە ناوی بگۆڕێت بۆ كۆنترۆڵ كردنی جگەرە كێشان لە هەرێمی كوردستان، لەراستیدا مەبەستمان لە كۆنترۆڵ كردن یەعنی سنوردارکردنیەتی و, ئەم یاسایەش لە راستیدا سنوور دادەنێت بۆ جگەرە كێشان، قەدەغەی ناكات، مەبەستمان ئەوە نییە، جگەرە كێشان نەهێڵین و, لە هیچ

ولآتێكیشدا ئـەو یاسـایانەی كـە درەچـووە، تـەنها بـۆ سـنووردارکردنیەتی، بـە عـەرەبیش لـە راسـتیدا مانـای (التحكم)، تەحەكووم بە جگەرە كێشان و، ماددەی یەك و دوو، پێشنیار دەكەین ئێمە، لە راستیدا نـاوەڕۆكی هەردوو ماددەكە، ئەگەر بەڕێزان لیژنەی یاسایی بیخوێننـەوە، هـەردووكیان تـەعبیر لـە یـەك شـت دەكـەن، لەبەر ئەوە ئێمـە، هـەردوو ماددەكـەمان وا پێشـنیار دەكـەین رێـك بخـرێ و، یـەك بخـرێ و، پێشـنیاری ئـەو نەصـە دەكـەین، نەهێشـتی دروسـت كـردن و هێنـانی هـەر جـۆرە بـەروبوومێكی تـووتن یـا بەرهـەم هێنـانی جگەرە، یان بازرگانی پێكردنی یان هەڵگرتنی بەمەبەستی فرۆشتن لـە هـەرێم، ئەگـەر هـاتوو لـە پێكهاتـەی كیماوی یان سروشتی زەرەر بە تەندروستی لە خۆ بگرێت و, كاریگـەری لەسـەر مێشـك و كۆئەنـدامی مـرۆڤ هەبێت، یان لەگەڵ داواو ، یەعنی مواصەفات و، پێوەرە نێو دەوڵەتیەكان یەكی نەگرتەوە، سـزای سەرپێچـی كار بە بژاردنی پێنج ملیۆن دینار كـەمترو، بیست ملیـۆن دینـار زیـاتر نـەبێت، لەبەرئـەوەی سـزا دەدرێـت، تەبیعی ئێمە لەگەڵ نەصی هەردوو ماددەكەین، بەڕاستی لەگەڵ لیژنەی یاساییین، نەصێكی زۆر چاكە، بەڵام ناوەڕۆكەكەیان هەردووكی لەیەك دەچێت، بۆیە لە یەكمان داوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك سەردار لیژنەی ناوەخۆ، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە وەكو لیژنەی ناوخۆ، پاش كۆبوونەوە لەسەر ئەو پڕۆژەیە و، بۆ پاراستنی سـەروەت و سـامانی وڵات و، پاراسـتنی تەندروسـتی هاووڵاتیـان و، پارێزگـاری لـە ژینگەكـەمان، لیژنـەی كاروبـاری نـاوخۆ بـە زۆرینـەی دەنگەكان پشتگیری لە پڕۆژەكە دەكات، سەبارەت بەناوی پڕۆژەكە ئێمە پێمان باشە وەكو خۆی بێت، وەكو د. فوئاد باسی كرد، ئەمە حەزر نییە و، مەنعیش نییە، بەڵكو لـە چـەند شـوێنێكی تایبـەت ئـەو شـوێنانەی داخراوە یاخود، وەسائیلی نەقلی مواصەلات و، تەنها لەوێ مەنع دەكرێت، بۆیـە كـە دەڵـێ حـەزر یـان مـەنع پێم وایە زۆر سەركەوتوو نییە، بەڵكو هەر ناوەكەی موكافەحەی تەدخین، چونكە فەلسـەفەی ئـەو قانونـە ئەوەیە، كە لە سەرەتادا لە چەند جێیەك مەنعی ئەوەی دەكـات، یـەك، دەبێتـە ئەساسـێكی بـاش بـۆ ئـەوەی موكافەحە بكرێت، بۆیە ئێمە لەگەڵ ئەوەینـە كـە ناوەكـەی وەكـو خـۆی بمێنێتـەوە، یـەك، دوو، ئێمـە ئـەو صیغەیەی كە لیژنەی یاسایی تەرحی كرد لەگەڵی داینە، بەڵام چەند تێبینیەكمان لەسەری هەیە، یەكەم لە پڕۆژەكەی دەڵێت(اذا احتوت في مكوناته على او مـواد طبيعيـة و مضافات ضارة بالصحة)، یـەعنی جگـەرە خۆی زەرەری هەیە بۆ صەحەت، هەرچی موادی كیمیاوی تێدا هەبێت، زەرەری هەیـە بـۆ صـەحەت، ئەگـەر بـۆی بكـەین، یـەعنی جگـارە مـەنع دەكرێـت، بۆیـە ئێمـە پێشـنیار دەكـەین، رسـتەك ئیزافـە بكرێـت، مەترسییەكی گەورەی هەبێت، تێبینی دووەمـان دەڵێت الصحە والعقل، خـۆی عـەقلیش هـەر بەشـێكە لـە صەحەت، پێمان وایە، عەقلەكە نەمێنێت، تەنها صەحەت بـێ، ئـەوە كیفایەتـە، لەبـەر ئـەوەی پشـتگیری لـە پێشنیاری لیژنەی یاسایی دەكەین، لەسـەر ئـەو صـیغەیەی چـەند تێبینیـەكمان هەیـە، ئـەوان تـەنها باسـی ئەوەی دەكەن، حەپس، حەپس تـەبیعی چـەند رۆژێـك وەدەگـرین، تـا پێـنج سـاڵ، حەپسی بەسـیت هەیـە، حەپسی شەدید هەیە، ئێمە پێمان وایە لێرە دەست نیشان بكرێ، بكرێ تا یەك ساڵ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی منیش پشتگیری لەوەی دەكەم، كە دەبایە لیژنەی تەندروستی تایبەتمەند بی لەو راپۆرتە، بەلاَم گلەیش لە جەنابی سكرتێر دەكەم، كە بە تەقیعی خۆی دوێنێ، ئەو مەشروعەی بلاَو كردەوە، دەبوایە دوێنێ عیلاجی بكردایە، پێمانی راگەیاندبا، ئەو لیژنەیە كاتییە، نەك لە هۆڵی پەرلەمان ئیسارە بكرێتن و، ئەوەش كە هاتیە بۆ لیژنەكان، من تایبەتمەند بم یان نەبم، دەبێت شتێك وەلاَم بدەمەوە و بنووسم، جا پشتگیری لە راپۆرتەكەی لیژنەی تەندروستی دەكەم، وا بزانم راپۆرتەكەی خۆمان نەخوێنینیەوە باشترە، كۆتایی پێ بێت، تەقصیر بكرێت وەختەكە باشترە. زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

وەكو تەوزیحێك، دوێنێ بەرنامەی كار بلاَو بوویتەوە، بەلاَم كاك فرسەت، وتی رەنگە سەرۆكایەتی هەڵەی كردبیت، كە ئاراستەی ئەو هەموو لیژنانەی كردبێت، راستە خۆی دەبوایە بۆ دوو لیژنە بێتن، بەلاَم لەبەر ئەهمیەتی مەوزوعەكە ئەو دەقەیە رەنگە وتومە، بەس ئەوەش پەیوەندی بە هەموو لیژانەكانەوە هەیە و، بەهەموو ئەندامەكانیشەوە هەیە، دەكرێ رەئی خۆیان بدەن لەسەر مەسەلەكان، بەهەر حاڵ ئێستاكە داوا لە جەنابی د. زریان وەزیری تەندروستی دەكەم، یەكەم ناوەكە، دووەمیش ئەو مولاحەزاتانەی كە درا وەلاَم بداتەوە، فەرموو.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ناوەكە دەكەم، ناوەكە زۆر تەواوە، ئەمە بەرگری كردنە و قەدەغەكردن نییە، ماددەی یەكەم نە علمیە و نەعەمەلیە و نە تەتبیقیش دەبێت، ئەگەر ئەو ماددەیە لێك بدەنەوە، نە سیفاتی علمیشتان بۆ دێت، كە جگەرە ئەو وەزعەی ئێستای هەیە، موزرە بۆ عەقلیش و بۆ جسمیش و، بۆ جیهازی عەصەبی ئینسانیش، سامیشە، مودمنیشە و، دەبێت لە بەیانییەوە كە قەرارەكە دەرچوو، جگەر كێشان مەمنوع بكرێ و، ئەو مەعمەلانەی كە هەیە دابخرێ و، ئەو مندالاَنەی كە دەیفرۆشن لە بازاڕی حەپس بكرێن و، ئەوەش لە هیچ دنیا نەكراوە و، عەملیش نییە، تەتبیقیش نابێت، بەلاَم دەبێت زۆر بە سەبری بكرێ، خەتووە خەتووە، هەنگاو هەنگاو بكرێ، من زۆر پشتیوانی ئەوە دەكەم كە مانای ئەو ماددەیە بگۆڕێ، نازانم ئەوە چۆنە من لەڕووی قانونیەوە، بەلاَم بكرێ بە پێی مواصەفاتی دەولی، مواصەفاتی دەولی ئەوەیە دەڵێت، دەبێت نیسبەتی نیكۆتینی، قەترانی یەك ملیگرام كەمتر بێت و لەسەر پاكەتەكەی نووسرا بێت بەگەورەیی جگەرە كێشان دەتكوژێت، دەبێت پاكەتەكەی لەوە نەهی بێ فاریزەیەكی لەسەر بێ، مەجمعوعەك مواصەفاتی ئەوانە هەیە، ئەوەی لەسەر بێ، هەنگاو هەنگاو، ئێمەش دەتوانین تەتبیقی

بکەین، ئەگینا بەم شێوەیە تەتبیق ناکرێ، ئەگەر بەم شێوە توندو تیژیە، بەڕاستی دەبێت ماددەی یەکەم بگۆڕدرێ بە تەئکید، ئەگەر لەغوو نەکرێتەوە، بەرەئی من ماددەی دووەم کافییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەنیسبەت عنوانەکە، بەرەئی من عنوانەکەی خۆی زیاتر موعەبیرە، جەنابی وەزیریش هەر وای وت، لیژنەی ناوخۆیش هەروایان وت، یەعنی ئەگەر تەماشا بکەین، ئێمە یەکەم قانونە دەردەچیتن لەسەر ئەوە، چ ئیمکانێك حەزر نایگرێتەوە، چونکە تۆ هەندێکی حەزف دەکەی، هەندێکیش موقاتەعە دەکەی، زومنی ئەوەشە تەسقیفە لە بلاْوکردنەوەی رۆشنبیری پێویستە، ئەوە لە چ؟ ئەگەر موکافەحەکە نەبێت، داخلی ئەم شکلە نابێتن، لەبەر ئەوە من بزانم لیژنەی قانونی موصرن لەسەر رەئییەکەی خۆیان، ئینجا دەیخەینە موناقەشە و ئەوانە، فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ئەو دوو ماددەیە بەرەئی من یەکیان بەگشتی هاتووە، بەنیسبەت ئەوەی شتێکی تەبیعیە کەوا دەڵێت مەوادی کیمیاوییە و زاڕ نەبێ، ئەوەی تریان نووسیتمان مواصەفاتی دەولی و، ئەوەی هەموو لەگەڵە ماددەی دووەم، بەلاْم ناوەکە ئێمە مانعمان نییە، کامەتان پێ باش بێ، هیچ مانعمان نییە، چونکە ئەوە بەڕاستی ئیختیصاصی ئێوەیە و، ئیختصاصی لیژنەی یاساییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ قسەی هەیە، ناوەکان دەنووسم، کاك احسان، فەرموو.

بەڕێز احسان محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو دەبینین لەو پڕۆژەیە گەلێك تێکەلی هەیە، دیتمان لە ماددەی یەکێ و، ماددەی دووێ، تەعبیر لەیەك شت دەکەن، ئەگەر دەمج بکرێت، موختەصەر بکرێت، دێ باشتر بیتن، ڤی شێوە بیتن، ماددەی یەکێ دووێ، ماددێ یەکێ بێتە ماددێ دووێ، یەکێ کە بێتە هێنان، یان دروست کردن یان فرۆشتن، هەر جۆرەك لە جۆرەکانی بەرووبوومێ کە قەدەغە دەکرێ لە هەرێم، ئەگەر لەگەڵ مەرج و پێوەرەکانی زانستی و جیهانی نەگونجێ، هەرئەوها بیت، بەرەئی من باشترە، تەواو ترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرەتا ناوی پرۆژە یاساییەکە پێویستە ناوی وەکو خۆی بێت، بە مانایە ئینگلیزیەکەشی کە دەبێتە (ئەنتی سموکینك لەجیگەیشن)یان (ئەنتی سموکین لۆو)، بەرەنگاربوونەوە باشترین مەفهوومە، بۆیە من لەگەڵ ئەو رەئییە نیم کە بگۆڕدرێت، یەکەم، دووەم: هەروەکو جەنابی وەزیریش ئیشارەتی پێ کرد، بەڕاستی ماددەی

یەکەم زیادە، یەعنی قابیل بە جێبەجێ کردن نییە، من نیازم هەبوو، ئەو پرسیارە لە جەنابیان بکەم، ئایا ئەمە لەم کاتەدا جێبەجێ دەکرێت، یان وەکو جەنابیان خۆیان وەڵامیان دایەوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم، ماددەی یەکەم بەڕاستی لا ببرێت و، لە جێی ئەوە، من پێشنیاری ماددەیەکی تر دەکەم، کە لەسەرەتای ئەم پرۆژەیە دایبنێین، کە ئەویش تەسبیت کردنی تەمەنی ئەو گەنجانە بێ، یاخود ئەو خەڵکە بێ کە دەتوانن جگەرە بکڕن، چونکە یەکێك لە گەورەترین موشکیلەکان کە ئەمڕۆ هەمانە، ئەگەر تەماشا بکەن، منداڵانی تەمەن هەشت و نۆساڵ، جگەرەیان بەدەستەوەیە و، لە هەموو سەرە کۆڵانێکیش دوکانێکی بچووك هەیە، جگەرە دەفرۆشێت، بە هەموو کەسێك و هەر تەمەنێك بێت، بۆیە من پێشنیار دەکەم، لە جێگای ئەو ماددەیە، بەڕاستی ماددەیەك لەسەرەتاوە داوا لە نوێنەرایەتی لیژنەکان دەکەم، بەتایبەتی کە پێنج لیژنە ئەمڕۆ لێرە ئامادەن، لەگەڵ ئەندامە بەڕێزەکانیش، یەکێك لە باشترین شتەکانی کە ئێمە دەتوانین بۆ بەرەنگاربوونەوەی جگەرە کێشان بیکەین، دانانی فرۆشتنی جگەرەیە بۆ کەسێك کە تەمەنی لە شانزە ساڵ کەمتر نەبێ، یەعنی قەدەغەکردنیەتی، پێشنیار دەکەم ئەم ماددەیە لەسەرەتای ئەو پرۆژەیە بێت، ئەمە یەکەم، دووەم، بەڕاستی هەندێ پێوەر باس دەکرێ، کە لە ماددەی دووەم هاتووە، هەندێ لە بەڕێزان پێشنیاریان کرد، کە لە ماددەی یەکەم و دووەم، هاتووە، کە دەبێت دەمج بکرێت. ئەگەر پێوەرەکان، یان دە میلگرام قەتران بێت، بەڕاستی ئەوە پێوەری نێو دەوڵەتی نییە، یەعنی من بەش بە حاڵی خۆم، نزیکەی دوو ساڵ و نیوە، وازم لە جگەرە کێشان هێناوە، بەڵام من پێشتر لە دەرەوەی وڵاتیش جگەرەم کێشاوە، لە کوردستانیش جگەرەم کێشاوە، دە میلگرام قەتران، یەعنی من نازانم لە گەڵ پێوەری چ وڵاتێك و چ ستاندەردێك هاتووە، بەڵام ئەو پێوەری نێو دەوڵەتی نییە، لەبەر ئەوەی بە قەدەر ئەوەی کە نیکۆتین مەترسیدارە، قەترانیش مەترسیدار ترە، کە جەنابی وەزیری تەندروستیش و دکتۆرە بەڕێزەکانی ئەندامانی پەرلەمانیش، ئەو حەقیقەتە دەزانن، بۆیە من پێشنیار دەکەم، کە بەڕاستی ئەو ستاندەردە جارێکی تر پێداچونەوەی تێدا بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری لە قسەکانی جەنابی سکرتێر دەکەم، کە لیژنەی ئابووری زۆر مەعنییە بەم مەسەلەیەوە، دەبوایە لیژنەی ئابووری راپۆرتی هەبوایە، کە بەشێك لە داهاتی هەرێم، نەك هەر لە هەرێمی کوردستانیش، هەر لە تەواوی جیهانیش لەسەر بازرگانی کردنە لەسەر ئەوە، پاشانیش یەکێك لە بەربوومە گرنگەکان لە هەرێمی کوردستاندا پێش چەند ساڵێك تووتن بووە، کە ژیانی هەزارەها خێزانی لەسەر بەند بووە، دوو، بەڕاستی دەرکردنی یاسایەك بۆ قەدەغەکردنی جگەرە کێشان بەم شکلە، من بە یاسایەکی پۆلیسی دەزانم، ئەوە ئەوەندەی رەبتی بە تەوعیە و، وشیارکردنەوەی خەڵکەوە هەیە، پەیوەندی بە جێبەجێ کردنی یاساکەوە نییە، خەڵکیش وا بزانم درەکردنی یاساکان هەر بەم شێوەیە ئەوەندە کە جێبەجێکردنەکەی زەروورییەتە، دەرکردنی یاساکە گرنگ نییە، سەرەرای ئەوە لە زۆر برگەکانی ماددەکە، ئازادی تاك پێشێل کراوە، کە بەڕاستی ئەوە مافی هەموو کەسێکە کە خۆی پێ ئازاد بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من نامەوێت تەعلیق بدەم لەسەر هەر موداخەلەیەك، بەڵام دیارە جگەرە کێش و جگەرە نەکێش مەعلومە لە قسەکانیانەوە، بەڵام ئەوەندە دەڵێم، من خۆم جگەرەم کێشاوە، جگەرەشم تەرك کردووە، بەڵام بەقەدەر جگەرەکێشێك ئەزیەت دەکێشم، گەورەترین حەملەی دنیا لەبەر ئەو کەسانە دەبێت، بۆ ئەو کەسانەی کە

جگەرە ناکێشن، نەك جگەرە کێشەکان، چونکە زەرەری جگەرەکێشەکان بەقەدەری جگەرنەکێشەکانە و زیارتریش، ئەوە پێی دەڵێن جگەرە کێشی سلبی، یاخود بە بێ ئیرادەی خۆت جگەرەت پێدەکێشن، دەچیە مەتعەمێك دادەنیشیت، دە کەس جگەرە دەکێشن، هەڵمەکەی بۆ تۆ دێتن، زەرەری بۆ ئەو کەسەیە کە جگەرە ناکێشێت، لەبەر ئەو قانونە ئەو کەسانەن کە زۆرینەن، زۆرینە حیمایە دەبێ، بکرێن کە جگەرە نەکێشن، ئەو کەسانە حوریەتی خۆیەتی ناتوانرێت لێ بسەنرێت کە جگەرە دەکێشیتن، بەڵام بیەوێ یان نەیەوێ، دەبێ حیمایەتی ئەوان بکرێت، بەڵام ئەوانیش وەعی زیاتر لە ناویاندا پەیدا بێتن، کە رێژەیان کەم بکرێتەوە، قانونی مەنع کردنی جگەرە لە بەریتانیا کە دەرچوو یەکەم جار، پێشی رەنگە سی ساڵ دەبێت، حەملەیەکیان دەست پێ کرد، لە خیلالی یەك ساڵدا، یەك ملیۆن کەس جگەرەیان تەرك کرد، بەڵام موقابیلی ئەوە ربع میلۆنێکی گەنج هاتنەوە سەر جگەرە خواردن، ئێستا ئەگەر تەماشا بکەین، رێژەی جگەرە کێشان لە وڵاتە پێشکەوتووەکان ناگاتە، دوانزە سییانزەلە 100٪، بەڵام لە کوردستاندا لە50٪ تێپەڕاندووە، پەنجای تێپەڕاندووە و، پەنجاکەی تریش دەناڵێنێت لەدەست ئەو پەنجایەی تر، لەبەر ئەوە، ئەو قانونە گرنگە، جگەرە کێشەکان کە موداخەلە دەکەن، رەچاوی ئەوە بکەن، هەر خۆیان نین، خۆیان تا حەددێك حوڕن، تا حەددێك، بەڵێ جەنابی وەزیر، ئەویش موداخەلەی هەیە لەسەر ئەوە، فەرموو.

بەڕێز د.عبدالرحمن عثمان یونس (د. زریان)/وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەك موداخەلە، من نازانم لەگەڵ رێزم بۆ کاك بەرزان، نازانم ئینسان موهیمە یان وڵات، یان ئیقتیصاد، لە وڵاتی ئێمە حەزدەکەم بزانن عومری پیاو تا پەنجاویەك ساڵ دەژی، لە ژێر پەنجاو نۆ ساڵدا دەژی، لە صۆماڵ ئینسان 45 ساڵ دەژی، ئێمە یەك تۆزمان لە صۆماڵ زیاترە، 28٪ی دکتۆرمان جگەرە ئەکێشێ، 20٪ی مامۆستامان لەناو قوتابخانەکان، لە پۆلەکان جگەرە ئەکێشێ، پاکەتێکی جگەرە لە بۆتڵێکی ئاوی حەیات هەرزانترە، 12٪ی ئێمە بە سرطان دەمرین، 20٪مان بە نەخۆشی دڵ دەمرین، 20٪مان بە جەڵتەی دەماغی دەمرین، هەمووشی بە هۆی جگەرە کێشانەوەیە، ئەگەر ئەو رێیە هەڵدەبژێرن با بەردەوام بین لەسەری، بەڕاستی کاتی ئەوە هاتووە شتێکی حەزارییە، ئینسانییە، مرۆڤایەتییە، مافی مرۆڤە، هەموو شتێکە، ئەمڕۆ دەبێت قانونی نەهێشتنی جگەرەکێشان دەربچێت و، پەیڕەویشی دەکەین، ئینشا اللە، سوپاس.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ رەئی دکتۆر زریانم، وەکو قسە و مەسائیلی صەحی باشە، بەڵام دکتۆر زریان، بۆ بەحسی مەعمەلی تاسلوجەو، مەعمەلی چیمەنتۆی بازیان ناکات، کە هەموو سلێمانی کردۆتە جگەرە خۆر، دوو، من لەگەڵ ئەوەی ئیشی کاك محمد فەرەجیش ئەڵێم کە لیژنەی مافی مرۆڤە، چونکە مرۆڤ جگەرە دەکێشێت، قانون زەمینەی ئیقتیصادی و سیاسی و فکری و ئابوری و ئەوانەشی هەیە، مادام لیژنەی صەحە بەشداری کردووە، حەق وا بوو، لیژنەی مافی مرۆڤیش بەشداری بکردایە باشتر بوو، چونکە مرۆڤ جگەرە بەکار دێنێت، دوو، ئەو قانونە هیچ عیلاجێك لە ئەستۆ ناگرێتەوە، جگەرە ئیدمانە، ئێستا من لە هۆڵەندا، لەوێ کەلیمەك هەیە، عیلاجت بۆ دەکەن، بۆ ئەوەی جگەرە تەرك بکەی، لێرە قانونێکی فەوقی دەردەچێت، بڕۆ

تەركی بكە، مەنعیشت ناكات، هیچ ئیش و هیچ مەسئولیەتێك ناگرێتە ئەستۆ، من لەگەڵتام، منیش ئەزانم دیموكراتیەت نییە، بەلاّم ئەساسی ئیقتیصادی لەم ولاّتە حكومەت خۆی تیجارەت دەكات، گەورە پیاوانی دەوڵەت خۆیان تیجارەتی جگەرە دەكەن، خۆیان دەیهێنن، جگەرە ئەگەر دە سی گرامیش نیكۆتین و قەترەی تێدا بێت، هەرە زەرەرە، یەعنی ماددەی یەكەم هەر هیچە، یەعنی بەربوومی خەڵكی ئەم ولاّتەی ئێمە لە ولاّتێكدا كە بەتاڵەیەكی زۆر هەیە، ناكرێت بەبێ تەعویز فەرەحی جگەرەكێشێكیش ببڕێ بەبۆنەی منەوە زەرەر بكێشێ، بەرهەمهێنی تووتن خۆی جگەرە ناكێشێ، بۆ قانونەكەشی(الحد من التدخين)، بە قسەی كاك جمال رەئی ئەویشە، رەنگە باشتر بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو ململانێیە هەر دەمێنێتن، بەینی ئەو كەسانەیە، كە سوود لە جگەرە فرۆشتن وەردەگرن، شەریكات بن، وزارەتی مالیە بێتن و، بەینی ئەو كەسانەی كە تەندروستی هاوولاّتیانیان مەبەستە، وازەرتی تەندروستییە، من تەمەنا دەكەم رۆژێك بێتن، ببێتە شەڕ لەسەر ئەو كەسەی كە ببێتە دكتۆر كە دەبێ جگەرە نەكێشێ، بەڕاستی چونكە كە دكتۆر كە دەچی بۆ لای، دەزانیت 100٪ ئەو جگەرەی ئەو نەخۆشیە پەیدا دەكاتن، بە خۆشی جگەرە دەكێشیتن، نموونەیەكی زر نابەجێیە، بەلاّم ئێمە كە دەڵێین ئەو قانونە دەردەهێنین، ئەو قانونە كۆمەڵێك ئیجرائاتە، ئاخیر شت ئومێدیشمان وایە كە دەبێت جگەرە تەرك بكاتن، بەلاّم لەم شوێنە عامانە دەبێت جگەرە نەكێشتن، لە مەتعەمدا یان لەناو پاسدا، لەناو دەوئیردا و، خەڵكەك هەیە، جگەرە ناكێشیتن، تۆ بۆ رەغبەتی خۆت بۆ خەڵكی تر ئەزیەت دەدەیت، ئینجا هەڵمەتێكی رۆشنبیرییە بۆ ئەوەی خەڵك زەرەری جگەرەكە بزانێتن، نیسبەتی كەم ببێتەوە، كاك ئاریێز فەرموو.

بەڕێز ئاریێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی من لە هەموو كەس پەرۆش ترم، بۆ تەرك كردنی جگەرە، لەبەر ئەوەی خۆم نایكێشم، دووش، هەر رۆژێك كۆبوونەوەمان هەبێت، ئەو برادەرانەی جگەرە ئەكێشن، یەعنی بەڕاستی كە دەچمەوە نەخۆش دەكەوم، دڵنیا بن لەوە، بەلاّم كاك فرسەت ئێستا مەجالی دا كە رەخنە بگرین، قسەی تر بكەین، بە پێچەوانەی ئەوەی سەرۆكایەتی، رەنگە هەندێ جار سەرۆكایەتی بەسەر بچێتن، من پرسیارێكم لێرە هەیە، جەنابی سەرۆك، كۆمەڵێك یاسا لەبەردەمی ئێوەدایە، پرۆژە یاسای ئەوەی زیاد لە نیوەی ئەندامانمان كە دەبێت بە بڕیار، یەعنی ئیمزا بكرێتن، ناخرێتە بەرنامەی كار، یەك و، هەندێ پرۆژە یاسای تر هەیە، ئێمە داوامان كردیە، زۆر پێویستن، بۆ نموونە وا داوامان لێ دەكرێت و، فشارێكی جەماوەری زۆرمان لەسەرە، پرۆژەی یاسای رۆژنامە نووسی، پرۆژەی یاسای هەمواركردنی یاسای باری كەسێتی، پرۆژەی یاسای ئەكادیمیا، یەعنی كۆمەڵێك لەو پرۆژانە، ئەوە یەك، من پرسیار دەكەم، حیكمەت چییە لەوەی پرۆژە یاسای قەدەغەكردنی یان كۆنترۆڵ كردنی، یان كەم كردنەوەی جگەرە كێشان ئەكرێتە پێش ئەم پرۆژانە، دیارە من دەست خۆشی لە ئەو برادەرانە دەكەم، كە ئیمزایان كردووە و، سوپاسی وەزارەتی تەندروستیش دەكەم، كە هەوڵ دەدات، جگەرە كەم بكاتەوە، یان قەدەغەی بكات، دواجاریش، حەقە لەناو پەرلەمان جگەرە كێشان قەدەغە بكرێ، من ئەو رۆژەی كە عەمرو موسا هاتە پەرلەمان، شەش قونكە جگارەم بە شاهێدی شەش كارمەندی، یان سێ كارمەند، بەڕاستی نازانم چەندە، لێرە لەسەر قالدرمەكانی پەرلەمان كۆكردەوە، یەعنی تا ئێستاش هەر برادەرێك دەتوانێ بگەڕێ لەناو پەرلەمان پڕی قونكە جگارەیە، كە لەناو

پەرلەمان جگەرە ئەکێشێ، لەناو وەزارەتی صەحە دکتۆرێك قسەی لەگەڵ کردم، جگارەی بەدەمە وەبوو، کراسەکەمی سووتاند لە عیادەکەی خۆی، لە قوتابخانەکان، مامۆستا جگارە لە قوتابیەکانی خۆی وەردەگرێت، من پرسیارێك دەکەم، دیارە ئەوە زۆر باشە، باسی وشیاری دەکەنەوە، وشیاری بلاْودەکەنەوە، زۆر راستە، بەلاْم بۆچی ئێمە داوانەکەین، جارێ ئەوەندە حەریسین و پەرۆشین، لەناو پەرلەمان، ئەو هەنگاوانەمان بکردایە تا بزانین ئەتوانین قانونەکە لەدەرەوەش جێبەجێ بکەین ئەمە یەك، دوو: ئایا ناکرێت حکومەت، وەزارەتی تەندروستی لە خەستەخانەکان، وەزارەتی پەروەردە لە قوتابخانەکان، قەدەغەی بکەن، من پێم وایە ئەو یاسایە کارێکی باشە، بەلاْم، ئەوە یاسایە بەو شکلە دەرکردنی یەعنی نەکردنی، دەبوایە ئێمە، هەوڵ بدەین زەمینەی بۆ خۆش بکرێ، دەبوایە ئێمە، هەوڵ بدەین حکومەت هەندێ رێنمایی بۆ دەربکات، چونکە قانونەکە هەندێ تەبیعەتی تری هەیە، یەعنی مەسەلەی قەدەغەکردنی جگەرە، وەکو برادەران باس ئەکەن، دیفاع لەوانە ناکەم، بەس بازرگانی کردنی جگەرە لەکوردستان زۆر زۆر باوە ئەوانە، حەتا تەئسیر ئەکاتە سەر ئەوەش، ئەگەر قانونیش دەرئەکەین هەر بۆ وشیار کردنەوەیە، خۆ ئەو برادەرانەی کە ئیمزایان کردووە و وەزارەتی تەندروستی دەبوایە زۆر زیاتر کۆڕی لەسەر بکەن، سیمیناری لەسەر بکەن، لەرۆژنامەکان لەسەری بنووسن، لە گۆڤارەکان لەسەری بنووسن، یەعنی قسەی لەسەر بکەن، وەزارەتی صەحە لایەنی صەحی، وەزارەتەکەی تر لایەنی کۆمەلاْیەتی و هەموو ئەو شتانە لەسەری بکەین، بەهەرحاڵ من پێم وایە، دڵنیاتان ئەکەمەوە، من ئەوە قەناعەتی خۆمە یەعنی دەست خۆشی لەوانە ئەکەم کە ئیمزایان کردووە، کارێکی باشە، بەلاْم ئەوە جێبەجێ ناکرێت، کە جێبەجێش ناکرێت، ئێمە، کاتی گفتوگۆکردن لەسەر زۆر پرۆژەی گرنگترمان خوارد، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئارێز قسەکانت بەشێکی بەجێیە، کاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵلاْ من پێشنیارێکم هەیە بۆ جەنابتان ولیژنەی یاسایی بەحەقیقەت، لەبەر ئەوەی ئەو یاسایە نەبێتە شتێکی فوجائی بەتایبەتی لەرووی ئابوورییەوە، بۆ ناو جەماوەرو بۆ ناو خەڵك، من پێشنیاری ئەوەم هەیە خەڵك لەحاڵە ئیجابیەکانی زیاتر حاڵی ببێت، ماددەی 10 بهێنرێتە شوێنی ماددەی یەك، ماددەی 11ش بهێنرێتە شوێنی ماددەی 2، بەحەقیقەت لەوێوە یەکسەر خەڵکەکە تێ ئەگات، کە ئیجابیاتەکان لە کوێدایەو چەند چاکە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بیدایەتەن منیش لەسەر ئەصڵی مەشروعەکە، کەناوی قانونی مکافحە بێت، چونکو ئیشەکە گەورەترە، لەمەنع مەنعیش لێرە مەنعێکی جزئیە و تەنزیمە، مەنع ناکرێت، مکافحە ئەو ناوە باشە، دووەم راستی ئەگەر لەناحیەی دینی باس بکەین، ئەوە هەموو مەرجعی موعتەمەد، فتوای تەحریمیان داوە، ئەگەر پێشتر

باسی کەراهەتێك کرابێت، عولەمای قەدیمی خۆمان ئێستا ئەوانیش تەراجوعیان کردووە، لەبەر ئەوە ئەبحاس و دیراسات لەسەر جگەرە، لەسەر ئەساسی شەرعی، مەسەلەکە مەحسووم بووە، کە حەرامە، هەر لەئەزهەر بگرە، تا سعودیە بگرە، سونەو شیعە هەموویان موتەفقن، لەسەر ئەو مەوزوعە، مەوزوعی جگەرەکێشان گەورەترە، لەوەی کە هەر مەوزوعی شەخصێك بێت، باسی حوریەتی ئەو بێت، جەنابت باستکرد، بەڵێ تەدخینی قەسری پێ ئەڵێن، ئەوە زۆر زۆر گەورەترە، لەوەی کە شەخص جگەرە ئەکێشێت، چونکە ئەوانی تر زیاتر زیانیان پێ ئەگات، مەوزوعی جگەرە لەناحیەی صەحی لە ناحیەی ئیجتماعی و لە ناحیەی ئیقتصادی و لەناحیەی بیئی وناحیەی نەفسی، خێزان وتاك، زەرەری لەسەر هەموو ئەو جەوانبانە هەیە، حەتا مەوزوعی حەریق، لە ئیحسائات هەر لە 10 حەریق 8 حەریق ئەوەی عام، سەبەبەکەی جگەرەیە، لە هەموو دەوڵەتەکان ئەوەی قانونی مکافحەیان دەرکردیە، تەتبیقەکەی زەحمەت بووە، بەس لازمە لە نوقتەیەك دەست پێبکات، لازمە یەعنی بدایەتێك هەبێت، تەتبیق بۆ زۆر شت زەحمەتە، با ئەوەش نەکەینە حوجە لەو مەوزوعە، لێرە لە ماددەی یەکەم لە کوردی و لە عەرەبی، خیلافێك هەیە، ئەوە حەزری ئیستراد وبەیع و ئەوانە، باسی ئەوەیە کە خیلافی مەعایر بێت، خیلافی ئەو کەمیاتانە بێت، ئەوەی نیکۆتین وقەترانە، باسی موزافات زارە، جگەرە هەمووی زارە، زۆر و کەم هەمووی زارە، بەڵام، لێرە چونکە هەندێك شەریکات هەیە، تایبەت بۆ ئەوەندە وڵات دروست ئەکرێت، موزافاتی زیاتری تێدا ئەبێت، ئەوەی تەرجومەی کوردی، ئەوەی تێدا نیە باسی موزافاتی تێدا نیە، هەر باسی ماددەی زار ئەکات، کە نیکۆتین وقەترانە، ئەوە لە هەموویدا هەیە، زارە بۆ هەمووش، بەڵام، لە عەرەبی دەقیقترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کاك دارا جەنابت قسەت هەیە فەرموو، جەنابی وەزیری ژینگە.

بەڕێز دارا محمد امین/ وەزیری ژینگە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرەتا من ئەمەوێت، بڵێم ئەم پرۆژە یاسایە لەبەردەستی جەنابتاندایە، بۆ ئەوە نیە کە جگەرە کێشان، با بڵێین نەمێنێت، یان ڕێگا لە تجارەو بازرگانی جگەرە بگیرێت، وەکو جەنابت ئیشارەتت پێدا، ئەمە تەنها سنووردارکردنی کێشانی جگەرە وهێنانی جگەرەیە، بەمواصەفات و معایرێکی دەولی، لەم یاسایە نە تجارەتی جگەرە قەدەغەکراوە، نە کڕین و فرۆشتنی و نەکێشانی جگەرەش بەڕاستی، یەعنی ئەوەی کە باسکراوە تەنها سنووردانانێکە بۆ ئەوەی بەو مواصەفاتە بێت، وڵاتی ئێمە لەبەر ئەوەی تا ئێستا دەزگای کوالێتی کۆنترۆڵ نیە، خراپترین جۆری جگەرەو هەموو موادێکی تر دێتە کوردستانەوە، هەرزانترینیشیان جگەرەیە کە سعری لە 30 تا 40 سەنت تێپەڕ ناکات، کە لەدونیا وانیە بەڕاستی، بۆیە بەپێی ئەم یاسایە، ئەتوانین سنوورێك دابنێین، بۆ کەمکردنەوەی جگەرە کێشان، لە شوێنە گشتیەکان و کۆنترۆڵی ئەو جۆرە جگەرەیەی کە دێت، یان ئەو توتنەی کە دێتە کوردستانەوە، سەبارەت بەناوەکەی دروست لەجێگای خۆیەتی، وەکو لە زۆربەی یاساکانی تری دونیادا هاتووە، لەسەر جگەرە کێشان هەر مکافحەیە، سەبارەت بەخاڵی یەکەم، بەڕاستی منیش هەمان تێبینیم هەیە، کەساڵی یەکەم بەو صیغەیە نابێت بمێنێت، هەرچەندە ئەو بەڕێزانە وتیان مضافات ضارة بەڵام دوایی کە شەرحی کردووە، اي مواد کیمیاویة او طبیعیة توثر في العقل او الجهاز العصبي، لەبەر ئەوەی هەموو جۆرەکانی تەئسیری هەیە، ئەگەر وابێت، بەپێی ئەو یاسایە ئەبێت هیچ جۆرە تجارەتێکی جگەرە نەکرێت وڕێگەی پێنەدرێت بێت، لەبەر ئەوە

ماددەی یەکەم لابرێت، لەگەڵ ماددەی دووەم بکرێت بەیەك، ئێمە، هەتا خۆشم صیغەیەکی تریشمان نووسیبوو، بەڵام، فەرق ناکات لەگەڵ ئەوەی کە دەمج بکرێت، بەوەی کە ئەو موادانە مەنع ئەکرێت، کە خاریجی معایری دەولین، یان ئەو معایرانەی کەوەزارەتی تەندروستی و وەزارەتی مەعنی لە هەرێمی کوردستان دایئەنێت، ئەگەر بکرێت شتێکی باشە، سەبارەت بەوەش کە ئەو بەڕێزانە باسی دووکەڵی مەعامیل ئەکەن، ئەبێ ئەوە بڵێین کە دووکەڵی جگەرە لەوانەیە خەتەری زۆر زیاتر بێت لەخەتەری مەعامیل، چونکە لە مەعامیلدا قەتران و نیکۆتین نیە، لەوانەیە جۆری ئۆکسیدەکەش جیاوازی هەبێت، بەدەر لەوەی کە یاسای پاراستنی ژینگەمان هەیە، کە دێتە بەردەستی بەڕێزتان، بۆ سنووردانان بۆ مەعمەلەکان، هەروەها ئێستا ئیشیش لەسەر ئەوە کراوە، کە ئەو مەعمەلانە بەشێکی زۆریان دادەخرێن، ئێستا تیمەکانی ئێمە، وەزارەتی ژینگە مەسحێکمان دەست پێکردووە، بەسەر هەموو مەعمەلەکانی کوردستاندا، لە مەعمەلی گەچ وبەردەوە بیگرە تادەگاتە مەعمەلی چیمەنتۆ، تا دوایی بتوانین بەپێی ئەو یاسایە، کاری لەسەر بکەین و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کاك دکتۆر فوائاد فەرمووو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی قسەی زۆر کرا، لەسەر ئەوەی کەوا ماددەی یەك و دوو تێکەڵیەکی تێدایە یان دووبارە بوونەوەیەکی تێدایە، من پێشنیارێکم هەیە، کەوا هەر پێشنیارەکەی خۆمان گۆڕانی تێدا ئەکەم، بەوەی کەوا پێکهاتەی کیمیاوی یان سروشتی لا ئەبەین، بەم شێوە بخوێنرێتەوە، نەهێشتنی دروستکردن و هێنانی هەرجۆرە بەرووبوومێکی تووتن یان بەرهەمهێنانی جگەرە، یان بازرگانی پێکردنی، یان هەڵگرتنی بەمەبەستی فرۆشتن لەهەرێمی کوردستان، گەر هاتوو لەگەڵ پێوەرە نێودەوڵەتیەکان یەکی نەگرتەوە، ئاوای لێ بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا من پێشتیگیری ئەوە ئەکەم، کە یاساکە هەر وەکو خۆی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان بمێنێتەوە، چونکە بەڕاستی جگەرە قەدەغە ناکرێت بەو حەتمیە، بەڵام، ئەکرێ بمێنێتەوە خەڵك ڕێنمایی بکرێت و هەم تەوعیەش بکرێت و زیاتر وشیاری بدرێت بەخەڵك، خەڵك لەزیانەکانی ئاگادار بکرێتەوە، هەموو لایەکمان ئەزانین زیانێکی زۆری هەیە، بەپێی ڕاگەیاندنەکانی ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی ساڵانە پێنج ملیۆن کەس بەجگەرە ئەمرن، ماددەی یەکەمیش بەڕاستی قسە لەسەر ئەوە کراوە، ئەگەر جگەرە زیانی هەیە، نەهێندرێتە کوردستان، ڕێژەی قەتران ونیکۆتین هەرچەند کەم بکەینەوە، زیانی هەیە لەبەر ئەوەی ئەو ماددە قەتعی ئەوە ئەکات، کە تۆ بازرگانی بە جگەرە نەکەیت، لەبەر ئەوە من پشتگیری پێشنیارەکەی لیژنەی تەندروستی ئەکەم، ئەوەی لیژنەی تەندروستی زۆر باشە، بەڵام ئەوەی بۆ زیاد

بکرێت، یان لەگەڵ داواو مواصەفات وپێوەرە نێودەوڵەتیەکان، لەگەڵ ڕێنماییەکانی ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی، یەکی نەگرتەوە، ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، شتێکی باشە، ئەوەی کاک ئارام باسیکرد، لەڕاستیدا حەقە ماددەیەکی بۆ زیاد بکەین، بەدوو بڕگە لەگەڵ ئەوەی کاک بارزان کەباسی لایەنی ئابووری کرد، ماددەیەك لەکوێدا زیاد بکرێت، ئەگەر لە ئەوەڵەوە بێت باشترە، دوای ڕەزامەندی وەزارەتی تەندروستی و ژینگە و پیشەسازی، گومرگی زیاد لەسەر جگەرە دابندرێت، بڕی زیادەکەی ئەو گومرگە کە ئەخرێتە سەر جگەرە، لە بواری ژینگەو تەندروستیدا خەرج بکرێت، چونکە ئەوەی کەوا ژینگە پیس ئەکات، زیانی بۆ تەندروستی ئینسان هەیە، ئەو بڕە زیادەی کە ئەخرێتە سەر جگەرە، زەریبەیەکی زیاتر لەسەر دابندرێت، بڕە زیادەکەشی بۆ بواری تەندروستی و ژینگە سەرف بکرێت باشترە، لەگەڵ بڕگەی دوو قەدەغەکردنی جگەرە بەکەسانی خوار 18 ساڵ وڕێنەدان بە فرۆشتنی لە لایەن کەسانی خوار 18 ساڵەوە، هەم ڕێی لێ بگیرێت بیکێشێت و هەم بیفرۆشێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەدرێژایی مێژووی پەیدابوونی تووتن و جگەرە، جگەرە نەکێشەکان ئەناڵێنن بەدەست جگەرە کێشەکانەوە، ئەوانەی کەوا جگەرە ئەکێشن بڕوا ناکەم لە ژیانیاندا بۆ تاکە چرکەیەکیش بیریان لە جگەرە نەکێشەکان کردبێتەوە، هەمووشمان ئەزانین کرداری پاکبوونەوەی خوێن لەناو سییەکاندا، کاتێ ئێمە ئۆکسجین وەرئەگرین، لەناو سییەکان خوێن پاك ئەبێتەوە، ئەو دووەم کۆکسیدی کاربۆنە کە دەیدەینەوە، کە هەناسە ئەدەینەوە دووەم ئۆکسیدی کاربۆنە، دکتۆرە بەڕێزەکانیش لە ئێمە لەوانەیە باشتر بزانن، بۆیە بەڕاستی پێویستە ئەو شوێنانەی کە گشتین قەدەغە بکرێت، ئێمە لەجیاتی ئۆکسجین وەربگرین بۆچی دووکەڵ هەڵمژین، بەڵام، بەنیسبەت ماددەی یەکەم، بەهیچ شێوەیەك ناتوانین ماددەی یەکەم لێرە دابنێین، چونکە بەڕاستی دانانی ماددەی یەکەم کارێکی زۆر قورسە، ناتوانین ئەوە پەسەند بکەین، منیش پشتیوانی لە پێشنیارەکەی کاك حاتەم ئەکەم، ماددەی یەکەم بکرێتە ماددەی دەیەم، لەبەر ئەوەی کێشانی جگەرە لە شوێنە گشتیەکان، دەتوانین وابکەین کەم بکرێتەوە، عینوانی یاساکەش پرۆژەی بەرەنگاربوونەوەی جگەرە کێشان، ئەبێ وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڕاستی ئەو عینوانە عینوانێکی تەواوەو پێویست بەدەستکاری کردن ناکات، بەڵام، ماددەی یەکەم ماددەیەکی زۆر قورسە، دووبارەی دەکەمەوە ماددەی دەیەم بێتە جێگای ماددەی یەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنزیم کردنی ژیانی خەڵکی بەیاساوە جوانە، هەرچی یاسایەکیش دەربچێت ئەبێ هەموومان ملکەچی بین، لەبەر ئەوەی کە ئێمە، ئەو قورسیەی کە بۆ ئەم یاسایە ئەبێت، بۆ ئەوەی سەد لەسەر سەد، ملکەچی بین، من یەکەم ڕەخنەم لەوە بوو، ئەبووایە وەزیری بازرگانی لێرە بوایە، چونکە هێنانە ناوەوەی جگەرە،

بەشێکە لە ئەرکی وەزارەتەکەی ئەو، لە ئاخر دانیشتندا، جەنابیان خۆیان باسیان کردووە، وتوویانە ئێمە هەتا ئێستا موەفەق نەبووین لەدانانی دەزگای کوالێتی کۆنترۆڵ، ئینجا خۆشمان ئەزانین ئەو بازرگانانەی کەوا ئەچن جگەرە ئەهێنن، ئەتوانن کام مواصەفات خۆیان ئەیانەوێت دروستی بکەن وە کام مواصەفات حکومەتی هەرێم ئەیەوێت ئەوە لەسەری دابنێن وەکو دەزگا، وەکو حەدی ئەعلای نیکۆتین، هەموومان لەو فرت وفێڵانە ئەزانین وبینیومانە بەچاو، بەڵام، کێشەی ئێمە بەکوالێتی کۆنترۆڵ بەڕاستی حەل ئەبێت، من لەدژی قەدەغەکردنی جگەرە کێشان نیم، لەگەڵ ئەوەدام تەنزیم بکرێت، لەبەر ئەوە پێشنیاری ئەوە ئەکەم وپشتگیریش لەوە ئەکەم ئێستا بیرم نەما کێ بوو پێشنیاری کرد، کاک حاتم بوو، ماددەی دەیەم یەکەم شت بێتە پێشەوە، بەڵام، لەگەڵ ئەوەشدا کاتێ کەمن لە شوێنە گشتیەکاندا بۆم نەبێت جگەرە بکێشم، ئەبێ خەڵکیش لەلای ئاسایی بێت، کەمن ژنم کەهاتمە دەرەوە بۆ سەرجادەکە، جگەرەکەم ئەکێشم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نیوەی قسەکانت بۆ خۆت وتت، جگەرە باش بێت، ئەوەندە دژی جگەرە کێشان نەبوویت، ئەوەندە دژی پاکەتی جگەرەی خراپ بوویت، هەموویان خراپە، بەڵام باشترین نەوع بێنێت، هەمووی هەر خراپە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لێرەوە داوا لە وەزیری تەندروستی ئەکەم لە دونیادا ئێستا بۆ یارمەتی دانی ئەو کەسانەی کەگیرۆدەی جگەرە کێشان دونیایەك حەب هەیە، پلاستەر هەیە، ئەو شتانە، ئەو ئەگەر بیەوێت ئەم یاسایە بەڕاستی جێگیر بێت، پێویستە دەعمی تازەترین دەرمان بکات کە ئەویش شامێکسە، بایی 750 دۆلارە، یەك کۆرس ئەگەر یەکێکی وەکو من ئەبێ بەکاری بێنم بۆ ئەوەی واز لەجگەرە کێشان بێنم، ئەبێ بەلایەنی کەمەوە چوار کۆرس بەکاری بێنم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قاعیدەیەك هەیە ئەڵێت (یترك المهم للاهم)، راستە خۆزگە، لەبەر ئەوەی کە عوتڵە نزیك دەبێتەوە، هەندێك مەشروع کە ئەوان موهیم ترن، ئەهەم ترن ئەوان بەپێش بخسترابا، راستە جگەرەکێشان ئەزراری هەیە، هی نەفسی، هی صەحی، هی عائیلی، زەرەرەکانی گەلێك زۆرە، یەك لەو زەرەرە صەحیانە کە دەمەوێت باسی بکەم، قەتران ماددەی ئەمۆنیاشی تێدایە، ئەو ئەمۆنیایە تەئسیر لەسەر قورگ و هەناسە ئەکات، لەبەر ئەوەشە کەزۆر کەس ئەبینی کە جگەرە ئەکێشێت، دەست بەکۆخە کۆخ دەکات، مومکینە ئەوەی تەنیشتیشی ئیزعاج بکات، یان حەتا لەبۆ ئەوانەی کە حامیلەنە، ئیحسائیەك ودیراسەتێکی نوێ، لێکی داوەتەوە، کە مستەوای زەکا، مستەوای زیرەك بوون، لەکن ئەو ژنانەی کە جگەرە ئەکێشن، منداڵەکانیان مستەوای زەکایان کەمترە، مستەوای زیرەك بوونیان کەمترە لەوانەی کەوا جگەرە ناکێشن، لەپاشان حەتا تەئسیراتی عائیلی موسیبەتێکی زۆر گەورەیە، یەعنی ئێستاکە منداڵ لەماڵێ ئەگەر چاوی پێی بکەوێت باوکی جگەرە ئەکێشێت، ئەویش ئەیکێشێت، یەعنی ئەوە تەئسیرێکی زۆر گەورەی هەیە،

یەعنی ئەو کابرایە بەخۆی هەستیار بێت، یەعنی ئەو سەرۆکی خێزانە کە هەست بە بەرپرسیارێتی بکات، موسیبەتێکی گەورە تریش لەو موسیبەتەی، دکتۆر هەیە جگەرە ئەکێشێت، ئەوە مەعنای چیە، دوو شت هەیە، شتێك هەیە پێێ ئەوترێت، قەناعەتی عەقلی هەیە پێی ئەوترێت قەناعەتی قەلبی، ئەو دکتۆرە قەناعەتی قەلبی هەیە، کە جگەرەکە خراپە، بەلام، هێشتا قەناعەتی عەقلی بۆ دروست نەبووە، کە جگەرەکە تەرك بکات، یەعنی ئەوە نابێت، ئەوە شتێکی زۆر گەورەیە، حەتا ئەو پرسیارە تەوجیهی وەزیری تەندروستی ئەکەم، کە حیمایەیەکی موشەدەد لەسەر ئەو جانیبەی دابندرێت، نوقتەیەکی تریشم ماوە، قەزایەی زەرائیب زۆر موهیمە، یەعنی تەقسیم کردنی زەریبە، باج دانان لەسەر ئەو کەسەی کە جگەرەی دێنێت، ئەوە زۆر گرنگە، یەعنی ئەتوانین بەو کەسە بڵێین، ئەگەر کابرا دەخلی محدود بێت، ناتوانێت بەو شکلە، ئەگەر هەر نا دەتواندرێت کەم بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، بەلام، تۆ جەنابت لەجیاتی دکتۆر فتوات دا ، فتوات دا لەجیاتی وەزیری بازرگانی، فتوات دا لەجیاتی وەزارەتی مالیە، وەکو پیاوێکی شارەزا لەئایین، وەکو مەلایەك، دەبوایە ئایەتێك بەکار بهێنیت وەکو ئەوەی رەئیەکی دینی بەکار بهێنیت، وەکو کاك خەلیل، دەوڵەمەندی بکەیت و بڵێیت وەکو دینیش قەدەغەی کردووە، سوپاس رەئیەکانت پەسەندە، کاك شکری فەرموو.

بەڕێز شکری صالح تمر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی دەرکردنی پرۆژەیەکی وا، بەکارێکی باش ئەزانین، چونکە کارێکی حەزارییە، دووەم بەرژەوەندی میللەتی تێدایە، هەموو کەسێك بەرژەوەندی لەو مەشروعە داهەیە، بەلام بەم رەنگەی کە دیاریکراوە، بەڕاستی ماددەی یەکەم کە دەبینین زۆر زۆر گرانە، یەعنی تەنفیزکردنی وجێبەجێکردنی زۆر گران وقورسە، من بەوە ئەزانم کە جێ بەجێکردنی ئەم ماددەیە، بەڕەئی من سەرکەوتنەکەی لاواز دەبێ، چونکە بەتەسەوری من ئەوانەی کە ئیستیفادە لە تجارەت و فرۆشتن و یەعنی قازانج لە تووتن وجگەرە دەکەن، زیاترن لەوانەی کە زیان لەجگەرە ئەکەن، شەریحەیەکی زۆر گەورە هەیە کە ئیستیفادەی لێ ئەکەن، حەتاکو ئەمانە بتوانین سەیتەرە لەسەر ئەمانە بکەین، بەحەقیقەت زۆر زەحمەتە، جەنابی وەزیری ژینگەش ئیشارەتی بەوەدا کە ئەمە تەنها بۆ سنووردارکردنی نەکێشانی جگەرەیە، بەلام لێرەدا ئەڵێم قەدەغەکردنی هێنان وفرۆشتن وکێشان وهەمووی قەدەغەیە، نەك سنووردارکردنی قەدەغە کردنە، ئەمەش زۆر زۆر زەحمەتە کە بتوانین بەو رەنگەو بەو ئاسانیە سەیتەرەی لەسەر بکەین، نوقتەی دووەم: بەنیسبەت تەندروستی و عەقڵ، راستە جگەرە تەئسیر لە تەندروستی دەکات وەکو مەعیدە وەکو دڵ وەکو هەموو شتێکی تر، بەلام بەفعلی ئەوەی کە جگەرە ئەکێشێت ئەبێ هەندێکیان تووشی شێت بوون ونەخۆشی دەروونی ببن، قەت نەمان بیستووە یەکێك جگەرە بکێشێت وشێت ببووبێ، لەبەر جگەرە، لەبەر ئەوە بەتەسەوری من ئەمانە جودا بکرێنەوە، تەندروستی لەگەڵ عەقڵ جودا بکرێنەوە، عەقڵ بەموادی موخەدەر تێك ئەچێت، نەك بەجگەرە و بەتووتن، لەبەر ئەوە بەتەسەوری من ئەوە جودا بکرێنەوە، نوقتەی ئاخریم، ئەگەر بەراوردێك بکەین، ماددەی یەکەم و ماددەی دووەم، تەنها هەندێك وشە نەبێت،

ئەگەر نا لە مەعناوە لە مەغزاوە هەردوو ماددەکە یەکن، بەتەسەوری من هەردوو ماددەکە بکەن بەیەك ماددە باشترە، لەوەی کە دوو ماددە بن و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی تەئیدی پرۆژەکەمان کردووە، لە ئەلفی هەتا یائی، ئەو بۆچوونانەی جەنابی وەزیر من سەد لەسەر سەد تەئیدی ئەکەم، لەجێگای خۆیەتی، حەز ئەکەم ئەوەش بڵێم، ئەوە راستە کە یاساکە بەناوی حظر التدخين هاتووە، لە هەندێ وڵات بە حظر التدخين هاتووە، لە هەندێکی تر بە مكافحە هاتووە، بەڵام خۆی ئەگەر بێینە سەر حەقیقەت ئەوە مەنعێکی عام نیە، بەڵکو مەنعێکی موقەیەدە، تەقیدەکەشی لە ماددەی 10 دیاری کراوە، تەنها المحلات العامە ئەگرێتەوە، وەکو بەتەفصیل هاتووە، ئەوە یەك، هی دوو، بەڕاستی من لەگەڵ ئەوە نیم، ماددەی دە بێتە جێگای ماددەی یەك، چونکە ئێمە یەکسەر داخلی عقوبات نەبین لەسەرەتای قانونەکەوە، مەفروزە ئێمە هێڵە گشتیەکانی یاساکە عیلاج بکەین، ئەوسا بێینە سەر حەزرەکەو بێینە سەر عقوباتەکە، ئەوە ئصوڵێکی موتەبەعە لەزۆربەی هەرە زۆری یاساکان، بەنیسبەت فەقەرەکەی تریش من لەگەڵی نیم، بەڵام دەمەوێت ئەوە بڵێم بەحەقیقەت، ئێمە، مەنعی تەدخینمان نەکردووە بەگشتی، ئازادی تاکە کەس لێرە پارێزراوە، هەرکەسێك ئازادە جگەرە بکێشێت، بەڵام ئەو شوێنە گشتیانە دەتوانم بڵێم ئازاد نیە، چونکە صحەتی خەڵکی پێوە بەندە، کە صیحەتی خەڵکیشی پێوە بەند بێ، لێرەدا بەڕاستی ئازادییەکە تۆزێك سنووردار ئەبێت، بۆیە من لەگەڵ پرۆژەکەم، بەنیسبەت ناوەکەش هەروەکو ئیشارەتم پێدا، هەردوو ناو ئیستیعمال کراوە، حظریش ئیستیعمال کراوەو مکافحەش ئیستیعمال کراوە، دوا رەئیش رەئی ئێوەی بەڕێزەو سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەنها مولاحەزەیەك حظر و مكافحە دوو شتی جیاوازن، حظر ئەکرێت لەچاخانەیەکدا، لە چێشتخانەیەکدا بنووسرێت، حظر التدخين زمنی مكافحەکەیە، کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی حەزەکەم هەندێ جار ورد بین لە بەکارهێنانی موستەلەحاتدا، بەقەناعەتی من وشەی وەعی وناوەعی بەڕاستی نازانم، بەکار بهێنرێت لەم دانیشتنەی پەرلەماندا، بۆ دانانی یاسایەك، چونکە ئەمە پەیوەندی بەوەعیەوە نیە بەقەناعەتم، خۆی وەعی مەفهومێکی زۆر فراوانترە، ئەگەر وابێت سەرۆکانی دەوڵەتان وفەیلەسوف وزاناکان و هەموو ئەوانەی کە جگەرە ئەکێشن، دیارە ئەوانە هیچیان نەوەعیان هەیەو نەهیچ، ئەمە پێم وانیە پەیوەندی بەو مەسەلەیەوە هەبێت، بەکارهێنانیشی بەم شێوەیە، هەندێجار نەوعێك لەبریندارکردنی تێدا هەیە، ئەمە یاسایەکە گوایە خزمەت بەخەڵك ئەکات، پێم وایە پێش هەموو شتێك ئەبێ لەلایەن خەڵکەوە ئیستیعاب بکرێت، یەعنی زەرورەت وایە، ئەگەر نا یاسا هەموو کاتێك ئەگەر هاتوو لەناو خەڵکدا کات و شوێنی خۆی نەبوو، پێم وانیە جێبەجێ بکرێت، ئەبێتە حبرێك تەنها لەسەر وەرەقە، من بەش بەحاڵی خۆم پشتگیری جدی ئەکەم، ئەگەر هەموو شتێك خزمەت

بەکۆمەڵگا بەگشتی بکات، چ ئەم یاسایە بێت چ هەر یاسایەکی تر بێت، بەقەناعەتی من ئەگەر ئەم یاسایە بەتەعلیمات بێت باشتر بوو، نەك بەیاسا، چونکە بەم شێوەیە پێم وایە زەحمەت ئەبێت جێبەجێکردنی، دووەمیان: باسکردن لە جێبەجێکردنی لە شوێنە گشتیەکان وپاراستنی مافی مرۆڤ، لێرەدا پێم وایە بەشێوەیەکی گونجاو نەهاتووە، باسکردن لەوە زەرورەت وایە لە شوێنی گشتیدا هەبێت، لەشوێنی تایبەتیشدا هەبێت دیسان، کە ئەویان مافی تاکە کەسەکانیش دیاری ئەکات، بەهەرحاڵ من نامەوێت بچمە خاڵەکانی ترەوە، زەرورەت وایە ئەم یاسایە من پێم وابوو، بکرێتە تەعلیمات باشتر ئەبوو، باشتریش خزمەتی ئێمەی ئەکرد، لەم کاتەدا نەك بەم شێوەیە، بەو پۆلیسیە نەبێت باشترە، چونکە ئەوەی بەڕێز وەزیری ژینگە قسەیەکی کرد، خۆی یەکەم شت وتی ئەمە مەنع نیە، ئەمە ڕێگرتن نیە لە تجارەتی جگەرە، هەموو ئەم شتانەی باس ئەکرێت، لەو حاڵەتەدا کەواتە هیچ نەکراوە، یەعنی تەنها نەمەنعکردن، نە مەجالە تجارییەکەی، ئیقتصادیەکەی ڕێی لێگیراوە، کەواتە ئێمە تەنها تەحدیدی ئەکەین بۆ هەندێك حاڵەتی دیاریکراو، باشتر بوو بە حەزەر بێت، باشترە، یان مکافحە بێت، ئەوەش لە شوێنە گشتیەکاندا، لە ناو شوێنە گشتیەکانیشدا، شوێنی تایبەتی هەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مخموری:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ ئەو خوشك وبرا بەڕێزانەدا هاوڕام، کە دەبوو بەڕاستی هەندێ یاسای زۆر گرنگتر هەیە، بخرایەتە بەرنامە، بەتایبەت ئێستا بەرەو پشووش ئەڕۆین، بەڵام دیارە ئەوە هێنراوەتە پێشەوە، هەرچەندە مەسەلەی ئەو یاسایە من بەیاسایەکی گرنگی ئەبینم، بۆ کۆنترۆڵ کردنی جگەرە کێشان لە شوێنە گشتیەکان لە کوردستاندا، بەڵام لەوانەیە خۆشتان ئاگاداربن بۆتە بابەت و سەردێڕی زۆر لەرۆژنامەکان، زۆر رۆژنامەنووسەکان ئێستا لەسەر ئەو بابەتە ئەنووسن، کە پەرلەمانی کوردستان لەو مەسەلەی بێ نەوتی و لەو هەموو گرفتەی کە ئێستاکە ڕووبەڕووی کوردستان ئەبێتەوە، دێت موناقەشەی یاسای قەدەغەکردنی جگەرەکێشان ئەکات، خەڵك چاوەڕێی شتی گەورەتر لە ئێمە ئەکات، بەڕاستی گرنگ هەیە و گرنگتریش هەیە، ئێستا بەنیسبەت پەرلەمان ئەمە یاسای یەعنی پێڕەوی ناوخۆی پەرلەمان تا ئێستا هەموار نەکراوە، یەعنی ئێمە ئەمانەوێت کۆمەڵگاکە ڕێك بخەین، بەڵام ئیشوکاری خۆمان تا ئێستا ڕێك نەخستووە، ئەوە یەك دواتر زۆر پرۆژە یاسای گرنگتر هەیە، کە پەیوەندی ڕاستەوخۆی بەژیانی رۆژانەی خەڵکەوە هەیە، بەتایبەت یاسای کرێی خانووبەرە، ئێمە، 61 ئەندامی پەرلەمان ئیمزامان کردووە، یاداشتێکمان داوەتە سەرۆکایەتی پەرلەمان، کە ئەبێت ئەو یاسایە بەزووترین کات دەربچێت، کە لەحکومەتەوە دراوەتە پەرلەمان، پەرلەمان خوێندنەوەی یەکەمی کردووە، بەداخەوە تاکو ئێستاکە دەرنەچووە ئەو یاسایە، من پرسیار ئەکەم لیژنەی قانونیش زۆربەی ئیشەکانی تەواو کردووە، هی ئەو یاسایە ئەڵێن ئێمە ڕاپۆرتیشمان ئامادەیە، ئەوە خاڵێك دواتر، ئێمە لەهەمان کاتدا 60 ئەندام پەرلەمان ئیمزامان کردووە بۆ مەسەلەی دانیشتنی تایبەت بەو خەڵکەی کە لەبەغداو موصڵ دەردەکرێت نەخرایە بەرنامەی کارەوە، لەهەمان کاتیشدا، 56 ئەندامی پەرلەمان من حەزەکەم تەئکید بکەمەوە سەر ئەوە بەڕاستی لە نوێنەری هەموو پێکهاتەکانی ناو پەرلەمان، ئیمزامان کردووەو پرۆژە یاساش ئامادەکرا بۆ

ئەوەی ڕێکارێك بۆ بودجەی حزب و لایەنە سیاسیەکانی کوردستان دابنـدرێت، کە ناعەدالەتییـەکی زۆر دەکرێت بەرامبەر حزبەکانی کوردستان لەو داهاتەی کوردستان، بـواری کارکردنیشیان پێنادرێت وەکو پێویست، نەخرایە بەرنامەی کارەوە، دراوەتە حکومـەت، حکومـەتیش تـا ئێستا وەڵامـی نەداوەتـەوە، مـن حەزەکەم بەڕێزت لێرەوە وەڵامی ئەوە بدەیتەوە، ئایا ئەوە ئەوەیە کە پەرلەمان لەسەر ئەوە سوور نەبووە، کە بەدوای مەسەلەکەدا بچێت، یان ئەوەتا حکومەت گوێ لەپەرلەمان ناگرێت، یەعنی ئەوە حەقە و خـەڵك ڕۆژانە پرسیار ئەکات، ڕۆژنامە نووسەکان پرسیاری ئەوە ئەکەن، ئێستا کەلەناو زستاندایین و بەرەوە زستان ئەڕۆین و خەریکە بارانیش ئەبارێت، سـەرما زیـاتر ئـەبێت، نـەوت زۆر گرانـە ئێمـە، پارسـاڵ 58 ئەنـدامی پەرلەمان یاداشتێکمان ئیمزا کرد و دامانـە سـەرۆکایەتی پەرلـەمان، کە وەزیـری پیشەسازی بـانگ بکرێت، چارەسەر چیە بـۆ گـرفتی کـەمی سووتەمەنی، چارەسـەر چیە بـۆ ئـەوەی کـەوا نـەوت گـران بـووە، یـەعنی بەڕاستی ئەوانە کێشەی پەیوەستن بەخەڵکی کوردستان، ئـەوە خاڵێـك مـن ئەمـەوێت بێمـەوە سـەر یاسـاکە، ئەو ماددەی یەکـەم ئـەوە بـەهیچ شـێوەیەك لەکوردسـتان قـابیلی جێبـەجێکردن نیـە، لەبـەر ئـەوەی ئێمـە نەکوالێتی کۆنتڕۆڵمان هەیە، نە تاقیگەمان هەیە، تۆ تا نەچیتە ناو بوارەکـانی ژیـان لـە کوردسـتان نازانیـت ئـەو وڵاتـەی ئێمـە چ وێرانـە، چ گـرفتی هەیـە، تـا نەچـیتە نەخۆشـخانەکان مەسـەلەن مـن بـەس یەکـەی بووژانەوەی دڵ لە نەخۆشخانەی کۆماری بۆت بـاس بکـەم، کـە بـەڕێز وەزیـری تەندروسـتی لێـرە ئامادەیـە، باوەڕ بکە ئەو ڕۆژەی کە من لەوێ بوومە، دوو جیهازی پاڵە پەستۆیان هـەبووە هـی پێوانی زەخـت، هیچـی ئیشی نـەکردووە، لـە هـەموو کوردسـتان لـە هـەولێر مەبەسـتمە، شـەش ئـامێری ڤـەیتی لەیتـەر هەیـە، کـە ئۆکسجین دەداتە مێشك ئـەویش لـە نەخۆشـخانەی ڕزگارییـە، چوار پێـنج لەنەخۆشـخانەی کۆمارییـە، مـن دایکم نەخۆش بوو، موعاناتی ئەوەم هەیە، بۆیە پێت دەڵێم، یەعنی جیهازێك نەبوو، پەیوەندیم بەوەزیری تەندروستیش کرد، نەمانتوانی ئەو جیهازە پەیدا بکەین مرد، یەعنی بەڕاسـتی وڵاتـی ئێمـە پێویسـتی بـەو مەسەلە چارەنووس سازانەوە هەیە، ئـەبێ ئـەو مەسـەلانە یـەکلایی بکرێنـەوە، ئـەو مەسـەلانە بـێین ئێمـە گفتوگۆی لەسەر بکەین، نەك هەندێك مەسائیلی تـر کـە خۆمـانی پـێ خـەریك بکـەین، ئەهەمیـەتی هەیـە، بەڵام ئەهەم تر هەیە لەو مەسەلە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاك غەفور، بەڵام وەکو وەختم دایـتێ بـا ئیجازەشـم بـدەن مـن جواب بدەمـەوە، یەکـەم زۆرینـەی قسەکانت لە مەوزووع دەرچووبووی، لەگەڵ ئەوەشدا ڕێگـام پێـدای، دووەم: ئـەو ڕەخنانـەی کـەگرتت، ئـەوە یەکەم جار نیە بیگریت، یەکەم جاریش نیە تەصریحی پێبدەیت لە ڕۆژنامـەکان، منـیش یەکـەم جـارم نیـە جوابت بدەمەوە، ئەمجارەش جوابت ئەدەمەوە، ئەویش بەو شێوەیە، وەکو خـۆت چـۆن ڕەخنـەی ئـەگریت، دووەم جار و سێیەم جار، ئەوە ئەبێت گوێت لە وەڵامەکەی بێـت، جارێ ئەوەلـەن ئـەو پرۆژانـەی کەباسـی ئەکەیت پرۆژەی ئاسان نین، پـرۆژەی موڵکایەتیـە، پـرۆژەی ڕۆژنامەنووسـیە، ئـەوەی برادەرانـی تـر باسـیان کرد، پرۆژەکانی تر دراونەتە لیژنەکان، هەمووی چوار ڕۆژە لیژنەی یاسایی ئەو پرۆژەی کە ئاماژەت پێکرد تەواوی کردووەو توانیوویەتی موناقەشەی بکات، ئەم پرۆژەیەش لـەمانگی پێـنج دراوە، شـەش مـانگ پـێش ئێستا، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، نە پەلەی لێ کراوە، 18 کەسـیش داوای کـردووەو ئیمـزای کـردووە، هەر بەئیستلاحی خۆت 18 کەسـیش نیـە، 62 کـەس ئیمـزای کـردووە، هـی جگـەرە کێشان، مـن نـاوی 18 کەسم خوێندەوە، ئەوە چوارەم جارە باسی بکەیت، من نەك جەنابت کاك ڕۆمیۆش باسی کرد، کاك خـەلیل بـوو، کـێ بـوو باسیکرد، لەسـەر بودجـەی حزبـەکان، جا عـەینی وەڵام کـە داومەتـەوە، مـەجبورم ئێسـتاش

جارێکی تر بیدەمەوە، بۆ ئەوەی نەوتریێت پرسیار کرا جواب نەبوو، جوابمان هەیەو عەینەن جوابیشە، ئەوە عیلاقەی بە پارەوە هەیە، بە میزانیەوە هەیە، بودجەی حکومەت دوو ئیدارە هەبووە، داویەتی بەحزبەکان، هیچ حزبێکیش نیە بودجەی نەبێت کەم و زۆر، ناعەدالەتی، هەمووشمان ئەزانین ناعەدالەتی هەبووە، چ حزبێك هەیە لێرە بودجەی نیە، با بڵێت من بودجەم نییە، لێرە دەی ئەو حزبانەی کە ئەندامن لە پەرلەمان، کە یارمەتی نیە لە حکومەت یان لە حزب، بۆیە پەرلەمان ناتوانێت بودجە دابنێت، بێ ئەوەی رەئی حکومەت و هەردوو ئیدارە بزانێت، تا تەقیمێك بکات، لە رابردوودا پێوەرەکە چی بووە، پێشنیاریشیان چیە، بیهێننە ئێرە، ئەو پرۆژەی کە یەکەم جار ئیمزاتان کردووە بە واقعیش قسە بکەین، پرۆژەکە قانونیەن راستە، ئەوەی ئیمزایان کردووە، زۆربەیان لەبەر ئەوەی کە کەسیان ئینتیباهیان بۆ ئەوە نەکردووە، تەنها جەنابت و دوو، سێ برادەر ئیلحاح ئەکەن، ئەگینا زۆربەیان ئەو حەقیقەتەی کە من ئەیڵێم رەچاویان کردووەو دەشزانن، بۆیە بێدەنگ بوون، فەرموو ئێستاکە ئیمزایەك کۆ بکەرەوە، کە 56 دەنگ بێت یان 51 دەنگ بێت، تەئییدی ئەو پرۆژەیە بکەن سبەینێ دەیخەینە ئێرەو تەحەدای حکومەتیش ئەکەین، بەڵام ئەو حەقیقەتەی کە من دەیڵێم، کە پێویست ئەکات حکومەت بیڵێت، من قەناعەتم وایە ئەو بەرێزانەی کە دەیڵێن زۆربەیان ئینتیباهیان بۆ ئەوە نەکردووە کە ئێمە شەرحمان کرد، قەناعەتیان بەوە هات کە دەبێ حکومەت پرۆژەیەکی هەبێت بۆ ئەوە بوو، بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین موناقەشەی بکەین، لە خۆمانەوە بڵێین لە 1٪ بۆ فلان حزب لە 5٪ بۆ فلان حزب، لە 7٪ بۆ فلانی تر، ئەوە نازانین، ئەبێت پێوەرێك هەبێت، بزانن، ئایا پێوەرەکە ئەوەیە لە هەڵبژاردندا چەند دەنگیان هێناوە، ئایا پێوەرەکە پێوەری خەبات و مێژووە، ئایا پێوەرەکە ژمارەی شەهیدانە، ئایا پێوەرەکە ژمارەی ئەندامانە یان چیە، ئەمە ناتوانین تەقدیری بکەین، بۆیە ئەو کەلیمەیە کلیمە الحق بۆیە ناتوانیین بڵێین باتڵ، بەڵام ئەمە ئەبێتە ئیحراجی سەرۆکایەتی، بۆیە تەئکیدی لێ ئەکەم، ئەو قسەی جەنابت راستە، بەڵام بۆ ئیحراجە، بۆیە راستیەکەی پەرلەمان کەس ناتوانێت ئەو قەرارە بدات، بۆیە قەتعم کردو لە مەوزوعەکەش دەرچووم، بۆ ئەوەی روونی بکەمەوە لەلاتان، پەرلەمان ناتوانێت ئەو قەرارە بدات، بزانێت ئەو حزبە چەند موستەحەقە، ئەگەر حکومەت پێشتر پرۆژە پێکەش نەکات، پەرلەمان ئەتوانێت دەوڵەمەندی بکات، بە بۆچوون و بیروڕای ئێوە، لێرەدا کەم و زیادی بکات بە ئامادە بوونی وەزیری دارایی و ئابووری لێرە کەموناقەشەمان ئەکات، لەبەر رۆشنایی ئەو میزانیەی کە دیاریکراوە، ئومێد ئەکەم ئەو مەوزووعە رۆشن بێت لێرەدا بۆ جەنابیشت و بۆ رەئی عامیش، گلەییمان زۆر لێ نەکرێت کە بڵێن وایە، ئینجا پێوەرێك هەبێت زۆر لەو مەوزووعە دەرنەچین لێرەدا پێم باشە لێرەدا، ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ناونیشانی یاساکە، منیش هاوڕام لەگەڵ لیژنەی تەندروستی کەوا کۆنترۆڵ کردنی جگەرەم پێ مەعقول ترە، چونکە بە هیچ شێوەیەك و لەهیچ دونیادا نەکراوە قەدەغەکردن بکرێت، یان نەهێشتن بکرێت، ئەگەر بڵێین نەهێشتن هەر ئەوە ئەگرێتەوە، چونکە ناتوانین نەیهێڵین و قەدەغەی بکەین، کۆنترۆڵەکە لەلامان باشترە، ئەوە یەك، دووش: ئەمن نازانم پرسیارم ئاراستەی لیژنەی یاسایی ئەکەم، نازانم ئایا ئەو یاسایە کەموکوڕی نیە لەلایەنی ماددەیەکەوە کە پێشەکی زیاد بکرێت، وەکو پرۆژە یاساکانی تر، کە بڵێین ماددەی یەکەم مەبەست لەو زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە بەکار بێت، چونکە پێناسە گرنگە، واتە پێناسەی بابەتەکە گرنگە، یەعنی هەرێم و ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەت و

وەزیر ئینجا بێینە سەر پێکهاتەو پێناسەی ئەو یاسایە، چونکە پێناسەکردنی جگەرەکێشان یان جگەرە زۆر پێویستە دابندرێت، وەکو بڕگەیەك یان وەکو ماددەیەك، عەفوەن وەکو بڕگە نا وەکو ماددەیەك دابندرێت، چونکە بەپێی پێوانەی ڕێکەوتنامەی نێودەوڵەتی کە ئێستا بە ئینگلیزی پێی دەڵێت (FCTC) دەبێ بەگوێرەی ئەوە تەعریفی یان پێناسەی جگەرە بکرێت، یان جگەرەکێشان بکرێت، ئەوە کەموکوڕی هەیە لەو یاسایەدا، من یەك، دوو تەعریفم هەیە لێرەدا، ئەگەر بێت و هی جگەرەکێشان بەکارهێنانی تووتن بەشێوەی کێشان بێت، یان هەڵمژین بێت، یان جوون بێت، یان دووبارە تەنەشوق نازانم تەنەشوق چی پێدەوترێت، هەڵکێشان، ئەوە تەعریفێك یان دەتوانم بڵێم، تەعریفێکی تریشمان هەیە، بەکارهێنانی تووتن بەشێوەی کێشان کە ئەوەش ئامرازەکان دەگرێتەوە، وەکو سپیل و نەرگیلەو یان بەڕنووتی و شتی وا، هەموو بابەتەکان، چونکە وەکو وتم جگەرەکێشان کە هاتینە سەر بابەتەکە ئەبێ تەعریفەکەی لەناو بێت، بێجگە لەو پێناسە، پێناسەی بابەتەکانی تریشمان هەیە، وەکو پێناسەی بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان، یان پیشەسازی تووتن، یان لەهەمان کاتدا ریکلام کردن و پڕوپاگەندە کردنی، ئەویش ئەبێت، تەعریفی بۆ بکرێت، بەماددەیەك لەماددەی یەکەم دابندرێت، بەخاڵەکان بێتە خوارێ بە خاڵی یەك و دوو سێ و چوار بێتە خوارێ، لایەنێکی تریشم هەیە کە دەمەوێت باسی بکەم، ئەوەیە کەوا پێویستیمان بەماددەیەك هەیە کە زیادی بکەین، دیاریکردنی شوێنی تایبەت بۆ فرۆشتنی جگەرە، لەگەڵ دیاریکردنی کڕیار، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کاك دکتۆر زریان فەرموو.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس، وەڵڵا من حەز ئەکەم یەك، دوو نوقتە هەیە بەسەریعی باسیان بکەم، یەکێکیان ئەم یاسایە دژی تاك نیە، ئەو قسەیەی کاك شێروانیش کردی، ئەمە ئێمە، هەر ئەوەندە ئازادین کە تەعەدا لە ئازادی خەڵکی ئەکەین، جگەرە ئەکێشی، ئێمە مەنعت ناکەین، فەرموو ئەوەتا لە دەرەوە جگەرە بکێشە، لەناو ئەم قاعەیە مەیکێشە، تەئسیر لە خەڵکی تر مەکە، ئەوە یەکەمیان، دووەمین دیارە هەندێك لە برادەران بە شخصیان وەرگرت، مەسەلەی جگەرە کێشان و ئەوانە، حەز ئەکەم یەك وەڵامی بچوکی کاك غفور بدەمەوە، بەڕاستی چونکە ئەوەندە تێکەڵ وپێکەڵی کرد، هەموو مەشاکیلی دونیا نەوت و هەموو شتێکی هێنایە ناو ئەمڕۆکە، ئەمە یاسایەکە عیلاقەی بەژیان و مردنی ئینسانەوە هەیە، خۆی جەنابی لە نەخۆشخانە بووە، ئێستا بچینە نەخۆشخانەی بووژانەوەی دڵی هەولێر، ئەچینە قاوشەکانی نەخۆشخانەی رزگاری، بەدەیان گەنجی وامان هەیە عومری 40 ساڵی سەرەتانی سیپالاکی هەیە، نەخۆشی دڵی هەیە، کەوا جەڵتەی دڵ ئەگرێت یان هی دەماغی ئەگرێت، لە هیچ دونیا کەس تووشی جەڵتەی دڵ نابێت، لە کوردستان نەبێت لەتەمەنی 20 ساڵی، ئەمە هەر ریپۆرت نەکراوە لە هیچ دونیایەکدا، حەزەکەم یەك خاڵی شەخصیشی باسکرد جەنابی من قسەم لەگەڵ کرد لەسەر مەسەلەی نەخۆشی دایکی بەرەحمەت بێت، دایکی زۆر نەخۆش بوو، ئەو دکتۆرێکی بەستەزمانی عەرەبی خستبوویە قوڕنەیەك هیچ دەسەڵاتی نەمابوو، دکتۆرەکە تەلەفۆنی لەگەڵ من کرد، وتی وەڵاهی هیچ ئەمەلی نیە، بەڵام من بۆیە ئەڵێم ئەوە بکە، چونکە نازانم چی تری بۆ بکەم، راستە شەش دانە لە رزگاری هەیە، چوار لەقاتی دوو هەیە، چواریش لە جمهوری هەیە، بەڵام، ئێستا ئێکسەیشنەکە وا هەیە دەستی پێکردووە، مەجموعەیەکی تر زیاد ئەکەین، بەڕاستی بەم شێوەیە دابەزین بەناحەق ئەزانم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک سەعد فەرموو.

بەڕێز سعد خالد محمد امین/ وەزیری هەرێم بۆکاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا مـن زیـاتر قسـەم لەسـەر ئەوەیـە، مولاحەزەیـەك ئەکـەم لـە موناقەشـەی ئـەو قانونـەو بـەعزێك لـە قانونەکانی تریش، یەعنی لیژنەکانی پەیوەندیدار کە راپۆرتیان هەیە، دانەنیشتوون لەگەڵ لیژنەی یاسایی و وەزیری پەیوەندیدار، زۆرجار وەختێکی زۆر لێرە ئەڕوات، یەعنی جیاوازی دیارە مەسـەلەیەکی زۆر ئاساییەو تەبیعیـە، وەکـو گوتـەنی نەتیجەی ئـەو جیاوازییانـە ئەکیـد قانونەکـە بەباشـترین شـێوە ئیقـرار ئـەکرێت و پەسەند ئەکرێت، بەڵام من مولاحەزەیەك ئەدەم بۆ ئێستاو بەراستیش ئایندەش، یەعنی بۆ بـاقی پرۆژەکـانی تریش، هەر پرۆژەیەك کە تەحویلی لیژنەی پەیوەندیدار ئەکرێت، حەق وایە ئاخر جار لیژنەی پەیوەندیدار لەگەڵ وەزیری پەیوەندیدار، لەگەڵ لیژنەی قانونی بەیەکەوە بێن دابنیشن بۆ ئەوەی بەڕاستی جیاوازییـەکان کەمتر ببێتەوە، یەعنی ئەوەی من لێرە مولاحەزە ئەکەم لەسەر یەك مادده، ئەوە سەعات یەکە کە کاتێکی زۆر رۆشت تەبیعی، ئێستاش جیاوازییەکان زۆرن، هێشتا ساغ نەبوونەتـەوە لەسـەر سێ، چـوار صیاغە، جا بـۆمن پێشنیار ئەکەم، نازانم ئەگەر ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز پێیان باش بێت، ئەو لیژنانـەی کـە پەیوەندیـدارن، زائیدەن وەزیرە پەیوەندیدارەکان کە خۆشیان تەبیعی هیچیان ئامادە نەبوونـە، لـەو موناقەشـانەی کـە بڵـێین مولاحـەزەکانی لیژنـەی قـانونی و تەندروسـتی و مـافی مـرۆڤ و ئەوانـە، بەڕاسـتی کۆببنـەوە، بـۆ ئـەوەی بـە ئیختیسار شتەکە بکەین، بەپرۆژەیەکی وەکو گوتەنی هەموویان بەیەك پرۆژە بێنە ناو قاعەی پەرلـەمان، بـۆ ئەوەی بەڕاستی ئێمەش یان ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمانیش کە تەبیعی ئەتوانن لە خیلالی، ئەندام بوونی لە لیژنەکـە بیروڕاکـانی خـۆی، سـەرنجەکانی خـۆی، قسـەو باسـەکانی خـۆی بـدات، بـۆ ئـەوەی بەڕاسـتی لێـرەدا ئیستیفادە لەوەقت بکەین، من هیوادارم وەکو ئەوەی کە تێبینی ئەکەم، هیوادارم بۆ لەمەودواش یەعنی دیسان بۆ ئەوەی ئیستیفادە لەوەخت بکەین ئەو جیاوازییانـە، تەنانـەت هەنـدێ جـار خۆتـان بـاش ئـەزانن پێویسـتی بەوە کردووە سەرۆکایەتی داوای وەخت بکات، بـۆ ئـەوەی مفـاوەزات بکرێـت، لـەنێوان لیژنـەی پەیوەندیـدارو وەزیـری پەیوەندیـدارو سـەرۆکایەتی ولیژنـەی یاسـایی بـۆ ئـەوەی بچـن ئیتیفـاق لەسـەر صیغەیەك بکـەن و بیهێنەوە عەرزی بکەن، لەسەر ئەندامانی پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موشـکیلە لـە بـەینی لیژنـەکان نیـە لەراسـتیدا، کـاك غـەفور وەڵامـی هەیـە بـۆ موداخەلـەی جـەنابی وەزیـری تەندروستی فەرموو.

بەڕێز عفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا من حەز ئەکەم بەجەنابی وەزیری تەندروستی بڵێم ئەگەر وەختی هەبێت، رۆژێـك بەیەکـەوە بـەبێ هیچ مەوعیدێك سەردانی نەخۆشخانەکانی ئێرە بکـەین، بـزانین کـەموکورتی نەخۆشـخانەکان چیە، ئـەوە یەك، دووش، بەداخەوە لە هەموو نەخۆشخانەکانی کوردستان، لە قائیمەی خەفارەت ناوی دکتـۆر ئیخسـائی نووسراوە، بێ ئەوەی یەك دکتۆر خەفەریات بگرێت، تەلەفۆنیشی بۆ ئەکەیت موقیمێکت بۆ ئەنێرێت، یـان موقیم ئەقدەمێکت بۆ ئەنێرێت، یەعنی بەڕاستی من حەز ئەکەم پێی بڵێم، کە دەڵێت مەسەلەکە شەخصی

نیە، من حاڵەتێکم پێ گوت ئەو حاڵەتە حاڵەتێکی گشتیە، ئەو دکتۆرە عەرەبەی کە جەنابیشت ئەڵێیت، ئەو خۆی لەوێی داناوە، خۆی تەعینی کردووە، ئەو لەزمنی ئەوە بووە کە ئیشرافی نەخۆشەکەی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من لەگەڵ ئەو مەنتقەیدا نیم، ئەوەی کە دەڵێت بابەتی موهیم تر هەبوو کەباسی بکەین، ئەویش نەوتە، کارەبایە، بەڵێ راستە ئەو بابەتانە زۆر حەساسن، پێمان باش بوو کە باسی بکرێت، رۆژنامەنووسانە، بەڵام ئەو بابەتەش حەساسە، لەبەر ئەوەی باسی ئەو مەوزوعانەمان نەکردووە، مەعنای وانیە کەباسی ئەوەی تری ناکەین، ئەوە یەك، دوو، وەکو دکتۆر زریان باسی کرد، من پێم وایە مەسەلەی سووتەمەنی زۆر حەساسە، موهیم ترە، خەڵکانێکی زۆر هەیە، مەسەلەی جگەرەکێشانیان پێ باشترە، بۆیە پێم وایە موناقەشەکردنی جگەرەکێشان ئەمڕۆ لەجێگای خۆی بوو، دوو، دەمەوێت بەس جوابێکی کاك غفور بدەمەوە، چونکە لەسەر وەزیری پیشەسازی ئەو داواکارییەی کەداوامان کردبوو، 71 کەس ئیمزای کردبوو، مەسەلەی سووتەمەنی من تەوقیعەکانم کۆکردۆتەوە کاك غفور، بەڕاستی ئێمە لە عوتلەدا پێشکەشمان کردبوو، یاساییش نەبوو، لەبەر ئەوەی جلسەی ئیستسنائی سەرۆك داوای ئەکات، وەکو کاك محمدیش باسی کرد، یاخود سێ لەسەر چواری ئەندامانی پەرلەمان، ئێمە سێ لەسەر چوار نەبووین ئەندامەکان، لەوەوە ئەو موناقەشەی بەینی کاك غفور و دکتۆر زریانیش بەڕاستی تەواو نەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، تەواو بوو، دکتۆرە هالە فەرموو.

بەڕێز د. هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، لەراپۆرتی لیژنەی تەندروستی تەئکیدمان لەسەر مواصفات و پێوەرە نێودەوڵەتیەکان کردووە، بەڕاستی ئەوەیان زۆر گرنگە، ئەگەر هەر صیاغەیەك هەڵبژێرن، پێشنیار ئەکەم ئەو مواصەفاتانەی تێدا بێت، راستە هەتا ئێستا ئێمە، کوالێتی کۆنترۆڵمان نەبووە، بەس ئێستا هەمانە، داوا لەجەنابی وەزیر ئەکەین بەزووترین کات ئەو دائیرەیە دابندرێت و بەکار بێت، بۆ ئەوەی بتوانێت ئەم ئیشە جێبەجێ بکات، بۆ ئەوەی نرخی جگەرە لە وڵاتی ئێمەدا دیار بێت، لەهیچ وڵاتێك نیە جگەرە بەو هەرزانیەی بێت، لەبەر ئەوەی جگەرەی ئێمە مواصەفاتی تێدا نیە، بە نرخێکی زۆر هەرزان داخڵی کوردستان دەبێت، هەموو منداڵ وقوتابی ئامادەیی و هی کولیەکان، جگەرە کێشن، لەبەر ئەوەی نرخی زۆر هەرزانە و هیچ مواصەفاتێکی تێدا نیە، لەبەر ئەوەی ئێستا دائیرەی سەیتەرەی نەوعیمان هەیە، تەوەقوع ئەکەین نرخەکەی بگۆڕدرێت، حەقیقەتێکی عیلمیش هەیە حەز ئەکەم ئیزافەی بکەم، ئەو ژنانەی کەوا حەملیان هەیە و لە فەترەی حەمل جگەرە ئەکێشن، منداڵەکانیان لەهەر تەمەنێك موڕەشەحن تووشی سەرەتانی خوێن ببن، ئەوە تەنها حەقیقەتێك بوو بۆ ئەوەی بلاو بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس كاك دكتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

تێبینیەكەی من زۆر كورتە، چونكە بەشی زۆری برادەران ئەو خاڵانەی كەوا ئەمویست باسیان بكەم، ئاماژەیان بۆ كرد، ئەم پرۆژە قانونە، پەیوەندی بەدوو لایەنەوە هەیە، ئەوانەی كەوا جگەرە ئەكێشن و ئەوانەی كەوا جگەرە ناكێشن، ئەوانەی كەوا جگەرە ئەكێشن، پێویستە هاوكاریان بكرێت، بۆ ئەوەی كەوا واز لەجگەرە كێشان بێنن، ئەوەش بەهاوكاری بەشی زۆر لە وەزارەتەكان ئەكرێت، لە وەزارەتی تەندروستیەوە هەتاكو وەزارەتی رۆشنبیری و وەزارەتی ئەوقاف و وەزارەتی ژینگەو وەزارەتی كۆمەڵایەتی، بۆ نموونە لەسەر جادەكانی وڵاتی ئێمە منداڵ ئەبینیت تەمەنی 10 ساڵە جگەرە ئەفرۆشێت وخۆشی جگەرەیەكی بەدەستەوەیە، ئەوە ئەركی هەموو دەزگاكانی راگەیاندنە و وەزارەتە پەیوەندیدارەكانە بۆ ئەوەی كەوا ئەو خەڵكانە ئاگادار بكرێنەوە لە زیانی جگەرە كێشان، لایەنی دووەم ئەو كەسانەن كەوا جگەرە ناكێشن، وەكو جەنابتان ئاماژەتان بۆكرد، بەڕاستی بەداخەوە ئەڵێم ئەو لایەنانەی كەوا جگەرە ئەكێشن، حساب بۆ ئەوانە ناكرێت، لەناو خودی پەرلەماندا زۆرجاران دانیشتووین لە لیژنەی یاسایی یان لە لیژنەكانی تر برادەران من بەسەراحەت ئەڵێم دێنە ژوورەوەو بەبێ روخسەت وەرگرتن دەست بەجگەرە كێشان ئەكرێت، پێویستە كارێكی وا بكرێت، ئێمە، ناڵێین كەوا قەدەغەی جگەرەكێشان بكەین لەكوردستاندا، بەڵام لانی كەم لە جێگا گشتیەكان، لە ناو پاسی گشتی، پێویستە كەوا ئێمە نەیەڵین، رێگا نەدەین بەجگەرە كێشان، هاوكاری ئەو كەسانە ئەكەین كەوا جگەرە ناكێشن، من خۆم یەكێكم بەدرێژایی تەمەنم جگەرەم نەكێشاوە، بەڵام لەهەمان كاتیشدا ئەوانەی كەوا جگەرە ئەكێشن، پێویستە هاوكارییان بكرێت، هەموو كارێكیان بۆ روونبكرێتەوە، كەوا زەرەری جگەرە كێشان چیەو زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس كاك دكتۆر قسەت هەیە، فەرموو كاك دكتۆر كەمال كەركووكی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كەمال كەركووكی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

پێشەكی تكایە، لە مەوزوع دەرمەچن، با تەركیز بكەینە سەر بابەتەكە، یەعنی مەوازعی تر دێت ئەوە جێگای ئێرە نیە، ئەگەر یەكێك مولاحەزەیەكی هەیە لەسەر هەر وەزارەتێك، ئەتوانێت داوا بكات، دانیشتنێكی تایبەتی بۆ دابندرێت، یان وەزیری پەیوەندیدار بانگ بكرێت، ئێستە ئێمە باسی قانونی بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان ئەكەین، ئەڕۆین ئیخسائی نیە لەو نەخۆشخانەدا ئەوە جێگای ئێرە نیە، یەعنی داوای لێبوردن ئەكەم، بەنیسبەت ناوی یاساكە، وەكە خۆی بمێنێتەوە، وەكو مەشروعە ئەصڵیەكە، بەڕەئی من ئەگەر زۆرئیراد لەسەر ئەو ماددەیە هەیە، ماددەی یەكەم، ئەتوانین تحزیر لابدەین، بڵێین صنع او استراد اي نوع من منتجات التبغ او المتاجرة بها في الاقلیم یجب ان یكون موطابقاً للمواصفات والمعاییر الدولیة، والمخالف یعاقب بالحبس او بالغرامة، حەبسەكەش تەحدید بكرێت، دیاربێت چەند وەختە، وبالغرامة لاتقل علی خمسة ملایین دینار ولا تزید علی عشرین ملیون دینار. زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

دوو كەسی تر ئەیانەوێت قسە بكەن، كاك خۆرشید و كاك شێخ ادهم، فەرموو كاك خۆرشید.

بەڕێز خورشيد سليم شێره:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من بەشێوەیەكی گشتی تەئیدی مەشروعەكە ئەكەم، بەڵام، وەكو جەنابی دكتۆر زریان و هەندێك لەبرادەران باسیان كرد، بەتەسەوری من ماددەی یەكەم زۆر قورسە، ئیحتیماله نەتوانین تەنفیزی بكەین، چونكە ئێمە نەسەیتەرەمان هەیە، نە ئەشتوانین ئەو فحوصاتانە بكەین، كە جگەرە اسیتراد دەكرێت، ئەو وڵاتانەی هەمووومان ئەزانین كە هەوڵی ئەوە ئەدەن كە جگەرە كێشان لەناو میللەتەكەی خۆیان كەم بكەنەوە، یەكسەر بەقەرارێك كەمیان نەكردۆتەوە، چەندین ساڵە قۆناغ بەقۆناغ، شوێن بەشوێن، ناوچە بەناوچە، مەنعی ئەكەن، جارێك لە دائیرە، جارێك لە خەستەخانە، جارێك لە قوتابخانە، جارێك لە شوێنە گشتیەكان، جارێك لە میترۆ، لەبەر ئەوە من پێم وایە ماددەیەیبكرێتە ئەساس بۆ ئەوەی ئەو شوێنانە دیاری بكرێت، وە وەزارەتەكانی پەیوەندیدار هەوڵ بدەن و ئیجرائاتیش بكرێت، پێش هەموانیش خۆمان ئیجرائات بكەین لەناو پەرلەمان، چونكە ئێمە ئێستا قانون دەرئەكەین خۆشمان موخالەفەی ئەكەین، دوو، مەسەلەی هەرزانی و ئەوەیە، كە پاكەت لەكوردستان هەرزانترە، من حەز ئەكەم هەموو خوشك و برایان بزانن جەنابی سەرۆك ئەگەر موبالەغە نەكەم وەلەو من لەخەڵكم بیستووە، لە 60٪ی زیاتر ئەو جگەرانەی كە دێن ئیكسپایەرە، بۆیە هەرزانە، بەبەلاش دێت، ئەگەر بەپارەی خۆی بكرێت، بەقیمەتی خۆی، بەخوا بەسێ قیمەتی دەفرۆشرێت، لەبەر ئەوەی كە هەرزانە ئیكسپایەرە، بەڵام ئایا ئێمە چ جیهازی سەیتەرەمان هەیە تا بزانین ئەوە ئیكسپایەرە یان نا، خەتەری ئیكسپایەر گەورەترە لەوەی ئەگەر جگەرەكە خۆی تەواو بێت، با بتوانین ئەوە مەنع بكەین، بۆیە پێم وایە ماددەی 10 بكرێتە ئەساسێك بۆ ئەوەو تەحدیدیش بكرێت، هەموو ماددەكە پێكەوە لەو شوێنانە بەیەكجاری قەدەغە ناكرێت و ناشتوانین ئەو شوێنانەی كەوا لە ماددەی دە نووسرایە، وە قورسیشی نەكەین لەسەر خۆمان و لەسەر حكومەتیش، چونكە جیهازەكە نیەو ناشتوانین تەنفیزی بكەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك شێخ ادهم فەرموو.

بەڕێز ادهم عثمان احمد بارزانی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ڤە پرۆژە، پرۆژەیەكا بەجێیە، بەڵێ بۆچونا من، وەختەكی جیدا نەهات، چ ماددە لەوەختەكی جیدا نەهاتیە، ئەز وا بۆ چوم، یا حازرییەك بۆ ڤە كارەی هاتبا كرن، پێش نوكەدا چ ئاستێ حكومەت لەسەر ئاستێ راگەیاندنێ، لەسەر ئاستێ جەماوەری كۆڕ و كۆبوونەڤە ئاگادار كرن، لێرەدا ئەز بەحسێ خۆ كورت دكەم، من ڤێ ئەز ئیشارە ڤێ خاڵێ بكەم، ئەڤە مەوزوعە نەقەدەغەكرنە، نە مەمنووع كرنە، بەلكی سنوردانانەكە بۆ جگارە كێشانێ، ئێك لەڤان سنورا، باس دێتە كرن، ئەو تووتن و ئان ئەو جگارەی كە دێنە كوردستانێ، بە هەندێك مواصەفاتێ دوەلی بن، لێرە هەم مە ڤێت، هەندێ شت دیار بكەین، جەنابێ سەرۆكی پەرلەمانێ، هێشتا كەمە رێكا دیاركرنا چ شتەك لە حكومەتا خۆدا پەیدا نەكریە، حكومەتا كوردستانێ هەتا ئەڤرۆ، دائیرەیەك نیە، قسمەك نیە، وەزارەتێك نیە، بەشێك نیە، بەناڤێ كۆنترۆڵ یان سەیتەرا نەوعی لەسەر

شتێ بازارێ، ئایا ئەم دێ چەوا هەستین سەیتەرێ لەسەر نەوعێ ڤی توتنێ یان ڤێ جگارە بکەین، دەرمانێ تێ، دەرمانێ مە ئیکسپایەرە، دەرمانێ تێ دەرمانێ هەندێك شەریکا چێ تێری کە ڤە شەریکە، دوو مواصەفاتێ شەریکا دوێ، یان کەسێ دوهێ یان بازرگانێ دوهێ، کە دێتە کوردستانێ، ئیڤە مەوادێ بۆ تۆ هاتیە، ئایا ڤە گوناح نیە، ئایا ڤە زەرەرێ لە تەندروستیا خەلکەکی نادات لێرەدا، هەتا مە سەیتەرا نەوعی نەبی، دائیرا سەیتەرا نەوعی لە حکومەتا کوردستانێدا، پەیدا نەبی، ئەم دی چەوا پی بزانین ئەو شتا دی هەمی سەیتەرا لەسەر بکەین، لە زمنی واش جگارا یان تووتن، ئەڤ لێرەدا گرنگیدان بەهەندەك شتی موهیم ئەگەر ڤەهاتبا کرن، چونکە دائیرەیەك نیە، کەسێك نیە سەیتەرا لەسەر شتا بکات، ئایا ئەڤە چون دەکری کۆنترۆڵی قانونەکی بکەین، و دایبنێین و تەنفیزا وێ چۆن بیردا هاتیە و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، وەڵڵا ئەم ماددەیە زۆر موناقەشەی لەسەر کرا، کە دەیشی هێنا، لەبەر ئەوەی رای جیاواز هەیە، بۆچونی جیاواز هەیە، صیاغەی جیاوازیش هەیە، ئەمە رەنگە لەکوردستانیشدا یان لە عێراقیشدا یەکەم جارە قانونی وا بێتە بەردەم پەرلەمان، رەنگە لە زۆر دەوڵەتانی وڵاتانی رۆژهەڵاتی ناوەراستیشدا تازە بێت، بەڵام، پێمان وایە ئێمە، کارێکی گرنگ دەکەین، لەبەرژەوەندی هاووڵاتیاندایە، لە بەرژەوەندی تەندروستیاندایە، لەبەرژەوەندی ئابووریشدایە، بۆیە دەیهێنا ئەو موناقەشەیەی کەلەسەری کرا، ئەوە ئێستا من لام روون بووەتەوە، ئەگەر بێتو لیژنەی یاسایی واز لەموفتەرەحەکەیان بێنن، هەرئەصڵی ناوەکە، شامل ترە، روونترە، قانون مکافحە التدخین، قانونی بەرەنگاربوونەوەی جگەرە کێشان لەهەرێمی کوردستاندا، ئەمە یەك موداخەلەکان هەمووی ئەوە ئەگەیەنێت، ماددەی یەك و دوو ئەکسەرێتی کە قسەیان کرد، کە ببێتە یەك ماددە، ئەوەی لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی تەندروستی ئیقتراحیان کردووە، کە صیغەیەکیان تەقدیم کردووە، ئەو صیغەیە بەعەرەبیەکەی بەو شێوەیە، (یحظر صنع او استیراد اي نوع من منتجات التبغ او المتاجرة بیها، في الاقلیم، او عرضها للبیع او حیازتها بقصد البیع مالم تکن، مطابقة للمواصفات والمعاییر الدولیة، من لێرە ئیزافەم کردووە، التي یحددها وزارة الصحة، چونکە هەروەها بڵێیت معایری دەولی کێ تەحدیدی ئەکات، بۆیە ئەبێ لایەك تەحدیدی ئەو معایرە بکات، ویعاقب المخالف بالغرامة لاتقل عن خمسة ملایین دینار، ولا تزید عن عشرین ملیون دینار، کوردییەکەی، (نەهێشتنی دروست کردن، یان هێنانی هەر جۆرە بەرووبوومێکی توتن یان وەبەرهێنانی جگەرە یان تووتن یان جگەرە یان بازرگانی پێکردن یان هەڵگرتنی بەمەبەستی فرۆشتن، لە هەرێم ئەگەر هاتوو لەگەڵ پێوەرە نێودەوڵەتیەکان یەکی نەگرتەوە، کە ئەوە ئیزافەکەی لای ئێمەیە، کە وەزارەتی تەندروستی دیاری دەکات، سزای سەرپێچی کارەکان ئەدرێت، بە بڕی پێنج ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە دە ملیۆن دینار زیاتر نەبێت)، ناوەکەشی وەکو خۆی دەمێنێتەوە، بە عەرەبیەکەی قانون مکافحە التدخین في اقلیم کوردستان – العراق، بەکوردییەکەشی یاسای رووبەروو بوونەوەی جگەرەکێشان لە هەرێمی کوردستاندا، نازانم جەنابی وەزیر رەئیت هەیە، لەسەر ئەو موفتەرەحەی لیژنەکان.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ من بەتەواوی تەئیدی ئەوە ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئێمەش تەئیدی ئەو صیغەیە ئەکەین، بەلأم، تەنها لەسەر ئیزافەکەی جەنابت، المعایير والمواصفات الدولية وەزارەتی سەحە تەحدیدی ناکات، خۆی موحەدەدە ئەصڵەن، بەڕەئی من بڵێ او المحددة من قبل وزارة الصحة، هەندێك جار ئەوان تەحدیدی ئەکەن، با (مراعات المعایير والمواصفات الدولية) نەکرێتە هی وەزارەتی تەندروستی، بڵێین او المحددة من قبل وزارة الصحة، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو نابێت دەبێ وە بێت و محددە، فەرموو دکتۆر زریان.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی بەڕێز ئەو قانونە ئەصڵەن لە قانونی (W.H.O) و قانونی ئەمریکی بۆ منع التدخین خەلق کراوە، مەجموعەیەك شروتی دەولی هەیە لە (W.H.O) و ئەمریکی وئەوانە، ئێمە، ئەتوانین بیکەینە کوردی و ئیختصاریشی بکەینەوە، وەکو تەعلیماتیش دەری بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مەقصەدم ئەوەیە بەتەنها باشترە بنووسرێت، مراعات المعایير الدولية فقط، یەعنی وەزارەتی صحەی پێناوێت کەواتە، بەعەرەبیەکەی جارێکی تر ئەیخوێنمەوە پێش ئەوەی بیدەینە دەنگدان، ناوەکە وەکو خۆی دەمێنێت، يحظر صنع او استيراد اي نوع من منتجات التبغ او المتاجرة بها في الاقليم او عرضها للبيع او حيازتها بقصد البيع مالم تكن، مطابقة للمواصفات والمعايير الدولية ويعاقب المخالف بغرامة لاتقل عن خمسة ملايين دينار ولا تزيد عن عشرين مليون دينار، کوردییەکەشی خوێندمەوە بۆتان، ناوەکەش وەکو خۆی دەمێنێتەوە، ئەو ماددەیە ئەخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟. بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، نوقتەی نیزامی هەیە ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ماددەیەکم پێشنیارکرد بۆ لیژنەی یاسایی، زاراوەکان و مەبەستی بەکارهێنانی زاراوەکان، وە پێناسەکردنی جگەرەکێشان و بابەتەکانی پیشەسازی، من نازانم وەلأمیان چی بوو سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو مامۆستا کاکە.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

دائیمەن ئەگەر مەوادی تەعاریف بوو ماددەی یەكەم دائیمەن تەعاریفی بۆ دائەنێین، مەرج نیە بۆ هەموو یاسایەك تەعاریف دابنێین، وە تەعاریف كەدائەندرێت، بەس لەبۆ ئەوەیە، زۆرجار ئەو موستەڵەحاتانە زۆر تكرار ئەبێتەوە لەناو قانونەكەدا، ئێستا ئەمە خۆی قانونێكی زۆر موختەسەرە، پێویست بەوە ناكات، دەست خۆشی لە خوشكە ڤیان ئەكەم، بەس ئەو خۆی خاوەنی ئەو مەشروعەیە، دەستیشی خۆش بێت، بەڵام ئەگەر ئەو مەبەستی بوو، ئەو، ئەو نەوعە ماددەی بۆ دابنابایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، روون بوویەوە، ئێستا ماددەی یەك و دوو تەواو، بوو بەیەك ماددە، ماددەی سێ بخوێننەوە تكایە، فەرموو مامۆستا كاكە.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی بچینە ماددەی سێ، ماددەیەكی موزافەمان هەیە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ببورە كاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە زیاد لە پێنج كەس داوای ئەوەمان كرد، كە ماددەی 10 بێتە شوێنی ماددەی یەك، تكایە وەڵامەكەی.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوە نابێتە ماددەی یەكەم، بەڵام، ئەگەر بكرێت ئەبێتە ماددەی دووەم، واتە تۆ یەكەم جار استیرادەكەی مەنع ئەكەیت، ئەگەر بشكرێت هەر دەبێتە ماددەی دووەم، قەت نابێتە ماددەی یەكەم، ماددەی یەكەم، تۆ حەزری استیرادو صنعەكەی ئەكەیت، كە بەپێی مواصەفات نەبێت، ئەوجا ئەگەر بەپێی مواصەفاتیش بوو، مەنعی ئەكەیت لەو شوێنانە، كاك فرسەت رەئێكی هەیە بەنیسبەت ئەو ماددەی كە دەنگمان بۆدا، ئەڵێت، دەبێ جێگای بكەنەوە فەقەرەیەك ئیزافە بكەن، كە موسادەرەی ئەو جۆرە جگەرەیەش بێت، راستە هەر غەرامە نیە، ئەی ئەو جگەرەی كەوا بەپێی مواصەفات نیە چی لێ ئەكەیت؟ دەبێ بیسووتێنین، ئێستا موقتەرەحێك هەیە ماددەی دە ببێتە ماددەی دوو، يحظر التدخين، كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

وەڵڵا من هیچ موجبێك نابینم ئەو ماددەیە نقلْ بێت، چونكە هێشتا ماددەی ترمان ماوە، كە پێویست بە تەوزیحی قانونەكە ئەكات، ئەو ماددەیە بابچێتە پێش، ئەوجا دوایی دێینە ماددەی دووەم، ماددەی دوو مەنعی

جگەرەیە لە شوێنە گشتیەکان، وە عقوبەشی بۆ دانراوە، جا با هێڵە گشتیەکان تەواو بکەین، ئەوجا بابێینـەوە سەر ماددەی دە زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

عەلاکولین ئێمە، کە گەشتینە مـاددەی دە، ئـەو وەختـە قـەرار ئـەدەین، پـێش بخرێـت و بخرێتـە مـاددەی دوو، تەسەلسولەکان موشکیلە نیە، ئێستا ماددەی سێ، فەرموو مامۆستا کاکە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لیژنەی یاسایی ماددەیەکی موزافەی پێشنیار کـردووە، وەکـو ئـەو جـۆرەی خـوارەوە، ئەگـەر رەئیتـان هەبێـت بیدەنە دەنگدان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێ ماددە ئەصڵەکەی بخوێننەوە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

يحظر الاحداث المنتجات التبغ ومشتقاته تدخيناً وبيعاً وشراءَ وحيازةً بأي وجـه مـن الوجـوه ويسلم المخـالف الى ولي امره بعد اخذ الكفالة بعدم تكرار المخالفة وفق احكام القوانين المرعية، ويصادر ما بحوزته.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر فوئاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ئێمە، پشتگیری لەو پێشنیارەی لیژنەی یاسایی ئەکەین، لەجێگای خۆیایەتی و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بە کوردییەکەی بیخوێننەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی زیادە کراو بە ماددەی سێیەم دانرا بەو شێوەیەی خوارەوەیە:

نەوجـەوانان نـابێ بـەرووبوومی تـووتن و لـێ وەرگیراوەکـانی بکێشـن و کـڕین وفرۆشـتنی پێـوە بکـەن، یـان هەیانبێت بەهەر شێوەیەك بێت، سەرپێچی کار دەدرێتە کەسوکاری دوای ئەوەی کە کەفالەتی لێ وەردەگیرێت، کە جارێکی تر ئەو سەرپێچییە دووبارە نەکاتەوە، بەپێی حوکمەکانی یاسای بـەرکارو لەگـەڵ دەسـت بەسـەردا گرتنی ئەو بڕەی کەلەلایەتی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پرسیارێکم هەیە، لە لیژنەی یاسایی، مەقصەدتان لە حیازە چیە، مەسەلەن باوکێک ئەڵێت بەکوڕەکەی برۆ پاکەتێک جگەرەم بۆ بێنە، ئەو کاتە لەگیرفانیەتی، فەرموو کاک محمد فرج.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمە، پێشنیاری ئەوەمان کردبوو لیژنەی یاسایی ئەمە بخەنە قالبێکی یاسایی، منع منتجات التبغ لغیر الراشدین، طن هم دون سن 18 سنة، یەعنی بلێین مەنع بیخوات چۆن ئەتوانی ئەوە بکەی، یان ئەگەر پێی بێت، وەکو ئەوەی جەنابت وتت، بەس ئەتوانن دوکانەکان ئەوە هەڵواسن و نەهێڵن، چونکە لە هەموو دونیای پێشکەوتوودا، وا ئەکەن لە دوکانەکاندا ئەوە هەڵئەواسن، بۆ منداڵی بچووک مەمنووعە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، وەکو لیژنەی ناوخۆ خۆشمان پێشنیارێکی لەو بابەتەمان هەبووە، وەکو ئەوەی لیژنەی یاسایی، بەڵام بە وەصفەکەی کاک محمد فرج، ئەویش ئەو ئیلتیزامە بخرێتە سەر ئەو کەسانەی کە جگارە ئەدەن یان ئەیفرۆشن بە نەوجەوانان، ئێمە، پێشنیارمان صیغەکە بەو جۆرەیە، فرۆشتنی جگەرە بۆ نەوجەوانان قەدەغەیە، هەرکەسێك جگەرە بفرۆشێت یان بیدات بە نەوجەوانان سزا دەدرێت بەغەرامەیەك کە لە چوارسەد هەزار دینار کەمتر نەبێت ولە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر زریان بابزانین ئەو ئەڵێت چی فەرموو.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵلاهی مەسەلەی حیازەو فرۆشتن وئەوانە، کەوا خۆتان ئەبینن لە زۆربەی بازاڕەکانی ئێمە منداڵن پاکەت ئەفرۆشن، رەنگە خێزانێك بەخێو بکەن بەو پاکەت فرۆشتنە، من لەگەڵ ئەوە نیم، بەڵام بەتەئکید لەگەڵ ئەوەم قەدەغەکردنی فرۆشتن بەمنداڵان، ئەوانەی کە غەیری سنی بلوغن، کە ئایا سزاکەی چەند بێت، ئەوە خۆمان تەحدیدی بکەین، ئێمە ناتوانین سزا لەسەر منداڵەکە بدەین، لەسەر ئەوە ئەیدەین کەپێیان ئەفرۆشێت، لە دونیاشدا هەر وایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی بەحەقیقەت ئەوە برێك حەساسە ئەو مەوزوعە، کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی هەروەکو جەنابی وەزیر فەرمووی، چۆن قەدەغەکردنی ئەو منداڵانـە کـە جگـەرە بفرۆشـن، شـتێکی قورسە، جگەرەکێشانیش لەلایەن نەوجەوانانەوە، ئەویش شتێکی قورسە، چونکە مـن کـە گـەنج بم مـەمنووع بێت جگەرە بکێشم، بەکابرایەکی پیر ئەڵێم جگەرەم بۆ بکڕە، لەبەر ئەوە بەڕاستی ئـەو مادەیـە هـەر زیادەیـە لەجێی خۆی، یەعنی ئەمە ماددەیەکی زیادەیەو ناکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەست خۆشـی لـەبرادەرانی لیژنـەی یاسایی ئەکـەم بـۆ ئـەو ماددەیـە، لەبـەر ئـەوەی ئێمـەش هـەر لەسـەرەتا پێشنیارمان کرد، باشترین شت کە ئێمـە ئـەتوانین بیکـەین، ئەوەیـە کـە قەدەغـەکردنی فرۆشـتنی جگـەرە بـۆ نەوجەوانانە، بەڵام نەوجەوانان بەڕاستی ئێمە دەبێ تەمەن دیاری بکـەین، بۆیـە مـن پێشـنیاری تەمـەنی 16 ساڵ ئەکـەم، لەبـەر ئـەوەی کـە زۆر نەوجـەوانمان هەیـە کـە تەمـەنی 15 تـا 16 سـاڵە، کەچـی بـاڵای بـەرزەو لەکەسێکی گەورە تر ئەچێت، من جارێکی تریش تەئکید لەوە ئەکەمەوە، ئەوانەی کە ئێستا جگەرە ئەکێشـن، تەنها بەو رێگایە وازی لێ دێنن، کە بچنە لای دکتۆر، دکتۆر ئینزاری سووی خەتـەریاتی مردنیـان بـۆ پێبکات، ئەوجا لەترسان واز لەجگەرە کێشان دێنن، لە 90٪ی بەم شێوەیە لەهەرێمی کوردستان، تەنها ئێمە شتێك کـە ئەتوانین بکەین، هەوڵی ئەوە بدەین، قورسی بکەین تا گەنجەکان نەتوانن بەدەستی بێـنن، بۆیـە مـن پێشـنیار ئەکەم، لـە نەوجەوانـەوە بگۆڕدرێـت بـۆ تەمـەنی 16 سـاڵ، لەحاڵەتێکیشـدا کـە نـەیتوانی ئـەوە بکـات، داوای هەویەی لێ بکرێت بۆ ئەوەی بزاندرێت، تەمەنی چەندەو بۆ سەلماندنی تەمەنی و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک دکتۆر فوئاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا من ماددەکە وەکو هەمووی لە پێشەوە باسم کرد، شتێکی زۆر رێك وپێکـە، بـەڵام، تـەنها ئـەوەی لـێ دەربهێندرێت، ئەویش کێشانەکەیە، چونکە ئێمە، منداڵەکان وەکو بـرادەرانیش باسیان کرد، ئێمە، نامانـەوێت کڕین و فرۆشتنی زیاتری پێوە بکەن، بەڵام پۆلیسێك منـداڵێك بگرێـت لەسـەر ئـەوەی جگـەرەی کێشـاوە یـان جگەرەی پێیە، شتێکی زۆر زەحمەت ئـەبێت، لەبـەر ئـەوە ئـەوەی لـێ لابـەین، نەوجـەوانان نـابێ بـەروبوومی توتن و هەموو جۆرە لێ وەرگیراوەکانی کڕین وفرۆشتنی پێوە بکەن، ئەو بکێشنەی لابەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبداللە محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی لەزۆربەی وولاتە پێشکەوتووەکان، مەسەلەی فرۆشتن چ کڕین، بۆ ئەو کەسـانەی کـەوا تەمـەنیان لـە 18 ساڵ کەمترە، لە زۆربەی وڵاتانی ئەورووپی مەمنووعە، هـەم کـڕینی، هـەم فرۆشـتنی، قەدەغـە نـەکراوە کـە

نەیکێشێت، بەڵام فرۆشتن و کڕینی لەلایەن ئەو کەسانەوە کە تەمەنیان لە خوار 18 ساڵەوەیە قەدەغەیە، ئایا لە وڵاتی ئێمە، من ئەو پرسیارە ئەکەم، ئایا لەوڵاتی ئێمە ئەتوانین ئەو قانونە تەتبیق بکەین، ئێمە، ئەوە قانونی لێخوڕینی سەیارە لەکوردستان هەموومان ئەزانین، نەبۆی هەیە لە 18 ساڵی کەمتر سەیارە لێ بخوڕێت، نە ئیجازەشی بدرێتێ، وەختێ کە ئیجازەی نەبێ بۆی نیە لێ بخوڕێت، کەچی لە کوردستان بڕۆ ، نەك هەر لێ دەخوڕێت، بەڵکو حادیسەش دەکات، سوڵحی عەشایەریش ئەکات، خەڵکی دەکوژێت و سوڵحی عەشایەریش ئەکات و لێی دێتە دەرێش، یەعنی ئێمە، قانونێکی وا دەربکەین ئێستا بەهەزاران خێزان، بەهەزاران دوکان لە کۆڵانەکان هەیە، لەناو شار هەیە، کوڕەکەی تەمەنی 15 ساڵە لەسەر دوکان دانیشتووەو جگەرە دەفرۆشێت، یان ئەشیا ئەفرۆشێت، ئایا ئێمە ئەتوانین یەعنی یاسا بەوە جوانە کە ئێمە تەتبیقی بکەین، لەبەر ئەوە ئەو مەسەلەیە بەڕای من حەساسە، ئەبێ زیاتر هەڵوێستەی لەسەر بکەین، دووش، جەنابی وەزیر بەڕاستی من پێشنیارێکم هەیە، یەعنی من لە ئەهەمیەتی ئەو یاسایە کەم ناکەمەوە، ئەو یاسایە یاسایەکی زۆر گرنگە، دوایش لە 60 ئەندام پەرلەمان زیاتر ئیمزایان لەسەر کرد، جێی خۆیەتی ئەمڕۆ ئەم یاسایە موناقەشە ئەکرێت، بەڵام جەنابی سەرۆك بەڕاستی یاسای تریش هەیە مەفرووزە موناقەشە بکرێت، ئێمە دوو یاسای ترمان لە لیژنەی کشتوکاڵ بۆ بەڕێزتان بەرزکردۆتەوە، یەکێکیان یاسای پەرەپێدان وپاراستنی بەرووبوومی کشتوکاڵیە لە هەرێمی کوردستاندا، کە پەیوەندی بە ژیان وگوزەرانی جوتیارانەوە هەیە، لە مانگی 6 شەوە لیژنەی کشتوکاڵ، ئێمە راپۆرتی خۆمان بەرزکردۆتەوە، وەزارەتی کشتوکاڵیش چەندین جارە داوا لە ئێمە دەکەن کەپەلە بکەین لە دەرکردنی ئەو یاسایەدا، تا ئێستا دەرنەکراوە، دووش، ئەو نیسبەتەی ئەو زەوی وزاری ئەو جوتیارانەی کە گرێ بەستیان هەیە لەگەڵ دەوڵەت، زەوییەکانیان دەکەوێتە ناو وەزارەتی شارەوانی، بەپێی یاسای کووژانەوەی زەوی، ئێمە زیاتر لە 60 ئەندام پەرلەمان دیسانەوە ئەوەمان بەرزکردۆتەوە، پێشنیار ئەکەم, داوا ئەکەم، کەلەمانگی 11 ئەو دوو یاسایە بخرێتە بەرنامەی کار، بۆیەش تەئکید ئەکەمەوە، چونکە بەرنامەی کاری مانگی 11 ەمان بۆ هاتووە، بەڕاستی بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن، ئەو دوو یاسایەی تێدا نیە، کە گرنگییەکی زۆری هەیە، لەمەوزوعیش دەرچووم داوای لێ بووردن ئەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادام خۆت وتت منیش رەخنەکە ناگرم، بەڵام، خۆی ئسوڵ وایە ئێمە، دەبێ ئەوە بکەین ئەو لیژنانەی کەوا پەیوەندیدارن، خۆیان ئاگاداری سەرۆکایەتی بکەن، بڵێن ئەو پرۆژەیە دوا کەوتووە، من چەندین جار شەرحم کرد، هەتا لیژنەی یاسایی راپۆرتی حازر نەبێت، لیژنەکانی تر راپۆرتیان حازر نەبێت، پرۆژە ناخرێتە ئەجندەی کۆبوونەوە، پرۆژە دێت، ئێمە حەواڵەی لیژنە پەیوەندیدارەکانی ئەکەین، ئەگەر راپۆرتیان ئامادە نەکەن، هەموو پرۆژەیەکیش ئاسان نیە، راپۆرت ئامادەکردن، پێویستی بەکۆبوونەوە هەیە، لەگەڵ وەزیری پەیوەندیدار، پێویستی بەدیراسەت کردن هەیە، فەرموو ئەوە پێنج سەعاتە هاتوون لێرە دانیشتوون تا ئێستا یەك مادده دەنگمان بۆداوە، مەسەلەکە وا بەو ئاسانیە نیە، بەڵام من تەمەنا ئەکەم هەموو پرۆژەکان بەهەفتەیەك تەواو بکەین، بۆ ئێمە، باشترەو ئاسانترە، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتەوانی لەو پرۆژەی دەکەم، ئەو پرۆژە زۆر گرنگە، هەم بۆ جگارە کێش هەم بۆ جگارە نەکێش، یەعنی یەکێك لە پرۆژەکانی هەرە موهیم لەناحیەی تەندروستییەوە، دەربارەی منداڵ و نەوجەوان وئەوانە، تەبعەن ئەوە قەدەغە ناکرێت نەك هەر لێرە، بەڵکو لە دەوڵەتە پێشکەوتووەکانیش، وەکو مۆدێلێکە لەناو نەوجەوانان ئەوەی کە جگارە نەکێشێت بەنەقسێك شعور دەکات، کە نەقسێکی هەیە، لەبەر ئەوە فرۆشتنیش قەدەغەناکرێت، هەتا حەدەکی لەبەر ئەوە سندوق هەیە پارەی تێدەکەن، جگەرە بۆی بەپاکی دێتە دەرێ، یەعنی قەدەغەناکرێت، لەبەر ئەوە پێویستە ئەمە بەشێوەیەکی تر تەوعیە بکرێت، بۆ ئەوەی خەڵك لەماڵی خۆی یان لە مەدرەسە، ئەوە تەوجیهـ بکەین، کە ئەم شتە کەم بکرێتەوە، لەدەرەوە لە ئەوروپا من لە ئەڵمانیا ژیاوم، نەوجەوانان و منداڵان، دەیکێشن هەتا سنی 25 ساڵە، پاش 25ساڵە، لە 75٪ی جگارە تەرك ئەکەن، لێرەدا مانای وایە قەدەغە ناکرێت، لەبەر ئەوە پێویستە بەتەوعیە بکرێت، بۆ ئەوەی برێك کەم بکرێتەوە، ئەوە باشترە لەوەی کە ئەمە سەد دەر سەد ئەمە قەدەغەناکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا منیش پشتگیری ئەو رەئیە ئەکەم، لە ڕاستیدا نەوجەوان ئەبێ تەمەنی بۆ دیاری بکرێت، من پێشتریش وتم قەدەغەکردنی کێشانی جگەرە لەلایەن کەسانی خوار 18 ساڵ ورێنەدان بەفرۆشتنی، کە کەسانی 18 ساڵ نەیفرۆشن، ئەوە لە حەقیقەتدا راستە، گرفت ومەشاکیل دروست ئەکات، لە وڵاتان کە یاسایەکی وایان دەرکردووە، نەیان توانیوە سەد دەر سەد چاکی بکەن، بەڵام، هەنگاوێکیان بۆ ناوە، ئاسانکارییەکیان تێداکردووە، ئەکرێ رێنمایی دەربکرێت، ئاسانکاریش بکرێت، ناتواندرێت یەکسەری بنەبڕی ئەوە بکرێت، ئەو جێگاو شوێنانەش کە کەسانی خوار 18 ساڵ ئیشی تێدا ئەکەن، کە لەڕاستیدا نابێ کاری تێدا بکەن، با جگەرە فرۆشتنی تێدا نەبێت، من هەر پێشتر پێشنیارم کرد، ئەوە دوو بڕگە بێت، بڕگەیەکی تریان دوای ڕەزامەندی وەزارەتی ژینگەو تەندروستی و بازرگانی، گومرگی زیاد لەسەر جگەرە دابندرێت، بڕی زیادەکەشی لەبواری ژینگەو تەندروستیدا خەرج بکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازانم ئەگەر جەنابی وەزیری تەندروستی و برادەرانی لیژنەی یاسایی ولیژنەی تەندروستیش، بەڕاستی ئەو صیغەیەی کە تەقدیم کراوە، تۆزێك هینە، پێش ئەوەی بەردەوام بین لەسەر موناقەشەکە، ئەگەر موختەسەری بکەین، شمولی تر بێت، مەسەلەن فەقەت بڵێین، يحظر تعاطي الاحداث لمنتجات التبغ ومشتقاته فەقەت ئەوەندەی لێ بکەین، من پێم باشترە و عەمەلی تریشە، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ناکرێت ناوی نەوجەوان و منداڵ نەهێنین، بەڕاستی ئەبێ هەر بیهێنین، ئینجا کەلیمەکەشی تەخفیف ئەکەن ئەوە موشکیلە نیە، بەڵام، رەنگە ئەمڕۆش تەتبیق نەکرێت، بەڵام بۆ داهاتوو قانونێکمان هەبێت، چونکە

هەموو رۆژ دانانیشین قانونێك دابنێین، لەبەر ئەوە نەوجەوانانی هەر ئەبێ تێدا بێت، ئەوە مەسەلەیەکی ئەساسیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من ئەڵێم ئەو بنووسین يحظر تعاطي الاحداث لمنتجات التبغ ومشتقاته، یەعنی قەدەغەکردنی بەکوردییەکەی چی نووسراوە، جگەرە کێشان بۆ نەوجەوانان وە موشتەقاتی، یەعنی ئەوە ئەگەر بچینە ناوییەوە، بەیع و شیراو ئەوە بەڕاستی ئیشکالێکە، رەنگە لەکوردستانیشدا زەحمەتە تەنفیزی بکەین، وەکو پرەنسیپ، با پرەنسیپەکە تەصویت بکرێت، يحظر تعاطي الاحداث لمنتجات التبغ ومشتقاته ئەوە رەنگە تاپێنج ساڵی تر بتوانین ئەوە تەنفیز بکەین، تا بتوانین هەندێ شتی تر بکەین، کاك دکتۆر فوئاد فەرمو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ناچارکردنی نەوجەوان بۆ ئەوەی جگەرە نەکێشن بەیاسا ناکرێت، ئەمە پێویستە بەڕێنمایی و وشیارکردنەوە بێت، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەدا نیم، نەکێشانەکەی بکرێتە ئەم ماددەوە، تەنها کڕین و فرۆشتنی پێ نەکرێت، کە ئەوەش باوە لەناو بازاڕی ئێمەدا کە منالان ئەیفرۆشن، لەبەر ئەوە پێم وایە هەر ئەوەی لێ بکرێت، نەوجەوانان نابێ بەرووبوومی توتن و هەموو جۆرە لێوەرگیراوەکانی کڕین و فرۆشتنی پێوە بکەن، کێشانەکەی بەڕاستی ناتوانین بەیاسا مەنع بکەین، ئەوە شتێکی زۆر زەحمەت ئەبێت و ئەکەوینە کێشەیەکی گەورەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر فوئاد، کە دەڵێیت تەعاتی کڕین و فرۆشتنیش ئەگرێتەوە، يحظر تعاطي الاحداث لمنتجات التبغ ومشتقاته، یەعنی کڕین وفرۆشتن و کێشانی و حیازەکردنی هەمووی ئەگرێتەوە، دکتۆرە ئاریان فەرموو.

بەڕێز د.ئاریان خالص جواد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رەنگە هەندێك کەمتەرخەمی لە لیژنەی ئێمەوە دەرچووبێت، بەڕەسمی و بەشێوەیەکی ئیحصائی باسی زەرەرو زیانی تەندروستی تووتن بکەین، ئەگەر هاتوو جەنابت مەجالم بدەی بەشێوەیەکی گشتی باسی بکەین، هەر لە ئافرەتی سك پڕ و یاخود هەبوونی سەرەتانی، بە دوو، سێ دەقە باسی ئەکەم، جگەرە نەك تەنها هۆی تووش بوونی، سەرەتانی سنگە، بەڵکو سەرەتانی حونجەرەو گەروو مریء و پەنکریاس وجەرگ و مەسانەو کەبەدو نەخۆشی تریش، لەبەر ئەوەی 70 نەوع ماددەی سەمی تێدایە، ئەوەش تەئسیر ئەکاتە سەر، (R.N.A) ڤیناتی (R.N.A) کە چۆن ئێمە، ئەڵێین ماددەی سامی هی سیلاحی کیمیاوی، هەروەها ئەو ماددەیە تەئسیر لەسەر مادەی جی ئێن ئەکات، وا ئەکات ئەگۆڕدرێت و دەبێتە ماددەیەکی سەرەتانی، بەنیسبەت ئافرەتی حامیلە وای لێ دەکات کەتووشی لەبارچوون ببێت، تووشی مردنی منداڵ بێت، تووشی پێش وەخت منداڵ بوون ببێت، کە منداڵەکەش ئەبێت سنگی تەواو نیە، هەندێك جار هۆی مردنی منداڵ لەمانگی یەکەم یاخود ساڵی یەکەم کە هۆکەشی نادیارە، چەند برادەرێك باسی ئەوەی کرد، بەڵکو ئەوە سوودیشی هەیە جگەرە، بەنیسبەت نەخۆشیەکانی ئافرەت، یەك لەسەبەبەکانی تووشی سەرەتانی مەمك ئەبێت، عونقی

ڕەحمە، بەس هەندێك جار وا ئەڵێن، سوودیشی هەیە جگەرە، كاك شوكری باسی كرد، تووشی نەخۆشی ئەلزهامەر نیسبەی ڕێژەی ئەوانەی كەوا جگەرە ئەكێشن، ئەلزهامەری كەم ئەكاتەوە، هەروەها تەسەمموومی حەمل كەم ئەكاتەوە، تووشی عونقی سەرەتانی ڕەحم هەندێك جار ئەڵێن كەمی ئەكاتەوە، ئەوە بەهەندێك دیراسات بەس بەتەئكیدی باسیان نەكردووە، بۆیە هەندێ شەریكاتی دەرمان، تەئكید لەسەر ئەو وەزعە ئەكەنەوە، بەس ئێستا لە كۆنگرێسی ئەمریكی كە ڕێژەی ئینتاجی جگەرە یەكجار زۆرە، مەسەلەن ولایەتی كنتاكی یەك لە شەشی ئینتاجی جگەرە ئەكات، بەس دەستیان كرد، بەقانونی قەدەغەكردنی جگەرە كێشان، لە ئینگلتەرە كە رائیدی قەدەغەكردنی جگەرە بوو، ئەو سیاسەتە لە 2004 دەستی پێكرد، لە 1974 یش دەستی پێكرد، بەس بەشێوەیەكی زۆر توند دەستیان پێكرد، لە 2004 ئەوەش یەك لە دوای ئەویش نەرویج دەستی پێكرد، ئەویش عائیدی دوەلی ئیتیحادی ئەوروپی نیە، بەس دەولەتەكانی تریش لەگەڵی بوون، فەرەنسا ئێستا دەستیان پێكردووە، ئەو قسەش لەدەمی سەرۆكی فەرەنسا بوو، كەوتی ئەبێ ئێمە هەندێك حەدی بین لەم مەوزووعەدا، چونكە نیسبەتی سەرەتانیان یەكجار زۆر بووە، ئێستاش یەكێك لەرێگەكانی قەدەغەكردنی جگەرە، ئەوەیە كە كڕین و فرۆشتنی پێ نەكرێت لەلایەن نەوجەوانانەوە، ئێستا سنی 16ساڵ لە ئینگلتەرە ناهێڵن جگەرە بكرێت و بفرۆشێت، وە 18 ساڵیش لە ئەمەریكا، دیك چینی باسی كچەكەیان كرد، كە كحولی كڕی لەبەر ئەوەی عومری 21 ساڵ كەمتر بوو، ئەویش قانونەن قەدەغە دەكرێت، لە ولایەتە یەكگرتووەكان نابێت، 18 ساڵی نە جگەرە بكرێت نە بیفرۆشێت، ئەمەش وا بزانم یەكێك لە ڕێگایەكانە بۆ ئەوەی نەیفرۆشن و یان قەدەغەكردنی كڕین و فرۆشتنی جگەرە، لەو تەمەنەدا، بەنیسبەت مەراحلی نەهێشتنی جگەرە پێویستی بەچەند قۆناغێك هەیە، بەس ئەوەی زۆر زۆر تەئكیدی لێ دەكەمەوە، وا بزانم ئەوە ختوەیەكی زۆر مەدەنییە، ئەوەیە كە خەڵك وشیار بكەینەوە، سەنتەری سەرەتان ئێستا دەگەڕێمەوە بۆ جەنابی وەزیر، زۆر زۆر گرنگە، سەنتەرێكی سەرەتانی دیاریكراومان هەبێت لەكوردستان، چەند مەراكیزی تەئهیلمان هەیە، بۆ نەهێشتنی جگەرە كێشان، وشیار كردنەوەیەكی زۆر تەواو، لە فەرەنسا ئێستا نزیكەی 100 پۆلیسیان داناوە بۆ ئەوەی نەهێڵن جگەرە بكێشن لەبەر سەرەتان، تەبعەن بەمەراحیل ئەبێت، ناهێڵن لە مەركەزەكان بێت، دوایی دەبێ 6 مەتر دوورتر بێت، لەمەركەزی بیناكە تا جگەرە بكێشێت، پاش ئەوە عقودی شوقە هەندێ جار وا لێ ئەكەن، كە تەجدیدی ناكەنەوە ئەگەر جگەرە كێش بن، یەك مولاحەزەش ئافرەتێك لە سوید باسی ئەوەی كردبوو، كە ئەوە حورییەی شەخصیە كە باسی جگەرە كێش بكەین، بەموحاكەمە دۆڕاندی نەیبردەوە، كە ناتوانێت لەماڵیشەوە جگەرە بكێشێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس دكتۆرە ئاریان، موداخەلەكەت باش بوو، بەڵام لە مەوزووع دەرچوویت، مەوزووعەكە ئەوەیە ئایا حەزری ئەحداسەكان لەماددەكە، فەرموو كاك ئارام دیارە قسەیەكی گرنگت پێیە، دەی بیڵێ.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەو پێشنیارەی بەڕێز كاك دكتۆر فوئاد، زۆر لەجێگای خۆیا بوو، ئێمە، ناتوانین مەنعی كێشان بكەین، لە نەوجەوانان، بەڵام دەتوانین مەنعی كڕین و فرۆشتن بكەین، وەپێشم وایە زۆر گرنگە ئەوە جێی بكرێتەوە لەو یاسایەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

کاک زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵاهی من لەگەڵ مەنتقی ئەو برادەرانە نیم، کە شتێکمان ئێستا پێ نەکرێت، مەعنای وانیە ختووەی بۆ نەهاوین، مەسەلەی سەیتەرەی نەوعی باسکرا، ئێمە، لەچەند قانونێك باسمان کردووە، دەبێ حکومەت خۆی بۆ بهاوێت، ئەو نەقسانە پڕ بکاتەوە لەحکومەت، مەسەلەی منداڵ، حیکمەتی دانانی ئەو ماددەیە لەلایەن لیژنەی یاساییەوە بۆ ئەوەیە مێرد منداڵەکانمان، نەوجەوانەکانمان بپارێزین لەو مەترسیانە، تاوانێکی چەند گەورەیە کە باوکێك منداڵەکەی 6 ساڵ یان 7 ساڵ یان 8 ساڵە دەینێرێت و پارەی دەداتێ بچێتە دوکانێك جگەرەی بۆ بکرێت، ئێمە، لەم یاسایەدا دەبێ ئەو تەسهیلاتانەی کە دەبنە هۆی زیاد بوونی جگەرە کێشان، کەمی بکەینەوە، بەمانایەکی تر ڕێگری زیاتر دروست بکەین، لە ڕێی جگەرە کێشاندا، فراوانترین چینیش کە مورەشەحە تووش بێت بەجگەرە کێشان نەوجەوانانن، ئەوانن دەست پێدەکەن و هەندێك دەڵێن مۆدیلەو هەندێك دەڵێن نیشانەی پیاوەتیە، ئەو مەفاهیمانە ئیشی کێیە بیگۆڕێت، ئێمە، دەبێت بیان گۆڕین، بەقانون ئەو مەبدەئە تەسبیت بکەین، ئیتر چەندمان پێ جێبەجێ کرا، ئەوە مەسەلەیەکی ترە، گرنگ ئەوەیە ئێمە سەنەدی شەرعیەت لەجگەرەکێشان بۆ نەوجەوانان بسەنینەوە، سیفەتێکی ناقانونی ناشەرعی بدەینێ، ئەو تەگەرانەش زیاد بکەین ،بۆیە من لەگەڵ نەصی ماددەکەم، کە لیژنەی یاسایی ئیقتراحی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک دیلمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح(دیلمان ئامێدی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ ئەو ڕەئیەم کە ئەم ماددە ئیزافە نەکەین، ئەصڵی مەشروعەکە بمێنێتەوە، واتە لەمەشروعەکە ئیزافە نەکریت شتێکی وا، لەبەر دوو، سێ سەبەبیك، موهیمەی ئەم یاسایە تەنزیمی جگەرە کێشانە، تەنزیمەکەش ئەو جیگایانەی کە مەمنووعە جگەرە کێشان، کە اماکن عامەنە، وەکو قوتابخانە، خەستەخانە، چیشتخانەیە، سینەمایە، هەر جێگەیەکی تر، تەتبیق ئەبێت لەسەر نەوجەوانان وگەورەکانیش، هەر کەسێك کە ئەچیتە ئەوێ مەمنووعە جگەرە بکێشێت، دوو، ڕەنگە هەندێك مەشاکیلی کۆمەڵایەتی بۆ دروست بێت، خێزان ئەمڕۆ نە ریعایەی ئیجتیماعی هەیە، نە وەزعی مادی وئیقتیصادیان باشە، یەتیمن یان ئەوەن، خۆی تەعاتی لەگەڵ جگەرە ئەکات، واتە کڕین و فرۆشتن ئەکات، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەم ئەو ماددەیە ئیزافە نەکرێت، ئەصڵی مەشروعەکە بێت و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلێمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە سەدا سەد تەئیدی بۆچوونەکانی کاك زانا ئەکەم، لەگەڵ ئەوەم کە کڕین و فرۆشتنی جگەرە لە لای نەوجەوانان مەنع بکرێت، تا تەمەنی 18 ساڵی، نەوجەوانان بۆیان نەبێت کە جگەرە بکڕن و بیفرۆشن، هەروەها ئەو ئیقتراحەی کە لیژنەی یاسایی کردوویەتی، یسلم المخالف الی ولي امره بعد الکفالة، ئەوە لابرێت، لەجیاتی ئەوە غەرامە دابندرێت، غەرامەکەشی لە 150000 هەزار دینار کەمتر نەبێت، 150 هەزار باشە، چونکە بەڕاستی ئەگەر تۆ بێیت، موخالیفەکە بە باوکی بدەیتەوە، ئەوە بەڕای من بە تەعەهود هیچ چارەسەر ناکرێت، بەڵام بەغەرامە بێت، غەرامەکە زیاتر بەقوەت ترەو ئەتوانێ لێی مەنع بکات، یەك شتی کەشم هەیە، زۆر برادەرانی خۆمان لێرە ئەیڵێنەوە، بەڕاستی ئێمە، لە پەرلەمان زۆر یاسامان دەرکردووە، ئایا هەموو ئەو یاسایانەمان کە دەرمان کردووە، لە سەدا سەد جێ بەجێ بوونە، ئەو یاسایەش با یەکێك بێت لەو یاسایانە، دەبێ ئێمە لە رۆژێکەوە، لە نوقتەیەکی سفرەوە دەست پێ بکەین، نابێ ئێمە هەر بڵێین لە کۆمەڵگای ئیمە، پیادە ناکرێت، ناتوانین جێبەجێی بکەین، بەڕاستی ئەبێ رۆژێك بێت دەست پێ بکەین، بەعەکسەوە ئەبێ ئەو ئاسانکارییانە بکەین، بۆ دەست پێکردنی بۆ ئەوەی جێبەجێی بکەین، منداڵێك لەسەر جادەیە، تەمەنی 5 تا 6 ساڵە، خۆم بەچاوی خۆم چەند جارم بینیوە منداڵ تەمەنی 5 تا 6 ساڵە عولبەیەك جگەرەی بەدەستەوەیە، جگەرەشی بەدەمەوەیە، جگەرەش ئەفرۆشێ، ئایا ئەوە کوشتنی ئەو منداڵە نیە، تا کەی ئێمە رێگا بدەین ئاوەها منداڵەکانمان بکوژین، ئەبێ لەرۆژێکەوە دەست پێبکەین، ژیانیان بپارێزین لەو خەتەرەی کە تووشی بوونەو خۆشیان نازانن، ئەبێ ئاگاداری ئەو خێزانانەش بکەینەوە، کە بەڵێ منداڵەکانتان با شتێکی تر بفرۆشن، با جگەرە نەفرۆشێت، بۆ ئەوەی تۆ بژێنێت خۆی بکوژێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تاڤگە خان فەرموو.

بەڕێز تاڤگە محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکانی من زۆربەی کران، بەس من تەئکید ئەکەمەوە لەسەر ئەوەی کە کڕین و فرۆشتنی جگەرە لەلایەن نەوجەوانانەوە قەدەغە بکرێت، منیش لەگەڵ ئەوەدام، بەڵام ئەمڕۆ ئێمە لەواقیعێکدا ئەژین، قەینا فرۆشتنی جگەرە بە منداڵ قەدەغە بکرێت، کە لەخوار 18 ساڵ بێت، بە نەوجەوانان لە خوار 18 ساڵ، بەس بەدیلم چیە بۆ کەسێك کە دایکەکەی سندوقێکی بۆ ئەکرێت، دای ئەنێت بەدیار سندوقەکەوە، بۆ بژێویی ژیانی لەسەر ئەو سندوقە جگەرەیەی کە ئەیفرۆشێت، ئێمە، بەدیلی بۆ دابنێین بە مەرحەلە، ئەمڕۆ فرۆشتنی جگەرە لە خوار 18 ساڵ، فرۆشتنی بەنەوجەوانان قەدەغە بکەین، سبەینێ وردە وردە، تەئهیلات بکەین تا بەدیلێك ئەدۆزینەوە، ئیمە ناتوانین بژێوی چەندە ها هەزار خێزان کە لەسەر فرۆشتنی جگەرەیە قەدەغە بکەین، ئیمە، دیفاع لەفرۆشتن وکڕین و کێشانی جگەرە ناکەین بەڵام خۆ ئەبێت ئێمە بەدیلێکمان هەبێت، بۆ ئەو خێزانانەی کە بەڕاستی بژێوییان لەسەر فرۆشتنی جگەرەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك تەلعەت فەرموو.

بەڕێز طلعت خضر سیف الدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکانی من دەقاو دەق کاك دیلمان کردی، بۆیە تکراری ناکەمەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

گێلاس خان فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەم یاسایە یاسایەكی زۆر باشە، بەڵام جێبەجێكردنی تۆزێك قورسە، ئەبێ ئێمە نەفەس درێژ بین لەگەڵیدا و زەمینەی بۆ خۆش بكەین، بۆیە من پێشنیار ئەكەم كە چەند ڕێ و شوێنێك بگیرێتە بەر، وە سەقفێكی زەمەنیشی بۆ دابنرێت، كە لەشەش مانگ كەمتر نەبێت، ئەو ڕێ و شوێنانەش، وەكو ئەوەی كە بڵێین نەوجەوانان نە بیكڕن و نە بیفرۆشن، لەسەر قسەیەكی بەڕێزتان كە ئەڵێن باوكێك منداڵەكەی ناردو لە گیرفانیدا گیرا، بەڵام باوكەكە نەینێرێت باشترە، لەبەر ئەوەی ڕەنگە هەم باوكەكە تاقەتی نەبێت و نەیكڕێت، هەم منداڵەكەش كە چوو لەوێ كڕی فێری جگەرە خواردن نەبێت، تۆزێك ئاستەنگ بخەینە بەردەم جگەرە كێشەكان، بۆ ئەوەی هەوڵ بدەن، لە جگەرە كێشان دوور بكەونەوە، خاڵی دووەمم لەهەموو شوێنە گشتیەكاندا نەفرۆشرێت، شوێنی تایبەتی بۆ بكرێت، یەعنی لە هەندێ شوێنی تایبەتدا جگەرە بفرۆشرێت، خاڵی سێیەمم هەر پشتگیری لە ڕای هەندێك لە ئەندامەكان ئەكەم، كە ئەڵێن نەوجەوان لە 18 ساڵ ئەگەر بەدەستیانەوە گیرا با مەمنووع بێت، ئەم ڕێ و شوێنانە بۆیە ئەڵێم كە پێویستی بە سەقفێكی زەمەنی هەیە، حەقە لە شەش مانگ كەمتر نەبێت، بۆ ئەوەی خەڵك وردە وردە ڕابێت لەسەر ئەوەی نەك ئەوەی كە جگەرە ناخوات تووشی زیان بێت، جگەرە خۆرەكانیش محاوەلە بكەن بۆ ئەوەی دوور بكەونەوە لێی و بە ئاسانی جگەرەیان دەست نەكەوێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

گوڵناز خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەشێوەیەكی گشتی پشتگیری پرۆژەكە ئەكەم، لەگەڵ ئەو ڕایەشدام تەمەنی خوار 18 ساڵ كڕین وفرۆشتنی پێ نەكات، لەگەڵ ئەوەدا بۆ ماددەی سێیەم كە ئەبێتە ماددەی دووەم، پێشنیاری ئەوە ئەكەم وەزارەتی ژینگەو وەزارەتی تەندروستی لە فەرمانگەكان یان ئەو شوێنانەی كە وەكو شوێنی زەوی نەك سەیارەو ئەو شتانە، شوێنێكی تایبەت بۆ جگەرە كێشەكان دیاریبكەن، ئەوە ئەبێتە شوێنێك هەم ئازادی ئەوان پێشێل ناكات، هەم بكرێتە هۆكارێك ئەو كەسە بتوانێت حساب بۆ دەووروبەرەكەی بكات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەزانی چی قسەكەت باشە، بەڵام تكایە لە مەوزووع دەرمەچن، ماددەی سێیە، حەزری نەوجەوانانە لە جگەرە كێشان، بۆ ئەوەی بچینە ماددەیەكی تر، موقتەرەحاتەكان باشن، بەڵام لەمەوزووع دەرمەچن تكایە، دكتۆرە هالە فەرموو.

بەڕێز د.هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، یاسای کارکردنی منداڵانمان هەیە، کە لەو یاسایەشدا تەئکید لەسەر ئەوە ئەکاتەوە منداڵ بۆی نیە، ئەو کارانە بکات، کە کاریگەری لەسەر تەندروستی هەبێت، لەبەر ئەوە من تەئیدی لیژنەی یاسایی ئەکەم کە ئەو ماددەیە زۆر لە جێگای خۆیەتی و پێویستە هەبێت، لە 18 ساڵیش کەمتر نەبێت، لەبەر ئەوەی حەقیقەتێك هەیە منداڵ حەزی لە لاسایی کردنەوەیە، لە تەقلیدە ئەو منداڵانەی کە جگەرە ئەکێشن و جگەرە ئەفرۆشن لەسەر شەقامەکان، رۆژانە بەسەدەها منداڵی تر ئەیانبینن وحەز ئەکەن تەقلیدیان بکەن، من بۆخۆم تووشی ئەو مەوقیفە بووم، کە منداڵەکەی من یەکێکی تری بینی جگەرەی ئەکێشا، وتی منیش بۆم هەیە بیکێشم، ئەو بۆ بۆی هەبێت بیکێشێت با منیش بیکێشم، یەعنی ئەو پرسیارە هەیە لەلای منداڵان، زۆر پێویستە ئێمە مەنعیان بکەین بۆ ئەوەی منداڵی تر لاساییان نەکاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وابزانم کەس نەماوە، دکتۆر فوئاد داوای قسەت کردبوو، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تێبینیەکم هەیە لەسەر ئەو صیاغەی ئەوەی جەنابت ئێشنیارتان کردبوو، قەدەغەکردنی، تەنها قەدەغە باس بکرێت، بەڕاستی ئەمە شتێکی زۆر باشە، بەڵام جانبی رەدعەوی تێدا نیە، جانبی رەدعەوی ئەوەیە، ئەبێ عقوبە دەستنیشان بکرێت، ئەگەر عقوبە دەستنیشان نەکرێت بەڕاستی ئەو ماددەیە جێبەجێ ناکرێت، ئەوە یەك، دوو، ئێمە، لە پێشنیاری خۆمان لە لیژنەی کاروباری ناوخۆ هیچ ئاماژەمان بەوە نەکردووە، نەوجەوان کڕین وفرۆشتنی بۆ هەبێت یان نا، ئێمە تەنها باسی ئەوەمان کردووە، کە خەڵك جگەرە بەنەوجەوان نەفرۆشێت، ئیلتیزامی ئەوەش تەنها بخرێتە سەر ئەو کەسەی کەجگەرەکە ئەفرۆشێت، ئەگەر ئیجازەم بدەیتێ جارێکی تر پێشنیاری خۆمان بخوێنمەوە، (جگەرە کێشان قەدەغەیە بۆ نەوجەوانان، هەر کەسێکیش جگەرە بفرۆشێت یان بیدات بەنەوجەوانان سزا ئەدرێت بە غەرامە ئەوەش قابیلی موناقەشەیە، کە لە 400 هەزار دینار کەمتر نەبێت، وە لەیەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت)، مەسەلەی نەوجەوان کە بفرۆشێت یان نەفرۆشێت، ئەوە لەقانونی تر ئەبێت تەنزیم بکرێت، وەکو قانونی عەمەل و ئەوانە، ئێمە لێرە تەنها مەنع ئەکەین ئەوەی کە جگەرە ئەفرۆشێت بەنەوجەوانان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك هیوا داوای قسەت کردبوو، فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا لەبەشداری خوشکان و برایان ئەوە زیاتر بەدی ئەکرا، کە ئێمە ترسێکمان هەیە لە جێبەجێ نەکردنی ئەم یاسایە، بەڵام، من وا بۆی ئەچم ئەگەر پێویستە ئێمە، ئەو شتانەی کەوا زەرەری هەیە بۆ کۆمەڵگاکەمان وردە وردە بەگوێرەی یاسا قەدەغەی بکەین و کاری لەسەر بکەین بۆ جێبەجێ کردنی، لەبەر ئەوە من وای بەپێویست ئەبینم کە ئیمە کار بکەین لەسەرخراپی جگەرە، ئاسەوارە خراپەکانی ببێت بەبەشێك لە کەلتور وسەقافەی تاکەکانی کۆمەڵگاکەمان، بۆ ئەمەش لەهەموو ئاستەکاندا کاری لەسەر بکەین،

بەتایبەتی لە خوێندنگاکاندا، خاڵێکی تر لەوە ئەترسین، ئەڵێین جێبەجێ ناکرێت، من وا ئەبینم هەر کەسێك ئیرادەی هەبێت، ئەتوانێ جێبەجێی بکات ئەم یاسایە، هەروەکو نموونەیەك بۆ جەنابتان، ئێستا لەناو یەکگرتووی ئیسلامی کوردستاندا کە هەزاران ئەنداممان هەیە، تاکێکی یەکگرتوو جگەرە ناکێشێت، کەواتە ئەمە شتێك نیە، بڵێین ئێمە ناتوانین ئەگەر ئیرادەمان بەهێز بکەین، حاڵەتێکی ئیستیعدادی رۆحی ونەفسی بۆ حازر بکەین ئەوە ئەتوانین، سێیەم شت خاڵێکی تر، لەڕاستیدا ئێمە مەترسیەکمان هەیە، لەلایەنی ئابووری قەزییەی جگەرەو ئەو بازرگانیەی بەجگەرەوە ئەکرێت، ئەگەر بێتو سەرژمێرییەکی ورد بکەین، ئەو لایەنە ئابووری وسەلبیاتە ئابوورییەی کە تووشی خێزانەکان و تاکەکانی کۆمەڵگا ئەبێت، زۆر زۆر زیاترە لەو سوودە ئابوورییەی کە روو لەهەرێمەکەمان ئەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ماموستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، بۆ ئەو ماددەمان داناوە، چونکە ئێستا ئەو خوشك وبرایانەی ئێرە، ئەوانەی کە فێرە جگەرە خواردن بوونە، هەموویان لە منداڵی و بچووکیەوە فێر بوون، بۆیە ئێمە، چەند منداڵ دوور بخەینەوە لەجگەرە، ئەوەندە مەعنای وایە مەنع ئەکەین، کەوا جیلێکی جگەرە خۆر فێربێت و پەیدا بێت، بۆیە ئێمە ئەڵێین ئەو ماددەیە لەجێگای خۆیەتی ئەگەر تەئیدی بکەن زۆر باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر فوئاد داوای قسەت کردبوو، فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە بوو کەوتم با کێشانەکەی لابەرین و هیچی تر، کڕین وفرۆشتنەکەشی قەدەغە بکەین، چونکە ئەوەیان وەکو باسمان کرد، کێشەیەکی زۆر ئەنێتەوە، راستە زۆر موهیمە وەکو هەندێك لەبرادەران باسیان کرد، کەوا نەوجەوانان لەسەرەتاوە نەیکێشن، بەڵام زەحمەتە بتوانین بەم یاسایە مەنعی بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی هەمووومان ئەزانین، ئەو ماددەیە ماددەیەکی زۆر گرنگە، زۆر موهیمە، بەڵام، گرنگی ماددەکەو موهیمیەکەی، ئەوەیە کە نازانین ئایا ئەتوانین بەکاری بهێنین، یان دەتوانین تەتبیقی بکەین یان نا؟ مەسەلەن گەنجێك دەنێریت جگەرە بکڕێت، ئایا دوکاندارەکە پێی بڵێت مەوالیدی چەندی، ئایا راستیەکەی پێ دەڵێت، ئەگەر بیەوێت فێڵ لە جگەرە فرۆشەکە بکات، دەڵێت مەسەلەن مەوالید 56م مەوالیدی 62م

داوای هەویی لێ دەکات، بەڵام، ئایا ئەوە تەتبیق ئەبێت، لەبەر ئەوەی بەڕاستی کارێکی گرانە، یەعنی قسەکردن فەرقی هەیە لەگەڵ کردار، جگەرە فرۆشتن ڕاستە ئەشهەدو بیلا گەنج قەدەغە بکرێت جگەرە بکێشێت، گەنج قەدەغە بکرێت جگەرە بفرۆشێت، ئەوە شتێکی باشە بەڵام لەبەر ئەوەی ناکرێت، ئەو گەنجانە قەدەغە ئەکەین جگەرە بفرۆشێت، دەوڵەمەندەکان ئەوانەی دوکانی گەورەیان هەیە، جێگایان دەگرنەوە، ئایا ئێمە ئەتوانین ئێستا جگەرە کێشان قەدەغە بکەین، بەیەکجاری، ئێمە لەو یاسایەدا ئەگەر بتوانین، لە شوێنە گشتیەکان جگەرە کێشان قەدەغە بکەین، کارێکی گەورەمان کردووە لە ساڵی 2007، بەڵام هەندێك شت هەیە قابیلی قبوڵ کردن نیە، یەعنی جێبەجێ ناکرێت، دەنا بەڕاستی ماددەکە ماددەیەکی باشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمە، ناکرێت بڵێین هەر قانون جێبەجێ ناکرێت، چونکە یاسا بۆ ئەمڕۆو سبەی نیە، بۆ داهاتووەو بۆ جیلی داهاتووە، ڕاستە جێبەجێکردنی یاسایی لەوڵاتی ئیمە، زۆر ئاستەنگی دەکەوێتە پێش، بەڵام هەر جێبەجێ ئەکرێت، ئەگەر بۆ ساڵێکی تر بێت، یان بۆ سێ ساڵی تر بێت، با بیر لە جیل و منداڵەکانمان بکەینەوە، ئەوە، یەك دووش من پێشنیار ئەکەم بڕگەیەك زیاد بکەین، دەبێ زەمینەی بۆ خۆش بکەین، ئەو بڕیارە تا کۆنترۆڵی هەرزەکارەکان بکەین، بەوەش حکومەتی هەرێم پابەند بێت، بەدیاریکردنی شوێنەکان، ئەو شوێنانەی کە هەڵئەستێت بەفرۆشتنی بەرهەمەکانی تووتن، ئەمەش ڕێك بخرێت بەیاساو ڕێنمایی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی یاسای هەندێك پرسیار کراوە، لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە، دەربارەی ئیمکانیەتی جێبەجێکردنی، ئەو صیغەیەی کە نووسیوتانە، بەتایبەتی لە کڕین و فرۆشتندا، یاخود حیازەتە، ئێوە رەئیتان چیە؟ فەرموو مامۆستا کاکە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، تەبعەن مادام وتمان حەدەس، نەوجەوان مەعنای وایە ئیرادەی لەدەست خۆی نیە بەتەنها، ئیرادەی لەدەست وەلی ئەمریەتی، لەبەر ئەوە وەلی ئەمری ئەبێت تەعاونی لەگەڵ بکات و هاوکاری بکات، بۆ ئەوەی ئەو منداڵە فێر نەبێت، بۆیە منداڵێکی ئەنێرێت بۆ ئەوەی جگەرەی بۆ بکڕێت، بۆ خۆی ناچێت بیکڕێت، بۆ خۆی تا بەشی دوومانگ جگەرە دانانێت، نەك هەموو رۆژێك منداڵی بنێرێت بۆ کڕینی، ئەوە لەلایەك پاشان ئێمە، زۆر شتی ترمان هەیە، حەتا منداڵەکانمان فێر بوون، دێن لە فولکەکان ڕادەوەستن هەریەکەو باوەشێك جگەرەی پێیەو لەدیار ئۆتۆمۆبیل ڕادەوەستێت، ئێستا پۆلیسەکانمان دەیانگرن و تەسلیمی دایك و باوکەکانیان

دەکەنـەوە، لـە هـەمان کاتیشـدا تـەعاهودیان لـێ وەردەگـرن، باسـی ئـەوەش دەکرێـت کەگوایـە غەرامـەیان لـێ وەربگیرێت، منداڵ غەرامەی لێ وەرناگیرێت، منداڵ حەدەسە و قاسرە، ئەوەی کە دەکرێت دەبێ لەگەڵ دایك و باوکی تەعامول بکرێت، بانگی دەکرێت وپێی دەڵێن ئاگات لەمنداڵەکەت بێت، جارێکی تر جگەرە نـەهێنێت و نەیکێشێت و نەیفرۆشێت ونەیکڕێت، بەوە شتەکە پێك دێـت، بـەڕەئی مـن ئەگـەر بێتـو ئێمـە منـداڵ بـەجێ بهێڵین گوناحە گەورەکان مەنع بکەین، لە جگـەرە خـواردن، ئێمـە ئـەبێت لەئەساسـەوە قەدەغـەی بکـەین، بـۆ ئەوەی کە زیاد نەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرباری ئەوەی کە مامۆستا کاکە ئیشارەتی پێدا، بەڕاستی بۆ ئەوەی ئەو ماددەیە بچەسپێت وبرادەران دەنگی بۆ بدەن، لێرەدا باس لە حیازە کرا، حیازە بەمەبەستی کڕین و فرۆشتن لێرەدا باس دەکرێت، کەلەو ماددەیەدا هاتووە، هەروەها کاك ئارام باسی لەتەمەنکردو داوای کرد کە تەمەن دیاریبکرێت، تەمـەنی حـەدەس لەبـەینی 9 تا 18 ساڵیدایە، بەپێی قانونی ئەحداس دیاریکراوە، پێویست ناکات لێرە ئاماژەی پێبکرێت، هەروەها بـاس لـەوە کـرا ئـەو ماددەیـە پێویسـت نیـە، پـێم وایـە کـاك دیلمـان ئـەو داوایـەی کـرد، ئێمـە پێمـان وایـە ئـەوەش ڕێگەیەکە بۆ ڕێگە گرتن لە جگەرە کێشان، بۆیە ڕێگەیەکی زۆر گرنگیشە کە نەوجەوانان ڕێگایان لێ بگیرێـت، سەبارەت بەدیاریکردنی شوێن، ئەوە لەماددەکانی تـردا هـاتووە، کـە زۆر لـە ئەنـدامانی بـەڕێز داوا ئەکـەن کـە شوێنی جگەرە کێشان دیاری بکرێت، لەمادەکانی تری ئەم یاسایە دیاریکراوە و سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر کەمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاسـتیدا ئـەم ماددەیـە هـەبێت باشـترە، لـە جێگـای خـۆی بمێنێتـەوە ڕاسـتە وەزعـی ئێمـە لـەبارودۆخێکی تایبەتدایە ئەمڕۆ، بەڵام لەدەرەوەش لە وڵاتە پێشکەوتووەکان کە ئەیانـەوێت ئـەوە بکـەن، منـداڵ مەمنووعـە هەیبێت، ئەگەر لە قوتابخانە لەلای منداڵێك پاکەتێکی جگـەرە بگـرن، لێـی وەرئەگرنـەوە، بـەڵام ئـەبێ وەلـی ئەمری بچێتە ئەو قوتابخانەیە تێی بگەیەنن کەجارێکی تر شتی وا نەکات، بەڵام، لەهەمان کات مەکینە هەیـە لەبازاڕ هیـچ حەرەسی لەسەر نیە، منداڵ ئەتوانێ لەوێ جگـەرە بکڕێـت، مـەعنای ئـەوە نیـە منـداڵێك لـەکوێ جگەرەیەك لەدەستی بوو، ئەیگرن و عیقاب ئەدرێت، بەس ئەمە محاوەلەیەکی زۆر گەورەیە، بۆ ئەوەی منـداڵ دوور بخەنەوە لەبەکارهێنانی جگەرە، باس لـەوە کـرا کـە باوکیـان بینێـرێتن بـۆ جگـەرە کـڕین، بەحەقیقـەت

ئەگەر بچێتە دوكانێك ئەو منداڵە، خاوەن دوكانەكە موحاسەبە ئـەكرێت، ئەگـەر جگەرەكـە بداتـە منداڵەكـە، ئەگەر بیدات ولەسەری ئیسپات بێت لـەدەرەوە، ئـەو خـاوەن دوكانـە عیقـاب ئـەدرێت، چـونكە جگـەرەی داوە بەمنداڵێك كە عومری لـەخوار 18 سـاڵ كـەمترە، نـابێ بیـداتێ، جـا لێـرەش ئێمـە نـاڵێین بـەرۆژێك هـەمووی ئەبێت، بەڵام محاوەلاتە بۆ ئەوەی لەو حاڵەتانە كەمبكرێتەوە، حەتاوەكو ئێستا لەئەمـەریكا و لـە ئـەوروپاش سەد لەسەد قەتع نەكراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو پێشنیارەی برادەرەكانم لە لیژنەی یاسایی، ئەو پێشنیارەیان وابـزانم زۆر موەفـەق نیـە لـە رووی یاساییەوە، یەعنی لەگەڵ شەرحی قـانونی عقوبـات ناگونجێـت، لێـرەدا باسـی ئـەوە ئەكـەن نەوجـەوان، ئەگـەر جگەرەی كێشا تەسلیمی بـاوكی ئـەكرێت و بـاوكی كەفالـەت ئـەدات، واتـە مەسـئولیەی جنـائی ئەخرێتـە سـەر كەسێكی تر، خۆی نەوجەوان جگەرە ئەكێشێت باوكی عقوبە ئەدرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەگەر ئیجازە هەبێت، تەبعەن زۆر موداخەلات كرا، بەحەقیقەت هەنـدێكی مەنتقیـە، كـاتێكی كـە ماددەیـەك دادەنێین دەبێ بزانین لەرووی عەمەلیـەوە واقیعەكـەی چـۆنە، مەسـەلەن ئێسـتا لـە ئەصـڵی پرۆژەكـەی ئێـوە هاتووە، لە موقتەرەحی لیژنەی یاسایش وا هاتووە، يحظر تعاطي الاحداث لمنتجات التبغ ومشتقاته تـدخيناً وبيعاً وشراءً، یەعنی لەراستیدا كێشەیەكی گەورە دێتە رێگامان، پیاوێك دوكانی هەیە نوێژی جومعـەی هەیـە، ئەچێت دوكانەكەی لەلای منداڵەكەی جێ دێڵێت، یەعنی منداڵەكەی هەرچی هات جگەرە بكڕێت بڵێت بـاوكم لێرە نیە نایفرۆشم، ئەوە تۆزێك ئیشكالە لەحەقیقەتدا، من لەگەڵ ماددەكـەم، بـەڵام ئـەو ئیشـكالەمان لـەكۆڵ بكەنەوە، ئەگەر بكرێت(يحظر تدخين الاحداث وفق القـوانين الاحـداث ويعامـل المخالف وفـق قـانون الاحـداث رقم( ) لسنة ( )، ئەوە موختەسەری موفیـدە، تەدخینەكـە مـەنع بكرێـت، هەدەفەكـە ئەوەیـە تـەدخین مـەنع بكرێت، بەڵام بەیع وشیرایەكە ئۆتۆماتیكیەن ئەوە شتێكی زەحمەتە، فەرموو مامۆستا كاكە.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕەئی ئێمە، منداڵ ئەگەر لە سبەینێ وە هـەتا ئێـوارە یـەك دونیـا پاكـەت لەسـەر شـانی بێـت وبێـت وبچێت بیفرۆشێت موستەحیلە جگەرە دەست پێنەكات و نەیكێشێت، لەبەر ئـەوە بـەڕەئی ئێمـە، تـەعاتی جگـەرە بـۆ منداڵ دەبێ مەنع بكرێت، لەماڵەوە دەیخوات كـەیفی خۆیـەتی وەكـو بـاوكی، بـەڵام لـەدەرەوە بیخـوات منـداڵی تریش لێوەی فێردەبێت، شتەكەش زۆر بڵاودەبێتەوە، لەبەر ئەوە ئێمە وامان دانـاوە ئـەوەش دەگەڕێتـەوە بـۆ ڕەئی جەنابتان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك كەرخی لەماڤ مرۆڤ فەرموو.

بەڕێز كرخی نجم الدین نورالدین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە، لێرە كەیاسایەك دادەنێین، یاساكە بۆ حاڵەتێكی عام دائەندرێت، ئەوەی جەنابت باسی ئەكەیت ئیستیسنائاتە، یەعنی هەموو یاسایەك بۆ حاڵەتی عامەكەیە، یەعنی تۆ ئەگەر چەند كەسانێك نوێژكەر بن، منداڵەكانیان لەجێگای خۆیان دابنێن، خاص بۆ ئەوان شتێك هەبێت، هەموو ئەوانی دی بەجێ بهێڵین ئەوە ناكرێت، دەبێ ئێمە لەگەڵ ئەوە بین كە ئەو یاسایە با دەربچێت، با ختوەیەك بێت بۆ ئەوەی بچینە پێش لەو مەسەلەیە، بەڵام ئەوە لەسەدا سەد تەنفیز ناكرێت، خۆ یاساكانی تریشمان لە سەدا سەد تەنفیز ناكرێت، لەوانەیە یاسا هەیە پاش دوو ساڵی تر دەبێت، بەڵام بایاساكە هەبێت، هیچ مانع نیە لەوەی كە یاسایەكمان هەبێت، حەدەس مەنع بكات لە كڕین و فرۆشتنی جگەرە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك تەلعەت فەرموو نوقتەی نیزامی.

بەڕێز طلعت خضر سیف الدین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من نازانم ئەو یاسایانەی كە ئێمە لەپەرلەمانی كوردستانی، لەپەرلەمانی دونیا دای دەنێین، تەبعەن هەندێكیان بۆ واقیعی حاڵی ئێستایە، هەندێكی تریشیان بۆ داهاتووە، رەنگە ئەو یاسایەی كە ئێمە، ئێستا دای دەنێین، پاش دوو ساڵی تر سێ ساڵی تر هەر بەكەڵك نەیەت، دەبێ هەمواربكرێتەوە، وەكو ئەو یاسایانەی كە لەڕابردوودا كردمان، ئێستا هەندێكیان هەموار ئەكرێنەوە، لەبەر ئەوەی لەگەڵ ئەو واقیعەی ئێستادا ناگونجێت، ئێستا ئێمە، تووشی ئەو ئەحداسانە بووین، ئەحداس هەندێ خەڵك هەیە منداڵی خۆیەتی لەبەر بەرزبوونەوەی مستەوای ژیان، مستەوای مەعیشەتی ئینسان، ناچارە منداڵەكەی ئیش پێئەكات، پاكەت ئەكڕێت و ئەیفرۆشێت، كڕین لەدوكان بەمەبەستی كێشانی نیە، لە تاجرێكی دەكڕێت، لەشوێنێكی تری دەكڕێت، چونكە كڕین دوو جۆری هەیە، یان لەپێناوی خواردنە، یان لەپێناوی تجارەت پێكردنە، ئەگەر ئەوانە قەدەغەبكرێت، بەدەیان منداڵ كە لەترافیك لایتەكان رادەوەستێت، كلینێكس ئەفرۆشێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

وەڵڵا كاك فرسەت صیغەیەكی داوە ئەگەر ئیجازە هەبێت، یا شێخ صیغەكە ئەخوێنمەوە، ئەگەر بەدڵتان بوو، بۆ ئەوەی كڕین و فرۆشتنەكە وەكو میهنە مەنع بكرێت، نەك وەكو ئەوەی باوكێك بڵێت بەكوڕەكەی پاكەتێكم بۆ بكڕە، یحظر علی الاحداث تدخین منتجات التبغ ومشتقاته، او ممارسة مهنة بیعها وشرائها ویعاقب المخالف بالعقوبة المخالفة وفق قانون الاحداث رقم( ) لسنة ( )پێتان باشە ئەو صیغەیە، ئەوە

ناگرێتەوە باوکێك بەکوڕەکەی بڵێت برۆ پاکەتێکم بۆ بکڕە، میهنـەی بـەیع و شـیراکەی لێـرە مـەنع کـردووە، جەنابی وەزیر تۆ ڕەئیت چیە فەرموو.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەوە باشە، بەس ئەوە هـەمواری یـەك خـاڵی گرنگـی کـرد، کـە گـەورە جگـەرە نەفرۆشـێت بەمنـداڵ، ئەوەی تێدا نیە، باسی ئەوە ناکات، کە دوکانداریك جگەرە نەفرۆشێت بەمنداڵ، ئەو خاڵـەی هـەموارکرد، ئـەو تەنها باسی منداڵەکە ئەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك شێخ.

بەڕێز ادهم عثمان احمد بارزانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئایا ئەڤە پـرۆژە، هەنـد لـەبواری ئابووریـدا، هـەن لـەبواری تـەنفیزی و جێبەجێکردنـدا، لەگـەڵ حکومەتێـدا، هاتیـە باسـکرن، یـان چـوە حکومـەتا هـەرێما کوردسـتانێ، لـەوێ موناقەشـەی لەسـەرێ هاتیـە کـرن، دروسـتە جەنابێ وەزیری تەندروستی ووەزیرێ ژینگە کە لێرەنە، بەلاَم وەکی حکومەتا هەرێما کوردستانێ، ئەنجومەنا وەزیران، ئەڤە پـرۆژە باس لەسەرا هاتیە کـرن، یـان وەکـو پەرلـەمان پرۆژەکا لەسـەر حکومـەتا خـۆ، تـەحمیل بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە جەنابی کاك شێخ ادهم، 62 ئەندامی پەرلەمان داوایان کردووە، ئێمەش وەکو سـەرۆکایەتی پێمـان وایـە ئەو مەسەلە عیلاقەی بەپارەوە نیە، تەئسیری لەسەر بودجەی حکومەت ناکات، دەکرێت ئێمـە بەتـەنها لەبـەر رۆشنایی ئەو داوایە بیخەینە بەرنامە، لەگەڵ ئەوەشدا دوو وەزیـری پەیوەندیـدار لەگـەڵ وەزیـری هـەرێم بـۆ کاروبـاری پەرلـەمان لێـرەن، ئەگـەر بێتـو خیلافێـك هەبوایـە، دەبوایـە ئـەوان زوو ئـەو خیلافـە بگەیەننـە حکومەت، حکومەت ئیعترازی بگرتایە، ئەمە تەبعەن پێـنج مانگـە، یـان شـەش مانگـە، ئـەو پرۆژەیـە دراوەتـە وەزارەتـەکان، لەبـەر ئـەوە تەئسـیرێکی ئـەو تـۆو موباشـیریش نیـە، وەکـو بودجـەی حزبـەکان نیـە، بڵـێین میزانیەیەو چەندەو چەند نیە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ جێبەجێکردنی ئەو بڕگەیە، پێویستیمان بەهاوکاری وەزارەتی نـاوخۆ ئـەبێت، مـن خـۆم لەقەدەغـەکردنی سواڵکردن بۆ منداڵ بەهەردوو چاوی خۆم بینیومە لەلای جسرەکەی شـەهید اکـرم منتـك، کـە ئەچێتەوە بـۆ عەینکاوە، جوتێك پۆلیس بەجلی رەسمیەوە بە پۆستاڵ کێشاویانە بەمنداڵێکدا، چونکە سـواڵی کـردووە، هـەتا

خۆم وەستام بەخۆشیان نا مرووڕەکەش لەگەڵیان بوو، ئینجا وەرە تۆ سبەی ڕۆژێ ئەم سەلاحیەتە بدەیتە دەست پۆلیس، پێی بڵێیت شتێکی وا بکە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئاخر لەمەوزوع دەرچوویت ئەوەش ڕەبتی نیە، حاڵەتێك لەجێگایەکدا ئەبێت، ئەوە ڕەبتی نیە، تۆ لەمەوزوع دەرچوویت فەرموو دانیشە، کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شیخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵلا من پرۆژەکە بەشتێکی باشی ئەزانم، بەلام، دەربارەی مەنع کردنی منداڵ، پێم شتێکی باش نیە، لەبەر ئەوە ڕاستە قانون لەدەوڵەتە پێشکەوتووەکان، چارەسەری ئەو جۆرە شتانەی هەموو کردووە، بەلام چارەسەری ژیانیشی کردووە، خەڵکی هەژار هەن، ئێستا چاوەڕوانی ئەوەن کە عوتڵەی قوتابخانە ئەبێت، دوو منداڵی بەرێت ئەو جۆرە ئیشانەی پێبکات، ئەو جۆرە کاسبیانەی پێ بکات، ئێمە، با هەموو ڕێگایەك لە خەڵك نەگرین، بەقەناعەتی من تەحدیدی منداڵ کە جگەرە نەفرۆشێت پێم شتێکی باش نیە، بەڕاستی نازانم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی زۆر موناقەشە کرا، دوو ڕەئی هەیە، لیژنەکان تەقریبەن موافقن لەسەر ئەو صیغەیەی کە خوێندمانەوە، ناشکرێت هەموو جار وجهە نەزەرێك و مەنتقیش هەبێت، هەموو موناقەشەکان بکەینەوە بەسفر، منداڵ هەیە جگەرە ئەفرۆشێت، بەلام دیاردەیەکی غەڵەتە، ڕاستە ئەبێ فرسەتی هەبێت، خەریکی شتێکی تر بێت بیفرۆشێت، ئیشێکی تر بکات، بەپێی قانونیش هەر مەنع کراوە، جا من ئەو صیغەیەش کە جەنابی وەزیر مانعی نەبوو، لیژنەکانیش مانعیان نیە، کە دەڵێت بەعەرەبیەکەی دەیخوێنمەوە، یحظر على الاحداث تدخين منتجات التبغ ومشتقاته، او ممارسة مهنة بيعها وشرائها ويعاقب المخالف بعقوبة المخالفة وفق قانون الاحداث رقم( ) لسنة ( ) ڕەقەمەکەی نازانم، ئەوە زۆر دەقیقە، ، (يحظر على الاحدث تدخين منتجات التبغ و مشتقاته، او ممارسة المهنة بيعها وشرائها)، یەعنی میهنەکە هەڵنەسێت، دوکانی جگەرە فرۆشتنی هەبێت، یان بچێت تجارەتی جگەرە بکات، کاك عادل نوقتەی نیزامیت هەیە فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، مەبدەئێکمان هەیە، لاجریمە ولا عقوبە إلا بنص، فیعلی فرۆشتنی جگەرە یان کێشانی جگەرە، ئێمە لێرە بەجەریمەی دائەنێین، ئینجا لە قانونی ریعایەی ئەحداس جگەرە کێشان یان فرۆشتن جەریمە نیە، پێویستە ئێمەخۆمان لێرە عقوبەی بۆ دابنێین، نەك ئیحالەی قانونی ئەحداسی بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دیارە ئینتیباهتان لە صیغەکەی نەکرد، جارێکی تر ئەیخوێنمەوە ئینتیباهی بکەن، لەبەردەمت نەبێت ئینتیباهی ناکەیت، یحظر علی الاحداث تدخین منتجات التبغ ومشتقاته، او ممارسة مهنة بیعها وشرائها ویعاقب المخالف بعقوبة المخالفة وفق قانون الاحداث رقم( ) لسنة ( )یەعنی عقوبە دیاری کراوە، موخالەفەی لەسەر تەسجیل ئەکەیت، لیژنەی یاسایی موافقە، لیژنەی ماڧ مرۆڤیش موافقە، وەزیریش موافقە، کاك بارزان چیە نوقتەی نیزامیت هەیە فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(یحظر علی الاحداث) ئێمە، چۆن ئەتوانین تەتبیقی بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەر وایە یحظر علی الرجال، قانونەکە دەردەهێنین، دوایی بەپێی ئەو قانونە تەعامولی لەگەڵ دەکرێت، جەنابی وەزیر موافقی لەسەر ئەو صیغەیە، فەرموو.

بەڕێز د. عبدالرحمن عثمان یونس(د. زریان)/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس من نازانم حەزرو عقوبات بۆ گەورە ئەزانم، نەك بۆ منداڵ، حەزرەکە بۆ گەورەکە دائەنێین، ئەبێ ماددەیەکی تێدا هەبێت، یحظر علی الکبار بیعە للصغار، سوپاس.

-بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ناتوانین، لەسەر گەورەکان حەزر ناکرێت، حەزری تەدخین ناکرێت لەسەر گەورە، لەوڵاتانی ئەوروپیش حەزر نەکراوە، قیود دادەندرێت کەمواصەفاتی عالەمی هەبێت، ئەمە یەك، زەریبە دێتە سەری ئەمە دوو، دەبێ لەسەر دیعایەکەی بنووسرێت جگەرە زەرەری هەیە بۆ تەندروستی ئەمە سێ، بەڵام مەنع ناکرێت، تەنها مەنع بۆ حەدەس ئەکرێت، لەبەر ئەوەی وەعی تەواو نیە، ئەوەی تر تەحەمولی مەسئولیەتی خۆی دەکات، بەڵێ کاك دکتۆر فوئاد فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا من هەر لەسەر رەئیەکەی خۆمم، هەرچەند بەلامەوە گرنگە، کە نەوجەوانان نەیکێشن، بەڵام بێین سەرپێچی کار موحاسەبە بکەین، زۆر زەحمەتەو کێشەش دروست ئەکات، بەڵام کڕین وفرۆشتنی پێوە نەکەن،

تەنها ئەوە بێت، یەعنی ئەوەی لێ دەربێنین کێشانی جگەرە لەلایەن نەوجەوانەوە قەدەغە بکرێت، چونکە ئەوە زۆر زەحمەتە، کێشەیەکی زۆر دروست ئەکات، لەناو کۆمەڵگادا، بەڵام کڕین وفرۆشتنی پێ نەکەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە خیلافێ لەسەر هەیە، هەندێك دەڵێن حەزر بکرێت، هەندێك دەڵێن نا، من موقتەرەحی لیژنەی یاسایی کە تەعدیل کرا، لەلایەن کاك فرسەتەوە، لیژنەی یاسایی مانعی نیە، هەروەها لیژنەی مافی مرۆڤیش مانعی نیە، لیژنەی ناوخۆش مانعی نیە، تەنها لیژنەی تەندروستی موافق نیە، پێشتر موقتەرەحی لیژنەی یاسایی و لیژنەکانی تر دەخەمە دەنگەوە، بۆ ئاخیر جار ئەیخوێنمەوە بەعەرەبی، ئینجا دەیخەمە دەنگەوە، یحظر علی الاحداث تدخین منتجات التبغ ومشتقاته، او ممارسة مهنة بیعها اوشرائها ویعاقب المخالف بعقوبة المخالفة وفق قانون الاحداث رقم( ) لسنة ( )، کێ لەگەڵ ئەو ماددەدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، پێم وایە برادەران ماندوو بوون، منیش داواتان لێ ئەکەم، لە هەر سێ چوار لیژنەکە، بۆ رۆژی چوارشەممە، لەسەر ماددەکانی تر تەوحیدی قسەکانیان بکەن، سبەینێ عوتڵەیە، دابنیشن بۆ تەوحیدی ئەو مەوقیفانە، عوتڵە یەعنی جەلسەمان نیە، نەك عوتڵەی رەسمیە، سبەینێ جەلسەمان نیە، داوا لەو لیژنانە ئەکەم، راپۆرتیان تەوحید بکەن، رۆژی چوارشەممە سەعات 11 هەردوو جەنابی وەزیریش لێرە لەگەڵمان دەبن، پێش ئەوەی کۆتایی پێ بێنین، ئەبێ دەنگی بۆ بدەین، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە ئەم دانیشتنە دوا بخەین بەو بڕگانەشیەوە کە ماوەتەوە، بۆ رۆژی چوارشەممە، با دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نییە؟ بە زۆرینەی دەنگ دواخرا، کۆتایی بەدانیشتنەکەمان دێنین، تا رۆژی چوارشەممە سەعات 11 خوا حافیز.

فرست احمد عبدالله	**محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی)**	**عدنان رشاد مفتی**

سكرتێری ئەنجومەنی نیشتمانیی
كوردستان – عێراق

جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی نیشتمانیی
كوردستان – عێراق

سەرۆكی ئەنجومەنی نیشتمانیی
كوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستان - عێراق

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (22)

چوار شەممە رێكەوتی 14\11\2007

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (22)

چوار شەممە رێكەوتی 2007/11/14

كاتژمێر (11)ی سەر لە بەیانی رۆژی چوار شەممە رێكەوتی 2007/11/14 ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆكی ئەنجومەن و، بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و، بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێری ئەنجومەن، دانیشتنی ژمارە (22)ی خولی دووەم، ساڵی (2007) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەمواركراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (22)ی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی سێیەمی خولی هەڵبژاردنی دووەمی پەرلەمانی كوردستان – عێراق، بەرنامەی كار بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسایی بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان لە هەرێمی كوردستان – عێراق، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای یەكەم هەموار كردنی یاسای رێكخستنی موڵكیەتی كشتوكاڵی ژمارە (90)ی ساڵی 1975، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بۆمان هاتووە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنی ئەمڕۆمان دەكەینەوە، بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار كراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتیی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی كاری

دانیشتنی ژماره (22)ی خولی دووه‌می هه‌ڵبژاردن له‌ كات(11)ی پێش نیوه‌ڕۆی ڕۆژی چوار شه‌ممه‌ ڕێكه‌وتی 2007/11/14دا به‌م شێوه‌یه‌ بێت:

1- به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر خستنه‌ڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژه‌ی یاسایی به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی جگه‌ره‌كێشان له‌ هه‌رێمی كوردستان – عێراق، كه‌ له‌ لایه‌ن ژماره‌ی یاسایی ئه‌ندامانی په‌رله‌مان پێشكه‌ش كراوه‌.

2- خستنه‌ڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژه‌ی یاسای یه‌كه‌م هه‌موار كردنی یاسای ڕێكخستنی موڵكیه‌تی كشتوكاڵی ژماره (90)ی ساڵی 1975، كه‌ له‌ لایه‌ن ئه‌نجومه‌نی وه‌زیرانه‌وه‌ بۆمان هاتووه‌.

داوا له‌ ئه‌ندامانی به‌ڕێز ده‌كه‌م لێپرسراو و نوێنه‌ری لیژنه‌كان كه‌ دوێنێ لێره‌ بوون بێن له‌ شوێنی خۆیان دانیشن، به‌خێرهاتنی برای به‌ڕێز كاك دكتۆر زریان وه‌زیری ته‌ندروستی ده‌كه‌م كه‌ له‌گه‌ڵمان ئاماده‌یه‌و به‌شداره‌ بۆ ته‌واو كردنی بڕگه‌ی یه‌كه‌م له‌ به‌رنامه‌ی كاری ئه‌مڕۆمان, زۆر به‌خێر بێت سه‌رچاوان، كاك سه‌ردار فه‌رموو.

به‌ڕێز سه‌ردار صباح بوزو هه‌ركی:

به‌ڕێز سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌ن.

ئێمه‌ لیژنه‌كان ئه‌وه‌ی موكه‌له‌ف بووین دیراسه‌تی ئه‌و پرۆژه‌یه‌ بكه‌ین راپۆرته‌كه‌مان كردۆته‌ یه‌ك كه‌ لیژنه‌ی یاسایی و ته‌ندروستی، سوپاس.

به‌ڕێز سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌ن:

زۆر سوپاس، به‌ هه‌ر حاڵ یه‌عنی ئێمه‌ وه‌كو ته‌بیلیغ كراین باشه‌، ئێستا لیژنه‌ی یاسایی و لیژنه‌ی ته‌ندروستی ته‌عبیر له‌ هه‌ر لیژنه‌كانی تریش ده‌كاته‌وه‌، كه‌ دوێنێ دانیشت بوون مافی مرۆڤ و شاره‌وانی و ناوخۆش، ئێمه‌ پێری دوو مادده‌مان ته‌واو كردو ده‌نگمان بۆدا، داوامان له‌ هه‌ر پێنج لیژنه‌كان كرد كۆبوونه‌وه‌ی خۆیان بكه‌ن و راپۆرته‌كانیان یه‌ك بخه‌ن، بۆ ئه‌وه‌ی كاره‌كانمان ئاسانتر بێت، ئێستا داوا له‌ لیژنه‌ی یاسایی ده‌كه‌م له‌مادده‌ی سێیه‌وه‌ ئه‌سڵی پرۆژه‌كه‌ بخوێنێته‌وه‌، دواتریش ره‌ئی لیژنه‌كان و ئینجا ده‌یخه‌ینه‌ به‌رده‌متان، فه‌رموون.

به‌ڕێز كریم بحری عبدالله:

به‌ڕێز سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌ن.

مادده‌ی سێیه‌م: وه‌زاره‌ته‌كانی ژینگه‌و ته‌ندروستی لایه‌نی تایبه‌تن بۆ چاودێری كردن له‌سه‌ر راده‌ی رێك ده‌رچوونی هه‌موو جگه‌ره‌و هه‌موو جۆره‌ توتنه‌كانی ناوخۆ و هاروده‌ له‌گه‌ڵ مه‌رجه‌كانی كه‌ له‌م یاسایه‌داو له‌ رێنماییه‌كانی كه‌ بۆی ده‌رچوون به‌ مه‌رجێك هیچ ناته‌واویه‌ك به‌ حوكمه‌كانی یاسا كارپێكراوه‌كان نه‌گه‌یه‌نێت.

به‌ڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

به‌ڕێز سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌ن.

المادة الثالثة: تختص وزارتي البيئة والصحة بالرقابة على مدى مطابقة السجائر وكافة انواع التبغ المحلية والمستوردة للمواصفات المبينة في هذا القانون والتعليمات التي تصدر بموجبه وذلك مع عدم الاخلال بأحكام القوانين السارية.

ئێمە لەگەڵ لیژنەكانی تریش دانیشتین بە ئیتیفاقی هەموو لایەكمان وامان بە پەسند زانی كە بیئەی لەسەرلا بدەین (تختص وزارة الصحة بالرقابة على مدى مطابقة السجائر....) ئەوی دیكە دەوری رۆڵێكی ئیعلامی پترە، نەك ئیجرائی بێتن، لەبەر ئەوە وامان لێ كرد (تختص وزارة الصحة بالرقابة على مدى مطابقة السجائر وكافة انواع التبغ المحلية والمستوردة للمواصفات المبينة في هذا القانون والتعليمات التي تصدر بموجبه وذلك مع عدم الاخلال بأحكام القوانين السارية).

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

واتا لیژنەكان رێككەوتن لەسەر ئەوەی كە ئەمە كاری وەزارەتی تەندروستییە بە تەنیا، نەك وزارەتی ژینگەش، وەزارەتی ژینگە لادراوە لە ئەسڵی موقتەرەحەكە، وابزانم شتێكی تەبیعییە، جەنابی وەزیریش هەر پشتگیری لەوە دەكاتن، ئەگەر كەس قسەی لەسەر ئەو مەوزوعە نییە، كاك جەمال قاسم فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من لێرە شتێك هەست دەكەم، تەبیعی جگەرە كێشان یەكێك لە مەرجەكانی ئەوەیە كە خەڵكی تووشی نەخۆشی دەكات، تەبیعی نیكۆتینی تیایەو نیسبەتی نیكۆتینەكان لە پاكەتێكەوە بۆ پاكەتێكی تر جیاوازە، وەزارەتی صحە چ عیلاقەیەكی بەوەوە هەیە، چونكە ناتوانێت شەرعیەت بدات بەو جگەرەیە لە سەدا ئەوەندە خەڵك تووشی سەرەتان دەكات، یان شتێكی تر دەكات بە رەئی من وەزارەتی صحە خۆی نەبەستێتەوە بەو مەوزوعە، چونكە خۆی لە خۆیدا كارێكە نەخۆشی لەگەڵدایە، یەعنی صحە ناتوانێت بڵێت ئەمە خەڵك تووشی نەخۆشی ناكات، بە رەئی من ئەوە عیلاقەی بە وەزارەتی صحەوە نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر وەڵامی بدەوە.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕێز وەزیری ژینگە ئیعتیزاری خواست دیارە مەشغولە، ئەو جاری پێشوو یەك تەعلیقی هەبوو گوتی ئەوە ئیشی ئێمە نییە، من بە ئیشی وەزارەتی تەندروستی دەزانم، ئەگەر هی وەزارەتی تەندروستی نەبێت هی كێی ترە، بەڕاستی ئیشی ئێمەیە دەتوانین بیكەین، بەڵام موختەبەرێكی كۆنترۆڵمان دەوێت، جگەرەیەكی زۆر لە ولاتی ئێمەیە ئێكسپایەرە، كەس نازانێت لە كوێ دروست كراوە، ئەنواعی ناوی پێوەیە، سنوورەكانیش ناتوانین كۆنترۆل بكەین، هەروەكو ئێستا لە دەرمان دەستمان پێكردووە، هەر یەكێك پاكەتێك بێنێت سانپولی ئەو پاكەتە دەبات بۆ بەشی ویقائی وەزارەتی تەندروستی لە دهۆك تەماشای دەكەین، هەندێك مواصەفات هەیە بە چاو دیارە، مەسەلەن دنیا دەڵێت دەبێت دوو

لەسەر سێی حەجمی پاکەتەکە لە پێشەوە نووسرا بێت جگەرەکێشان دەتکوژێت، ئێمە رەنگە نـەتوانین فەرزی بکەین بە کوردی بنووسرێت، بەلاَم هیچ نەبێت بـە عـەرەبی نووسـرا بێـت رەسمێکی ترسـناکی لەسەرەوە بێت، ئەو مواصەفاتانە دەتوانرێت، رەنگە ئەمڕۆ نەتوانرێت نیسبەی قەتران و نیکۆتینەکـە قیاس بکەین، بەلاَم لە داهاتوودا رەنگە ئەوەش بتوانین، لە دنیاشدا تا ئێستا نەگەیشتونەتە ئەوەی کـە چەند قەتران و نیکۆتین هەیە و یەك قەترە نیکۆتین هەر زەڕەی ژەهرە، ئەوە نییە بلێی لەوە کـەمتر بێـت، بـەلاَم ئـەوە سـتاندردێکی جیهانیـە، هـیچ گومـان لـەوە نییـە جگـەرە زیـاد لـە دوو سـەد ماددەی ژەهراوی تیایە، ئەو کاغەزەی کە توتنەکەی تێ دەکرێت لە هەموو شتێك ژەهراویترە، دووکەڵەکە هـەر خـۆی ژەهـرە تووشـی سـەرەتانی سیپەلاکی دەکات، ئـەو قەترانـەو قیـرەی کـە دەردەچـن لـەناو سـبیلی جگەرەکان لە پشتی مشکیان هەڵسوی لەپاش سێ مانگ تووشی سەرەتان بوو، هیچ گومـانی تێـدا نییـە، یـەعنی مـەوادی سـامی زۆری تێدایـە، ئێمـە نـاڵێین جگـەرە بـێ زەرە، بـەلاَم ئـەو سـتاندەردانە ئیشـی تەندروستییە، تیجارەو ئەوانە لێی تێناگەن، لەبەر ئەوە ئیختیصاصی ئێمەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کاك بارزان نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەعمەلەکان مەعمەلی دەولین، لە زیمنی تیجارەی دەولیشە، پـێم وایـە ئێمـە تـەنیا لـە مەعمەلـەکانی کوردستان نایەت بۆ عێراقیش دێت، من پێم وایە ئەوە کارێکی زۆر زەحمەتە وەزارەتی ئێمـە بتوانێـت کۆنترۆلی بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە رەئیە، نوقتەی نیزامی نییە، ئێمە شەرت نییە مەسەلەن قانونێك دەربکەین ئیلا دەبێت سەد لـە سـەد بـزانین جـێ بـەجێی دەکـەین و پێداویسـتی جـێ بـەجێ کردنـی هەیـە، کـە قانونێکـت دەرکـرد، حکومەت مولزەمە دەبێت ئیشی بۆ بکات، ئەگەر پێداویستیەکەش حازر نـەبوو، پێداویستیەکەی بـۆ حازر بکاتن، ئێستا ئەو قانونەش دەردەکەین، رەنگە دوو مانگیشی بـدەینێ، ئـەوە قـەراری خۆتانـە، لـە رۆژێکەوە تەحدیدی بکەین لە چ رۆژێك دەست پێ دەکات، خـۆ فـەوری هـین ناکـاتن, لـەو فەترەیەشـدا دەبێت حەمەلەی ئیعلامی هەبێتن، دەبێت ستاف بۆ دابنرێت، دەبێت رێنمـایی بـۆ دەربچێتن، فـەرموو کاك کەرخی.

بەڕێز کرخی نجم الدین نورالدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە دوێنێ لە کۆبوونەکەماندا لەگەڵ ئەو لیژنانـەی کـە بەیەکـەوە دانیشـتین، باسـی ئـەوەشمان کـرد، ئێستا ئەو خاڵە دێتە بەر باس، کە دەبێت پێشی هەفتەیەك نموونەی ئەو مەوادەی جگەرەیە، تووتنـە، هەرچیەك بێت کۆنترۆل بکرێت و فحوصاتی لەسـەر بکرێـت و لـە ژێـر ئیشـرافی نوێنـەرەی وەزارەتـی صحە بێت، نەوەك ئەوەی کە دەیهێنێت خـۆی نموونەیـەك بێنێـت، ئـەوە دەکرێـت پێشـی هەفتەیـەك،

ئینجا ئەگەر تەقریری وەزارەتی صحە درا، ئینجا وەزارەتی بازرگانی دەتوانێت شتەکان داخیل بکات و بەپێی ئوصول و قەوانینی خۆی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک دکتۆر دلێر فەرموو.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاوەیس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئێمە یاسا دەردەکەین بۆ ئەوەی جێ بەجێ بکرێت، ئەو ئەرکە ئەرکێکی چاکەو بەشێك لە ئەرکەکە دەکەوێتە سەر وەزارەتی تەندروستی، بەلأم بەشێکی تری ئەرکەکە کارو فەرمانی وەزارەتی بازرگانییە لە حاڵەتێکدا ئەگەر وەزارەتی تەندروستی زانی ئەم جۆرە جگەرەیە نەگونجاوە بۆ بەکار هێنان لە لایەن مرۆڤەوە، بەبێ ئاگاداری و بەبێ رەزامەندی وەزارەتی بازرگانی ناتوانێت هیچ ئیجرائاتێك بکات، بۆیە چاکتر وایە لە ماددەکە بنووسرێت بە هاوکاری لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر کاك دکتۆر دلێر مولاحەزەی کرد بێت لە دوای ئەوە هاتووەو ئێمە دامانناوە، کە ئیجازە وەردەگیرێت لەو شتانە دوای ئەوەی ئیستحصالی موافەقەی وەزارەتی صحە دەکەیت، ئینجا وەزارەتی بازرگانی دەتوانێت ئیجازەی پێ بدات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ماددەیە زۆر وازیحە، نازانم بۆچی ئەوەندە موناقەشە بکرێت، دەڵێت وەزارەتی صحە ئیختیصاصی ئەوەی هەیە کە تایبەتمەندە بۆ رەقابە دانان لەسەر ئەوەی ئەو جگەرانە کە دێنە ناو کوردستان، هەموو نەوعە تووتنێك کە دێن لە مەحەلیشەوە دروست دەکرێت، یاخود ئیستیرادیش دەکرێن، بەپێی ئەو قانونە دەبێت موتابیق بێت لەگەڵ مواصەفاتی جگەرە، واتا مەسەلەن هەندێك جگەرە هەیە مەصدەرکەی مەعلوم نییە، نیسبەتی نیکۆتینەکەی مەعلوم نییە، ژەهراویترە لە جگەرەکانی تر، ئەوانەی کە شەریکاتی گەورە دەیکەن رێژەیەکیان هەیە دەبێت نیکۆتینەکە لەوە زیاتر نەبێت، توتنەکە تێکەڵ نەکرا بێت، زۆر شت هەیە ژەهراویشە، فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بزەبت ئەوەی کە جەنابت ئیشارەتت پێدا ئەم ماددەیە زۆر وازیحە، ئەمە باسی هێنان و باسی بازرگانی پێوە کردنی ناکات، باسی چۆنیەتی نەوعیەتی جگەرەو پێداچوونەکانی دەکات، کە لە لایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دەکرێت، ئەمە یەك.

من پێم خۆشە سەڵماندنی ئەو واقیعەی کە ئەمە کاری وەزارەتی تەندروستییە، ئاماژە بەو ئیتیفاقیە نیودەوڵەتیە بدەم کە کراوە لەسەر کۆنترۆل کردنی تووتن، کە یەکێك لە بڕگەکانی ئەم ئیتیفاقیە کە 192 وڵات بەشداریان کردووە لە موناقەشەکانیدا، ئیشارەت بەوە دەدات و مولزەمی وەزارەتی تەندروستیەکان دەکات، کە دەبێت ئەوان چاودێری و رەقابەی نەوعیەتی تووتن بکەن، کە داخیلی هەر یەکێك لەو وڵاتانە دەبێت، کە بەشدارن و ئەندامن تێدا، بۆیە بەتایبەتی ئەمە کاری وەزارەتی تەندروستییەو من پێم وایە ئەوە قابیل بە موناقەشە کردن نییە، هیچ جیهەتێکی تر نییە، تەنها ئەوان دەتوانن ئەو کارە بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من ئەو ماددەیە دەخەمە دەنگدانەوە، بە پێشنیاری لیژنەکان یاسایی و لیژنەکانی تریش، کە وەزارەتی ژینگەیان لابردووە، جارێکی تر بە عەرەبی دەیخوێنمەوە:

(تختص وزارة الصحة بالرقابة على مدى مطابقة السجائر وكافة انواع التبغ المحلية والمستوردة للمواصفات المبينة في هذا القانون والتعليمات التي تصدر بموجبه وذلك مع عدم الاخلال بأحكام القوانين السارية)، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، هەر بۆ مەعلوماتان جگەرەکیشان, موکافەحە کردنی جگەرەکێشان لە دنیادا هەر یاسا نییە، حەمەلەی بەردەوام هەیە لە رادیۆ، لە تەلەفزیۆن، مەراکیز هەیە، ئێستا من ئەو سێ شتەم لە لایە، هەرسێکیان لەسەر چۆنیەتی رووبەڕوو بوونەوەی جگەرەکێشانە، لە لایەن جەمعیەی سەرەتانی ئەمریکی، مونەزەمەی صحەی عالەمی، ئیتیحادی دەولی (مكافحة السرطان) هاوکاری لەگەڵ یەکتر دەکەن، سێ شتی هینیان دەرهێناوەو بڵاوی دەکەنەوە بە هەموو زمانەکان، بە ئینگلیزی و بە فەرەنسی و بە ئەڵمانی و بە عەرەبی، ئومێد دەکەین رۆژێك لە رۆژان بە کوردیش بڵاوی بکەنەوە، ئەوەش هەر چۆن هەستی خەڵك، جەماوەری خەڵك بەرز دەکەیەوە بۆ ئەو خەتەرانەی کە جگەرەکێشان بەشێوەیەکی غەیری موباشیر زەرەر دەگەیەنێتە خەڵك، نەك ئەوانەی کە جگەرە دەکێشن، ئەوە فەقەت ئەوەیە ئەو جگەرەکێشانەیە، کە خەڵکێکی جگەرە نەکێش زەرەر لە جگەرەکێشان دەبینێت، جا ئەوانە هەمووی چەند مانگێکە لەبەر دەستمانەو خوێندومانەتەوە، ئومێد دەکەم بە کوردیش رۆژێك لە رۆژان بڵاو ببێتەوە، بۆ ئەوەی خەڵك تێبگاتن، خەتەری جگەرەکێشان لەسەر خۆی ئەوەی جگەرە دەکێشێتن، لەسەر خەڵکی تریش کە جگەرە ناکێشێت، بۆ ئەوەی سنوورێك دابنێت، ئێمە ناڵێین خەڵك ئازادە بۆ خۆی جگەرە دەکێشێت، بەڵام بە لای کەمی ئەو زەرەرە نەگەیەنێتە ئەو کەسەی کە جگەرە ناکێشێت، ئینجا منداڵ هەیە، ساوا هەیە، بێجگە لەوەش ئەوەی کە پەیوەندی بە بیئەوە هەیە دەبێت کۆنترۆل بکرێت لە هەموو شوێنێکەوە، وەکو ئێستاکە لە ماددەکانی تردا باسی دەکەین، لە هەموو شوێنەکان نابێتن رێگا بدرێتن جگەرە بکێشرێتن، ماددەکەی تر تکایە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی چوارەم: هەر کەسێکی کاری هێنانی جگەرە، یان تووتن, یان بەروبوومەکانی، یاخود فرۆشتن و عەرز کردنی بۆ فرۆشتن، یان هەبوونی بە نیازی فرۆشتن، یان عەمبار کردنی بێت، دەبێت مۆڵەتی

ئوصولی لە وەزارەتی تەندروستی وەربگرێت، لەگەڵ رەچاو کردنی مەرجەکانی کە لەم یاسایەدا هاتوون.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الرابعة: على كل من يزاول استيراد السجائر او التبغ او مشتقاته او بيعه او عرضه للبيع او حيازته بقصد البيع او التخزين الحصول على اجازة اصولية من وزارة الصحة مع مراعاة المواصفات والشروط الواردة في هذا القانون.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی پێشتر پێشنیارمان کرد بوو ئەو ماددەیە هەر نەمێنێت، بەلام دوای ئەوەی لەگەڵ لیژنەکانی تر دانیشتووین، لەگەڵ لیژنەی تەندروستی و مافی مرۆڤ و ئەوانی تر پێشنیاریان کرد بەو جۆرەی خوارەوە بێت و بمێنێتەوە، ئێستا بۆتان دەخوێنمەوە وەکو ئەوەی ئیتیفاقمان لەسەر کردووە:

(على كل من يزاول استيراد السجائر او التبغ او مشتقاته او بيعه او عرضه للبيع او حيازته بقصد البيع او التخزين الحصول على اجازة اصولية من وزارة التجارة بعد استحصال موافقة وزارة الصحة مع مراعاة المواصفات والشروط الواردة في هذا القانون).

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رای لیژنەی هاوبەشی هەموومانە:

هەر کەسێکی کاری هێنانی جگەرە، یان تووتن، یان بەروبوومەکانی، یاخود فرۆشتن و عەرز کردنی بۆ فرۆشتن، یان هەبوونی بە نیازی فرۆشتن، یان عەمبار کردنی بێت، دەبێت مۆڵەتی ئوصولی لە وەزارەتی بازرگانی وەربگرێت دوای بەدەست هێنانی رەزامەندی وەزارەتی تەندروستی، لەگەڵ رەچاوکردنی ئەو مەرج و ئاکارانەی کە لەم یاسایەدا هاتوون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک فرسەت پرسیارێکی هەیە فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

والله هی من پرسیار نییە، رەئییە، دەورو ئیشی وەزارتی تەندروستی دەست پێدەکات پاش هێنانی جگارە بۆ ناو هەرێم، پێش هێنانی بۆ ناو هەرێم، ناتوانێت کۆنترۆڵی بکات، بزانێت ئەوەی بێت چ مواصەفاتی هەیە، هەتا ئەگەر نموونەیەکیشی تەقدیم بکات، ئیحتیمالە ئەوەی بێت، موتابق نەبێت لەگەڵ نموونەکە، ئیستیراد ئیشی وەزارەتی تیجارەیە، مومارەسەی میهنە، ئیشی وەزارەتی بەلەدیەیە، ئیجازەی پێدەدات، بە رەئیی من وانەکەین ئیش و کاری وەزارەتەکان تێکەڵ بێت، قانونێك دەربکەین، دەسەلاتی ئەو قانونە بەیانی بیدەینە وەزارەتێکی تر، ماددەی پێش ئەوە وتمان وەزارەتی بیئە،

عیلاقەی نییە, ئیشی وەزارەتی تەندروستییە, لێرەش من ئەڵێم عیلاقەی وەزارەتی تەندروستی نییـە, ئیش و کاری لەگەڵ نییە, ئیشی و کاری وەزارەتی بازرگانییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, بۆ ئەوەی تێکەڵی نەکەین, هەروەکو دەرمان و خواردنی دیکەش هەروا بێت, ئەوەی داوای ئیجازەی شەریکە بکات, لە وەزارەتی تیجارە داوا دەکات, بـەڵام وەزارەتـی تیجارە بـەپێی ڕێنمایـەکانی وەزارەتی تەندروستی ئیجازەکـەی ئـەداتێ, کۆنتڕۆڵکردنی هێنانـە ژوورەوە, زائیـدەن نـاو بـازاڕ عایـدی وەزارەتی تەندروستییە, ئێمە تیمەکانمان لە سنوورەکان هـەن, ئـەو کابرایـەی لـۆری پاکـەتی دەهێنـێ, نموونەکەی دەهێنێ, تیمەکانی ئێمە تەماشای دەکەن, ئەگەر مواصەفاتەکەی تەواو بوو, ئینجا ئیجازەی هێنانە ژوورەوەی دەدات, هەروەها تیمەکانی ئێمە لەناو بازاڕ ئەگەڕێن, ئەگەر شـتێکیان بینـی, بـەپێی ئـەو مواصـەفاتە نـەبوو, تەلـەفی ئەکـەن و کـۆی دەکەنـەوە, لەبەرئـەوە تیجارە تـەنها ئیجـازە دەدات, ئێمەش کۆنتڕۆڵ و موڕاقەبەمان لەسەرە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابت ڕەئیت وەکو کاك فرست وایە, یەعنی تەقریبەن هەمان شت دەکاتن, باشـە کـێ دەیـەوێ قسـە بکات لەسەر ئەو ماددەیە, ناوەکان دەنووسم, د0 هالە فەرموو.

بەڕێز د. هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە جەنابی وەزیر, ڕەئیەکەی لەگەڵ لیژنـەی یاسـا و تەندروستییە, ئێمـە پێشنیارمان کردیـە, وەزارەتی تیجارە ئیجازەکە بدات, حەسب ئەو مواصەفاتەی کە وەزارەتی صەحە دەیـداتێ, ئـەوە ڕەئیـی لیژنەی یاسایی و تەندروستییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لێرە لیژنەکان دەڵێن, وەزارەتی تەندروستی (بعد استحصال موافقة وزارة الصحة), ئیستحسال فـەرقی هەیە, لـەوی (مراعـاة المواصفات و الشـروط), ئـەوەی ئەصڵەکە باشـترە, یـەعنی ئیستحصاڵەکە لەگـەڵ ڕەئیی وەزیر ناگونجێ, بەڵام لەگەڵ ڕەئیی کاك فرسـت ئـەوها باشـترە کـەبڵێین (مـع مراعـاة المواصفات المحدده مـن قبـل الـوزارة الصحة), دواتـر ئەگـەر هاتـە ژوورێ, وزارەتـی صـەحە ڕەقابەکـەی بـەردەوام دەبێت, بـەپێی ئـەوە نـەبێت, ئیلغـا دەکـات و دەسـتی بەسـەر دادەگرێـت, یـەعنی لیژنـەکان وتوویانـە ئیستحصاڵەکە هین نییە, موڕاعاتەکە باشترە, بەهەر حاڵ, کاك غەفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە باس لەوەرگرتنی مۆڵەتە, ئەوانەی کە دەیهێنن, لە دەرەوە دەیهێنن, بەس ئێستا بـەپێی زانیـاری, ڕاستە کارگەکانی دروست کردنی جگەرە لـە کوردسـتان, ئـەوەی کـە هـی حکومـەت بـوو نـەماوە, ئێسـتا هەمووی فرۆشراوە و هەڵوەشێندراوە, بەڵام کۆمەڵێك کارگە ئێستا لە کوردستان هەن, مارکـاتی جگـارە

لێرە دروست دەکەن, هەتا مارکە عالەمییەکان, لێرە دروست دەکرێ, وەکو شێوەیەك لە تەزویر, ئایا ئەو کۆمپانیانە, یاخود ئەو شەریکانە, کە لێرە جگەرە دروست دەکەن, مۆڵەتی رەسمیان وەرگرتووە؟ یان بەتەنسیق لەگەڵ کۆمپانیا سەرەکییەکەیە, لێرە ئەو ئیشانە دەکەن, حەقە ئەو بوارەش چاودێری بکرێ, لەبەر ئەوەی بەڕاستی ئەگەر هەردوو شێوە لێکبدرێ, بچێتە بازاڕ, زەرەری زۆر زیاتری بۆ خەڵك دەبێت, تەحدیدی ئەو نیسبانەش ناکرێ, ئەگەر بێ مۆڵەت بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی رایەکەی جەنابی وەزیر مەعقولە, بەتێکەڵ بوون لەگەڵ رەئیەکەی کاك فرست, یەعنی بەڕاستی وەزارەتی تیجارە و وەزارەتی صەحە, بەهەردووکیان دەتوانن, هەم کە داخلی حدودی کوردستان دەبێت, هەم دوای ئەم موراعات کردنە بەپێی رێنمایەکانی وەزارەتی تەندروستی بەردەوام بێت, نە پاش ئەوەی کە داخلی کوردستان بوو, یەعنی پاش ئەوەی کە داخلی کوردستان بوو, وەزارەتی صەحە دەتوانێت چاودێری بکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە کەباس لە ئیستیراد دەکەین, باجمان لەبیر نەچێ دانانی باج لێرە زۆر گرنگە, تازە کاك عوسمانیش باسی کرد, دەڵێ ئەشیاکان داخلی هەرێم دەبن, کەواتە دانانی باج, پێویستی بە زیاد کردنی ماددەیەك هەیە, دانانی باجی راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ, راستەوخۆ: کاتێك کە بەروبوومەکە داخلی هەرێم دەبێت, باجی ناڕاستەوخۆش, کاتێك بەروبوومەکە لەناو هەرێمی کوردستان دەفرۆشرێ, خاڵێکی تر, کاتێك کە باجەکە دائەنرێ, وەزارەتی بازرگانی و وەزارەتی دارایی هەڵبستن بەچاودێری کردنی ئەو زەریبەیە, خاڵێکی تر, تایبەت کردنی داهاتی ئەو زەڕیبانە, بەشێك لە داهاتی ئەو زریبانە بۆ وەزارەتی تەندروستی بێت, ئەوەش بۆ چارەسەرکردنی نەخۆش و ئەو کێشانەی کەوا لە ئەنجامی جگەرە کێشان دێتە کایەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دیارە پاش تەقدیم کردنی راپۆرتەکە ئیزافاتت بۆ هاتووە, ئەگەر نا خۆت تەقدیمت کردووە, فەرموو کاك زانا.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری رای لیژنەکان دەکەم بەڕاستی, شتێکی ئاساییە, کە هەندێ لە یاساکانمان کۆمەڵێك لەوەزارەتەکان هاوکار و تێدا بەشدارن, یەعنی بە پێچەوانەی رای کاك فرست, شتێکی ئاساییە وەزارەتی بازرگانی و وەزارەتی تەندروستی لەو مەسەلەیە دەبێ ئاگایان لەیەکتری هەبێت, بۆ نموونە ئێستا مۆڵەتی چێشتخانەکان هەیە, شوێنی نان خواردن, چۆن وەزارەتی شارەوانی تێدا بەشدارە, بەهەمان شێوە وەزارەتی تەندروستیش لەڕووی پاك و خاوێنییەوە, تێدا بەشدارە, هێنان و فرۆشتن و مەخازن ئیشی وەزارەتی بازرگانییە, دەبوایە وەزارەتی بازرگانیمان لێرە داخیل کردبا, بەڵام لەسەر

جۆرەكەی زۆر مەوادی تر هەیە, بۆ نموونە كحوليات, نە لەهەموو شوێنێك ڕێگای پێدراوە, نەهەموو كەسێكیش ڕێگای پێدراوە, پێویستی بە مۆڵەت هەیە, جگەرەش دەبێ لەهەموو مەحەلێك نەفرۆشرێت, ئەو شوێنانەی كە لێی دەفرۆشرێت, دەبێ مۆڵەتی بۆ وەرگیرێ, ئەو كەسانەش مۆڵەتی پێشتریان هەبێت, بەپێی تەعلیماتی وەزارەتی تەندروستی, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ئەو بڕگەی كە هاتووە, بەدەست هێنانی ڕەزامەندی وەزارەتی تەندروستی, ئەگەر تەماشای مادەی دواتری ئەمە بكەین, بەڕوون و ئاشكرا دیارە وەزارەتی تەندروستی دەبێ بەم كارە هەڵبستێ, بە پشكنینی ئەو نموونانە, پێش ئەوەی بێنە ناو هەرێمەوە, لەبەر ئەوە ئەمە شتێكی زۆر تەبیعییە, ئێمە وەزارەتی بازرگانی وەكو برادەرانیش باسیان كرد مۆڵەتە, بەڵام پاش ڕەزامەندنی وەزارەتی تەندروستی, پێم وایە شتێكی زۆر ئاساییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

هەرچەندە من ڕەئیم وا نییە, ئیعتیماد لەسەر نموونە بكرێ, بەڕاستی دەبێ شاحینەكە هەمووی فەحص بكرێ, كاك شێروان, فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پێم وایە هەر سێ ڕەئیەكە نیزیك یەكترن, چ ڕەئیی جەنابی وەزیر, چ ڕەئیی كاك فرست و چ ڕەئیی لیژنەكان, چونكە ئیجازە بمانەوێ, نەمانەوێ, لەم یاسایە بێت یان نەیەت, لەقەوانینی تر هاتووە, لەزیمنی وەزارەتی تیجارەیە, ئەوە یەك, دوو/ ئەگەر لەو قانونە تەئكید بكرێتەوە هیچ مانعەتێك نییە, بەنیسبەت خصوصیەتی ئەو یاسایە, چونكە پەیوەندی بە جگەرەوە هەیە, وەزارەتی تیجارە ئیجازەكەی دەدات, لەوەزارەتی صەحە دەپرسێ لە زیمنی مواصەفات, ئەگەر وەزارەتی صەحە گوتی موتابقە لەگەڵ مواصەفاتەكە, وەزارەتی تیجارە ئیجازەكەی دەداتێ, ئەگەر گوتی موتابقی مواصەفات نییە, ئیجازەكەی ناداتێ, یەعنی مەوزوعەكە لەو میحوەرەیە, هەمووش هەمان ڕەئیمان هەیە, یەعنی وە نەبێ لەیەك دوور بین و, هەمووش دەگەینەوە تەحصیل حاصڵ, یەعنی ئەگەر هاتوو وەزارەتی صەحە گۆتی موتابقی مواصەفات نییە, یەعنی دەبی وەزارەتی تیجارە ئیجازەی بدات, تەبعەن نابێت ئیجازە بدات, ئەگەر ڕێنمایی دەركرد, دەبێ وەزارەتی تیجارە ئیجازەی بدات, نابێ بیدات, بۆیە من پێم وایە هەرسێ ڕەئیەكان لەیەكتری نزیكە, موافەقەتی وەزارەتی تیجارە بۆ دانی ئیجازە زەرورییە, ئینجا بەچ شێوەیەك بێت. زۆر سوپاس.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من دەبینم ئەو ماددەیە، لە لیژنەش گوتم و، بیدایەت رەئیمان وایە هەر زیادە، چونکە هیچ ئیزافە ناکرێ، ئێمە باسی موکافەحەی تەدخین دەکەین، وەزارەتی صەحەش ئیشی خۆی دەکات لەسەر ئەوە، لەسەر زۆر شتی تر، کەمەوزوعی سەیتەرەی نەوعییە، فەحصە، مواصەفاتە، تۆ ناتوانی دوو شت پێکەوە بکەیت، موافەقە و موافەقە، یەعنی ئەوە نادات ئیلا موافەقەت نەبێت، چونکە ئەو ئیجازەی ئیستیراد وەردەگیرت، پێش ئەوەی بیزاعە بێت، ئەوەی فەحصەکەش دوای داخیل بوون، ئینجا دەچێت فەحص دەکات، یەعنی حەتا عەمەلیەن ناگونجێت، بۆیە هیچ ئیزافەکی لەسەر ناکرێ، وازبینین باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

با رەئیەکان تەواو بن، ئینجا رای لیژنەی قانونی وەردەگرین، کاك زرار، فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بۆ خۆم بە فیعلی لە توتن ئیشم کردووە، بەڕاستی مەعمەلی پاککردنەوە و تەخمیر کردن و تەنقیح، سەر بەوەزارەتی پیشەسازییە، ئەوانەی کەتووتن دەهێنن لە دەرەوە، تووتن چەند جۆرێکی هەیە، پێویست ناکات من باسی جۆرەکانتان بۆ بکەم، بەس یەکەم جار دێنە ناو وەزارەتی صناعە، وەزارەتی صناعە لیژنەی خاصی خۆی هەیە، کە نموزەجەکان دەهێنن، ئەگەر نموزەجەکان پەسند بوون، وەزارەتی صناعە داوا لە وەزارەتی بازرگانی دەکات، چونکە بەڕاستی ئەو تووتنەی دێتە ناو هەرێمی کوردستان، دێتە ناو مەعمەلی تەخمیر و تەنقیح، لەناو مەعمەلی تەنقیح پاك دەکرێتەوە، لەناو مەعمەلی تەخمیریش دەترشێندرێ، ئینجا دەکرێ بەجگەرە، باشە تووتنەك وەزارەتی بازرگانی موافەقەتی بۆ بکات، وەزارەتی پیشەسازی ئاگای لێنەبێت، خۆ ئەوە ناکرێ، لەبەر ئەوە وەزارەتی پیشەسازی دەبێ تێدا بێت، هەتا ئێستا هەر وا بووە، نازانم ئەگەر لەمەودوا وانەکەن، ئەوە شتێکی ترە، هەموو جۆرەکانی تووتن، تووتنی باش و خراپ نییە لەدنیا، هەموو جۆرەکانی تووتن خراپن، چۆن چای بەڕەنگ و بێ رەنگمان هەیە، ئەوهاش تووتنی خەفیف و تووتنی قورسمان هەیە، هەموو جۆرەکانی تووتن خراپن، بەلام تووتن هەیە قورسە، تووتن هەیە خەفیفە، یەعنی نیسبەتی نیکۆتینەکەی جیایە، بەلام وەزارەتی پیشەسازی زۆر زەرورە تێدا بێت، چونکە ئیشەکە لەناو وەزارەتی پیشەسازییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من قەناعەت ناکەم قیاسی جگەرە لەسەر دەرمان بکرێت، ئەنواعی جگەرە و تووتن یەکە، بەس ئەدویە زۆر زەحمەتە سەیتەرەی لەسەر بکرێ، وەکو قانونی شەریکات دیارە، یەعنی قانونی شەریکات سەر بەوەزارەتی تیجارەیە، ناتوانی رێگای لێبگری، یەعنی لێرە تەحصیل حاصیلە، ناتوانی رێگایان لێبگری، ئیجازەی نەدەیێ، یەعنی ئەوەی من بزانم پاش تەحصیلەکە ئینجا موافەقەتی وەزارەتی تەندروستییە، یەعنی ئەو نموونەی کەموجودە، لەو نەوعە جگەرەی کە دەیهێنی، کە ئیستحصالی

موافەقەی پیّ وەرگیرا, دوایی ڕیّی پیّبدریّ, ئەوجا لەپاشان کە هات ئیشی وەزارەتی صەحە, موتابەعە و بەدواداچوون بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری ڕەئیی لیژنەی یاسایی دەکەم, پێش ئەوەی بارەکە بگات, دەبیّ مواصەفاتی لەلا بێت, ئەو تاجیرەی کە جگەرەکەی ئەکڕیّ, دەبیّ بزانیّ چ دەهێنیّ, کەبارەکەشی هێنا, خستی نەیەتە ناو ئەو دیوی حدودەوە, هەتا نموونەکانی فەحص نەکریّ, کە نمونەکانی فەحص کرا, ئەو کات تاجیرەکە تەحەمولی خەسارەتەکە دەکات, ئەگەر بەدەر لە مواصەفاتەکەی کردبیّ, کەواتە پێش هەموو شتێك دەزگای کوالەتی کۆنترۆڵ سەر حدودەکە لەهەموو شتێك گرنگترە, نەك تەنها بەچاو, ئەبیّ بەئامێر, من خۆم بە ماوەیەك لە موختەبەر ئیشم کردووە لە مەعمەلی جگەرەی سلێمانی, ئامێر هەیە فەحصی دەکات, ئەڵێ ئەوەندە نیکۆتینەی تێدایە, کاتی خۆی ئەوانیش لەسەر مواصەفات دەریان دەکرد, کەواتە بازرگانی و تەندروستی دەبیّ هەردووکیان لەو عەمەلەییە بەشدار بن, هەر ئەوەندە دەڵێم, بەلاّم خۆزگە لەگەڵ ئەمە ئەکەین, یەعنی داوا لە وەزیر دەکەم کە چاوێك بەو موستەشفایە ئەهلیانە دا بهێنێتەوە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆزگە تۆش جگەرەکەت تەرەك دەکرد, کاك جەمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی جارێکی تر قسەکەم ئەکەم, ئەم مەوزوعە دوو مەکانەی هەیە, یەکەم/ ئەوانەی لەناو کوردستان دروست دەکرێن, بە تەئکید وەزارەتی صەحە ئەبیّ دەوری تێدا هەبیّ و, لەگەڵ وەزارەتی پیشەسازی, تەئیدی وجهە نەزەرەکەی کاك زرار دەکەم, هەروەها پشتیوانی وجهە نەزەری کاك فرست دەکەم, بەنیسبەت دەرەوە تەبیعی مەعامیلی شەریکەی جگەرە زۆر گەورەن, مەسئولیاتی گەورەیان لەسەرە, عادەتەن ئەوان موختەبەری تایبەتیان هەیە, خەڵکی پسپۆڕیان هەیە چاودێری ئەوانە دەکەن, بەلاّم بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین تەقییمی ئەو جگەرەیە بکەین, بزانین لەو مەعمەلە دەرچووە یان تەزویرە, ئێستا لە کوردستان جگەرەکان زۆربەی تەزویرن, چونکە سعرەکەیان زۆر وازیحە, جگەرەی ئەصڵی گرانترە لە دەرەوە لەوەی جگەرەی تەزویر, جا بۆ چارەسەر کردنی ئەمە, ئەمە ئیشی وەزارەتی بازرگانییە, عادەتەن وەزارەتی بازرگانی پەیوەندی بە وەکالات هەیە, هەریەك لەم شەریکانە وەکالاتیان هەیە لەعالەم, مەسەلەن لە تورکیا چ وەکیلێکیان هەیە, تا چ رادەیەك ئەم وەکیلە ئەمینە, شتی تر تێکەلاّو دەکات, ئەمانە دەرجەیان هەیە, سەیری وەکالەت بکەیت, یەکسەر بزنس بیرۆ پێت ئەڵێ تا چ رادەیەك ئەمە ئیش و کارەکانی رێك و پێکە, یان رێك و پێك نییە, لەبەر ئەوە بەڕەئیی من بەنیسبەت موڕاقەبە کردن و کۆنترۆڵ کردن و تەئکید کردنەوە لەسەر راستی جگەرەکە و راستی مەعمەلەکە کە لێی هاتووە, ئیشی وەزارەتی بازرگانییە, ئێمە هەر کارێك بکەین لێرە جگەرە کە هاتبیّ, جگە لەوەی مەسەلەی تەزویر دەبیّ مەنع بکەین, چونکە ئەوانەی کە مزەوەرن, هیچ نەوعە

هینێکی تێدا نییه, یەعنی ناتوانی بڵێی ستاندەره, یان بەپێی ئەو قیاس و شتانەیە کە وەزارەتی صەحەی ئەو وڵاتانە دایناوە, یان داینەناوە, چونکە کەسانێکی غەیر پسپۆڕ دایناوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاوێس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی تاوتوێ کردنی ئەم ماددەیە., خۆی لە خۆیدا ماددەکە پەیوەندی هەیە بە ماددەی پێشوو ترەوە, ئەم تاوتوێکردنە مانای ئەوەیە کە هێشتا ئێمە حەقمان نەداوە بە ماددەکەی پێشوو تر, نەك وەکو برای بەڕێزم کاك ئارام باسی کرد, ئەو ماددەیە تاوتوێ هەڵناگرێ و دیارە وازیحە, بەبێ هاوکاری کردن لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی ناتوانێ بە ئەرکەکانی خۆی هەڵبستێ, بۆیە دەبێ ماددەی پێشووتر, ماددەی سێیەم بنووسرێ بە هاوکاری لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی, کێشەکە چارەسەر دەکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەخۆی ئیشەکە سێ لایەن دەگرێتەوە, سێ وەزارەت, یەکەم/ دەست پێدەکات مواصەفاتی عالەمی لەگەڵ عەمەلی, ئەوە وەزارەتی صەحە دەری دەکات بە تەعلیماتێك, تەعمیمی دەکاتە سەر وەزارەتی تیجارە و مالییە, چونکە ئەوانە مەعنینە, وەزارەتی مالییە لە گومرگ مەسئولە, وەزارەتی تیجارە لە دانی ئیجازە مەسئولە, ئەوکاتە ئەو رێنمایانە دەبێتە قانونێك لە دەست وەزارەتی تیجارە, داوای ئیجازە دەکرێتن تەعاهود وەردەگرێ لەو مەستەوریژدەی, یان لە مەتنی ئیجازەکە, لە پشتی ئیجازەکە دەنووسرێ, ئەو جغارەیەی دێت بەو مواصەفاتە وەردەگیرێ, کە ئەو جغارەیە دێ داخیلی ساحەی گومرگ دەبێت, گومرگ لێی مەسئولە نابێ دەری بکات, مومەسیلی صەحەی لە حدود نەمازج وەردەگری, فەحصی دەکات, موتابقی مواصەفاتە, ئەوجا لە گومرگ دەردەچێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێش ئەوەی قسە بدەم بە جەنابی وەزیر, یان لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی, کە تەعبیر لە هەموو لیژنەکان دەکەن, مەجالم دا بە هەمووتان قسە بکەن, بەڵام پێم وایە ماددەی دواترتان نەخوێندیتەوە, ئەگەر نا ئەو هەموو موناقەشەیەی نەدەویست, ماددەی دواتر بخوێنیەوە زۆر روونە, وەزارەتی صەحە واجبی ئەوەیە کە ئەو شحنەی پێگەیشت فەحصی بکات, بچێتە سەری, کەواتە ئەگەر پێشتر موافەقەتی کرد, چۆن ئەتوانێ دوایی بڵێ وەڵلا هەو نییە, خۆی تەعلیمات دەردەهێنی, بەپێی تەعلیماتەکە وەزارەتی صەحە, ئەوەی کە داوای ئیجازە دەکات, پێی دەڵێ مواصەفاتی وەزارەتی تەعلیم عالی و وەزارەتی صەحە ئەوەندەیە, وەزارەتی تیجارە دەڵێ بە خاوەن شەریکەکە کە جگەرە دەهێنێ, ئیلتیزامی پێدەکاتن, دوایی کە گەیشت ئاگاداری وەزارەتی تەندروستی دەکاتن, وەزارەتی تەندروستی دەچێت فەحصی شەحنەکە دەکات کە گەیشتووە, ئەگەر نا پێشتر ئەگەر موافەقەتی کردبێ, ئەو حەقەی نییە, بڵێ من موافەقەتم کردوو ە, دوایی پێشیمان دەبمەوە و ئەوها نەبووە, موافەقەتەکە ئەو وەختی دەداتن کە بارە جگەرە هاتووە بەپێی مواصەفاتەکەیە, ئینجا ئیجازەکەی دەداتن, بەڵام ئەو نوقتەیەی کە کاك زرار ئاماژەی پێکرد وەزارەتی پیشەسازی, راستە وەزارەتی پیشەسازی عیلاقەی بە تووتنی ناوەوە هەیە, تووتن کە دێتن, دێتە وەزارەتی پیشەسازی تەخمیر دەکرێ, مواصەفاتی هەیە,

دەرجاتی هەیە, خۆی منیش لە وەزارەتی مالییە بووم, موتابعەی ئەو شتەم کردووە, دەزانم هەندێ دەرجات هەیە رەفز دەکرێ, دەمینێتەوە و قبوڵ ناکرێ, یەعنی ئەوەش دەبێ ئیشارەتێکی تێدا بێت, بەنیسبەت تووتنی ناوەوە وەزارەتی پیشەسازی پێی هەڵدەستێ, جا دەبێ جێی بکەینەوە, بەنیسبەت جگەرە لە دەرەوە ئیشی وەزارەتی تیجارەیە, بەڵام تووتنی ناوەخۆ کە دێت, تەسلیمی وەزارەتی پیشەسازی دەکرێتن, فەرمووو کاک زرار.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تووتنی دەرەوە ئێستاش بیرمە, تووتنی (ئێڵ بی) هەبوو, (ئێڵ بی وای) هەبوو, (ئێن دی)هەبوو, تووتنی ئەمریکی هەبوو, هەتاکو وەزارەتی صیناعە موافەقەتی نەکردبا نەیاندەهێشت یەك کیلۆغرامیش بهێنی, زۆر سوپاس.

بەڕێزسەرۆکی ئەنجومەن:

تووتنی دەرەوەش کە بێت, هەر دەچێتە وەزارەتی تەندروستی, کاك کمالیش قسەی هەیە, فەرمووو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر موناقەشە کرا, بەس من وا پێشنیار دەکەم بەم شێوەی لێبێت ماددەکە (على كل من يزوال استيراد السجائر او التبغ او مشتقاته او بيعه او عرضة للبيع او حيازته بقصد البيع او التخزين عليه الالتزام بتعليمات وزارة الصحة مع مراعاة المواصفات و الشروط الواردة في هذا القانون), چونکە ئیلتیزام بکات بەو شروتەی کە وەزارەتی صەحە پێشتر داینـاوە, بۆ تەعامل لەگەڵ جگارە کڕین و فرۆشتنی و بەکارهێنانی, تەعلیماتێکی خاص لە وەزارەتی صەحەوە دەربچێت, لەسەر وەزارەتەکانی تر تەوزیع بکرێ, ئەوەی کە کاری پێدەکات, واجب بێ لەسەری ئیلتیزام بکات, وەزارەتی تیجارەش ناتوانێ ئیجازە بدات ئەگەر ئیلتیزام بەو تەعلیماتە نەکاتن, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا لام وایە ئێمە هیچ گیروگرفتێکمان نییە, ئیشی وەزارەتی تەندروستی کارێکی فەنییە, تەنها را دەربڕینە لەوەی کەوا ئەو بارەی کە هاتووە لەگەڵ ئەو مەرجانە رێك دەکەوێت کە وەزارەت داینـاوە, بەڵام کارە ئیدارییەکان ئیشی وەزارەتی بازرگانییە, لەبەرئەوە هیچ تێکەڵاویەکی تێدا نییە, هەر کەسە بەئیشی خۆی هەڵدەستێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەی وەزارەتی پیشەسازی, فەرمووو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەوانەیە جاران وابووبێ, بەڵام ئێستا, عەفوو.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی رای لیژنەی هاوبەش لە جێی خۆیەتی, پێم وایە ئەوەی كاك فرستیش ئاماژەی پێدا, لێرەدا تەحقیق دەبێ بەم شێوەیە, خۆ ئەگەر موافەقەی مەبدەئی لەلایەن وەزارەتی صەحەوە, چ بە رێنمایی, چ بە موافەقەی مەبدەئیی, كە پێكهاتووە لە ژێر ئەو مۆڵەتەی كە وەزارەتی بازرگانی دەیداتن, پێم وایە ئەوە ئیعفا ناكرێتن, ئەو شەحنەی كە دێت لەدەرەوە لە مەعبەرەكە, لە مەعبەری حدود, لەوێندرێ وەزارەتی صەحە نەتوانێ, ئەگەر تەبقی مواصەفات ئەو شەحنەی كە هاتووە رەفزی بكاتەوە, لەوێ دەتوانێ وەزارەتی صەحە بڵێ ئەو مواصەفاتەی كە ئێمە رەزامەندیمان لەسەری داوە, ئەو شەحنەی كە هاتووە ئەو مواصەفاتەی تێدا نییە, بۆیە رەفز دەكرێتەوە, سەبارەت بە مەسەلەی صیناعە, پێم وایە هەر تووتنێك چ لەدەرەوە بێت, چ لەناوەوەی هەرێم بێت, ئەوا یاساكانی پیشەسازی, ئەوەی پەیوەستە بە پیشەسازی, ئەو تەحدیدی دەكاتن, ئایا ئەو شتە دەست دەدات, بۆ ئەوەی لێرەدا لە كارگەكانی خۆماندا ئیشی پێبكەین, یان نەكەین, جا چ تووتنی ناوەخۆ بێت, ئینتاجی مەحەلی, یان تووتنی ئیستیرادی لە دەرەوە هاتبێ, پێم وایە لەم یاسایە جێگای نییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر, هیچ رەئییەكت هەیە, لەسەر ئەوەی وەزارەتی پیشەسازی, فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی من تۆزێك قەلەقم, لە فەحص كردنی تووتنی ناوەوە, بەڕاستی ئەوە ئیشی وەزارەتی تەندروستی نییە, ئەوە بە ئێمەش ناكرێ, ئەو مەوزوعە دەبێ لەسەر ئێمە لاببردرێت, كاك فرست پرسیارێكی زۆر مەعقولی كرد, ئەو كۆمپانیانەی كە ئێستا هەن, وا دروست دەكرێن, جگەرەی ناوەوە دروست دەكەن, ئەوانە رەنگە ئیجازەشی نەبێت, هیچ شروتێكیشیان نەبێت, ئەوە كۆنترۆڵی كێیە؟ وەزارەتی بازرگانییە؟ وەزارەتی صیناعە ئەچێت ئەیكات, وەزارەتی تەندروستی ئەیكات؟ ئێمە بەتەئكید مونتەجاتەكانی بازاڕیان دەكەین, بەڵام كێ وەزیفەی ئەوەیە بچێ موراقەبەی كۆمپانیاكە خۆی بكات؟ لەوانەیە وابزانم چەند شەریكەیەكی خۆمان هەیە ئێستا, ئاخیر خاڵم ئەوەیە, رەقابەی ئێمە, شروتی ئێمە لەسەر پاكەتەكە خۆی نییە, شروتی ترمان هەیە, ئەبێ قاعەیەكی ساردكراوەی هەبێ, ئەبێ حەجمی لەوەندە گەورەتر نەبێت, ئەو كابرایەی كە تەقدیم دەكات, دەبێ شارەزایی هەبێت و بەلای كەمیش ئەوانەش دەبێ بەلای كەمی ئیجازەی پێنج شەریكەی عالەمی هەبێت, كە موعتەڕیفن, تووتن و تبغ دروست دەكەن, بۆ ئەوەی نەك هەر كەسێ بەكەیفی خۆی بچێ لەهەر شوێنێك هەوسێ لێبێ, جگەرە بێنێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوانە وەزارەت دەتوانێ بە تەعلیمات دەریبكات, قسەتان كرد بەڕاستی, ئێستا مەجالی ئەوە نەماوە قسە بكەن, ئەوەی داوای كردبوو, قسەی كرد, هەرئەوەندە ئەندامانی لیژنەی قانونی و تەندروستی, كە تەعبیر لە لیژنەكان دەكەن, لەگەڵ جەنابی وەزیر صیغەیەك هین بكەن, نازانم ئەگەر بكرێتە دوو

فەقەرەیــە ئــەو ماددەیــە, فەقــەرەی یەکــەم بەنیســبەت ئیســتیرادی جگــەرە بێــت, فەقــەڕەی دووەم بەنیســبەت تــووتن بێــت, ئەگــەر بەنیســبەت تووتنەکــە بکــەیت, دەتــوانی وەزارەتــی پیشەســازی کەمسئولیەتی تێدایە, نوقتەی نیزامی نەبێت, کاك سعدالدین, فەتعت دەکەم, فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو ماددەی پێشوو کە تەصویتمان لەسەردا (و کافه انواع التبغ المحلیه و المستورده), سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئەوە نوقتەی نیزامەکەت لەسەر چی بوو؟ دەڵێم بیکەیە دوو فەقەرە, نەك زیادی بکەیت, لەسەر جگەرە و تووتن هاتووە, ئەوە دەکرێتە دوو فەقەرە, یەکێکیان جگەرە کە بەحازری دێت, ئەوە ئیشی وەزارەتی بازرگانییە, ئاخیر تۆ بیخوێنەوە بزانە چی دەڵێ (علی کل من یزوال استیراد السجائر او التبغ), یەعنی تبغ جیاوازە ئەوەی کاك زرار باسی کرد, ئەنواع و ئەشکال تووتن دێتە ناو هەرێم, سجائر بەتەنیا بێت, ئەوە بەحازری دێتن, ئەوە ئیشی وەزارەتی بازرگانییە, ئەوەی تووتن دێتە ناو وەزارەتی پیشەسازی, مەعمەلی پیشەسازی هەیە, تەحدیدی دەرەجەکەی دەکات, چ تووتنی ناوەوە, چ تووتنی دەرەوە, فەقەرەیەکی تایبەتی دەوێ لێرە, یەعنی ئێمە ئینتیباهمان لێنەکردووە, کاك زرار باسی کرد, قسەکەی راستە, وەزارەتی پیشەسازی بەم ئیشە هەڵدەستێ, کێ لیژنەی پیشەسازییە؟ کاك رشاد رەنگە لێرە بتوانێ باس بکات بۆمان, فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی موتەعەلیق بێت بەوەزارەتی پیشەسازی, هەر مەعمەلێك دابنرێ, دەبێ تەفاصیلی مەعمەل تەقدیم بکات, موافەقاتی قیتاعی وەردەگیرێ, تەفاصیلی مەعمەلی ئەوەیە, ئەو شتەی کەدروستی دەکات, مەحتەویاتی چییە؟ ئەوکاتە موافەقەی صەحەی دەبێ هەبێ, موافەقەی شارەوانی دەبێ هەبێ, موافەقەی کارەبای دەبێ هەبێ, ئەوە موافەقەتی قیتاعی پێ دەڵێن, دوایی کە تەفاصیلی مەعمەلی تەقدیم کرد, هەر شتێکی کە ئینتاج دەکات لە ئایندەدا, خازیعە بۆ تەفتیش و تەدقیقی رەقابەی صەحە, رەقابەی تیجاری, ئەگەر هاتو موتابقی مواصەفات نەبێت, موصادەرە دەکرێت و غەرامە دەکرێت, تەقدیر حاجەی بۆ دادەنرێ, وەسالەی ئینتاجی چەندە, تاقەی ئینتاجی چییە؟ ئەوە وەزارەتی پیشەسازی لەناحیەی صیناعە ئیشرافی لەسەر دەکات, بەلام مواصەفات و تەفاصیلی مەعمەلی وەزارەتی بازرگانی و وەزارەتی صەحە ئیشراف دەکەن لەسەری, زۆر سوپاس.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی مام رشاد گوتی تەواوە, بەلام بەنیسبەت تووتن رۆژانە کە ئیشی تووتن دەکرێت, رۆژانە نموزەجەکەی وەردەگیرێ لەناو مەعمەلی جگەرە, چونکە من خۆم لەناوی بووم, ئیشم لێکردووە, رۆژی وا هەبووە, سەد تەن رەفز کراوەتەوە, ئێ باشە کارگەی پیشەسازی, کە سەر بە وەزارەتی پیشەسازییە, کە جگەرەکەی دروست کرد, پاشان وەزارەتی تیجارە چ بڵێ, لەبەر ئەوەی بەڕاستی دەبێ ئەوانیش

دەبێ مولزەم بکەین, چونکە ئەوانیش لەسەرەتادا وەزارەتی پیشەسازی زۆر پەیوەندی بە تووتنەوە هەیە, جگەرەش, بەڕاستی من لێتان ناشارمەوە, ئەوانەی کە جگەرەیان لە دەرەوەش دەهێنا, ئەوانیش دەبوایە وەزارەتی صیناعە موافەقەتی بۆ بکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو موناقەشەیە نازانم بۆ ئەوها دوورودرێژ بووە, یەعنی ماددەی پێنج زۆر بەوازحی جەنابت ئیشارەتت پێدا, ئەو کەسانەی کە تیجارەت بە تووتن و جگەرە دەکەن لە دەرەوە موعالەجەی کردیە, هەر کەسێك تاجیر بێت, بیەوێ نەك تووتن, نەك جگەرە هەر شتێکی تر بهێنێ دەبێ ئیجازەی لە وەزارەتی تیجارە وەرگرتبێ, وەکو مام رشاد باسی کرد, ئەو ماددەیە ئەو مەسەلەیەی موعالەجە کردیە, هەر تایبەت بکرێ بە مەعمەلەکانی ناوەخۆ, بەرهەمی جگەرە لەناوەخۆ, ماددەی پێنجەم موشکیلەی نەهێشتییە وەکو جاران, مواصەفاتەکان, حەفتەك دەبێ بچێ مواصەفاتەکان داخیل بکات, لەبەر ئەوەی بەڕاستی ئەو موناقەشەیە زۆر دوورودرێژ کرد, یەعنی ماددەی چوارەم بکرێتە بەرهەم هێنانی تووتن و دروست کردنی جگەرە لەناوەخۆ, ماددەی پێنجەمیش ئەوانەی تیجارە دەکەن لەدەرەوە, موعالەجەی کردیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە کە ئەو ماددەیەمان دانا, بۆ ئیجازەکەمان دانا بەڕاستی, جا ئیستیراد بکات, صونع بکات, بیفرۆشێ, بیکڕێ, بۆیە ئەو ئیجازەشمان داناوە, چونکە لەدوای ماددەکانی تر, ماددەیەك هەیە عقوبەی دەکات, یەك لە عقوبەکان ئەوەیە سەحبی ئیجازەی دەکات, ئەگەر ئێمە لێرە ئیجازەی بۆ دانەنێین, ئەدی چۆن سەحبی ئیجازە دەکات لێی, ئەگەر عقوبەی ئەوە بێت, صیناعە خۆی خازع نییە لەگەڵ ئەوەی ئێرە, ئیلتیزام بە قەوانینی خۆی دەکات, دەبێ مولتەزمیش بێت بە تەعلیماتی قەوانینی صەحە, نەك لە ئینتاجی ئەوەی, لەهەموو مەوادەکانی خۆی, هەموو وەزارەتەکانی تر دەبێ مولتەزیم بن, سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی من تێدەگەم, بەڕاستی ئەو ئیجازەیە عیلاقەی بە ئیستیراد و بەهێنانی تووتن هەیە لەدەرەوە, تایبەتە بەوە, بەنیسبەت ئەوەی کاك زرار ئیشارەتی پێدا, ئەوە چۆنیەتی تەعامول کردنە لەگەڵ تبوغی مەحەلی, چۆن تەعاملی لەگەڵ تبوغی مەحەلی دەکەی, تبوغی مەحەلی بەگوێرەی قەوانینی نافیز موعالجەی بۆ کرایە, چۆن فەحص دەکرێ, چ دەرجەیەکی دەدرێتێ, خازعی فحوصات لەلایەن جیهەتە پەیوەندیدارەکان, ئەوە لەقانونی نافیز موعالەجە کرایە, ئەوەی کە موعالج نییە, ئەو تووتنە, ئەو جغارەیەیە کە لەدەرەوە دێت, بۆیە بەقەناعەتی من ماددەکە لە جێگای خۆیەتی, ئەگەر زۆریش ئیسراڕ بکەن, ماددەیەکی تر صیاغە بکەین, بڵێین ئەو قەوانینەی کە موعالەجەی مەسەلەی تبوغی مەحەلی دەکات, لەگەڵ ئەو تەعلیماتەی کە دەرچووە, نافیز مەفعولە لە هەرێم, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مــن وادەزانم ئــەو یاســایە لەئەصــڵدا كــە لەتەشــریع بــۆ كەمكردنــەوەی زیانــەكانی نەخۆشــی و مەترسیەكانی جگەرەیە, یان تووتن و مونتـەجاتی, ئـەوەش پەیوەنـدی بـەو ڕێنمـایی و یاسایانەی كـە وەزارەتی صەحە دایدەنێ, ئیتر هەر كەسێ هەیە ئەیەوێ لەو مەجالە ئـیش بكات, دەبـێ پابەنـد بێـت بەوە, ئیتر وەزارەتی تیجارە و صیناعە و ئەوانەی ناوێ, ئێمە باسی دروست كردن ناكەین, ئێمـە باسـی ئەوە دەكەین ئەبێ ئەو كەسەی كە دەیەوێ ئەوە بكات, ئەو مەوصەفاتە دەولییە, ئەوەیش بەچی زیاد دەبێت پێم وایە موافەقەتی وەزارەتی صەحە, لەگەڵ ئیلزامی مواصەفات, نەك موراعات, موراعات زۆر لاوازە, ئەو كەسە دەبێ مولزەم بێت بە موراعاتی ئەو مواصەفات و شـروتەی دەولیانـە, ئـیتر وەزارەتـی صیناعەیە, تیجارەیە هەر شتێكی تر بێـت, خـۆ ئێمـە باسـی تەصـنیع ناكـەین, ئـەوەی كـاك زرار دەڵـێ دەرجە پێدانە, دەرجە پێدانی تووتنەكانە, دەرجەی پێ ئەدا, ئەگەر نا ئێمە دەبێ خەڵك ئیلـزام بكـات بەو دوو ماددەیـە لـە (10٪ ملـم) قـەتران, (0,6٪ ملـم) قـەتران نیكۆتین, ئـیتر ئێمـە ئیشمان نییـە بەهینەكانی تـر, ئێمە باسی نەخۆشی دەكەین, ئەمـە دەردێكە مەترسـی هەیـە, دەبـێ ئـەو مەترسـیانە كەم بكرێتەوە, پێویست نییە بەناوهێنانی وەزارەتی صیناعە و ئەوانەی تر, ئـەوەی ئـەم ئیشـە دەكـات لەناوەوە و لە دەرەوە دەبێ ئیلزام بكات بەو مواصەفاتانە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر وازیحە, بەس دەتوانی بڵێی تووتن لە دەرەوە دێت, فەرمووو كاك زرار.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من كە باسی كارگەی تەنقیح و تـەخمیر دەكـەم, بەڕاسـتی ڕۆژانـە كـە تووتنەكە دێـت, دێـتە نـاو ئـەو مەعمەلەی تەنقیح و تەخمیرە, ئەگـەر وەزارەتـی پیشەسازی بەرپرسیار نـەبێت, ئـەو تووتنـە كـەدێت هەڵدەوەشێندرێ, پەلك بە پەلك لەبەردەم ئەو مۆزەف و ئەو كرێكارانە تێپەڕ دەبێت, ئەگەر وەزارەتی پیشەسازی بەرپرس نەبێت, ئەگەر تووتنەكە خراپیش بێت حەقی نییە, لەبـەر ئـەوە دەبـێ بـەرپرس بێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەگەر ئیجازە هـەبێت, كـاك شـێروان نەصـێكی وت, ئەگـەر حـازری بكـەیت دواتـر ئیزافـەی بكـەین بـۆ ئەوەی ئەو قسانەی كـاك زراریـش بگرێـتەوە, ئـەو مولاحەزاتانـەش بگرێتـەوە, بـەلام بەنیسـبەت ئـەو ماددەیە پاشی موناقەشاتەكان, من ئیقتیراحم ئەوەیە بەم شێوەیە بێت ڕەچاو كردنـی مولاحەزاتـەكان, ئەگەر پێتان باش بوو, ئەوە دەیخەمە دەنگەوە, ئەگەر نا بـەردەوام دەبـین, عەرەبیەكـەی دەخوێنمـەوە (على كل من یزاول استیراد السجائر او التبغ او مشتقاته او بیعه او عرضها للبیـع او حیازتها بقصد البیع او التخزین الحصول على اجازة اصولیة من وزارة التجارة مع الالتزام بالمواصفات و الشروط الواردة التي تحدده وزراة الصحة او الواردة في هذا القانون), كـاك شـێروانیش صیغەكەی خـۆی هـین بكـات, بـۆ ئەوەی وەزارەتی پیشەسازی و وەزارەكانی تر بگرێتەوە كە پەیوەندیدارن, قەوانینی وەزارەتی مالییە و شارەوانیش بگرێتەوە, كاك عزدین هەر موصیرە قسەی بكات, فەرمووو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

وابزانم ئەو ماددەیە دووبەشن, دوو بەشی جیاوازن, یەكێك بەشی ئیستیرادە, بەشی تر هی بەیع و عەرزە, ئەوەی بەیع و عەرز عیلاقەی بە ئیستیراد نییە, ئیجازەی ئیستیراد تایبەتە بە وەزارەتی تیجارە, ئیجازەی هی بەیع و عەرز و ئەو شتانە عیلاقەتی بە مەسائیلی تر هەیە, داخلی و بەلەدییە و صەحە, وابزانم ئەو ماددەیە دێتن بەس بە ئیستیرادی خارجی, ئیجازەی ئیستیراد ئەوە عەینن مواصەفاتە هەیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئیستیرادەكەی كاك عزدین لەگەڵ یەكێك لە ڕەئیەكانی كاك فرست یەك دەگرێتەوە, كاك فرستیش وا دەڵێ جا بۆیە داوا لە لیژنەی قانونی و لیژنەی تەندروستی دەكەم, ڕەئییان لەسەر ئەوە, دەڵێ كافییە بوترێ (على كل من يزاول استيراد السجائر او التبغ او مشتقاته) ئەو تەفصیڵەكەی تری پێویست ناكات, یەعنی ئەو بەیع و عەرزیهی پێویست ناكات, دەیخوێنمەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە (على كل من يزاول إستيراد السجائر او التبغ او مشتقاته بقصد البيع او التخزين الحصول على اجازة اصولية من وزارة التجارة مع الالتزام بالمواصفات و الشروط التى تحددها وزارة الصحة او الواردة في هذا القانون), باشە ئەوە, فەرموو كاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەگەر پێتان باش بێت لە موئەخیرەی ئەو ماددەیە كە جەنابت خوێندیتەوە, ئەوەی كاك زرار دەڵێ بەو شكلەی ئەگەر عیلاجی بكەین (مع عدم الاخلال باحكام القوانين النافذة و التعلميات الصادرة بموجبه فيما يختص بالتبوغ المحلية), سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوە بەدیهییە, باشە, بەلاَم بەدیهییە, ئەوە ئەگەر نەش نووسی ئەحكامی واردە هەر ئیلتیزام پێ بكەیت, بزانە لە شوێنێكی تر با ماددەكانی تر تەواو بكەین, من دەیخوێنمەوە پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدان, جارێكی تر دەیخوێنمەوە بەعەرەبیەكەی (على كل من يزاول استيراد السجائر او التبغ او مشتقاته بقصد البيع او التخزين الحصول على اجازة اصولية من وزارة التجارة مع الالتزام بالمواصفات و الشروط التى تحددها وزارة الصحة او الواردة في هذا القانون), كێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵی نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆی دەنگ قبوڵ كرا, بڕۆ سەر ماددەی دواتر تكایە, فەرموو.

بەڕێز كریم بحری عبداللە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی پێنجەم: هەر كەسێك تووتن یان بەروبوومەكانی یاخود جگەرە بەهەموو جۆرەكانییەوە لە دەرەوە بهێنێ دەبێ نووسراوەكەی بەر لەگەیشتنی بارەكەی بەر لەههفتەیەك بەلایەنی كەم بگاتە وەزارەتەكانی ژینگە و تەندروستی بۆ پشكنین لەكاتی گەیشتنیاندا, بۆ جەخت كردن لەسەر مواصەفات و مەرجە پێوەر پشت بەستراوەكان لە دەرەوە, یاخود بەرهەم هێنانی جگەرە یان تووتن خستنەڕوو بۆ فرۆشتن, یان هەبوونیان بۆ مەبەستی فرۆشتن قەدەغە دەكرێت ئەگەر لەگەڵ پێوەرەكانی كە وەزارەتی ژینگە دایدەنێ بەهاوئاهەنگی لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی رێك دەكەوێ.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة الخامسة: یجب على كل مستورد التبغ او مشتقاته او السجائر بأنواعها اعطاء وزارتي البيئة و الصحة كتابه قبل وصول الشحنة الاقليم باسبوع على الاقل وذلك لفحصها عند وصولها و التأكد من استيفائها للمواصفات المعتمدة.

یحظر استیراد او انتاج السجائر او التبغ او عرضها للبيع او حيازتها بقصد البيع مالم تكن مطابقه للمواصفات و المعايير التى تضعها وزارة البيئة بالتنسيق مع وزارة الصحة.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی و لە لیژنەی هاوبەشیش فەقەرەی دووەممان موكەڕەڕە, لەماددەی یەكەم هاتووە, بۆیە لامان داوە (یحظر السجائر او التبغ), ئەوە پێشتر هاتووە ئەوەمان لاداوە, ئەوەی تریش وەزارەتی بیئەمان رەش كردۆتەوە, بەم جۆرەمان نووسییە:

(على مستورد التبغ او مشتقاته او السجائر بأنواعها اعلام وزارة الصحة بموعد وصول الشحنة الى الاقليم في مدة لاتقل عن اسبوع لإجراء الفحص عليها و التأكد من استيفائها للمواصفات المعتمدة).

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

راپۆرتی لیژنەی هاوبەش

ماددەی پێنجەم: لەسەر هێنەری تووتن و لێ وەرگیراوەكانی و جۆرەكانی جگەرە پێویستە ئاگاداری وەزارەتی تەندروستی بكاتەوە لەگەیشتنی بۆ هەرێم لەماوەیەك كە لەیەك هەفتە تێپەڕ نەكات بۆ ئەنجامدانی پشكنین و دڵنیابوون لێی لەهەموو رویەكەوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

نازانم جەنابی وەزیر, خۆی ئەوە پێم وایە تۆزێ هینە, مودە دانانەكە مەفرِوز نییە ئێوە لە مەناتقی حدودی ئێوە موراقەبە و كۆنترۆڵتان هەبێت, فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, بەلاْم ئەوان موختەبەریان لا نییە, بەڕاستی موختەبەرە مەرکەزییەکان لە شارەکانە, هەفتەیەك شتێکی باشە, دەتوانین بە هەفتەیەك بیکەین, بەلاْم دیسان لێرە شتێکی تر ئەی ئەو مەعمەلەی ئینتاجی مەحەلییەی, ئەویش پێش ئەوەی شحنێ بخاتە بازاڕ, ئەبێ سیمپڵەکانی بهێنێت بۆ وەزارەتی صەحە, من ئەوەشم لەلا گرینگە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەی مەعاملی ناوەوە, جگەرەی ناوەوە دەبێ فەقەرەیەکی تایبەت بێت, یەعنی (تقوم وزارة الصحة بالرقابة على المعامل الخلية من ناحية مطابقت لمواصفات التى تحدد), شتێکی ئەوها دەبێ ماددەیەك هەبێتن جیا لەوە, کەس هەیە قسە بکات لەسەر ئەوە, باشە ناوتان دەنووسم, کاك دکتۆر رەمەزان فەرموو.

بەڕێز رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ئەو کەسانەی کە تووتن, یان بەروبوومەکانیان دەهێنن, بەڕاستی ئەوە ئیشی وەزارەتی تیجارەیە, نموونەیەکەیان پێشکەش بکات, ئینجا بە کواڵەتی کۆنتڕۆڵ کە دەزگایەکە قەڕارە سەربەخۆ و سەر بە ئەنجومەنی وەزیران بێت, یان دەبێتە سەر بە صەحە, چونکە ئیشی وەزارەتی صەحە نییە تیجارەت بکات, بەس بۆ دەرمان تایبەتە, بەلاْم ئێمە مواصەفاتمان هەیە, ئیشی وەزارەتی تیجارەیە کە ئەم ئیشە رێك بخات بەو مواصەفاتانەی کە وەزارەتی صەحە دایناوە, بەنیسبەت جگەرەی ناوەوە, یان دەرەوە وەزارەت صەحە ئیشی چاودێرییە, دەزگایەکی چاودێریە نەك ئیجرائیی, لەبەرئەوە پاکەتی ناوەوەش, من مواصەفاتم هەیە هەرکاتێك لە مواصەفات دەرنەچوو بۆم هەیە ئاگاداری دەزگایی ئیجرائیی بکەم, کە کاری داخستن و سزا دانی لەگەڵ بکات, لەبەرئەوە هێنانی تووتنیش وەزارەتی صیناعە, یان هەر شوێنێك بێت, موهیم ئەوەیە لە ئاخیر من وەکو دەزگایەکی چاودێری بۆم هەیە هەر بەروبوومێك مواصەفاتی تەندروستی تێدا نەبێ رەفزی بکەمەوە, واتە بەکەڵکی بەکارهێنان نایەت, دەزگایە ئیجڕائیەکانیش کاری چاودێری بۆ دەکەن, زۆر سوپاس.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەخۆی ئەو ماددەیە داوا دەکەم بەکاملی ئیلغا بکرێ, لەبەر ئەوەی جێی نابێتەوە لێرە, سەبەبەکەش ئەوەیە هەر شەحنێك کە دەگاتە حەرەمی گومرگی, شەهادەی مەنشەئی لەگەڵە, لەگەڵ ئیجازەی ئیستیراد, حەتا شەحنەکە نەگاتە حەرەمی گومرگی, نەمازج وەرنەگیرێ, موستەورید بۆی نییە هیچ ئیجرائاتێك بکاتن, چونکە ئەوە ئیشی گومرگە, ئیشی ئەو نییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باسی مەعمەلی داخلی کرا و دەوری وەزارەتی صەحە بۆ تەبغی مەحەلی, ئەوە لەماددەی پێشتر چارەسەر کرایە, کە (تخصص وزارة الصحة بالرقابة على كافة انواع....), بۆ موتابەقەی مواصەفات و ئەو شتانە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راکەی من دکتۆر رەمەزان وتی, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەردار صباح بوزو هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە ماددەی پێنج زیادە, یەعنی لیژنەی یاسایی و لیژنەی موشتەریکیش داوایان کردیە بەشێك لابردرێت, بەشەکەی تریش یەعنی ئاگادار کردنەوەی وەزارەتی تەندروستی هەفتەیەك پێشتر, پێم وایە شتێکی عەمەلی نییە, خۆی مەفرۆزە وەزارەی صەحە لە هەموو گومرەکان فەحصی هەموو ئەوەکان بکات لەناو شتی مستەورید نەك تەنها جغارە, پێی دەڵێی هەفتەیەکی دی جغارە دێ, ئایا تیم دەڕوات, یان چاوەڕیی ئەوە دەکات, ئەوە شتێکی عەمەلی نییە, ئەوەی تریش وەکو کاك خەلیل باسی کرد, ئەوە عیلاج کرایە, ماددەی سێ دەڵێ (تختص وزاره الصحة بالرقابة على مدى مطابقة السجائر والتبغ المحلية والمستوردة), سوپاس.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راست ئەو نەصە ڤێ شێ داهاتی, گەلەك درێژە, بەس ئەو نەصە هاوبەش دروستکری باشە, بەلاّم وەزارەتی صەحە ئایا تەبلیغی ئەو دەوائیری صەحە لەسەر سنوورەکان دەکات یان نا, وابزانم ئیختیصاصی وەزارەتی صەحە نەبات, دائیرەی صەحفی حدود, سوپاس.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە ئەو ماوەی کە دانراوە هەفتەیەك بۆ ئاگاداری وەزارەتی صەحە زۆر کەمە, چونکە ئەو شتانەی کە دێت لەدەرەوە لەپێشان دەچێتە گومرگ, وەختی وا هەیە لە گومرگ بە پانزە رۆژ, بیست رۆژ دەرناچێت, ئەگەر وەزارەتی صەحە بتوانێ لە مەرکەزەکانی سنوور لیژنەیەکی تایبەت دابنێ باشە, بەلاّم ئەگەر داینەنێ, بەڕەئیی من زۆر کەمە ئەو فەترەیە و زیاد بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد احمد صالح (دیلمان ئامێدی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەئیدی رەئیی کاك محمد رفعت دەکەم, چونکە لەهەموو خالّە گومرگییەکان مەرکەزی فەحصی هەیە, رەقابەی توبی هەیە, هیچ شەحنێکی مەوادی غیزائیی, ئەوەی عیلاقەی بە صەحە هەیە داخلی هەرێم نابێت, ئەگەر لەوێ فەحصی نەکەن, رێنمایەکانی وەزارەت دەچنە ئەوێ, بەقەناعەتی منیش

ئەو ماددەیە زیادە, کارەکانی ناوەخۆیش ئەوەی عیلاقەی بە صەحە هەیە, عایدی رەقابەی صەحییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر تەماشای ماددەکە بکەین, باسی هەفتەیەك دەکات, بەڕەئیی من ئەوە قەزیەکی ئیجرائییە, وەزارەتی تەندروستی ئەتوانێت بە تەعلیمات ئەو شتانە تەحدید بکات, چونکە هەندێ جار لۆریەك دێت لەسەر حدودی تورکیا یەك مانگ لەوێ دەمینێ, ئەوە نوقتەیەك, نوقتەیەکی تر/ هەوکە برادەران باش تەماشای مەزمونی ماددەکە بکەن, ئەوە تیکرارە بۆ ماددەی رەقەم یەك, تیکرارە بۆ ماددەی رەقەم چوار, ئەوەی پێش ئێستا تەصویتمان لەسەر کرد, چەند برادەرێك باسی تەصنیعی داخلیان کرد, لە ماددەی رەقەم یەك (يحظر الصنع أو استيراد), کەلیمەی صونع شاملی ئەوەی ترە, خۆ شاملی خارج نییە, شاملی داخلە, لەبەر ئەوە من داوا دەکەم هەر ئەو ماددەیە لەغو بکرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سێ ئەندامی پەرلەمان لەگەڵ کاك فرست داوای ئەوە دەکەن, ئەو ماددەیە ئیلغا بکرێ, منیش ئیزافەیەك دەکەم بۆ ئەو موقتەرەحە کە ئیلغا بکرێ, ئەوەیش ئەوەیە دەڵێ کە ئاگاداری وەزارەتی صەحە بکەن پێش حەوت رۆژ, خۆ وەزارەتی صەحە دەتوانێت لە زیمنی تەعلیماتەکە دەری دەهێنێت, پێی بڵێ پێش ئەوەی ئیجازەی وەربگریت پێویستە خیلال هەفتەیەك ئاگادارمان بکاتەوە دەتوانی, ئەوە لێرە هاتووە لە تەعلیماتەکە بینووسێت لەڕاستیدا, لە تەعلیماتی وەزارەتی صەحە, لەبەر رۆشنایی ئەو تەعلیماتە وەزارەتی تیجارە ئیجازەکەی دەداتن, ئەو فەقەرەیەی کە لێرە هاتووەوە, لەوێ ئاماژەی پێبکاتن, بۆیە موقتەرەحەی کە دەڵێ ئیلغای ئەو ماددەیە بکرێتن, کاك رشاد قسەت کرد, فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هیچ ئیشعارێکی ناوێ, چونکە لە مەتنی ئیجازە هاتییە, ئەوەلەن, مودەی ئیجازەکە بەکاملی موحەددەدە, خیلال شەش مانگ, یان سێ مانگ تەنفیز دەکرێ, جارێك تەسدید دەکرێ کە قابیلە, دوای ئیلغا دەکرێ, کە ئەو شحنەیەش دێ نەمازج ئیجباریە لە مالك وەردەگرێ بەپێی ئیختصاص دەداتە لیجانی فەحص کە لە سنوور جێگایەکی تایبەتیان هەیە, پێناوێ ئیشعار بدرێتە هیچ وەزارەتێك, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

رەئیی جەنابی وەزیر, بۆ ئەو موقتەرەحەی کەدەڵێ ئەو ماددەیە دەبێ ئیلغا بکرێ, چونکە دەتوانی تەعلیمات خۆتان دەریبکەن, فەرموو بزانم چییە, فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیر تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من موافقم لەسەر ئەوە, هەر پێ ئەچێ تیکرار بێت, موهیم فیکرەکە ئەوەیە ئەوانە پابەند بن بە ڕێنمایەکانی وەزارەتی تەندروستی و, ئێمەش کۆنترۆڵی دەکەین لە بازاڕ, ئەوەی تر لە تەعلیمات دەریدەکەین, بۆ مەعلوماتان ئەو پاکەتە کلێنکسەش نایەتە کوردستان ئەگەر ئێمە ئیجازە نەدەین, ئیجازە شامپۆ ئەدەین, بۆ هەموو شتێك ئەدەین, بەهەمان شێوە چەند ڕێنمایەك هەیە لە قەوانینی عێراقی کۆنە, تا ئێستا هەندێکی ڕەچاو دەکەین بەپێی ئەوە ئیجازەی دەدەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێشتر ئەو موقتەرەحە دەخەمە دەنگدانەوە, کە داوا دەکرێ ئەو ماددەیە حەزف بکرێ, کێ لەگەڵ ئەوە موقتەرەحەیە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ ئەو ماددەیە حزف کرا, بڕۆ سەر ماددەی تر تکایە, فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی شەشەم: بڕیارێك لە ئەنجومەنی وەزیران لەسەر پێشنیازی وەزیری ژینگە دەردەچێت, بەدەست نیشان کردنی بڕی قەتران و نیکۆتین, کەڕێدەدرێ لە جگەرەیەکدا هەبن, بەمەرجێك لەمانەی خوارەوە ڕەت نەکات:

1 - 10 ملم قەتران.

2 - 0,6 ملم نیکۆتین.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 6: يصدر بتحديد كمية القطران و النيكوتين المسموح في السيجارة الواحدة قرار من مجلس الوزراء بناء على اقتراح وزير البيئة على ان لا تجاوز:

1 - (10) ملم قطران.

2 - (0,6) ملم نيكوتين.

لیژنەی هاوبەشیش بەم شێوەی داڕێشتیتەوە:

المادة 6: يحدد بقرار من مجلس الوزراء كمية القطران أو النيكوتين المسموح بها في السيجارة الواحدة بطلب من وزارة الصحة على أن لا تتجاوز:

1 - 10 ملغم قطران.

2 - 0,6 ملغم نيكوتين.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێش ئەوەی وەزیر قسە بکات, خۆم دەمەوێ بپرسم, ئەوە قەراری مەجلیس وزەرای بۆ چییە, تەعلیماتی تەندروستی دەریدەهێنێ تەواو, ئەو ماددەیەش زیادە, چونکە مواصەفاتێکی علمییە,

وەزارەت تەحدیدی دەکاتن، هیچ پێویستی بە ماددەی قانونی ناکات، پێویست بەقەراری مەجلیس وزەراش ناکات، وەزارەت زیمنی مواصەفاتەکان دەڵێ دەبێ ئەو جگەرەیە کەدێتە ئێرە ئەوەندە ملیم قەتران زیاتر نەبێت، ئەوەندە ملیم نیکۆتین زیاتر نەبێت، دەبێ هەمووشمان ئیلتیزام پێ بکەین، قابیلە وەزیر غەڵەتە بیخاتە تەصویت، یەکێك حەزی لە نیکۆتینی زیادە بڵێ 8٪ ی دەوێ، ئەکسەریەتیشی جگەرە کێش بن، جەنابی وەزیر رەئیت چییە؟ فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس، ئەوە تەبیعی لە ڕێنمایەکانی ستاندەرتیجی دا نییە، ئێمە لە تەعلیماتەکانمان دەری دەکەین، زۆر راستە، بەلاَم بەس حەزم دەکرد بڵێم ئەوە ملی مەتر نییە، ملی گرامە، لێرە بە ملی مەتر هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەینە دەنگەوە، موقتەرەحەکە کە جەنابی وەزیریش دەڵێ وایە، لیژنەی یاسایی رەئیتان وایە بمینێ، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێمان باشە لێرە تەئکیدی لێبکەینەوە، لەو ماددەیەدا بمینێ باشترە، بوونی هەبێت باشترە لەوەی کە نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە ئەو موقتەرەحەی خۆمان پێ باشترە، دەیخەینە دەنگەوە، ئەگەر نەبوو ئینجا موناقەشەی لیژنەی یاسایی و رەئیی پرۆژەکە دەکەین، موقتەرەحی ئێمە ئەوەیە ئەو ماددەیە ئیلغا بکرێ، زیادە و حەزف بکرێ، کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەیە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، بە ئەکسەریەت، ئەو ماددەیە حەزف کرا، بڕۆ سەر ماددەی دواتر، ئاخیر موقتەرەحی ئێمە جەنابی وەزیر پشتگیری لێکرد، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی حەوتەم: لەگەڵ رەچاو کردنی مواصەفاتی پێوەری بەکارهێنانیشدا، پێویستە لەسەر هەر پاکەتێکی تووتن و بەروبووم، یان جگەرە لەشوێنێکی دیار ئەم زانیاریانەی خوارەوە بنووسرێن:

1 - مێژووی بەرهەم هێنان و تەواو بوونی بەمانگ و ساڵ.

2 - ئەم گوزارە ئاگادارکەرەوەی خوارەوە:

ئاگادار كردنەوەی تەندروستی: جگەرە كێشان هۆیەكی سەرەكییە بۆ تووش بوون بە شێرپەنجە و نەخۆشیەكانی سی و دڵ و بۆڕیەكانی خوێن.

3 - دەبێ نووسینی ئاگادار كردنەكە هەمان ڕەنگی ناونیشانی بازرگانییەكە بێت.

4 - دەبێ نووسینی ئاگاداریەكە لە سەرووی وێنەكە بێت.

5 - لەبارەی پاكەتەكانی جگەرەكانەوە ناواخنی هەر جگەرەیەك لەڕێژەی قەتران و نیكۆتین دەربخرێت.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة (7): مع مراعاة ما تنص عليه المواصفات القياسية المعتمدة يجب ان تثبت على كل وحدة عبوات التبغ او مشتقاته او السجائر في مكان ظاهر البيانات التالية:

1 - تاريخ الانتاج و الانتهاء بالشهور و السنة.

2 - العبارة التحذيرية التالية:

تحذير صحي: التدخين سبب رئيسي للسرطان و امراض الرئة و القلب و الاوعية الدموية.

3 - ان يكون لون كتابة التحذير بنفس لون اسم العلامة التجارية.

4 - ان تكون كتابة التحذير على وجه الصورة.

5 - بالنسبة لعبوات السجائر بيان محتويات كل سجارة من القطران و النيكوتين.

ئێمە لیژنەی هاوبەش ئیعادەی صیاغەی بڕگەكانمان كردیتەوە, لەهەمان وەختیش عقوبەمان بۆ داناوە بۆ سەرپێچی كردنی كارەكانی, بەم جۆرەی خوارەوەش دەیخوێنینەوە:

الماده (7):

اولاً: تثبت على علب و عبوات التبغ و مشتقاته و السجائر في مكان ظاهر البيانات التالية:

أ - تأريخ الانتاج و تأريخ الانتهاء بالسنة و الشهور.

ب - العبارة التحذيرية التالية:

تحذير صحي: التدخين سبب رئيسي للسرطان و امراض الرئة و القلب و الاوعية الدموية.

ج- بيان محتويات كل سيجارة من القطران و النيكوتين على عبوات السجائر.

ثانياً: يكون لون كتابة التحذير بنفس لون اسم العلامة التجارية.

ثالثاً: يكتب التحذير على وجه العلبة.

رابعاً: يعاقب المخالف لأحكم الفقرة (اولاً) أعلاه بغرامة لا تقل عن (ثلاثة ملايين) دينار و لاتزيد على (خمسة ملايين) دينار مع مصادرة المواد المظبوطة.

بەڕێز د. فؤاد احمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

رای لیژنەی هاوبەش بەكوردی:

ماددەی حەوتەم:

یەكەم: چەسپاندنی ئەو زانیاریانەی خوارەوە لەسەر پاكەت و كارتۆنی تووتن و لێ وەرگیراوەكانی و لای دەرەوەی جگەرەدا:

أ - مێژووی بەرهەمهێنان و مێژووی کۆتایی هاتنی بەساڵ و بەمانگەوە.

ب - نووسینی ئەم دەستەواژە ئاگادارکردنەوەی خوارەوە:

ئاگادارکردنەوەی تەندروستی: جگەرە کێشان هۆکاری سەرەکی تووشبوونی شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی هەناسە و دڵ و مولولەکانی خوێنە.

ج- نیشاندانی ناوەڕۆکی هەر جگەرەیەك لەقەتران و نیکۆتین لەسەر هەر پاکەتێکی جگەرەدا.

دووەم: ڕەنگی نووسینی ئاگاداریەکە بەهەما ڕەنگی نیشانە بازرگانیەکە بێت.

سێیەم: ئاگاداریەکە لەڕووی دەرەوەی پاکەتەکە دەنووسرێت.

چوارەم: سەرپێچیکاری حوکمەکانی برگەی (یەکەم) ی سەرەوە بەبژاردنی برێ پارە سزا دەدرێت کە لەسێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لەپێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێت لەگەڵ دەست بەسەرداگرتنی کەلوپەلە دەستگیرکراوەکانی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر قسەت هەیە, فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەر سوئالێکم هەیە, دەکرێ ئەوەش هەر بەتەعلیمات دەربکرێ, چونکە ئەوە هەر تەعلیماتە, لەبیدایەت کە لەمادەی یەکەم دەڵێین بەپێی ستاندەری جیهانی, ستاندەری جیهانیش هەر ئەمانەیە, دووەم خاڵ زۆر گرنگە ئەگەر موافەقەتیش بکرێ لەسەر ئەمانە, یەك لوغەی نوسینەکە زۆر موهیمە, چونکە خەڵکی ئێمە ئینگلیزی تێناگات, بەفەرەنسی و بە ئەڵمانی و بە ئینگلیزی نووسراوە, خەڵك چی تێدەگات, دووەم حەجمیش زۆر موهیمە, حەجمەکەی دەبێ دوو لەسەر سێ وەجهەکەی بێت, نەك بە وردی بنووسرێ, (التدخين ضار بالصحة) و, کەسیش نایخوێنێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی فەقەرەیەکیان زەڕوڕییە, عقوبەکەی موخالەفەکە, ئەوە بەتەعلیمات نابێ, دەبێ بەقانون بێت, بەڵام فەقەرەکانی تر خۆی بە تەعلیماتە, بەس جوملەیەك هەبێت بۆ ئەوەی باسی عقوبەکەی بکەین, یەعنی جوملیەکی عام هەبێت, ئەگەر لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی ئینتیباه بکەن, ئەو فەقەراتانە بکەنە فەقەرەیەکی کورت, بەم شێوەیە (تقوم وزارة الصحة باصدار التعليمات لتثبيت تاريخ انتاج و تاريخ انتهاء و التحذير الصحي......الخ), ئینجا فەقەرەی دووەم بڵێ ئەوەی ئیلتیزام ناکات عقوبەی بدرێت, بڵێی (يعاقب المخالف لتعليمات وزارة الصحة....), ئەوەش دەکرێ بکرێتە یەك فەقەرە, باشە ڕەئیتان چیە؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی هاوبەش, چەند یاسایەکی تری قەدەغەکردنی جگەرەکێشانمان سەیر کردیە, هەمووی ئەو مادانەی تێدایە, دیارە زۆر ئەهمیەتی تێدایە, بۆیە ئێمەش ئەوەمان داخیل کردووە, ئەو عقوبەیەش بۆ ئەو نەوعە تەعلیماتەیە, نەك بۆ هەموو نەوعێکی, چونکە هەر حکومێك عقوبەیەکی خۆی هەیە, ئەو عقوبەی کە لێرە دامان نایە, تەنیا بۆ ئەو دوو, سێ فەقەرەیە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چەند کەس دەیەوێ قسە بکات, کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرەتا دیارە ماددەی پێشوو لادرا, بەلاَم من نیازم هەبوو قسە بکەم, چونکە من رەخنەم لەم ماددەیە گرت, لەسەر رێژەی قەتران و نیکۆتینەکە, هەرچەندە لادرا, بەلاَم من بە فرسەتی دەزانم ئەو رەخنەی گرتوومە راستی بکەمەوە, دیارە لەسەر ئەساسی ئەو رەخنەیە من وردەکاریەکی زۆرم کرد, زۆرێك لەو یاسایانە کە دەرچوون لە ولاَتان جیاوازن, بۆ کۆنترۆڵکردنی تووتن بخوێنمەوە, بۆ ئەوەی بزانن ئەو رێژەیە هەیە, یان نا, دروستە هەیە و, تا رادەیەکی زۆریش بەم شێوەیە کەئیشارەی پێدراوە, لەهەمان کاتیشدا کە بێینە سەر ئەو ماددەیە, دەڵێ بەپێی زۆرێك لەو یاسایانە و بەتایبەتی ئەو ئیتیفاقیە نێودەوڵەتیەی کە هەیە, ئیهتیمامێکی یەکجار زۆر بەوە دراوە کە لەسەر پاکەتەکان بنووسرێ و, بەتایبەتیش تەعلیماتە تەندروستیەکان, کە جگەرە مەترسیدارە, من نموونەیەکم لەلایە لێرە, خاڵێکی تایبەت هەیە کە دەکرێ ئەوەش ئیشارەتی پێبدرێ, لەسەر ئەو بەڕێزانەی کە لێرە جگەرە کێشن, تەماشای پاکەتەکانیان بکەن, لەسەر زۆرێکیان نووسراوە ئەوە و, بۆتە باو لەزۆربەی شەریکاتەکان ئەو تەعلیماتە دەردەخەن, ئەویش تایبەت بە جگەرە کێشان لەلایەن ئافرەتانی دوو گیانەوە, مەترسیەکانی کە پێدەگەینێ و کە دەبێتە گەیاندنی مەترسی, بەپێی ئەوەی کە لێرە هاتووە ئیشارەی پێدەکا کە منداڵ پێش وەخت لەدایك بێت, یان لەکاتی لەدایك بوون وەزنی کەم بێت, ئێستا تەرکیزێکی یەکجار زۆر دەکرێ, بۆیە لەسەر پاکەتەکانیان دەنووسرێ, بۆیە من پێم وایە ئەوە بەیاسا هەبێت نەك بە تەعلیمات, زۆر سوپاس.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(مع مراعاة ما تنص علیه), ئەوە یەعنی مواصەفاتی ئەو جگەرەی کە دەیهێنێ, نەك ئەوەی تەنها کە لێرە دروستدەکرێ, ئەوەی لە ماددەی دوو و سێ کە بڕیاردرا و دەمج کرا, موعالەجە کراوە, یەعنی باس کراوە, بۆیە پێم وایە ئەبێ ئەو مواصەفاتانە دیاری بکرێ, چونکە ئەڵێ بەپێی ئەو مواصەفاتانەی کە لەماددەکە هاتووە, هەتا مادەکەی پێش ئەویش, چونکە مواصەفاتی داناوە, ئەڵێ مواصەفاتی قانونەکە, مادەی پێش ئەویش ئەبوایە لە قانونەکە هەبێت ئەو مواصەفاتە, بەلاَم ئەوە تێپەڕی, بەنسبەت (سبب للسرطان....الخ), مونەزەمەی صەحەی عالەمی ئیجباریە لەسەر پاکەتەکان ئەو تەحزیراتانە بنووسرێ, دەستم هەڵنەبڕی بوو بۆیە من لەسەر ئەو مادەی پێشەوە قسەم نەکرد, کەئەڵێین مواصەفاتی قانونەکە, کوا مواصەفاتی جگەرەکە کە لەقانونەکە هاتووە, سوپاس.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری راپۆرتی لیژنەی قانونی دەکەم, بەلاّم ئیزافەکەم هەیە, بەنیسبەت ئەو غەرامەی کە دانراوە, لەگەلّ غەرامەکە حەپس هەبێت, چونکە غەرامە چارەسەری ناکات, لەبەر ئەوەی چوار ملیۆن, دە ملیۆن تەئسیر لەو تاجیرە ناکات کەتەعەلاعوب دەکات بە نەوعیەتی جگارە, بەلاّم ئەگەر دە رۆژ حبسی لەگەلّ بێت زۆرچاکە, ئەگەر دە رۆژیش بێت هەر کافییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەلّ ئەوەم, کە ئەوە بە بڕیار نەبێت, بە یاسا بێت, یان بە مادده بێت, لەهەموو یاساکانی دەورو پشت و هەموو یاساکانی جیهان, ئەوە بەیاسایە, نەك بەبڕیار, ئەوە یەك, بەلاّم ئەوەشم دەوێ پێشنیار بکەم, نەهێشتنی نووسینی دەربڕاوەی وەکو لەسەر پاکەتەکان ئێستا نموونەك لەلای کاك ئارام بوو, دەنووسرێ (light), یەعنی نییە تووتن بلّێن ئەوە سووکە, یان گرانە, ئەوە بۆ ئیغرا کردنە دەنووسرێ (پرستیج), ئەو نووسینانە نەمینێ, وابزانم جەنابی وەزیر ئەوەمان ئەگەر زیاتر بۆ روون بکاتەوە.

دوو/ قەبارەی نووسینەکە, بەپێی رێکەوتننامەی نێودەولّەتی , نەك دوو لەسەر سێ, نیوەی پانتایی پاکەتەکە بێت, یەعنی ئەوەی کەدەنووسرێ 50٪ بێت, یەعنی 50٪ ئەوەی کە دەنووسرێ جگەرە کێشان هۆی سەرەکییە بۆ نەخۆشی شێر پەنجە و نەخۆشیەکانی سی و دلّ و خۆێن, دووبارە دەیلّێمەوە ئەوە بەیاسا بێت, نەك بەبڕیار, زۆر سوپاس.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەلّ مانەوەی ئەو مادەیە دام, لەشوێنی خۆی بمێنێتەوە, ئەوە یەك, دوو/ مەسەلەی ئاگادارکردنەوەی تەندروستی, بەڕێز وەزیری تەندروستیش ئاماژەی بەوەی کرد, کە بەزمانی نووسینەکە, من لەگەلّ ئەوە دام فەقەرەیەك ئیزافە بکرێ, بلّێ ئەو پاکەتانەی دێنە کوردستان بەزمانی کوردی لەسەری بنووسرێت, لەبەرئەوەی کە تەماشا دەکەین, ئەوەی لە ئێرانەوە دێت, بەزمانی فارسی نووسرایە, ئەوەی لەتورکیا دێت, بەتورکی لەسەری نووسراوە, حەقە ئەو تاجیرەی کە لەدەرەوە دەیهێنێت, رێککەوتنێك لەگەلّ ئەو کۆمپانیایە بکات, بلّێ دەبێ ئەو ئاگادارییەم بە کوردی بۆ بنووسی, ئەوانەی کە لێرە دروست دەکرێن, هەمان مەرجیان لەسەر بچەسپێ, بەنیسبەت سزایەکەش, من لەگەلّ ئەوە دام سزایەکەش زیندانی لەگەلّدا بێت, لەبەرئەوەی کابرایەك کە کۆمپانیایەکی گەورەی هەبێت, جگەرە بهێنێ, یان لێرە جگەرە دروست بکات, دەتوانێت ئەو مەبلەغانە بدات, شتێکی زۆر بەسیتە و ئاساییە, بەلاّم ئەگەر زیندانی لەگەلّدا بێت, ناتوانێت تەجاوزی ئەو شەرتانە بکاتن, ئەو شەرتانەی کە لێرەش دانراوە بە قانون بێت, هێزەکەی زیاترە لەوەی کە بەتەعلیمات دەربچێ لەوەزارەت, زۆر سوپاس.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من لەگەڵ مانەوەی ئەم مادەیەم, چونكە بەحەقیقەت ئەو خاڵانەی كە لە لێرە هاتووە, ئەگەر بە مادەیەك لەم یاسایە تەسبیت بكرێ, ئیلتیزامێكی زیاتر دروست دەكات لەم رووەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

رایەكەم لەلایەن كاك غەفور و كاك رشاد وترا, بەلاّم ئەوەندەی بەزیادی دەزانم لەتەعلیماتەكانی وەزارەتی تەندروستی لەهەندێ كەناڵەكانی راگەیاندن, لەهەندێ بەرهەمدا, بە دەستی ئەكتەرەكانەوە دەبێتە هاندەرێك بۆ ئەوان, پشتگیری لەو دوو برادەرە دەكەم, بۆیە زۆر لەسەری نارِۆم, سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كەواتە هەموو ئەو بەڕێزانەی كە قسەیان كرد, تەئكید دەكەن كە ئەوە بمێنێ باشترە, دوو برادەریش باسی ئەوەیان كرد, كە غەرامەكە بەس پارە كافی نییە, دەمینێتە سەر ئەوەی كە مولاّحەزاتەكان بەكوردی بنووسرێن, دەكرێ ئەوە داوا بكرێ, بەلاّم ئەمە دەم و دەست جێبەجێ نەكرێ, یەعنی دەكرێ بنووسرێ (بأحدی اللغتین الكوردیة و العربیة), بەڵێ زەحمەتە, بەلاّم دوا رۆژ وەكو ستراتیجی ئەو شتەی كە لەمەصدەرەوە صونع دەكرێ بۆ كوردستان دێت, بەكوردی بنووسیت, بەلاّم رەنگە ئەوە بەساڵێكیش جێبەجێ نەكرێ, بەلای كەمی بەعەرەبیەكەی تێدا بێت, بۆیە ئێمە دەنووسین (بأحدی اللغتین الكوردیة والعربیة), فەرموو كاك غەفور, موقتەرەحەكە هی خۆتە, بۆیە قسەت دەدەمێ, فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەگەر بنووسرێ (بأحدی اللغتین), یەعنی بەڕاستی كابرا هەر عەرەبیەكەی دەنووسی, كوردیەكەش دەكەوێتە پەنا, ئەوە هامش دەبێت, بۆیە ئێمە دەبێ بەم یاسایە فەرزی بكەین كە دەبێ بەكوردی بنووسرێ, ئەگەر ئێمە بەیاسا دیاریمان كرد بەكوردی بنووسرێ, ئەو كات كابرا مولزەم دەبێ بە كوردی بنووسرێ, دوای ئەوەش ئەوەندە قورس نییە, كە جل و بەرگی كوردی هەمووی وا لەصین دروست دەكرێ و دێتە ئێرە و دەفرۆشێ, دواتر ئەو ماركانەی كە لە صین و ئەوانە دروست دەكرێن, هەمووی لەبنەوە بە خەتێكی كوردی دەنووسرێ, بۆیە ئەگەر ئێمە فەرزی بكەین كە بەكوردی بێت, نەك بەو دوو زمانە باشتر دەچەسپێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوە ئیشكال دروست دەكرێ, زۆر كەس هەیە ئیستیراد دەكات, ئامادە نییە لەڕێی ئیبراهیم خەلیلەوە دەیباتە بەغدا, لەبەرئەوە باشترە بەصیغەی مەحەلی بێت, باشە جەنابی وەزیر تۆ رەئیت چییە لەسەر ئەوە؟ فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, بەڕاستی بە لوغەی مەحەلی زۆر مەعقولە, بەلاَم شەریکات هەیە, دەیان ڕێکلام ئێستا لەو بازاڕە هەیە بە کوردی و عەرەبی دەینووسین, زۆر ئاساییشە, چەندین شەریکەی دەرمان هەیە دەڵێ ئێمە دەتوانین بەکوردی بۆتان بنووسین, من لەم بڕوایەم کە بتوانن, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر دەتوانن, ئەوە باشتر, سارە خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باسی زیانی جگەرە کرا بۆ ژنی دوو گیان, بۆیە پێشنیار دەکەم هەرچەندە باسیش کرا, بەلاَم بۆ ئاگادار کردنەوەکە ئەوەش زیاد بکرێ, کە دەڵێ جگەرە کێشان هۆیەکی سەرەکییە بۆ تووش بوون بە نەخۆشی شێر پەنجە و نەخۆشیەکانی سی و دڵ و بۆڕییەکانی خوێن, (و) بۆی زیاد بکرێ ئینجا ژنی دوو گیان, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە هیچ نییە, هەرچی نەخۆشی هەیە ئیزافەی بکەن, باشە مادەم پێتان وایە دەکرێتن, بنووسن بەزمانی کوردی, یەعنی (تحذير صحي باللغة كورديه), لەکوردیەکەش هەمووی وەکو خۆی دەنووسیەوە, فەرموو ڤیان خان.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەلاَم حەجمەکەی نیوەی پانتایی پاکەتەکە بێت, بۆ ئەوەی زۆر بەروون و ئاشکرایی بیخوێندرێتەوە, چونکە زۆر فێڵ لەوانە دەکرێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر ئینتیباهی ئەوەل دێر بکەیت ڤیان خان ئەوە سوئالەکەت نەدەکرد, (تثبت على كل وحدة عبوات التبغ او مشتقاته او السجائر في مكان ظاهر), یەعنی دەبێ ئەو بەیاناتانە لە شوێنکی باش بێت, هەمووی دەگرێتەوە, فەرموو کاك ادهم.

بەڕێز ادهم عثمان احمد بارزانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو تەحزیرەی کە کوردی دێتە نەڤیسین, سودکە مەزنا هەی سەر پاکێتە بەحەقیقەت, بێجگە تەحزیرەکە صەحیح بەرەئیی من ئەگەر کوردی هاتە سەر نەڤیسین بێن مەعمەلا هەولێرا و سلێمانی هاتە چێ کرن, زەرەرە صەحی و بێ ژ کەمتر بیت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا بە ئیزافەی ئەو دوو مولاحەزەیە, واتە تەحزیر صەحیەکە بەزمانی کوردی و, نەخۆشیەکەی تر کە سارە خان ئاماژەی پێکرد بیخوێنەوە, بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان, فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادە (7):

اولاً: تثبت على علب و عبوات التبغ و مشتقاته و السجائر في مكان ظاهر البيانات التالية:

ت - تأريخ الانتاج و تأريخ الانتهاء بالسنة و الشهور.

ث - العبارة التحذيرية التالية باللغة الكردية:

تحذير صحي: التدخين سبب رئيسي للسرطان و امراض الرئة و القلب و الاوعية الدموية و الحمل.

ج- بيان محتويات كل سيجارة من القطران و النيكوتين على عبوات السجائر.

ثانياً: يكون لون كتابة التحذير بنفس لون اسم العلامة التجارية.

ثالثاً: يكتب التحذير على وجه العلبة.

رابعاً: يعاقب المخالف لأحكم الفقرة (اولاً) أعلاه بغرامة لا تقل عن (ثلاثة ملايين) دينار و لاتزيد على (خمسة ملايين) دينار مع مصادرة المواد المظبوطة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

حەپسەکە لە شوێنێکی تر هەیە, فەرموو کاک بارزان.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیلزام کردنی تاجر هەر تەنها بەکوردی زۆر دەستووری نییە, چونکە کابرا لە چوارچێوەی دەستوور دەتوانێ دیفاع لەخۆی بکات, کە بەعەرەبیش بینووسێ, بۆ ئیلا هەر بەکوردی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی قانونی ئێوە رەئیتان چییە لەسەر ئەوە؟ فەرموو مامۆستا کاکە.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئیی من بەزمانی کوردی و عەرەبی بێت باشترە, بۆ ئەوەی حەساسیە پەیدا نەبێت, ئەو مونتەجاتانەی کە دێنە ئێرە دەڕۆن بۆ بەغدا و بەصرە, هەندێك موخالفەی دەستووریشی تێدایە.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەوە خیلافی دەستووری عێراقییە کە ئێمە دەنگمان بۆ داوە, من بەباشی دەزانم بە لوغە ڕەسمیەکانی عێراق ئیشارەتی پێبدرێ, چونکە من دڵنیام لەوەی کە کێشەیەکی ئیجگار زۆرمان بۆ دروست دەکات ئەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەوەی ئێمە لەو کێشەیە دەربچین, وامان پێ باشە بنووسرێ بەزمانە فەرمیەکانی دەوڵەت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەپێی دەستوور دوو لوغەمان هەیە, کاك زرار نوقتەی نیزامت چییە؟ فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

توخوا ئەو یاسایانەی لە پەرلەمانی عێراق دەردەچێ, هیچی بەکوردی دەردەچێ؟ بەس ئەو پرسیارەم هەبوو, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆ ئێمە دانەنیشتووین ململانێ لەگەڵ ئەوان بکەین, ئەوان غەڵەت دەکەن, پاسپۆرتمان پێیان گۆڕی, ئێستا بەدوو زمان دەردەچێ, جاری یەکەم بەس عینوانەکەیان دەنووسی بەکوردی, ئیعتیڕازمان گرت, قسەی ئێمە سەرکەوت, چونکە دەستوور وا دەڵێت, ئێمە ئیلزام بە دەستوور بکەین باشترە, بەهەردوو زمانەکە بێت, (باللغتین الرسمیتین الکوردیة و العربیة), بەڵێ کاك غەفور موقتەرەحەکە هی خۆتە, فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەعنی بەڕاستی ئەو مەسەلەیە بەدوو زمانە, باشە خۆ لەدەستووریش دەڵێ زمانی کوردی لەهەرێمی کوردستان زمانی یەکەمە و ئەو زمانی ڕەسمییە و لەپاڵی ئەو زمانی عەرەبی, ئەوەش زمانی ڕەسمی خۆمانە, هیچ تەعاڕوزێك لەگەڵ دەستووری عێراقی ناکاتن, زۆر ئاساییە ئەو پاکەتەی کە بۆ هەرێم دێت, بەکوردی بنووسرێ, لەگەڵ دەستووریش کۆکە, ئەوە یەك.

دوو/ ئەو خەڵکەی بیەوێ تیجارەت بکات و بیبات بۆ ئەوێندەر, بابڵێت ئەوە مارکەیەکی کوردیە و هەر بۆ ئەو مەنتیقەیە هاتووە, هەر پڕوپاگەندەیەکی سیاسیشە بۆ هەرێمی کوردستان, شتێکی زۆر ئاسایشە ئەگەر ئەو بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من یەك شتت پێ دەڵێم, بابڵێین فەرزمان کرد ئەو جگەرەیەی کەدێت فەقەت بۆ هەرێمە, تۆ پاکتێکت لە گیرفانە ئەچیت بۆ بەغدا, ئەو پاکەتەی لەشوێنێك دادەنێی, ئەو تەحزیرە بەزمانی

عەرەبیش هەبێت باشتر نییە, یەعنی ئەوە بەسیترین نموونەیە, خۆمان داوامان کردووە, کاک فرست رەئیی هەیە, فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆ شتێکی مەعلوم و ئاشکرایە, کە لوغەی عەرەبی لوغەیەکی رەسمیە لە هەموو عێراق, لە کوردستان و پارچەکانی تری عێراق, ئێمە لەوێ داوامان کرد ئەو مافە تەسبیت بکرێ لەدەستوور, کە زمانی کوردی و عەرەبی ببێتە رەسمی لەکوردستان و لە عێراق, بە رەئیی من ئەگەر ئێمە بڵێین و بە نەزەرێکی تر, ئان بەشێوەیەکی تر تەتبیقی بکەین لێرە, حەقمان نامێنێ دیفاع لە زمانی خۆمان بکەین لەپارچەکانی تری عێراق, ئەوە نەموزوعە کە ئێمە واز لە حەقی خۆمان بهێنین, دیفاع لە زمانی عەرەبی دەکەین, چونکە تا بتوانین دیفاع لە زمانی خۆشمان بکەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

قسە کرا, بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە, تەنیا صیغەکەی مایە, ئەویش بەم شێویە (العبارة التحذیریة التالیة باللغتین الرسمیتین الکوردیة و العربیة), یەعنی ئەو صیغەیەی کە خوێندیەوە بە تەغەیوری ئەوە, پێویست دەکات بیخوێنینەوە جارێکی تر, باشە فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنیا ئەو بڕگەیە دەخوێنمەوە کە کێشەی لەسەر بوو:
نووسینی ئەم دەستەواژە ئاگادار کردنەوەی خوارەوە بەهەردوو زمانی فەرمی کوردی و عەرەبی:
ئاگادارکردنەوەی تەندروستی: جگەرە کێشان هۆکاری سەرەکی تووشبوونی شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی هەناسە و دڵ و مولولەکانی خوێنە و دووگیانی. ئیتر هیچ کێشەمان نەبوو لەسەر بڕگەکانی تر, بۆیە پێویست ناکات بیخوێنمەوە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

راست دەکات, (التدخین سبب رئیسي للسرطان و امراض الرئة و القلب و الاوعیة الدمویة و الحمل) حەمل نەخۆشی نییە, بنووسرێ (الامراض الاخری), چونکە بەڕاستی حەمل نەخۆشی نییە, جەنابی وەزیر ئەوە ئیختیصاصی جەنابتە, فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, بەڕاستی خۆ جەریدە نییە پاکەت, لایەکی بەکوردی و لایەکی بەعەرەبی, کۆمەڵێك نەخۆشی, سەد نەخۆشی تر هەیە دەتوانم بیژمێرم خۆ تەنیا حەمل نییە, بەس لەهەموو دنیا ئەوەم نەدیوە کە حەمل بنووسرێ, لە زۆر شوێنی دنیا ئەنووسن (ضار للصحة او یسبب السرطان), ئەوەندە بەسە, سوپاس.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بەڕاستی پشتگیری لە قسەکەی دکتۆر زریان دەکەم, چونکە ئەو زیانانەی کە جگەرە هەیەتی, تەبیعی 25 نەخۆشی هەیە کە پەیوەندیان بە جگەرە هەیە, لەبەر ئەوە پێویست ناکات ئێمە هەر هەموویان ریزکەین لێرە, تەنها بڵێین جگەرە کێشان هۆکاری سەرەکی تووش بوونی شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی هەناسە و دڵە, ئەمەش هەر زۆر دوور و درێژە, یەعنی بەڕاستی لەمە زیاتر درێژی نەکەینەوە, خۆ 25 نەخۆشی نانووسین, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر موفتەرەحی جەنابی وەزیر وەربگرین, من پێم باشە, چەند موختەصەر بێت باشترە, (التدخين سبب رئيسى للسرطان والامراض الاخرى), فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی باوە لە دنیا, هەموو نەخۆشیەکان نانووسن, هەر پاکەتەو یەك نەخۆشی دەنووسرێ, لەسەر یەك لەپاکەتەکان ئەنووسرێ (مسبب للسرطان), لەسەر یەکێکی تر ئەنووسرێ (بۆ ژنی دوو گیان خراپە), یەعنی تێکەڵاویان کردووە, تازەترین داهێنانیش لە هۆڵەندا کراوە, چونکە بە نووسینەکە ئیستیفادەی نەبوو, ئێستا رەسمی ئەخەنە سەر, رەسمی سیەکی نەخۆش, رەسمی منداڵێکی معەوق, یەعنی ئیبداعەکە لەلای ئەو کەسەیە کە دەیهێنێ, خۆ شەرت نییە, موهیم ئەوەیە بڵێ یەکێك لەو نەخۆشیانەی تێدایە, سوپاس.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی خەترترین و ترسناکترین نەخۆشی سەرتانە, ئینسان کەتووشی سەرەتان بێت بە جگەرە کێشان, کەواتە نەخۆشیەکانی تر پێویست ناکات باسی بکەی, لەبەر ئەوە سەرەتانەکە کافییە باسی بکەی, بنووسرێ سەرەتان و ئەمرازی تر, زۆر سوپاس.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بۆچوونێکم هەیە, حەز دەکەم وەکو واقیعێك بیزانن, قانون لەسەر شەریکاتی فەرز نەکردووە کە بنووسرێ, شەریکات خۆی نووسیویەتی بۆ ئەوەی بەرپرس نەبێت, بەرپرس نەبێت لەشکایەت, چونکە ئەوەی کە دەینووسێ, ئیتر خەڵك ناتوانێ شکایەتی لێبکات, بڵێ من تووشی سەرەتان بووم تۆ ئاگادارت نەکردووم, بەنیسبەت لوغەکەش, بەڵێ زۆر راستە شەریکات زۆری پێ خۆش دەبێ بە کوردی بینووسێ, چونکە ئیمکانە سبەی زروفەکە تۆزێ باشتر بێت لە موستقبەل, کوردێك شکایەت لە شەریکەیەکی جگەرە بکات, بڵێ من تێنەگەیشتووم, چونکە تۆ بە لوغەیەکی تر نووسیوتە, جگەرەم

کێشاوە تا ئێستا نەم زانیوە, جگەرە تووشی سەرەتانم دەکات, ئەوسا یاسا موحاسبەی شەریکەکە دەکات, شەریکات مەلایین دۆلار زەرەری کردووە پێش ئەوەی ئەوە بنووسن, ئێستا خۆیان دەینووسن, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, بەڵام ئەوە قانونە, لەهەموو ولاٌتان بەقانون تەسبیت کراوە, چونکە ئەوەی شەریکاتی توبوغی دنیا زۆر محاوەلەیان کرد, ئەو قانونە دەرنەچێت, من ئەو شتانەم لەلایە و زۆر زیاتریش خوێندیتمەوە, چۆن ململانێ کراوە, چۆن لەهەندێ پەرلەماندا شەریکات هەوڵیان داوە کەقانونەکە دەرنەچێ, راستە ئەوە ئەگەر بچێتە مەحکەمە, لە قازانجی شەریکەکەیە, بەڵام ئەو شەریکەی کە ئەوە دەنووسێ موبیعاتی زۆر دێتە خوارێ ستراتیجیەن, بۆیە بەقانون دەبێ بنووسرێ, ئەو جوملەیە هەمووی دەگرێتەوە, ئێمە لێرە قانونەکە دەردەکەین, پاشان مواصەفاتەکە دیاری دەکەین, (التحذير الصحی باللغتين الكوردية و العربية وفق ظوابط منظمة الصحة العالمية), ئەوە باشە, حەملەکەش لابچێت و, ئەوانی تریش هەمووی نامینێت, ئەوەی تر وەکو سۆزان خان گوتی رەنگە بەرسم بێت, ئەگەر جارێك بوترێ سەرەتان, خۆمان ئیلتیزام ناکەین بەوە, چونکە زیاتر فراوان تر دەبین, ئێستا ئەو مادەیە بەو ئاخیر گۆڕانکاریە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵدایە دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, یەك کەس لەگەڵدا نییە, ئەویش لەبەر زمانەکەیە کاك غەفورە, بەئەکسەریەت وەرگیرا, فەرموو بۆ مادەی هەشتەم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

1 - فرۆشتن و خستنەڕووی هەر چەندێکی تووتن و بەروبوومەکانی قەدەغە دەکرێن, گەر ماوەی بەکارهێنانیان بە تێپەڕبوونی ساڵێك لەسەر بەرهەمهێنانیان بەسەرچووبوو.

2 - رێکلام کردن بۆ جگەرە یان تووتن یان بەروبوومەکانی بەمەبەستی بەرەوپێدانی هاندان بۆ کێشانی لەهەرێم قەدەغە دەکرێت و ئەمەش لە هەموو جێگایەك و لەهەموو هۆبەیەکی راگەیاندن پەیڕەو دەکرێ.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (8):

1 - يحظر بيع او عرض أی كمية من التبغ و مشتقاته تكون قد انهت صلاحيتها بمضي سنة واحدة على تاريخ انتاجها.

2 - يحظر الاعلان في الاقليم عن السجائر او التبغ او مشتقاته بقصد الترويج او التشجيع على التدخين وذلك في جميع الاماكن وبكافة وسائل الاعلان.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رای لیژنەی هاوبەش:

مادەی (8):

1 - نەهێشتنی فرۆشتن یا دانانی هەر بڕێکی تووتن یا لێ وەرگیراوەکانی ئەگەر ماوەی کارپێکردنی بەسەرچووبو و سەرپێچکار بەبژاردنی بڕی پارەی لەسێ سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لەیەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت لەگەڵ دەست بەسەرداگرتنی کەلوپەلەکانی سزا دەدرێت.

2 - نەهێشتنی ریکلام کردن بۆ جگەرە یا توتنیا لێ وەرگیراوەکانی بەمەبەستی بازار پەیداکردن یا هاندانی جگەرە کێشان لەهەرێم لەهەموو شوێنەکانی و هەموو شێوازەکانی راگەیاندن, و نابێ سزای سەرپێچکار لەچوار سەد هەزار دینار کەمتر و دوو ملیۆن دینار زیاتر نەبێت و ناچار دەکرێت سەرپێچیەکەی لاببات.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (8):

1 - يحظر بيع او عرض اية كمية من التبغ و مشتقاته اذا انتهت مدة صلاحيتها و يعاقب المخالف بغرامة لا تقل عن (ثلاثمائة الف) دينار و لا تزيد على (مليون) دينار مع مصادرة المواد.

2 - تحظر الدعاية للسجائر او التبغ او مشتقاته بقصد الترويج او التشجيع على التدخين في الاقليم في جميع الأماكن و بكافة وسائل الاعلام و يعاقب المخالف بغرامة لا تقل عن (اربعمائة الف) دينار و لاتزيد على (مليونى) دينار و إلزامه برفع المخالفة.

ئێمە لێرە تەنها عقوبەکانمان داناوە بۆ هەردوو برگە, جگەلەوەش سالێکیان بۆ دانابوو, ئێمە وازمان لە سالەکە هێنا, چونکە بەخۆی تاریخی ئینتاج و ئینتیهائی لەسەرە کفایەتە ئەوەندە و, پێشتر باسمان کردبوو, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, من خەبیر نیم, بەلام رەنگە خالی یەکەم زۆر عەمەلی نەبێت, رەنگە برادەران بزانن, زۆر تووتن هەیە زیاد لە دوو, سێ سال هەلگیراوە, دوای ئەوە بەکاری دەهێنن بۆ جگەرە بەتایبەت لەتووتنی مەحەلی, لەخالی دووەم نوقتەیەکەم هەیە, دەلێ ریکلام مەنع دەکرێ بەقەصدی (الترويج او التشجيع على التدخين في الاقليم في جميع الأماكن و بكافة وسائل الاعلام), تەبیعی رێکلام بەقەصدی تەرویج, ئەی ئەگەر تەرویج نەبێت, چی ترە؟ بەس ئەوە یەك شت بۆمن دەردەخات, ئەگەر مومەسیلێك لە تەلەفزیۆن جگەرە بکێشێت, ئەوە بەقەصدی تەرویج و تەدخین نییە, بەلام پێ ئەچێ ئەوە حەلال بێت, بەرەئیی من ئەگەر ئەو جوملەیە لابدەین (في جميع الأماكن و بكافة وسائل الاعلام), ئەوە ئەوەش دەگرێتەوە کە مومەسیلی ئێمە لەمەو دوا جگەرە نەکێشێن و منال چاویان لێنەکەن, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە, قسەی دەکەین لەسەری, کاك رۆمیۆ فەرموو.

بەڕێز رۆمیۆ حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من لەگەڵ ئەوەم فەقەرە دوو شتێكی زیادەیە و نەمینێ, چونكە تۆ كە ئیجازەت دا بە شەریكە بۆ دروست كردنی جگەرە, لەلایەك تۆ مۆڵەتی پێدەدەیت, لەلایەكی تریشەوە دەڵێ تووتنی ئێكسپایەر, ئەوەی تاریخەكەی بەسەرچووە نەهێنێ, یەعنی تووتنی باش بهێنێ, لەلایەكی تر تۆ تەشجیع دەكەیت كە تووتن بهێنێ و جگەرە دروست بكرێ, لەلایەكی تریش ڕێكلامی بۆ ناكرێ, هیچ شتێك نییە, شەریكەیەك دروستی بكات و ڕێكلامی بۆ نەكات, سوپاس.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پشتیوانی لە رایەكەی جەنابی وەزیر دەكەم, لەبەر ئەوەی تووتن ئەگەر باش نەبێت, هەر موصاب نابێت, چونكە تووتن ئەگەر خراپ بێت, هیچ شیرناتی تێدا نابێت, كام تووتنیش زۆر باشە, پاش سێ ساڵ ئەگەر تووشی موصاب بێت, لەبەر ئەوەی ئەگەر ئەوەی فەقەرەی یەكەم لابدەیت زۆر شتێكی باشە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەردار صباح بوزو هەركی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

پشتگیری لە رای لیژنەی هاوبەش دەكەم, بەڵام تەنها یەك تێبینیم هەیە لەسەر خاڵی دووەم, ئەویش سزایەكەیە كە دەڵێ لە چوار سەد هەزار دینار كەمتر نەبێت و لە دوو ملیۆن دینار زیاتر نەبێت, من پێم وایە ئەو سزایە ئێجگار كەمە, چونكە ئەوەی ڕێكلام دەكات, تەنها ئەو تاجیرانەن كە ئیمكانیەتیان ئێجگار زۆرە, بە جومەلەیەكی زۆر لەوانەیە ئیستیراد بكەن, پێشنیار دەكەم ئەو غەرامەیە زیاتر بكرێت, لە دوو ملیۆن هەتا دە ملیۆن بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز كریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

منیش هەمان موڵاحەزەی كاك سەردارم هەبوو, بەڕاستی كەناڵی ڕاگەیاندن هەیە بە مەبەلەغێكی زۆر ریكلام دەكات بۆ جگەرە, ڕەنگە ئەو مەبلەغە یان ئەو سزایە كەم بێت كە بۆ ئەوە دانراوە, حەقە ئەوە باشتر موعالەجە بكرێ, چونكە ئەگەر ئەوە كەم بێت, ڕەنگە كەناڵێك زیاتر حەق بەخۆی بدات, بتوانێ ئیستیفادە لەوە بكات, زۆر سوپاس.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ لابردنی برگەی یەكی مادەكەم, لەبەر ئەوەی زەحمەتە كۆنترۆڵ بكرێ, جەنابی وەزیرش ئاماژەی بەوە كرد, دوای مەسەلەی ریكلام كردن, باوەڕ ناكەم هیچ كۆمپانیایەك كاڵای هەبێت و ریكلامی بۆ نەكات, دواتر ئەو هەموو ریكلامەی ئێستا هەیە, لەسەر هەموو شەقامەكان, لەناو بازاڕ, لەناو هەموو شار بۆ جگەرە كێشان, ئەوە وەختێكی دەوێت بۆ ئەوەی هەمووی لابدەیت, یان ئەوەتە تۆ لێرە دەبێ بە مادەیەك مەسەلەی ریكلام كردنەكە قەدەغە بكەیت, زەحمەتە بتواندرێ كۆنترۆڵ بكرێ,

هەم تاجیرەکانیش ئەمە ناکەن, تاجیرەکان دەچن لەپێش بازاڕەکان دەڵێن ئێمە ئارمێکی گەورە بۆ ئەو دوکانەی تۆ دەنووسین, بەمەرجێ رسمی پاکەتەکەی شەریکەی ئێمەی لەسەر بێت و باسی جۆری پاکەتەکە بکات, یەعنی ئەو حاڵەتەش هەیە لەکوردستان, یان ئەوەتە هەموو مادەکە لابردرێت باشتر دەبێت, یان مەسەلەی ریکلام کردن بەڕاستی لێرە داشیبنێ هەر دەکرێ, چونکە زەحمەتە, کابرا ئەگەر شتی هێنا چۆن دەیفرۆشێ, ئەگەر ریکلامی بۆ نەکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە ئێمە دەمانەوێ لە مەلیك مەلیك تر بین, لەخاڵی دووەم ئەڵێ وەکو بەڕێز وەزیریش ئاماژەی پێکرد, لەتەمسیلەکان و هینەکانیشمان نەکرێ, فلیمی ئەمریکی ئەو هەموو مەلایین دۆلارەی تێدا سەرف دەکرێ, تەنها ئەوە قەدەغە کراوە کەنابێ جۆری پاکەتەکە دەرکەوێ, یەعنی جگەرە کێشان لە تازەترین فلیمە ئەمریکییەکان تەبیعیە و دەریش ئەکەوێ کە مومەسیلەکە جگەرە دەکێشێ, بەڵام نابی ریکلام بکات بۆ ئەو نەوعی جگەرەیە, ئەوە نابێ, ئەوە یەك.

دوو/ من نازانم هەموو برادەران باسی ریکلامی تەلەفزیۆن دەکەن, من نابینم هەتا ئێستا لەناو راگەیاندنەکانی ئێمە, تەنانەت لەناو جەریدەکان ریکلامی ئەوە ناکرێ, یەعنی خەڵك گەیشتۆتە ئەو ئاستەی کە نە رۆژنامە سپێسێك ئەدات بە ریکلامی جگەرە, نە لەناو تەلەفزیۆنەکانیش رێگە دەدات, مەگەر تەلەفزیۆنە مەحەلیەکان, ئەویش من ئاگادار نیم, کەواتە ئێمە ئەگەر ئەو بەندە لابدەین زەرەرێکی ئەوتۆ ناکەین, زۆر سوپاس.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رایەکەی من گوترا, هەر لابردنی ساڵێك, بەڕاستی مەسەلەی عەرز و ساڵەکە بوو گوترا, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ رەئیی جەنابی وەزیرم, تووتن لەوڵاتی ئێمە جاران دەیانهێنا و فەحصیان دەکرد, پاشان لە مەخزەنەکان دائەنرا, ئینجا دەیانفرۆشت, لەبەرئەوەی چ پێوەرێك هەیە کە تۆ مەنعی بکەیت ئەو تووتنە بفرۆشرێ, یان نەفرۆشرێ, بەرەئیی منیش ئەو مادەیە لابردرێت باشترە, سوپاس.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من قسەکانم کرا, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر فەرموو ئیزافەت هەیە, فەرموو.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ببورە, بەڵام عنوانی ئەم یاسایەتان لەبیر نەچێت, دەڵێ بەرگری کردن لە جگەرە کێشان, ئەگەر بێتو ئەم یاسایە بڕوات بێ ئەوەی قەدەغەکردنی ریکلامی تێدا بێت, بەڕاستی نوقستانە, زۆر سوپاس.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قەدەغەکردنی ریکلامی جگەرە کێشان, بەپێی قانون و بە نووسراو کرایە, لە بریاری قەدەغەکردنی بریاری بازرگانی کە لەگشت هەرێمی کوردستان بکرێ لە 2006/9/17 کرایە, لەئەنجومەنی وەزیران کرایە, بەپێی ئەو بڕیارەش چەند ریکلامیان هێنایە خوارەوە, بڕیارەکەش لەلامە و, دووبارە رەئیەکی ترم هەیە, کۆمپانیایەکان بۆ سوودی خۆیان ئەو ریکلامە دەکەن, ئەوەش بەپێی مادەی (80) یاسای سزای عێراقی دەتواندرێ ئەو کۆمپانیایانە لێپرسینەوەیان لەگەڵ بکرێ, چونکە شتێکی خراپ ریکلام دەکەن, کۆمپانیایەکان بۆ سوودی خۆیان ئەوە دەکەن, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە ئێستا دوو رەئیی هەن, من خۆشم موئەیدی ئەوەم کە ریکلام مەنع بکرێ, هەتا هەندێك دەڵێن تەحزیرەکەی تێدا بێت قەیناکە, ئەوەش لێرە فێڵ دەکەن, لافیتەیەکی زۆر گەورە هەیە, لەسەر 30 مەتری دیعایە بۆ جگەرە دەکات, لەژێرەوە زۆر بەوردی نووسیتی (سەبەبی رەئیسیە بۆ سەرەتان), ئەگەر تۆ هینی نەکەیت هەر نایبینیت, نەچیتە ئەولای جادەکەوە و دوور نەکەویتەوە هەر نایبینیت, هەر نازانی ئەوە نووسرایە, لەبەرئەوەی ئەوەی جەنابی وەزیر وتی, موکافەحەکە بۆ ئەوە دەبێت, بەسیترین شت ئەوەیە کە تۆ مەنعی ریکلامەکە بکەیت, بەنیسبەت فەقەرەی دووەم, هەمووتان تەئکیدتان کرد کە بمینێتەوە, فەقەرەی یەکەم کە موخالەفەی صلاحیەتەکەیە, کۆنتڕۆڵەکەی زەحمەتە, لەجێگایەکی تر ئەو مواصەفاتەمان داناوە, مودەکەی دانراوە, لەبەر ئەوە ئەو موقتەرەحە فەقەرەی یەکەم کە دواتان کرد لابەردرێت, دەیخەمە دەنگەوە, باشەی رای لیژنەی یاسایی لەسەر ئەمە چییە؟ فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رای هاوبەشی لیژنەکان ئەوەیە, لەجیاتی ماوەی ساڵێکی بۆ دابنرێ, ئەگەر ئێکسپایەر ببوو, مودەکەی بەسەرچووبو, ئەوکاتە دەستی بەسەردادەگیرێت, غەرامە بکرێ و عقوبە بدرێ, ئەوە لە مودەکەمان نەهێشتووە, سوپاس.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ناحیەی نیزامی دوو موقتەرەحمان هەیە, ئەگەر یەکێکیان ئیلغائە, ئەوەی تریان تەعدیلە, بەڕەئیی ناحیەی نیزامی ئیلغائەکە پێش تەعدیلەکە دەخەین, چونکە ئیلغا تەعدیلەکە مەنع دەکات, هەر کە ئیلغا بوو, تۆ پێویست ناکات موناقەشە لەسەر تەعدیلەکەی بکەیت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاك فرست، موقتەرەحی ئەندامانی پەرلەمان دەخەمە دەنگەوە، فەقەرەی یەکەم لەمادەی هەشت حەزف بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە حەزف بکرێ، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ ئەوەیە بمێنێ، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، باشە دەیڵێمەوە، ژمارەیەك لەئەندامانی پەرلەمان داوایان کرد فەقەرەی یەك لەمادەی هەشت کە بووە حەوت، کە دەڵێ (یحظر بیع او عرض ایة کمیة من التبغ ومشتقاته اذا انتهت مدة صلاحیتها و یعاقب المخالف بغرامة لا تقل عن (ثلاثمائة الف) دینار و لا تزید علی (ملیون) دینار مع مصادرة المواد)، ئەوە جەنابی وەزیر گوتی کۆنترۆڵ ناکرێ، ژمارەیەك لەئەندامانی پەرلەمان وتیان ئەوە زیادە، ئەو فەقەرەیە لابچێت و فەقەرەی دووەم بمێنێتەوە وەکو مادەیەك، لەبەر ئەوەی ئەو موقتەرەحە تازەیەی لەسەر زاری موداخەلاتی ئەندامانی پەرلەمان هاتووە، بۆ حەزفی ئەو مادەیە دەخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو مادەیە حەزف بکرێ، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، 38 کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ ئەوەیە بمێنێ وەکو خۆی، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، 30 کەس لەگەڵ ئەوەیە کە بمێنێ، 38 کەس بە 30 کەس، بەزۆرینەی دەنگ حەزف کرا.

فەقەرەی دوو کە دەبێتە مادەیەکی بەتەنها، مولاحەزەکەی جەنابی وەزیر ئینتیباە بکەن (تحظر الدعایة للسجائر او التبغ او مشتقاته بقصد الترویج او التشجیع علی التدخین في الاقلیم في جمیع الأماکن و بکافة وسائل الاعلام و یعاقب المخالف بغرامة لا تقل عن (اربعمائة الف) دینار و لاتزید علی (ملیونی) دینار و إلزامه برفع المخالفة)، فەرمووو کاك کریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مادەیە بەتەواوی قسەی لەسەر کرا، ئەو فەقەرەش قسەی لەسەر کرا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو فەقەرەیە موقتەرەح کرا کە ئەو جوملەیەی شەتب بکرێ، باشە بیخوێنەوە پاش ئەو تەعدیلاتانە، فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (8): تحظر الدعایة للسجائر او التبغ او مشتقاته في الاقلیم بکافة وسائل الاعلام و یعاقب المخالف بغرامة لا تقل عن (اربعمائة الف) دینار و لاتزید علی (ملیونی) دینار و إلزامه برفع المخالفة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەو مادەیە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا، بڕۆ سەر مادەی پاشی، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مـادەی (9): پێویسـتە لەسـەر ئـەو شـوێنانەی كـە جگـەرە و تـووتن یـان بەروبوومـەكانی دەفرۆشـن، لەشوێنێكی دیار لەناو دوكان و شـوێنەكانیان بەنووسـینێكی خوێنراوەی گـەورە لـە تابلۆیـەكی دیكـەی بەدەرەوەی گوزاری ئاگاداركردنەكەی لەمادەی حەوتی ئەم یاسایە داهاتووە بنووسرێ.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة (9): يجب على المحلات التي تعـرض السجائر او التبـغ او مشـتقاته للبيـع ان تضـع و بشـكل بـارز و مقروء داخل المحلات في لوحات اخرى ظاهرة العبارة التحذيرية الواردة في المادة (7) من هذا القانون.

ئێمە لێرە كە ئیزافەمان كردیە لەلیژنەی هاوبەش، ئەویش تەنها سزایەكەیە، بەم شێوەی خوارەوە:

المادة (9):

يجب على المحلات التي تعرض السجائر او التبغ أو مشتقاته للبيع وضع لوحات تتضمن التحـذير الصـحي الوارد في الفقرة (أولا/ب) من المادة السابعة بشـكل بـارز و مقـروء و يعاقـب المخـالف بغرامـة لا تقـل عـن (خمس ألف) دينار و لا تزيد على (خمسمائة ألف) دينار و في حالة تكراره للمخالفة يتم غلق محلـه لمـدة شهر واحد و عند تكراره للمرة الثانية تسحب الاجازة منه.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

شتێكی باشە، وابزانم كەس قسەی لەسەر نییە، باشە كاك كەریم، فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ناوەڕۆكی مادەی حەوت، ئێمە لاماندا، كردمانە (بـەپێی ڕێنمایـەكانی مونەزەمـەی صـەحەی عالـەمی)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئێمـە لاماندایـە كـاك كـریم، بـەڵام دەڵـێین (تحـذير الصـحى وارد في الفقـرة اولا)، یـەعنی مەبەسـتمان تازەكەیە، ئەو مادەیـە وەكو موقتـەرەحی لیژنـەی یاسـایی دەیخەمـە دەنگدانـەوە، ئەگـەر كـەس قسـەی لەسەر نییە، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەرەئیی مـن لـەجیاتی تـەحزیر صـەحیەكە، هەرچـەندە تـەحزیر صـەحیەكە پێشـتر ئیقرارمـان كـرد لەسەری، بووە دیعایە بۆ پاكەت، بۆ جگەرە، تەحزیرەكە زۆر بەخراپـە، لـەجیاتی تـەحزیر صـەحیەكە بەرەئیی من پۆستەرێك لەلایەن وەزارەتـی صـەحەوە، پۆسـتەرێكی زۆر ترسـناك دروسـت بكـرێ، ئـەوە لەمەحەلەكان هەڵبواسرێ باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

من يەك موقتەرەحم هەيە, (يجب)ەكە شەتب بكرێ, (يجب)ەكە زيادە, فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سردار صباح بوزو هەركی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەگەڵ رەئيەكەی كاك كريمم, لەبەر ئەوەی لە فەقەرەی پێشتر لاماندا, پێشنيار دەكەم بگوترێ (فی لوحات أخری ظاهرة نفس العبارة التحذيرية الواردة علی علب السجائر), لەئاخيرەكەی ئەوە بگوترێ, سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كە دەڵێين فەقەرە (أ), وەزارەتی صەحە تەحزيری دەكات بەپێی رێنمايەكانی مونەزەمەی صەحەی دوەلی, كاك كريم فەرموو.

بەڕێز كريم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

نەك بنووسرێ بەپێی مادەی حەوت, بەڵكو بەپێی ئەو رێنمايانەی كە وەزارەتی صەحەی دوەلی تابلۆيەكە بەو شێوەيە هەڵبواسرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

تەنيا بەبيری كاك كريم دەهێنمەوە, كە ئەو فەقەرەيە لەمادەی پێشوو هاتووە, دەڵێ (تحذير صحی باللغتين الكوردية و العربية وفق ضوابط المنظمة الصحة العالمية), وازيحە شتەكە, زەوابتەكە مونەزەمەی صەحە دەريدەكات, جا لێرە كە ئاماژەی بەو فەقەرەيە كردووە, هەمان شت دەگەينێ, فەرموو كاك عزالدين.

بەڕێز عزالدين سليم خديدا:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من لەگەڵ رەئيی كاك كريمم, چونكە ئەگەر تەحەزيرەكە تاريخی ئينتيهاء و ئينتاجی تێدايە, لێرە لەمادەی هەشت فەقەرەی يەك تاريخی ئينتيهاء نەماوە, لەبەرچی لەسەر پاكەتەكە تاريخی ئينتيها و ئينتاج نييە؟ و لە دوكانەكەش هەبێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو مادەيە چ عيلاقەی بە تاريخی ئينتيهاء و ئينتاج هەيە؟ هيچ رەبتی نييە, ئەوە دەيخوێنمەوە بۆ ئەوەی بيخەمە دەنگەوە, (علی المحلات التي تعرض السجائر او التبغ أو مشتقاته للبيع وضع لوحات تتضمن التحذير الصحي الوارد في الفقرة (2) من المادة السابعة بشكل بارز و مقروء و يعاقب المخالف بغرامة لا تقل عن (خمس ألف) دينار و لا تزيد علی (خمسمائة ألف) دينار و في حالة تكراره للمخالفة يتم غلق محله لمدة شهر واحد و عند تكراره للمرة الثانية تسحب الاجازة منه) دەيخەمە دەنگەوە, كێ

لەگەڵیەتی، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، بەکۆی دەنگ ئەوە قبوڵ کرا، فەرموو بۆ سەر مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دەیەم:

یەکەم: جگەرە کێشان لە شوێنە گشتییە داخراوەکانی خوارەوە قەدەغە دەکرێ:

1 - **هۆیەکانی هاتوچۆی گشتی.**

2 - **قوتابخانە و مەڵبەندی فێرکردن و راهێنان و زانکۆ و نەخۆشخانە و مەڵبەندە تەندروستیەکانی دیکەی وەك دەزگای فێرکردن و دەزگاکانی تەندروستی.**

3 - **وەزارەتەکان و دەزگا حکومیەکانی دیکە و دەستە گشتییەکان و یانە وەرزشییەکان و بارەگای کۆمەڵەکان و شوێنە گشتییەکان لەناو ئەسانسێر و هۆڵەکانی سینەما و شانۆدا.**

4 - **دەزگا پیشەسازییەکان و مەڵبەندەکانی ناردنی کەل و پەلی بازرگانی.**

5 - **چێشتخانە و شوێنی دیکە کە خواردن و خواردنەوە بە جەماوەر دەفرۆشن.**

دووەم: دەشێ بەبڕیاری وەزیری ژینگە و دوای وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران شوێنی دیکە بخرێتە سەر ئەو شوێنانەی کە جگەرە کێشانی لێ قەدەغەکراوە.

سێیەم: بەدەر لە قەدەغەکردنی داخراو بۆ جگەرە کێشان لە ناو ئەو شوێنانەی کە لە بڕگەی یەکەم لەم ماددەیەدا هاتووە، تەرخان بکرێ بەلاَم لەچێشتخانەکان و ئەو شوێنانەی خواردن و خواردنەوە بە جەماوەر دەفرۆشن دەشێ ئەو شوێنانەی کە بۆ جگەرە کێشان تەرخان دەکرێن، بەتەواوی داخراو نەبن.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة:

اولاً: يحظر التدخين في الاماكن العامة المغلقة التالية:-

1 - **وسائل المواصلات العامة.**

2 - **المدارس و مراكز التعليم و التدريب و الجامعات و المستشفيات و المراكز الصحية و غيرها من المؤسسات التعليمية و المنشأت الصيحة.**

3 - **الوزارات و الاجهزة الحكومية الاخرى و الهيئات و المؤسسات العامة و الاندية الرياضية و مقار الجمعيات و المحلات العامة و داخل المصاعد و دور السينما و المسرح.**

4 - **المنشأت الصناعية و مراكز التسويق التجارية.**

5 - **المطاعم و المحال الاخرى التي يبيع الطعام او الشراب للجمهور.**

ثانيا: و يجوز بقرار من وزير البيئة بعد استحصال موافقة مجلس الوزراء اضافة اماكن اخرى يحظر فيها التدخين.

ثالثا: استثناء من الحظر المذكور يجوز تخصيص اماكن محكمة الغلق للتدخين في الجهات المنصوص عليها في الفقرة (أولاً) من هذه المادة اما في المطاعم و المحلات التي تبيع الطعام او الشراب للجمهور فيجوز ان تكون الاماكن المخصصة للتدخين غير مغلقة تماماً.

ئێمە لیژنەی هاوبەش بەو جۆرە صیاغەمان کردۆتەوە, شتی زیاترمان تێخستووە وەك ئەوەی خوارەوە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێش ئەوەی ڕێگا بدەم بەقسەکردن, یەکەم/ ئەو شوێنانەی کەمنع بکرێ, پێم وایە سەرۆکایەتی هەرێم و سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمانی کوردستان, یەکەم شوێن بێت, ئەوەلەن لەخۆمانەوە دەست پێبکەین, یەعنی سەرۆکایەتی هەرێم و پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران, ئەو فەقەرەیەتان پێباشە, بیخەمە دەنگەوە, باشە دەیخەمە دەنگەوە پێش ئەوەی موناقەشە بکەین, ئەو فەقەرەیە لەکۆڵمان ببێتەوە, یەکەم بێت, سەرۆکایەتی هەرێم یەکەمە, ئەنجومەنی نیشتیمانیی کوردستانی عێراق, ئەنجومەنی وەزیرانی حکومەتی هەرێمی کوردستان, کاك کریم ئەوە بنووسن, ئەو فەقەرەیە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ ئیزافە کردنیەتی با دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا, ئینجا دێینە سەر ئەصڵی هینەکە, بۆ ئەوەی موناقەشەکە هین نەبێت, لەهەموو شوێنێك مەمنوعە تەماشای فەقەرەی چوارەم بکەن (یجوز تخصیص اماکن خاصە للتدخین), لەژوورەکەی خۆتان مەمنوعە, بۆ جگەر کێشان جێگایەك دەبێت, یان دەچن لەدەرەوە جگەر دەکێشن, یان لەو ژوورەی کە دادەنرێ بۆ جگەرە کێشان, لەژوورەکەی خۆتان مەمنوع دەبێت, فەقەرەکە وازیحە زۆر, من زۆر مەجالتان دەدەمێ بۆ قسەکردن, بەڵام بەحقیقەت من ئیعتیرازم لێدەگیرێ, یەعنی ئیستغلالی موورونەتی فەوقی عادەی من نەکەن, بەتایبەتی لەگەڵ کاك کریم, نەسرین خان فەرموو.

بەڕێز نەسرین محمد صالح:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پشتگیری لەپرۆژەکە دەکەم, دژی جگەرە کێشانم, لەماددەی یەکەم قەدەغەکردنی جگەرە کێشان لەهەندێ شوێن, من باس لە قوتابخانەکان ئەکەم کە ئێستا لەناو قوتابخانەی ناوەندی و ئامادەیی و پیشەیی و زانکۆکان, بەشێوەیەکی بەربڵاو ئەمەوێ تەوسیعێکی بدەمێ, بەشێوەیەکی بەربڵاو جگەرە کێشان بۆتە دیاریدەیەك لەناو گەنجەکان, بەشێوەیەکی ئاشکرا جگەرە ئەکێشن, لەهەمان کاتدا مامۆستایەکە بەرامبەر بە قوتابیەکان جگەرە ئەکێشێ, ئینجا من داواکارم لەناو قوتابخانەکان قەدەغەبکرێ, مامۆستاش هەندێ باسی ئەو شتانە بکات, کە زیانەکانی جگەرە چییە, یان پێنەکرێ و داوای جگەرەی لێنەکات, یان پێ پشاندانی هەندێ فیلم, فیلمی زانستیمان هەیە باسی ئەوە دەکات کە چۆن جگەرە کێشان لەشی و گیانی زیانی پێدەگەینێ, ئەوە بۆ قوتابییەکان روون بکاتەوە, لەهەمان کات ئێستا لەناو هەرێمی کوردستان دیاریدەیەکی تریش هەیە, کە لە دراوسێیەکان هاتووە ئەوەیش

نێرگەلەیـە, نێرگەلـە لـەناو گەنجـەکانی ئێمـە ئێسـتا زۆر بـڵاوە, ئێسـتا لـەناو شـوێنە گشـتییەکان و لەشوێنی تایبەتیش هەر ئەیخوات, بەڵام لەهەمان کاتدا ئەو نێرگەلەی کە ئەو گەنجە ئەیکێشێ تریاکی تیایـە, ئێسـتا زۆر بەشـێوەیەکی روون لەهەنـدێ شـوێن بەئاشـکرا ئەیکێشـن, بۆیـە داواکـارین ئەمـەش قەدەغە بکرێ, ئەم ماددەیەش زیاد بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تکایە سەعات $1:25$ دەقەیە, ئەگـەر هینتـان نییـە, تـەواوی دەکـەین, بـەس ئەوەندەیـە رەچاوی ئـەوە بکەن کە وەخت کەمە, ئینتیباە بکەن ئەگەر برادەرێك قسەی کرد, هەمان قسەکە تیکرار نەکرێتـەوە, کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتەوانی لەو ماددەیـە دەکـەم سـەد لەسـەد, بـەڵام باسـی پەرلـەمان کـرا و هەنـدێ شـوێنی دی کـە جگـەرە نەکێشـرێ, ئـەبێ جێگایـەك دیـار بکـرێ بـۆ ئەوانـەی کـە جگارە دەکێشـن, لێـرە تەبعـەن ئـەو جێگایانەی کە جگەرەی لێی قەدەغە دەکرێ بەحقیقەت جێگای ئەوەیە کە عومومییە, لێرە دوو نوقتـە بـاس نەکرایـە, یـەکێك لـەوان, سـەیارەی خصوصـی کـە جگـەرە دەکێشـێ, جگەرەکـەی لـەناو سـەیارە فڕێدەدات, دەیەها حەریق دروست دەبێـت, بەتایبـەتی لەفصڵی هـاوین, یـان لـە فرۆشـگایەکان, هـەروا جگەرە دەکێشن و فڕێی دەدەن, ئەمە باس نەکرایە لە جێگای پێشکەوتوو, هەتا کابرا لەماڵی خۆی کـە جگـەرە دەکێشـی دەبـێ بچـیتە بـاڵکۆن بکێشـی, نـەك لـەناو خـانی بیکێشـی, بەتایبـەتی ئەوانـەی کـە منداڵیان هەیە, لەبەر ئەوە پێویستە ئەمـەش وەکو نوقتەیـەك, یـان خاڵێـك لـە پێنجەکـە زیـاد بکـرێ (یجب عدم رمی السیجائر من السیارات الخصوصیة خاصة في فصل الصیف و في المحلات التجاریـة), زۆر سوپاس.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەو حەزری تەدخینە لە فەقەرەی دوو, لە مەساجد و ئەماکینی عیبادەی بۆ ئیزافە بکرێ, خـۆ ئەگـەر فەقـەڕەی دوو و سـێش موختەصـەر بکـرێ ئیحتیمالـە وەکـو بڵێـی (المؤسسـات الرسمیـة و الحکومیـة و الدینیة و الاجتماعیة), موختەصەر بکرێن, فەقـەرەی دوو و سـێ بکـرێ بەیـەك, هـەم موختەصـەرە و هەم ئیستیفادەشی لێدەکرێ, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئـەوە دەزانـی چییە کـاك عوسمـان, نووسـرایە ئـەوەی جـەنابت دەیڵێـێ, بـەڵام لەبـەر ئـەوەی دوێنـی ئیتیفاقیان کردیە, موقتەرەحی دوێنێ یە, دوێنێ کە دانیشتن پێکەوە, لیژنەکان کـە دانیشـتن پێکـەوە, مەسائیلی زۆر و عیبارەی زۆری تێدایە, گەلاوێژ خان فەرموو.

بەڕێز گەولایژ شابا ججی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئیقتیراح دەکەم لە بڕگەی دوو, لە فەقەرەی یەکەم بنووسرێ (إضافة الى) دوای (المستشفيات و المراكز الصحية و العيادات الطبية) تەئکیدی لەسەر بکرێ, هەرچەندە لە فەقەرەی دووەم هاتووە (يجوز بقرار من الوزير), بەس ئەگەر لێرە تەئکید بکرێ باشترە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەللا عیاداتی توبی زەرورەیە، وایە, جەنابی وەزیر وا نییە؟, باشە ئەوە ئیزافە بکرێ (و العيادات الطبية و المراكز الصحية و المنشأت الصحية و الطبية), زۆر باشە دەست خۆش, کاک زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە مەحاکیمان لەبیر چووە, مەحاکیم دەوائیری حکومی نییە, سوڵتەیەکی قەزائیی موستەقیلە, پێم وایە دەبێ لە (ج) زیادی بکەین, (الوزارات و الدوائر الحكومية الاخرى و المحاكم), ئەمە یەك, (القاعات العامة للمناسبات) هۆڵە گشتییەکان هەیە, ئەوەش لەکۆتایەکەی فەقەرەی (ج) زیاد بکرێ, ئەترسێم زۆر شتی تر هەبێت, دوایی بەبیرمان بێتەوە, بۆیە پێمان وایە بڕگەیەك زیاد بکرێ (و كافة الاماكن العامة المغلقة الاخرى), مادەم عامە بێت, موغلەقە بێت, دەبێ بیگرێتەوە, لە چوارەمیش خاصەکە زیادە (يجوز تخصيص الاماكن الخاصة للتدخين), ئەو خاصەی دووەم زیادە, (يجوز تخصيص الاماكن للتدخين), زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاصەکە زیاد نییە, تەحدید کرایە, دەچیە مەتعەمی. نووسرایە (للمودخنين), کەواتە خاصە بە مودەخنین, بەلاّم ئەوەی تر (الحكومية و القضائية), قەزائیەکەی زیاد بکەین, لەبەرئەوەی کە قانونەکەمان دەرهێنا, مەحکەمە حکومی هەنە و (القضائية), مەحاکمیش دەگرێتەوە, مەحکەمەی تەمییزیش دەگرێتەوە, دەوامینەکانیش دەگرێتەوە, یەعنی ئەوانەی کە تابعی هەیئەی قەزائیی دەگرێتەوە, کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم, بڕگەی یەك و دوو و سێ و چوار و پێنج, هەمووی ئیلغا بکرێ, لەجیاتی ئەو بڕگانە فەقەت بنووسین, جگەرە کێشان لەهەموو ئەو شوێنانە قەدەغەیە, کە جگەرە کێش ئازادی تەواوی نەبووە و زیانی تەواوی گەیاندووە بەدەوروبەریدا, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار ئەوە هەر نابێ, مانای وایە دەرگا دەکرێتەوە و هیچمان نەکرد, ئەوە هەریەك بۆ خۆی تەفسیری دەکات, فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کابرا لەماڵی خۆی جگەرە دەکێشی، خەڵك حەقی چییە، سوپاس.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

له (يحظر التدخين في الاماكن العامة المغلقة)، ئیحتیمال هەیە هەندێ جێگا هەبێت موغلەق نەبێت، یەعنی ئەو موغلەقە کەمێك ئەشکال دروست دەکات، مامۆستا کەریم با گوێمان لێبدات، جێ هەیە سەقفی نییە، بەنزیخانە هەیە سەقفی نییە، ساحەی مەدرەسە سەقفی نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەساحەی مەدرەسە، مەلعەب ئەوانە ئازادە، بازاڕ، فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

له وەسائیلی مواصەلاتی عامە، وەسائیلی نەقل باشترە، چونکە مواصەلات شتی تریش دەگرێتەوە، ئەگەر تەحدید بکرێ (وسائل النقل العامة)، دوایی جەنابی سەرۆکی پەرلەمان، لەجیاتی ئەو هەموو ژماردنەی بگۆترێ (أماكن العمل و الادارات الرسمية بمكاتبها و مراكزها)، یەعنی ئەگەر هەر شتێکی تر دوایی زیاد بێت، له رەسمیە و غەیری رەسمی، دەتوانرێ رەسمی و غیر رەسمیشی بۆ زیاد بکەی، لەبەر ئەوەی هەتا ئەگەر وابوو شتی تریشی بۆ زیاد بکەی، نەك ئەوها بژمێری، ئیحتیمال هەیە شتێك هەبێ لەبیر بکرێ، (چوارەم/ المنشأت الصناعية)، بکرێتە (المنشأت و المصانع)، چونکە ئەگەر گۆتت مونشەئات و مەصانع، هەم مونشەئەی دەگرێتەوە، هەم مەصانیعیش دەگرێتەوە، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەنها پێشنیارێکم هەیە، شوێنێکی تر زیاد بکرێ لە خاڵی سێیەم، ناو ئەسانسێرو هۆڵەکانی سینەما و شانۆ و حەلاقەکان و صالۆن، یەعنی هی ژنان و پیاوانیش، زۆر سوپاس.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم رێز بەندیە خۆی جوانە، خۆ کەس ناڵێ خراپە، بەلام تۆ قانون دەرئەکەی، نابێ هەر کەسێ شتێکی بەخەیاڵدا هات یەکەسەر بیڵێ، (المرافق العامة و المغلقة) یەعنی مەرافقی دەوڵەت، ئەنجومەنی وەزیران مەرافقی هەیە، هەر لە وەزارەت، لە دەوائیری حکومەت و لەگەڵ ئەو شتانە، کە ئەڵێ ئەماکینی عامە چێشتخانەکان ئەگرێتەوە، مەمەڕەکان ئەگرێتەوە، ئەسانسێرەکان ئەگرێتەوە، ئەو

شوێنانە ئەگرێتەوە, یەعنی یەکێك هەڵدەستێ ئەڵێ نێرگەلە, ئاخر تۆ ئەبێ نەصێکی یاسایی مەعقول دابنێی, ئەماکینی عامە لەگەڵ مەرفەقاتی دەوڵەت تەواو, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو کەلیمەیە, سوعبەتی منالآن نییە, لە مەحزەر شەتب دەکرێ, کاك تارق فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعيد جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە تەقریری مونەزەمەی صەحەی دەولی, ئەو دەوڵەتانەی قانونی قەتع کردنی جگارەیان بۆ دەرچووە, ئەوانەی جگەرە کێشن نیسبەتیان کەم بووە, وەکو چەند دەوڵەتێك لەوانە (کوێت, سعودیە, لوبنان, بەحرین, دوبەی), ئەوانە ڕێژەکەیان کەم بووە, پاش دەرچوونی قانونەکە, بەشەرتێك ئەو ماددەیە, ماددەیەکی کرۆکی ئەو قانونەیە دەتوانم بڵێم, ئەگەر جێی بکرێتەوە زۆر باشە و, پاش ئەوەی (اولاً: وسائل المواصلات العامة), من لەگەڵ کاك عبدالرحمانم بکرێتە (وسائل النقل العامة والخاصة), بۆ خاصە لەبەرە ئەوەی کابرایەك سەیارە لێدەخوڕی, مۆبایلی لەدەستە, جگەرە دەکێشێ و سەیارەش لێدەخوڕی, لەبەر ئەوە زۆر حادیسە ڕوویداوە و, هەروەها پێشل کردنی ئازادی ئەو کەسەیە کە لەناو سەیارە لەگەڵی سوار دەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمن دوو تێبینیم هەیە, یەکێکیان لەسەر ئەو شوێنانەی کە لە پرۆژەکە هاتووە, جگەرەی تێدا قەدەغە دەکرێ, بەڕاستی هەمووی شوێنی باشن, بەلآم دەڵێ دەشێ شوێنی داخراو قەدەغە بکرێ بۆ جگەرە کێشان (یجوز), یەعنی ئەوەش بەڕاستی مەفروزە لەهەموو ئەو شوێنانەی جگەرە کێشانی تێدا قەدەغە دەکرێ, دەبێ شوێنی تایبەت بۆ جگەرە کێشان دیاری بکرێ, یەعنی وەزارەتی صەحە, یاخود دائیرەکە شوێنێك تەرخان بکات بۆ جگەرە کێشان, ئەگینا من موتەئەکیدم جگەرە دەکێشرێ و کەس گوێ ناداتە قانونەکە, ئەوە یەك, دوو/ بەنیسبەت کافتریا و چێشتخانە, لەهەموو دنیا شوێنێکی تایبەت, یەعنی مەکشوف نییە و هەوا کێشی بۆ دروست کردیە, لە کوردستان چێشتخانەك نییە سەری کراوە بێت, هەمووی داخراوەیە, دەبێ هەوا کێشی هەبێ, ئەوە بەتەعلیمات لە وەزارەتی صەحە دەربچێ, یەعنی چێشتخانە و کافتریا دەبێ جیا بکرێتەوە, بە تەعلیمات وەزارەتی صەحە لایەکی بۆ دیاری دەکات کە جگەرەی تێدا دەکێشرێ هەوا کێشی تێدایە, بەلآم بەداخەوە لەکوردستان هەوا کێش لە هیچ چێشتخانەیەك نییە, مەبەستم دووکەڵ کێشە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێم وایە بەعکسەوە کاك بەڵێن, دووکەڵ کێش لەهەموو مەتعەمێك هەیە, مومکینە ئینتیباهت نەکردبێ, فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ببوره, له مەتبەخەکە هەیە, بەڵام ئەو شوێنەی کە خواردن و خواردنەوی لێدەکرێ, هەوا کێشی نییە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێك لۆ مەعلوماتت, زۆر لەو سپلیتانە ئەگەر مەعلوماتەکەی بخوێنیەوە, دەڵێ هەوای پیسیش رادەکێشی بۆ دەرەوە, بەهەر حاڵ, فەرموو کاك ئارام.

بەڕێزئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی لێرە حەقی خۆیەتی ئێمە دەست خۆشی لە لیژنەی قانونی و لیژنە هاوبەشەکان بکەین, لەبەر ئەوەی پێموا نییە هیچ شوێنێکیان لەبیر کردبێت کە جێی بکەینەوە, تەنها وەسائیلی هاتوچۆ لەوانەیە باس کرابێ, بەڵام لەزۆربەی وڵاتان و لەیاسایی قەدەغەکردنی ئەو شوێنانەی کە جگەرەی لێدەکێشرێ, بەتایبەتی ناوی دێت ئەوەیش فڕۆکەخانەکانە, بۆیە پێم خۆشە ئەوەش ئیزافە بکرێ, من گوێم لێنەبوو, بۆیە ئیشارەتم پێدا, لەهەمان کات هۆتێلەکانیش, زۆر سوپاس.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەو شوێنانەی کە لیژنەی یاسایی دیاری کردوون, زیاترە ئەوەی کە لێرە هاتووە, لەگەڵ ئەوەم کە ئەوانەش زیاد بکرێ, وەکو بەنزیخانە و شوێنی عیبادات هەتا دوایی, یان صیغەیەکی عام بکرێ, یەعنی ئەو شوێنانەی کە تەحدید کراوە, دوایش شوێنێکمان بیر دەکەوێ, ئەوە بەتەعلیمات قەدەغە دەکرێ, بەڵام ئەمە بەیاسا, لەبەر ئەوە رەنگە صیغەیەکی عام بێت, یەعنی ئەماکینی موغلەق لەجیاتی ئەم ناوهێنانە, بەڵام ئەگەر ناو هات ئەو شوێنانەشی تێدابێ کە لیژنەی قانونی وتوویەتی, لەسێیەم, پێشنیار دەکەم وای لێبێت (أستثناء من الحظر المذكور الاماكن المخصصة للتدخين), بەڵام موغلەقە باشە چییە, یەعنی عقوبەی جگەرە کێشەکان ئەدەین, لەولا موغلەقە, لەولاش مفتوحە, بەڕەئیی من ئەوە هیچی نەمێنێ (أستثناء من الحظر المذكور الاماكن المخصصة للتدخين), ئیتر (في الجهات المنصوص عليها), بەڵام لە مەتاعیم موغلەق نەبێ, لە شوێنەکانی تر موغلەق بێت, لام وایە ئەوەی ناوێ, هەر شوێنێك دابین بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی لەو مەوزوعە باسی ئەمریکا دەکەم, لەبیدایەت کە ئەم قانونە دەرچوو, شوێنەکانیان کردبوو یەعنی عادەتەن بەشوێنی گشتی, بەشێکی هی جگەرەیە و بەشێکی هی جگەرەش نییە, تەبیعی لە بیدایەت وابوو, بەڵام ئەو مەتاعیم و داوئیر و شەریکاتە مواجەهەی ئیشکالێکی گەورە بوون, چونکە ئەو کەسەی کە ئیش دەکات لەو مەتعەمە, دەبێ خواردن ببات بۆ ئەو شوێنەی کە جگەرەشی تیا ئەکێشرێ, هەروەها بۆ ئەو شوێنەش کە جگەرەشی تێدا ناکێشرێ, لەلایەك جەماعەتێکی رزگار کرد لە جگەرە کێشان, ئەوانەی کە جگەرە ناکێشن, بەڵام خەڵکێکی تر هاتووچۆیان دەکات, یەعنی تووشی مواجەهەی تۆمارکردنی قەزائیی زۆر بۆوە, خەڵك ئەڵی من لێرە ئیشم کردووە, بەهۆی ئەوەوە

تووشی نەخۆشی بوومە، لەبەرئەوە ئێستا ئەوە نەماوە، ئێستا لەهەموو شوێنێك مەنع كراوە، ئەمە یەكەم، دوو/ بەقەناعەتی من كە شوێنەكانمان تەحدید كرد، لەوانەیە شوێنمان لەبیر بچێت كە نەی نووسین، بۆ موستەقبەل لەوانەیە ئەو شوێنانە شمول نەكات، لەبەرئەوە صیغەیەكی عام، یەعنی بەدێرێك شوێنی گشتی و شوێنی هاتوچۆ و گشتییەكان قەدەغە بێت، ئیتر پێویست ناكرێ تەحدید بكرێ لەهەموو شوێنێك، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوەلەن لە فەقەرەیەك نووسراوە، بۆ مەجلسی وزەرا هەیە هەر شوێنێك ئیزافە بكات، لەبەرئەوە هەر شوێنێك لەبیرمان چوو بێت، مەجلسی وزەرا بەپێی ئەو قانونە بۆی هەیە بەقەرارێك ئیزافەی بكات، ئەو موشكیلەیە حەل دەبێت، كاك دیلمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح (دیلمان ئامێدی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من تەئیدی ئەو رەئیە دەكەم كە وەكو مەرحەلەی یەكەم لە موئەسەساتی رەسمی حكومی و نارەسمی دەست پێبكەین، تەبعەن هەر یاسایەك مەجالی هەمواركردنی هەیە، ئێستا بوارێكی زۆر گران دادەنێین لەسەر حكومەت، لەسەر وەزارەتی صەحە، كە هەموو ئەو مەجالاتانە دەگرێتەوە، ئەگەر بێینە سەر هەندێك مەجالات، ئێستا لەزۆر وڵات لە فەنادقیش مەمنوعە، دەچییە فندق جگارە دەكێشی، جێگایەكی خاصی هەیە، ئێستا رەنگە زەحمەت بێت لەهەرێم خیلالی ساڵێك بتوانین ئەو فصڵە هەمووی بكەین، بۆ مەرحەلەی یەكەم تەنها تەركیز لەسەر شوێنە گشتییەكانی رەسمی و حكومی بكەین، وەكو ئەوەی فەقەرەی یەكەم هاتین مەتاعیم و مەحالی تیجاری، یەعنی وەكو چۆن یەكێك كە دەچێتە مەتعەمێك جگارە دەكێشێ، ئەوكاتە دەتوانیت لەو مەتعەمەش جگارە نەكێشی، یان مەتعەمەكە وەكو ئەوەی كاك بەڵێن گوتی، دەتوانێتن جیای بكاتەوە، جێگای جگارە كێشان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، زۆر هین كرا، تەنیا بۆ ئەوەی زۆر پێویستە ئەو ناوانە بنووسرێ، ئەو جێگایانە بنووسرێ، چونكە ئەمە قانونە، قانونیش بەدەرجە یەك دەرناكەین كە بڵێین ئەو قانونە جێبەجێ دەكرێ، یان جێبەجێ ناكرێ، بەدەرجەیەك ئەو قانونە پێویستە، یان نا، ئەوە لەپێش چاوە، كە پێویست بێت، زەرور بێت بۆ كۆمەڵگا دەبێ دەریبكەی و پێداویستی جێبەجێ كردنەكەش پەیدا بكەی، دوو ئینسانمان هەیە، ئێمە باسی جێگای موغلەق دەكەین، یەكێكیان جگەرە كێشە، ئەوەی تریان جگەرە ناكێشێ، ئەوەی جگەرە ناكێشێ هیچ زەرەری نییە بۆ ئەوەی كە جگەرە دەكێشێ، بەڵام ئەوەی جگەرە دەكێشێ بۆ خۆی زەرەری هەیە و، بۆ ئەوەی تەنیشتیشی زەرەری هەیە، واتا ئەو قانونە، یەكەم/ بۆ حیمایەی ئەو كەسەیە كە جگەرە ناكێشێ، خۆی جگەرە ناكێشێ، بەڵام جگەرە كێشەكە زەرەری پێدەگەینێ، جگە لەوەی كە زەرەر بەخۆشی دەگەینێ، دەمانەوێ ئەو كەسانەی كە جگەرە نەكێشن حیمایەیان بكەین، لە زەرەری ئەو كەسەی كە جگەرە دەكێشێ و، ئەگەر بتوانین ئەو كەسانەی كە جگەرە دەكێشن، بەهۆی ئەو قانونەوە كەمتر جگەرە بكێشن، یاخود تەركی بكەن، ئەوا خزمەتی

ئەوانیشمان کردووە و، بەپێی ئەو قانونەش کە دەردەچێ ڕێژەی ئەو کەسانەی کە تازە دێن فێری جگەرە دەبن کەمتر دەبێتەوە، پێش 18 ساڵی مەمنوعە جگەرە بکێشێ، تەحزیرەکە وا دەڵێ کەبترسێ لە خەترياتی جگەرە، جگەرە نەکێشێ لەمەتعەما، مەجبور دەبێ وەختی ئەو شوێنانەی کەخۆشن جگەرە تێدا نەکێشی، ئێستا برۆ بۆ ئەوروپا خۆشترین مەتعەم هەر کە دەچییە ژووری، نووسرایە هیچ شوێنی جگەرە کێشان نییە، پێنج مەتعەم دەکەی تاکو لە مەتعەمێك جێگایەکیان داناوە بۆ جگەرە کێشان، واتە دەبێ تۆ ئیختیاراتت بۆ ئەو شوێنە خۆشانە رەبتە بە جگەرە کێشان، هاندەرێك دەبێت بۆ ئەوەی جگەرە نەکێشێ، تەبعەن من مەبەستم هەندێك کەسی تایبەت نییە، هەندێك کەسی تایبەت هەیە، کە مـن بەحقیقەت قەت پێی ناڵێم جگەرە تەرك بکە، شاعیر هەیە ئەگەر جگەرەکەی بەدەستەوە نەبێ، شیعری بۆ نایەت، ئەوە با بۆخۆی هەر بیکێشێ، پشتگیریشی دەکەم بۆ ئەوەی شیعرە جوانەکانمان بداتێ، بەڵام ئەمە بۆ دوارۆژە، بۆ خەڵکە، بۆ کۆمەڵگایە، بۆ مناڵە بەڕاستی، لەبەرئەوە ئەو پێنج لیژنەی دوێنێ کە ئەو شوێنانەیان ئیزافە کردووە و، زۆر بە زەروری هاتووە ئێمە کۆمەڵگاکەمان ئاشنا نییە بەو خەتەری جگەرە وەکو پێویست و، ئەگەر شتی عام بنووسین تەفسیری دەکرێتن، ئێمەش نامانەوێ تەفسیر بکرێ، تەحدید بکرێ و، ئەگەر شتێکمان لەبیر چوو، ئەنجومەنی وەزیران دەسەڵاتی دراوەتێ کە ئیزافەی بکات و، هەر شوێنێکیش دائیرەیە، مەتعەمە دەتوانێت شوێنێك تەرخان بکات بۆ جگەرە کێشان، تەبعەن یەکێك مەحەلی دارتاشە، یان سەرتاشە دەتوانیت هیچ شوێنێك تەرخان نەکات، یەکسەر دەنووسی جگەرە کێشان مەمنوعە، ئەوەی دەیەوێ جگەرە بکێشێ دەتوانێت بچێتە لای سەرتاشێکی تر کە مەجالی ئەوەی داوە، بەڵام لەوێ حەقی خۆیەتی هیچ جێگایەکی تایبەت نەدات، بەڵام شوێنێکی وەکو پەرلەمان زۆرە، دەبێ شوێنێکی بۆ دابنێین، جێگایەك، یان بچێتە دەرەوە لەهەوای دەتوانێت جگەرە بکێشی، یاخود لێرە جێگایەکی بۆ دابین بکەین، وەختی جگەرە کێشانی بچێت بیکێشی، ئەوەش وا دەکات ئەگەر لەکاتی دەوامیدا پێنج جگەرە بکێشێ، بیر بکاتەوە دوو جگەرە بکێشێ، ئەوەش لەفازانجی خۆیەتی مادیەن، تەندروستییەن، بۆیە من داوا دەکەم بەو تەغییرواتانەی کە ئێستا کرا لەبەر رۆشنایی هینەکە، جارێکی تر بیخوێنەوە، بەس ئەوەندەیە بەعەرەبیەکە (يحظر التدخين بكافة اشكاله) راسترە، ئەوە چاك بکرێ، بیخوێنەوە جارێکی تر بەو تەعدیلاتانەی کەوەرمان گرت، لەبەر رۆشنایی موداخەلاتی برادەران، فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة: يحظر التدخين بما فيها النرجلة في الأماكن العامة المغلقة التالية:=

أ= وسائل المواصلات العامة و الخاصة.

ب- المدارس و مراكز التعليم و التدريب و الجامعات و المستشفيات و المراكز الصحية و العيادات الطبية و المساجد و دور العبادة.

ج- الوزارات و الدوائر الحكومية و القضائية و الهيئات و المؤسسات العامة و الأندية الرياضية و مقار الجمعيات و المحلات العامة و داخل المصاعد و دور السينما و المسرح.

د- المنشأت الصناعية و المطارات و مراكز التسويق التجارية.

هـ- المطاعم و المخابز و المقاهي و المحال الأخرى التى تقدم الطعام أو الشراب للجمهور.

و- محطات التعبئة و التزود بالوقود.

ثانياً: يعاقب المخالف لحكم الفقرة (أولاً) اعلاه بغرامة قدرها (عشرة ألأف) دينار.

ثالثاً: لمجلس الوزراء اضافة أماكن أخرى يحظر فيها التدخين.

رابعاً: يجوز تخصيص أماكن خاصة للتدخين في ألأماكن الواردة في الفقرة (أولاً) من هذة المادة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نا (يجوز تخصيص) تـەواوە, چونکە حـەلاقێك بۆچـی ئیجبـاری بکـەین جێگایـەك بکاتـەوە بـۆ جگـەرە کێشان, خۆی قەرار دەدات دەڵێ ئەوەی جگەرە دەکێشێ بانێتە لای من, کەیفی خۆیـەتی, فـەرموو کـاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لێرە تەئیدی سۆزان خـان دەکـەم, مواصـەلأت خاصـە بۆچـی بچێتـە نـاو ئـەو مەسـەلەیە بەڕاسـتی, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من تەبعەن لەبەر ئەوەی موناقەشەیەك لەسەر ئەو بابەتە لەفەڕەنسا گوێم لێبووە, جوابی سۆزان خان دەدەمەوە, لەوێش مەنع کراوە, دەڵێ ئەگەر بەتەنیا بێت کاتێك کـە جگـەرە دەکێشـێ, مـەجبورە خـۆی شقاتە لێبدات, یان بەهەر جۆرێـك جگـەرە پـێ بکات, ئاگای لـە سـیاقەتەکە نـامینێ و تەئسـیر دەکـات, وەکـو مۆبایلەکـە و حەوادسـی سـەیارە زیـاد دەکـات, ئەگـەر خـەڵکی منـاڵی لەگـەڵ بێـت, سـاردە و پەنجەرەکانی داخستووە, واتە لەجێگایـەکی موغلەقـە, لەتەنیشتیشـی جگـەرە نەکێشـێك هەیـە زەرەری لێدەدات, لەو مونتەڵەقەوە مەنتقی مەنع کردنی جگەرە لەوەش ئیزافە کراوە, بەهەر حاڵ, فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مواصەلأت خاصە سايقەکە جگەرە کێش نییە, خەڵکی تـری لەگەڵە عائیلـەی خۆیـەتی جگـەرە کێشـە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتـە لەگـەڵ مەبدەئەکـەمان نـاگونجێ, مەبدەئـە عامەکـە, جێگایەکـە موغلەقـە زەرەر لەمناڵەکـە ئەداتن, کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جا بۆ مەنعی سەیارات ناکەن کە تەبڵە و چەرخی تیا بێت, بۆ خۆتان ماندوو دەکەن, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوانەی سەیارە دروست دەکەن, ئەگەر تەماشا بکەن ئـەوەی سـواری تـەیارە ببێـت, هـەموو مەقاعیـدی تەیارە جێگای تەبڵەی جگەرەی لەتەنیشتە, ئـیلا تـەیارەی تـازە نـەبێت کـە چـوار سـاڵە, پێـنج سـاڵە دەرچووە, چونکە قانونی تازە لە تەیارە جگەرە مـەنع دەکـات, حـەز دەکـەی دە سـەعاتیش بێـت رێگـا, بەلأم زۆر لـە تـەیارەکان بەتایبـەتی تـەیارە کۆنـەکان, ئەوانـەی کـە ئێمـە هاتوچۆی پێدەکـەین, تەبڵـە جگەرەکە هەر هەیە و جگەرە کێشانیش مەمنوعە, ئەوە هـین نییـە, قـانونی دونیـا وا دەڕوات, مـەنعی بکرێتن, سەیارەی لێـدەخوڕی دەتوانیـت رابگـریتن, ئیختیلافەکـە لەسـەر مواصـەلأتی نـەقل خاصـەیە, دەیخەمە دەنگەوە بۆ ئەوەی شـتەکانمان لێتێـك نـەدات, ئـەوەی پێـی باشـە مواصـەلأت خاصـەش مـەنع بکرێ, یەعنی سەیارەی تایبەتی خـۆی, دەسـتی بەرزبکاتـەوە؟ فـەرموون, ئـەوەی پێـی باشـە کـە مـەنع نەکرێ, یەعنی ئازاد بێت, واتە ئەوەی لەگەڵ رەئییەکەی کاك شـێروان و سـۆزان خـان و کـاك بارزانـە, ئـەو موقتەرەحـەی کـە دەڵـێ لەمواصـەلأتی خاصـە ئـازاد بـێتن, دەسـتی بەرزبکاتـەوە؟ فـەرموون, ئەکسەریەت دەڵێ تێدا نەبێ, کەواتە مواصەلأتی عامە و خاصەیە, فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی تەصویتەکە خەلەلی کەوتێ, یەعنی فاصیلێکی بەینی هەردوو تەصویت بوو, یـەعنی ئێمـەش باش تەماشامان نەکرد, زۆر تەبیعیە ئیعادەی تەصویت بکەیت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئیعادەی تەصویت دەکەینەوە, کاك غفور موقتەرەحی چیت هەیە, فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمـە یاسایەك دەردەکـەین کـە بتـوانین جێبـەجێ بکـرێ, ئـەوە پێشنیارەکە زۆر باشـە, مـن تەئییـدی جەنابیشت دەکەم بۆ ئەو پێشنیارە, بەلأم چۆن تەنفیزی دەکەیت, ئەوە گرفتەکەیە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمـە باسمـان کـرد و روونمـان کـردەوە, یاسـاکە دەنێـرین کـە بـزانن پێویسـتە ئـەو یاسایە دەربچـێت, خزمەتی کۆمەڵگا دەکات, جێبەجێ کردنەکە لەسەر حکومەتـە, دەبـێ پێداویسـتی جێبـەجێ کردنەکـە دابـین بکـات, رەنگـە لـە دوو مـانگ و سـێ مـانگی داهـاتوودا نـەتوانێ, ئێسـتا بـۆ ئـەو موقتـەرەحـە کـە خستمانە دەنگەوە, ئەصڵی موقتەرەحەکە دەڵێ مواصەلأتی عامە و خاصـە مـەنع بکـرێ, شەرحیشمان کرد بۆچی لە خاصەکە مەنع بکرێ, وتمان سـەیارە لێـدەخوڕێ و جگـەرە پێـدەکات, یـەعنی ئیحتیمـالی حەوادس هەیە ئەگـەر کەسـێکی لەگـەڵ بێـت, جگـەرە نـەکێش بێـت مـافی دەخـورێ, منـاڵی خۆیـەتی, خزمی خۆیەتی, برادەری خۆیەتی ئەوە تەئسیری لێدەکات, ئەو قانونە هەدەفی سـەرەکی ئەوەیـە, ئـەو خەڵکە تووشی زەرەر نەبێت, رەئییێکی تر هەیە دەڵـێ نـەخێر ئـەوە حوریـەتێکی تایبەتییـە, سـەیارەی خۆیەتی دەتوانێت جگەرەی تێدا بکێشێ, جا موقتەرەحی یەکەم ئەوەیە کە منع بکرێ لـە مواصـەلأتی عامە و خاصە, کێ لەگەڵ ئەوەیە کە مەنع بکرێ لەمواصەلأتی عامـە و خاصـە, دەسـتی بەرزبکاتـەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵ ئەوەیە لە خاصەکە مەنع نەکرێ دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کاك بەڵێن زۆر فەرقی هەیە, ناژمێردرێ تەقریبی بیست دەنگ فەرقی هەیە, یەعنی بەزۆرینـەی دەنـگ موقتـەرەحی

یەکەم وەرگیرا, کە لەمواصەلاّتی عامە وخاصە مەنع بکرێ, صیغەکەی یەکەم کە هەرچوار لیژنە ئیتیفاقیان لەسەر کردووە, لەبەر رۆشنایی موداخەلەی ئێوە مەنعی تەدخین لەمواصەلاّتی عامە و خاصە, خستمانە دەنگەوە, دەنگیان بۆ ئەوە دا خاصەکە ئیزافە بکرێ, نەصی هینەکەش خوێنداریەوە, فەرموو کاك حاتم.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی پەرلەمان و سەرۆکایەتی هەرێم لە تەعدیلاتەکە نەهات, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەنگمان بۆدا, تەصویتمان کرد, کاك حاتم ئەوەی کە فەقەرەی پەرلەمانمان ئیزافە کرد و دەنگمان بۆدا, یەعنی تەسبیت بوو, دەبێتە فەقەرەی یەکەم, فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر سەیارەی خاص مەنع بکرێ بڵێین زیاتر کە موشکیلەی منالّی تێدایە, کەواتە دەبێ لەناو هەموو خێزانەکانیش مەنع بکرێ, چونکە ئەوەندەی لەناو خێزانەکان منالّی تێدایە, لەو ڕووەوە تووشی ئازار و مەینەت دەبێ لەوەی کە سەعاتێك لەناو سەیارەیە تووشی ئازار نابێت, یان دەبێ لەوێش مەنع بکرێ, یان دەبێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەلەن ئەوە دەنگمان بۆدا, دووەمینش ئەوە بێجگە لەوەی کە خەتەری منالّەکەی هەیە, خەتەری حەوادسی هەیە, خەتەری زەرەری خۆی هەیە, فەوتاندنی منالّ هەیە, بێجگە لەوەش کە جگەرەکە فڕی دەدات زەرەری بیئەشی هەیە, لەمالّی خۆی ئێمە ناتوانین فەرزی بکەین, خۆی دەبێ موڕاقەبەی خۆی بکات, کاك کاکە ئەگەر هەمووی بیخوێنیەوە بەو فەقەرەی کە بیدایەتەکەش ئیزافەمان کرد, بۆ پەرلەمان و سەرۆکایەتی هەرێم و ئەوانە, فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة:

اولاً: يحظر التدخين بما فيها النرجلة في الأماكن العامة المغلقة التالية:=

أ- الرئاسة الاقليم.

ب- المجلس الوطني لكوردستان - العراق.

ج- المجلس الوزراء الاقليم كوردستان - العراق.

د- وسائل المواصلات العامة و الخاصة.

هـ- المدارس و مراكز التعليم و التدريب و الجامعات و المستشفيات و المراكز الصحية و العيادات الطبية و المساجد و دور العبادة.

و- الوزارات و الدوائر الحكومية و القضائية و الهيئات و المؤسسات العامة و الأندية الرياضية و مقار الجمعيات و المحلات العامة و داخل المصاعد و دور السينما و المسرح.

ح- المنشأت الصناعية و المطارات و مراكز التسويق التجارية.

ر- المطاعم و المخابز و المقاهي و المحال الأخرى التى تقدم الطعام أو الشراب للجمهور.

ز- محطات التعبئة و التزود بالوقود.

ثانياً: يعاقب المخالف لحكم الفقرة (أولاً) اعلاه بغرامة قدرها (عشرة ألأف) دينار.

ثالثاً: لمجلس الوزراء اضافة أماكن أخرى يحظر فيها التدخين.

رابعاً: يجوز تخصيص أماكن خاصة للتدخين في ألأماكن الواردة في الفقرة (أولاً) من هذة المادة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

توخوا قسەکانتان تۆزێ بەئصولێ بێت, نا ئصولَی نییە, ئەوەلن داوای قسەت نەکردووە, تۆ رەئیەکت هەیە, بەلاَم ئیحترامی رەئیی زۆرینە بگرە, بەپێی ئصولێش قسە بکە, خۆت دەزانی بەپێی قانون داخلی تەعلیق لێدان نابێت, رەئیی ئەکسەریەت وایان داوە, ئەوە رەئیی خۆتە, ئێمە ژماردمان، دیارە دوو جاریش ئیعادەمان کردەوە, هەر کەسێ بەدڵی نەبێت و تەفسیر بکات بەکەیفی خۆی, ئەوە لەبەر چاوی هەموویانە, رەئیان وایە با قسەی بکەن, بەلاَم تۆ رەئییەکت هەیە دەبێ داوای قسە بکەی, ئینجا بۆت هەیە قسە بکەیت, تەعلیقەکەشت بەم شێوەیە نابێ بدرێ, چونکە ئەوە لەگەڵ زۆرینەی دەنگەوە, نابێ, باشە ماددەکە دەخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵێەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, چوار کەس لەگەڵدا نییە, کەواتە بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا, زۆر سوپاس, فەرموو بڕۆ سەر ماددەی تر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی یازدەم: وەزارەتەکانی ژینگە و تەندروستی کاری گونجاو بۆ هۆشیار کردنی تەندروستی و نەهێشتنی جگەرە کێشان بەهەموو هۆیەك ئەنجام دەدان.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (11): تتخذ وزارتى البيئة و الصحة الاجراءات المناسبة للتوعية الصحية و مكافحة التدخين بجميع الوسائل.

ئەمە لیژنەی هاوبەش بەم جۆرەی داڕشتووە:

المادة (11): تقوم وزارة الصحة بالتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة بالتوعية الصحية لحظر التدخين بجميع الوسائل.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی یازدەم:

وەزارەتی تەندورستی بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەکان هۆشیاری تەندروستی بۆ نەهێشتنی جگەرە کێشان بەهەموو جۆرەکانیەوە ئەنجام دەدات.

بەڕێز د. زریان عثمان/(وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس, بەڕاستی لێرە دەور درا بە چەند وەزارەتێك بۆ مەنع کردنی جگەرە کێشان, یەك وەزارەتی زۆر گرنگمان لەبیر چووە, یەك ماددەی زۆر موهیمە ئەویش نرخی پاکەتی جگەرەیە, من لێرە وا دەبینم کە وەزارەتی مالیەش تەکلیف بکەن بۆ دانانی باجێك لەسەر ئەو پاکەتە, هەتا پاکەت لەولاتی ئێمە 500 دینار بێت, وابزانم ناتوانین تەرکی بکەین, ئەڵێ (جميع الوسائل), جەمیع وەسائیل ئەوەیە باجێکیان لێوەرگرێ, با نرخی پاکەت وردە وردە, ساڵ بەساڵ زیاد بکات, تا وای لێبێت پاکەتی ببێتە 10 هەزار دینار, ئەوکاتی خەڵك نایکێشێ, ئەمەش یەك لە وەسائیلە هەرە گرنگەکانە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر ئەوە دەبێ بە قانون بێت, دەتوانیت بیکەیە پرۆژەیەك لەئەنجومەنی وەزیرانەوە بینێری بۆ ئێمە, بەڵێی کاکە ئێمە فەرزی دەکەین, یەعنی ئەوە بەتەعلیماتە, دەتوانیت گومرگیش زیاد بکەیت, یان دەتوانی وەزارەتی مالیە خۆی داوا بکات, بەلام شەرت نییە لێرە ئیزافەی بکەین, لەسەر ئەو ماددەیە کەس قسەی هەیە؟ باشە ناوەکان دەنووسم, فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەم یاسایە زۆرمان قورس کردووە بۆ جگەرە کێشان, بەتایبەتی بۆ ئەوەی کە هەوڵبدەین رێژەی جگەرەکێشان کەم بکەینەوە لەهەرێم, من پێم وایە لێرە دەبێ ئەرکێکی تر بخەینە سەر وەزارەتی تەندروستی, ئەویش بەکردنەوەی سەنتەری رێنمایی و هاوکاری, بۆ ئەو خەڵکانەی کە دەیانەوێ وازبهێنن لە جگەرە کێشان, هەروەك جەنابیشت ئیشارەتت پێدا, بەڕاستی لەهەرێمی کوردستان لەوانەیە خەڵك, جەماوەر بەگشتی بەتەواوی شارەزای مەترسییەکانی جگەرە کێشان نەبێت, یەکێك لە رێگایەکان باسی رێکلام کرا, پێشتر چۆن دەڵێی دژە رێکلام جگەرەیە, ئەویش کە رێکلامی مەترسیەکانی جگەرەیە لەسەر ژیان و تاك و کۆمەڵگا, رێگای تریش سەنتەرەکانە, بۆ نموونە لەزۆر لە

وڵاتانی ئەوروپی 24 سەعاتە هەیە, هەتا لەرێگای تەلەفۆن, ئەو کەسەی کە تازە دەیەوێ غیرەتێك بداتە خۆی, قەراری داوە واز لە جگەرە کێشان بهێنێت, نیوە شەو لەوانەیە ئارەزووی جگەرە کێشانی هەبێت, تەلەفۆن دەکات, نەفەرێك نیوسەعات یان سەعاتێك قسەی لەگەڵ دەکات لە سەنتەرەکە بەس بۆ ئەوەی کە هەوڵ بدات لەبیری بباتەوە, زیاتر تەشجیعی بکات, بۆ ئەوەی بەردەوام بێت لەسەر هەوڵدانی وازهێنانەکەی, بۆیە من پێم وایە وەزارەتی تەندروستی ئەبێ ئەوەش بخاتە بەرنامەی خۆیەوە, کە لەشار و شارۆچکەکانی کوردستان سەنتەر هەبێت بۆ رێنمایی خەڵك, زۆر سوپاس.

بەڕێز کریم مجید شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشنیارەکەی جەنابی وەزیر زۆر باشە, بەزیاد کردنی سعری پاکەت, بەڕاستی بۆ ئەوەی سعرەکەی تۆزێ بەرزببێتەوە و, هەموو کەس نەتوانێ بیکڕێ ئەوە شتێکی ئصوڵییە, سەبارەت بە ئەرکی وەزارەتی تەندروستی لەڕووی وشیاریەوە بۆ هاوڵاتی, ئەوە ئیشێکە, لەڕاستی ئەوانەی کە مودمین بوون بە جگەرە کێشان, پەیداکردنی داو دەرمان بۆیان, هەوڵدان بۆ چارەسەرکردنیان لەڕووی صەحی و تەندروستیەوە, من پێم باشە لەهەر مەرکەزێکی پارێزگا, مەرکەزێکی صەحی بکرێتەوە, تایبەت بێت بە چارەسەرکردنی ئەوانەی داوا دەکەن لەڕووی تەندروستییەوە, لەڕووی توبیەوە چارەسەرییان بکرێ, بۆ ئەوەی جگەرە تەرك بکەن, سوپاس.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وشەی (حظر) بکرێتە (مکافحة), چونکە عینوانی قانونەکە موکافەحەی تەدخینە, ئەوە یەك, دووەم/ مونەزەماتی موجتەمەعاتی مەدەنی ئیزافە بکرێ, لەدوای (مع الوزارات ذات العلاقة), مونزەماتی موجتەمەعی مەدەنی دەورێکی باڵایان هەیە و, لەکۆتایەکەش بنووسین (و القیام بحملات منتظمة), حەملەی بۆ بکرێ ئەو مەسەلەیە, سوپاس.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ماددەی 11 وەزارەتەکانی ژینگە و تەندروستی, کاری گونجاو بۆ نەهێشتنی جگەرە کێشان بەهەموو هۆیەك پێشان بدەن, کە دەڵێ بەهەموو هۆیەك, ئەوە موڵصەقاتی جیداری دەگرێتەوە, کۆڕ و کۆبوونەوەی جەماوەری دەگرێتەوە, بەرنامەی تایبەتی لە تەلەفزیۆنەکان دەگرێتەوە, بۆیە من پێشنیاری ئەوە دەکەم, لەدوای ئەوەی کە دەڵێ وەزارەتەکانی ژینگە و تەندروستی, بنووسرێ بەهەماهەنگی لەگەڵ دەزگاکانی راگەیاندن, چونکە دەزگاکانی راگەیاندن دەتوانن هەم رێنمایەکان بلاوبکەنەوە, لەهەمان کاتیشدا کۆڕ و کۆبوونەوەکان بگوازنەوە و, بەرنامەی تایبەتیش پێشەکەش بکرێ, تەنسیقێك هەبێ لەگەڵ دەزگاکانی راگەیاندن کارێکی باش دەبێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی، مولاحەزەتان چییە لەسەر ئەو تەعلیقاتەی کە درا، فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت (حظر التدخین)، فیعلەن قسەکەی کاك زانایە، چونکە ئێمە قانونەکەمان قانونی موکافەحەی تەدخینە، دەبێ ئەوەش وەکی ئەو بکەینە تەحزیری موکافەحاتی تەدخین، چونکە تەوعیە صەحیەکەی بۆ ئەوەیە، بەڵام ئەوەی تر کە ئێمە وەزارەتی صەحەمان سوڵتە دایێ، بۆ ئەوەی تەوعیەی صەحی باکات، بەهەموو جۆرێك دەتوانێ، ئیداریەن، نەفسیەن، مەعنەویەن دەعمی بکات، یەعنی تەوعییەیان بکات، مەراکز بکاتەوە، مۆزەفینی تایبەتی بۆ هەمووان دابین بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەڵێ وزارەتی صەحە و ژینگە، لێرە موقتەرەحی ئێوە بەس تەندروستیتان نووسیبوو، فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە کە وتمان وەزارەتی مەعنی، وەزارەتی ژینگەش دەگرێتەوە، وەزارەتی تیجاریەش دەگرێتەوە، وەزارەتی مالییەش دەگرێتەوە، هەر وەزارەتێك کە پەیوەندی بەو شتە هەبێت، دەتوانێت تەوعییەی بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە بەگۆڕینی ئەو موکافەحەیە، بیخوێنەوە ماددەکە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (11): تقوم وزارة الصحة بالتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة بالتوعية الصحية لمكافحة التدخين بجميع الوسائل.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ماددەیە دەخەمە دەنگەوە لەگەڵ ئەو تەعدیلەی کە کرا، کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، یەك کەس لەگەڵدا نییە، بە ئەکسەریەت ئەو ماددەیە وەرگیرا، بڕۆ سەر ماددەی تر، فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەبەر ئەوەی لە ماددەکان هەر حوکمێکمان، عقوبەکەمان لەگەڵ داناوە، بۆیە پێویست ناکات ماددەی 12 و 13 قسەی لەسەر بکرێ، چونکە ئەوانە چووینە سەر ماددەکانی تر، ئەویش رەئیی ئێوەی بەڕێزە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی ئێوە داوا دەکەن ماددەی 12 و 13 ئیلغا بکرێ, ئەگەر کەس قسەی نییە, لەسەر موقتەرەحەکە کە دەڵێ 12 و 13 ئیلغا بکرێ, ئەگەر کەس قسەی نییە, فەرموو کاك عزالدین.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ئیلغا کردنی هەر دوو ماددەکەم, بەلاَم یەك شت ماوە, وابزانم ئەو قانونە پێی تەوعیە و عقوبات, تەنفیزەکە زۆر لاواز دەبێ, بەلاَم یەك شت هەیە کە تەنفیزەکە زۆر بەقوەت بکات, ئەویش فەرزی زەرائیب لەسەر ئیستیرادی جگەرە, لەماددەکی زیاد بکەن, لەجیاتی ئەوەی هەردوو ماددەکە, ماددەك زیاد بکەن, (زیادة نسبة الضرائب علی إستراد السجائر و معامل صنعها), سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی 12 فعلەن زیادە, لەشوێنی تر هاتووە, زیادە لێرە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵ موقتەرەحی لیژنەی یاسایە, کە ماددەی 12 ئیلغا بکرێتەوە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ ئەو ماددەیە حەزف کرا, بەلاَم ماددەی 13 ئەوە بۆ حەزف بکرێ, ماددەی 13 ماددەیەکی قانونییە لەهەموو یاساکان هاتووە, (علی مجلس الوزراء و الجهات ذات العلاقة تنفیذ أحکام هذا القانون), باشە ماددەی دواتر بخوێنەوە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة 13: مع عدم الاخلال بایة عقوبة اشد یعاقب بالحبس مدة لاتزید علی (سنة واحدة) وبغرامة لا تقل عن () دینار ولا تزید علی () دیناراً او باحدی هاتین العقوبتین کل من خالف أحکام هذا القانون وفي حالة العود تکون العقوبة الحبس و الغرامة معاً المنصوص علیها في هذة المادة.

ئێمە ئەگەر ئەوەی دابنێین, ئەو عقوباتانەی پێشوو هەمووی باتڵ دەبێ, ئەی ئێمە چیمان کردیە, بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن ئێمە لەهەر حوکمێك عقوبەکەمان بۆداناوە, ئێستا بەعمومی دیسان بڵێینەوە, هەر ماددەیەك لەو ماددانە ئەگەر موخالەفە کرا, عقوبەکەی ئەوەندە دەبێ, مانای وایە ئەدی ئەوانی تر چی لێهات, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موڵاحەزەکەی لیژنەی یاسایی راستە, ئێمە لێرە باسی عقوبە دەکەین, لە دوو جێگای تر باسمان کردووە, تەسبیتمان کردووە بە عقوبەی موختەلیف, ئەوە فعلەن زیادە, کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو ماددەیە ئیلغا بکرێ, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بەکۆی دەنگ ئەو ماددەیەش حەزف کرا, فەرموو بڕۆ سەر ماددەی پاشی.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مـاددەی 14: پێویسـتە وەزیـری ژینگـە و تەندروسـتی ڕێنمـایی پێویسـت دەربچـوێنن, بـۆ ئاسـانكاری حوكمەكانی ئەم یاسایە.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المـادة 14: علـى وزيـر البيئـة و الصحة إصـدار التعليمـات الموحـدة اللازمـة لتسهيل تنفيـذ أحكـام هـذا القانون.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ماددەی 12 و 13 حەزف كرا, جارێكی تر بیخوێنەوە, بۆ ئەوەی ئیلتیباسی تێدا نەبێ, فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة 12: المادة يعقاب بالغرامة لاتقل عن () ولا تزيد عن) كل من وضع السجائر او التبغ او مشتقاته او سمح بالتدخين في الاماكن المحظور التدخين فيها, و في حالة العود تكون العقوبـة الحـبس لمـدة لا تقـل عن (ثلاثة أشهر) او بغرامة بالغة ( ) ديناراً.

المادة 13: مع عدم الاخلال باية عقوبة اشد يعاقب بالحبس مدة لاتزيد على (سنة واحـدة) وبغرامـة لا تقل عن () ديناراً ولا تزيد على () ديناراً او باحد هاتين العقوبتين كـل مـن خـالف احكـام هـذا القـانون وفي حالة العود تكون العقوبة الحبس والغرامة معاً المنصوص عليها في هذة المادة.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

خەلەلێك هەبوو لەو دەنگدانە, بەڵام بۆ تەئەكید ئەو دوو ماددەیـەی كـە خوێندرایـەوە دەنگتـان بـۆدا, ئەوانـە ئیلغـا كـرا, ئێسـتا لەبـەر تەسەلسولەكە ڕەنگـە ئیلتیباسـێك هـەبووبێ, ئێسـتا ئـەو ماددەیـەی دەخوێنێتەوە, بەڵام تەعدیل كراوە, باسی بكە تەعدیلەكە چییە؟ موفتەرەحتان چییە, فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة 12: على وزارة الصحة اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

(على وزير الصحة), بۆ ئەوەی لێمان هین نـەبێت, ئـەو ماددەیـە مـاوە ئیلغـا نـەكراوە, تەبیعییـە دەبـێ دەریشـبهێنین, لەسـەر وەزیـری تەندروسـت ڕێنمـایی پێویسـت دەربهێنـی بـۆ جێبـەجێ كردنـی ئـەو ماددەیـە, كـێ لەگـەڵ ئـەو ماددەیـە, دەسـتی بەرزبكاتـەوە؟ فـەرموون, كـێ لەگەڵـدا نییـە, دەسـتی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆی دەنگ قبوڵكرا, ئەوەش تەواو بوو, بڕۆ ماددەی دواتر, فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو هەموو یاسایەکانی تر لە لیژنەی هاوبەش، ماددەیەکی ترمان داناوە کە لەهەموو یاسایەکان دێت، ئەوەیش ئەوەیە:

المادة 13: على مجلس الوزراء و الجهات ذات العلاقة تنفيذ أحكام هذا القانون.

بەڕێز د0 فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سێزدەم: لەسەر وەزارەتی تەندروستیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکردنی جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ ئەو مادەیە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، لەموناقەشەی فەقەراتی پێشتر، تەبعەن موداخەلات هاتە پێشەوە لەسەر دەوری وەزارەتی پیشەسازی، ئەوەی کە کاك زرار باسی کرد، موقتەرەحێك هات کاك جەمالیش باسی کرد، خستمە ئێرە ئەگەر پێتان باش بێت ئەو مادەیەش ئیزافە بکەین، بۆ ئەوەی ئەو لایەنەش پڕبکاتەوە، بەعەرەبی نووسیتی (تقوم وزارة الصناعة بالتنسيق مع وزارة الصحة بالجراء الرقابة النوعية على التبوغ المحلية لتأكد على مطابقتها مع المواصفات المعمول بها دوليا)، ئەوەش لەشوێنی خۆیدا جێگای ببێتەوە، بۆ ئەوەی ئەو کەلەنە کە وەزارەتی پیشەسازی پێ هەڵدەستێ پڕببێتەوە، فەرمووو کاك زرار نوقتەی نیزامت چییە؟ فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەحەلی و ئەجنبی هەردووکی تێدا بێت، چونکە ئەوە هەردووکیان بەبێ وەزارەتی صەحە ناکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(على التبوغ المحليه والمستورده)، کاك غەفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر وەزارەتی تیجارەشی بۆ زیاد بکرێ باشترە، چونکە وەزارەتی بازرگانی موکەلەفە بەهێنان و بردنی، ئەویش زیاتر مەسەلەی کۆنتڕۆڵەکە دەکاتن لەڕووی نەوعیەتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر، لەوێ موعالەجە کرایە، ئێمە بەس فەقەت تووتنە لێرە کە دێتە وەزارەتی پیشەسازی، لەوێ مەکائینیان هەیە، فیئەتیان هەیە، تەخمینی دەکات، شتەکانی لێ جیا دەکاتەوە، عیلاقەی بە وەزارەتی بازرگانی نییە، فەقەت عیلاقەی بە وەزارەتی پیشەسازیەوە هەیە، کە تووتن دەهێنێ بەپێی فەقەرەی

یەکەم دەبێ ئیجازە وەربگرێ، ئەوە لەجێگایەکی تر نووسراوە، بەڵام ئەوەی تووتنە کە دەبێ بچێتە وەزارەتی پیشەسازی ئاماژەی پێ بکرێ، کە دەبێ وەزارەتی پیشەسازی رەقابەی لەسەر هەبێتن، مادەکە دەخەمە دەنگەوە، فەرموو کاک عوسمان.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ببورە، بەڵام ئەو موفتەرەحەی کاک عزەدین کردی لەسەر زەریبە بۆ کۆنترۆڵ کردن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەواو بوو، گوتمان لێرە جێگای نابێتەوە، دەبێ بە قانون بێت، ئێمە دەنگمان بۆدا، بەعەرەبیەکەی دەخوێنمەوە، ئەو مادەیە کە موفتەرەحە لەلایەن کاک جەمال تەئکید کراوە و، پێشتر کاک زرار ئاماژەی پێ کرد و، لیژنەی یاسایش دیارە پێیان باشە (تقوم وزارة الصناعة بالتنسيق مع وزارة الصحة بالجراء الرقابة النوعية على التبوغ المحلية والمستوردة للتأكد على مطابقتها مع المواصفات المعمول بها دوليا)، کێ لەگەڵ ئەو مادەیە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، بەکۆی دەنگ ئەو مادەیە ئیزافە کرا، مادەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی (15): ئەم یاسایە دوای رەت بوونی 90 رۆژ لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێ.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة (15): ينفذ هذا القانون بعد مضي تسعون يوماً على تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

ئێمە ئەوەمان گۆڕییە، لەگەڵ لیژنەی هاوبەش ئیتیفاقمان کردیە کە بەم شێوەی خوارەوە بێت:

المادة (14): ينفذ هذا القانون اعتباراً من اليوم الحادي و الثلاثين لشهر مايس، 2008 اليوم العالمي لمكافحة التدخين و ينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

حەوت مانگ گەلێك زۆرە، باشە با قسەی لەسەر بکەین، فەرموو کاک ئارام.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە ئەم نەوەت رۆژەی دانراوە زۆر کەمە، ئەگەر وەزارەتی تەندروستی لە ئێستاوە بۆ سێ مانگی تریش کۆبوونەوە بکات حازر نابێت، بۆیە من پێشنیار دەکەم مودەکەی لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، ئەو پێشنیارەی لیژنەی هاوبەشیش شتێکی خراپ نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

سوپاس, من تێكەڵم كرد لە تاریخەكەی, وامزانی عیدی عوماڵە, لێم تێكچوو, زۆر سوپاس.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ لیژنـەی یاسایی و هاوبەشـم و, لەگەڵ ڕەئیەكـەی كـاك ئارامیشـم شـەش مـانگ كـاتێكی گونجاوە, چونكە موناسەبەیەكی جیهانیشە كە ڕۆژی مەنعی تەدخینی عالەمییە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

باشە, موقتەرەحی لیژنەی یاسایی با بیخوێنێتەوە دەیخەمە دەنگەوە, فەرموو.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة (14):

ینفذ هذا القانون اعتباراً من الیوم الحادي و الثلاثین لشهر مایس, 2008 الیوم العالمي لمكافحة التدخین و ینشر في الجریدة الرسمیة (وقائع كوردستان).

بەڕێز د0 فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادەی (14):

ئـەم یاسـایە لـەڕۆژی سـی و یەكـەمی مـانگی مایسـی سـاڵی 2008 ڕۆژی جیهـانی بەرەنگاربوونـەوەی جگەرەكێشان جێبەجێ دەكرێ و لەڕۆژنامەی فەرمیی (وەقائیعی كوردستان) بڵاودەكرێتەوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

باشە, كێ لەگەڵ ئەو مادەیە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییـە, دەسـتی بەرزبكاتـەوە؟ فەرموون, بەئەكسەریەت ئەو مادەیە وەرگیرا, ئەسبابی موجەبە بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

هۆیە پێویستیەكانی دەرچوونی ئەم یاسایە

لـەپێناو بەرژەوەنـدی گشـتی و پاراسـتنی مرۆڤـی كوردسـتانی لەمەترسـیەكانی كـە تووشـی دەبـێ لـە ئـەنجامی جگەرەكێشـان و لـە پێنـاو كۆمەڵگایـەكی كوردسـتانی تەندروسـتی بـێ جگەرەكێشـان لـە ژینگەیـەكی پـاك و دروسـت بـۆ هاووڵاتیـان بـۆ دانـانی مـەرجی بـەرز بـۆ نەهێشـتنی جگەرەكێشـان و قەدەغــەكردنی لــە شــوێنە گشــتیە داخراوەكــان و قەدەغــەكردن و ریكــلام كــردن بــۆ تــووتن و بەرووبومەكانی ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

پێش ئەوەی قسە بکەین, باشە فەرموو پەخشان خان.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە هاتووە, (من أجل بيئة نقية و صيحة للمواطنين), لام وایە ئەو عیبارەتە جێگای خۆی نییە, چونکە بەقەدەغەکردنی جگەرە ئەم بیئە نەقیە ئەمڕۆ لەکوردستان تەوفیر نابێت, بۆ قانونەکە بەیانی ئەیبینن, لەبەر خاتری قانونەکە ئەمە زیادە, ئەمە یەك, دوو/ من مولاحەزەیەکم هەیە, لام وایە نیزامی بێت, ئێمە هەمووجار باس دەکەین و دەڵێین راپۆرتی لیژنەی هاوبەش, راپۆرتی هەر دوو لیژنەیە, نەك راپۆرتی لیژنەی هاوبەش, چونکە لیژنەیەکی هاوبەش دانەنراوە لە نێوان هەردوو لیجنە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دانیشتنی هاوبەش, دوێنێ پێنج لیژنە کۆبوونەوەیان کرد, لەدانیشتنێکدا ئەو راپۆرتەیان تەوحید کرد, کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

راستە, ئەوە راپۆرتی هاوبەشی لیژنەکانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(بیئە صحیە ونقیە), لەپێناوی جگەرە نەهێشتن بیئە پاکتر دەکاتەوە و صەحەتیش باشتر دەکات, مامۆستا فتاح فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەئەسبابی موجەبە کە دەڵێ (من أجل المصلحه العامه و حمایه الانسان الکوردستانی), ئەو کوردستانە لەوێ لابچێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لە لیژنەی یاسایی لایان بردووە, دەڵێ (پاراستنی هاوولاتی), من پێش ئەوەی پرۆژەکە هەمووی بخەمە دەنگدانەوە, شەتبی قسەکانی کاك مەلا سەعدالدین دەکەم لە مەحزەرەکە, رەئیی لیژنەی هاوبەش لەسەر ئەسبابی موجەبە بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الاسباب الموجبة

pهەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

47

سالی/ 2008 – بەرگی چل و حەوت

چاپی یەکەم/ سالی 2008

پێرست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/4/29 ل5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/30 ل65

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/5 ل171

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/6 ل231

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/12 ل275

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/13 ل339

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/19 ل431

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/20 ل493

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/5/26 ل499

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (21) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/28 ل517

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (14)

دوو شەممە ڕێکەوتی 2008/5/5

کاتــژمێر (11)ی ســەر لــە بــەیانی ڕۆژی دوو شــەممە ڕێکــەوتی 2008/5/5 ئەنجومــەنی نیشــتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سـەرۆکی ئەنجومـەن و, بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز

محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و، بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێری ئەنجومەن، دانیشتنی ژمارە (14)ی خولی دووەم، ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەمواركراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (13)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێشنیوەڕۆی ڕۆژی دووشەممە ڕێكەوتی 2008/5/5 دا بەم شێوەیە بێت:

1- خوێندنەوەی یەكەمی پرۆژەی یاسای هەموار كردنی یەكەمی یاسای ژمارە (31)ی ساڵی 2007 یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان لە هەرێمی كوردستان – عێراق، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی یاسای پاراستن و پەرەپێدانی بەرهەمی كشتوكاڵی لە هەرێمی كوردستان، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنەكەمان دەكەینەوە، بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار كراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژمارە (14)ی خولی هەڵبژاردن لە كاتژمێری (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی دوو شەممە ڕێكەوتی 2008/5/5دا بەم شێوەیە بێت:

1- خوێندنەوەی یەكەمی پرۆژەی یاسای هەموار كردنی یەكەمی یاسای ژمارە (31)ی ساڵی 2007 یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان لە هەرێمی كوردستان – عێراق، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی یاسای پاراستن و پەرەپێدانی بەرهەمی كشتوكاڵی لە هەرێمی كوردستان، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

سەرەتا بەخێرهاتنی بەڕێز كاك عبدالعزیز تەیب وەزیری كشتوكاڵ و كاك سەعد وەزیری هەرێم بۆ كاروباری پەرلەمان دەكەین بەخێر بێن سەرچاو، داوا لە لیژنەی یاسایی دەكەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن، خاڵی یەكەمی بەرنامەی كار/ خوێندنەوەی یەكەمی پرۆژەی یاسای هەموار كردنی یەكەمی یاسای ژمارە (31)ی ساڵی 2007 یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان لە هەرێمی كوردستان – عێراق، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە، داوا لە لیژنەی یاسایی دەكەم بیخوێننەوە تكایە.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

سەبەب چیە؟ ئێمە تێناگەین، بۆ دهۆك و هەولێر وەزعی باشترە، وەڵامی وەزارەتی بازرگانی ئەوەیە دەڵێت ڕێگەی سلێمانی خراپەو ئەمنیەتی تەواو نییە، بەڕاستی بیانوو بوو، ئەسڵ و ئەساسی نەبوو، ئێستا ئێمە چاوەڕێین ئەو پارەیە بێتە بانکی هەرێم بە میکانیزمێکی گونجاو دابەشی بکەین، سلێمانی لەبەر ئەوەی نیوەی پارەکەی بەر دەکەوێت (32) دۆلارە بۆ هەر کەسێك ئەگەر بیدەن، ئێرەش (16) دۆلارە، دهۆکیش (11) دۆلارە بۆ هەر کەسێك، مەسەلەی غەرامە کە زیادی بکەن، ئێمەش دیراسەتی ئەوە دەکەین بزانین تا کوێ ئەو غەرامەیە، من سێ جار پێشنیاری زیاد کردنی غەرامەم کردووە، تاکو ئێستا لەو لیژنە تایبەتانە موافەقە نەکراوە، قانونی تەنزیمی تیجارە، ئێوە بڕیاری لەسەر بدەن، یان کۆنەکە، یان نوێیەکە هەموار بکەن، ئێمە جێ بەجێی دەکەین، مەسەلەی موساتەحە ئەوە دەکرێت دوایی لەگەڵ لیژنەی قانونی، ئەوە مەسەلەیەکی زۆر تایبەتە ئەو دوو شوێنەی تر نییانە، ئێرە کراوە بە موساتەحە پێش کابینەی پێنج، کۆن کراوە، هەر دوو قانونەکە وەك جەنابت ئاگاداری ئێمە ئامادەین، پەرلەمان بڕیار بدات، هەفتەی ئایندە، دە ڕۆژی تر خوێندنەوەی بۆ بکرێت و بڕیاری بۆ بدرێت، ئێمە هیچ کێشەیەکمان نییە با ئەویتر دوابکەوێت، فەرمانبەرەکانی ئەسواقی مەرکەزی پرسیار کرا لەکوێین؟ ئەو دووانە هەر نیانە، ئەویتریش کە زیادە وەکو ئەو هەموو فەرمانبەرە زیادەی کە لە حکومەتی هەرێمدا هەیە دانیشتوون و مەعاشی خۆیان وەردەگرن بێ ئیش، هەندێکیان دەوام دەکەن و هەندێکیشیان نایکەن، ئامادەش نین نەقل بکرێن بۆ ڕەقابەی تیجاری، نەخێر ئامادە نین، بەنیسبەت فایلە چۆڵەکان هەر شەریکەیەك دەرمان بێت، یان غەیری ئەوانە، ئێمە موتابەعەی هەموو فایلەکان دەکەین، یەك بە یەك بە دوای فایلەکاندا دەڕۆین، وەقت دیاری دەکرێت بۆ ئەو فایلە چۆڵانە، ئەگینا ئیجرائاتی لەگەڵدا دەکرێت، ئەوە تەعویزی خۆراکیش پرسیار کرا ئەوە وەڵامەکەیەتی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، وابزانم قسەی زۆرمان کردو دانیشتنێکی زۆر گرنگ بوو، ئێستا زیاتر دەتوانین لەو بواردا بە مەعلوماتەوە قسەی لەسەر بکەین، بە مەعلوماتەوە بەرنامە دابنێین بۆ چاکتر کردنی چۆنیەتی ڕوو بەڕوو بوونەوەی ئەو دیاردە نامۆیانە، ناڵێم نامۆیە، چونکە وای لێهاتووە ڕۆژانەیە لە سەرتانسەری عێراق و کوردستانیشدا هەیە، ئێمە پشتگیری لە هەموو هەنگاوەکانی حکومەت دەکەین بۆ ئەو پلانانەی کە دایانناوە، ئەو هەنگاوانەی کە ئەنجامیان داوە بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی هەموو ئەو دیاردە نابەجێیانە، کە زەرەری هاووڵاتیانە، من تەبعەن دەمەوێت هەم لە قسەکانی ئێوەی بەڕێزدا هاتووە دووپاتی بکەمەوە:

یەکەم/ ئەو پێشنیارانەی کە باس کران لە ڕاپۆرتی لیژنەی تەندروستیدا هاتبوو، تەبعەن دەکرێتە تەوصیات، پاش ئەوەی گوێ بیستی هەموو وەزیرەکان بووین، ئەوەی کە پێویستە بکرێتە تەوصیات ڕەچاوی بکەین، ئەوە هەر کەسێك پێشنیارێکی هەبێت ئاراستەی لیژنەی تەندروستی بکاتن پێش ئەوەی ڕاپۆرتەکەی بنێرێتن، بۆ ئەوەی لەبەرچاوی بگرێتن و ئەو خاڵەی کە پێویستە لێرە قسەتان کردووە بیخاتە ناو ڕاپۆرتەکەی، مەسەلەیەکی تر هەیە کە دەبێت قسەی لەسەر بکەین زۆر باس کرا، ئەوویش

مەسەلەی زۆر مەعامەلە کردن لەگەڵ ئەوانەی کە سەرپێچی دەکەن، موخالەفە دەکەن بەپێی یاسا، هەمووتان دەزانن تەبعەن من لێرە گوێم لە زۆر ئەندامان بوو، لە وەزیرەکانیش بوو کە موعامەلەیان لەگەڵ ئەوانەی سەرپێچی دەکەن تەنیا بە غەرامەیە، راستە پێویست دەکاتن یاسایەك دەربچێتن، بەڵام کاك فرسەتیش بۆی نووسیوم و کاك شێروانیش ئاماژەی پێ کرد یاسا هەیە، دەتوانین جێ بەجێی بکەین، یاسایەکی زۆر توندیش هەیە، ئێمە لە هەرێمی کوردستان هەرچی یاسایەك پێشی کۆتایی مانگی دەی 1991 دەرچوو بێت لە لایەن حکومەتەوە، لێرەدا جێ بەجێ دەکرێت، ئەگەر ئیلغا نەکرا بێت، یان هەموار نەکرا بێتەوە، ئەو تاریخەش بۆچی دەڵێم، لەو تاریخەدا حکومەتی لەناوچوو ئیداراتی سەحب کرد، لەو تاریخەدا مانگی ئۆکتۆبەری یان 23 بوو، یان 27 بوو نازانم، ئەو یاسایەش هەیە زۆریش توندە، من مەتەئکیدم ئێستا یاساییەك دەربکەین لێرە قەت مومکین نییە سزایەکانی بگاتە ئەوە، چونکە رەخنەیەکی زۆریش گیرا عقوبەی ئیعدامی تێدایە، رەنگە موعارەزەیەکی زۆری تێدا بێت کە نابێت عقوبەی ئیعدامی تێدا بێتن، ئەو جۆرە هینەو ئەوانەی ئێستا مەجموعەیەك تاجیر کە ئیعدام کران، دەریانکردووە لە مەحکەمە لەبەر ئەوەی بنەمایەکی نەبووە ئەو ئیعدام کردنە، هەم لە قانونی عقوبات، هەم لە قانونی جەزائی ئەو مەوزوعاتانە باس دەکرێت، ئێمە پشتگیری لەو داوایە دەکەین کە وەزیری تەندروستی باسی کرد بودجەکەیان کەمە، لە موناقەشەی بودجەدا لیژنەی تەندروستی و زۆربەی ئەندامانی لیژنەی تەندروستی باسیان لەوە کرد، کە دەبێت بودجەی تەرخان کراو بۆ وەزارەت زیاد بکرێت، کە مەجال نەبوو بودجەی تەکمیلی کە دانراوە بۆ ئەو بوارانە، گوتمان رەچاوی ئەوە بکەین، یەك لە وەزارەتەکان کە پێویستە پارەیەکی زیاتری بۆ تەرخان بکرێت وەزارەتی تەندروستییە، ئومێد دەکەین کە حکومەتی هەرێم بە بایەخەوە ئەو تەوصیەیە وەربگرێتن، بەپێی ئیمکان و پێویست جێ بەجێی بکات، پێموایە دەبێت لیژنەکان بەتایبەتی لیژنەی تەندروستی و لیژنەی دارایی بە دوای ئەو کۆبوونەوەیەدا بچنەوە، ئەو کارانەی کە ئەنجامیان داوە پێشتر بەردەوام بن لە ئەنجامدانی، بەتایبەتی لەگەڵ پارێزگاری شارەکان، لیژنەی بازرگانی، پارێزگای شارەکان، بازاڕ، پێویستی کرد بەپێی پێویست پارێزگاری شارەکان دەعوەت بکرێن بۆ لیژنەکانی ئێرە بۆ موناقەشە کردنی چۆنیەتی چارەسەر کردنی رووداوەکان و چاك کردنی وەزعەکان، ئەگەر پێویستی کرد جەنابی وەزیری پەیوەندیداریش لەگەڵیاندا بەشدار بێت، ئەوە باشترە، ئەو قسانە تەبعەن لەبەر رۆشنایی قسەی جەنابی وەزیرو قسەی ئێوەیە، بۆیە کۆم کردۆتەوە، ئەو لیژنانەی کە دەچن رەقابەی بازاڕ دەکەن، پێویستە لەسەریان لە جێگایەکدا موخالەفەیان دیت ئیکتیفا بەوە نەکەن تەنیا موخالەفەکەی لاببەن، پێویستە زەبتێك هەبێتن بە موخالەفەکەو بدرێت بە دادوەری گشتی، یان بدرێت بە حاکمی تەحقیق، دادوەری لێکۆڵینەوە، بۆ ئەوەی بەپێی قانون سزا بدرێت، هەر ئەوەندە نەبێتن لە سەرپێچییەکە، یەعنی داواکاری گشتی بۆچی دانراوە، قانونی بۆ دەرچووەو دەسەڵاتی پێ دراوە، یەك لە مەسەلەکان رووبەڕوو بوونەوەی ئەو دیاردانەیە کە لەلایەن حکومەتەوە، لە لایەن پۆلیسەوە، لە لایەن لیژنەکانەوە ئاراستەیان دەکرێت، داوای بە دواداچوونیان لێ دەکرێت، هەموو ئەو دەعوا جەزائیانەی کە لە

وەزارەتەکاندا هەیە، پێویستە جووڵانەوەی لێ بکرێت بەتایبەتی بازرگانی بە دەرمان دەکەن، کە موخالیفی قانونە، پێویستە هەموو دامودەزگاکان هاوکاری وەزارەتی بازرگانی بکەن، بۆ ئەوەی ئەو مەوادانەی بە قاچاغ دێنە کوردستان زیاتر موتابەعە بکرێن، من پێموایە زیاتر ئەو دەرمان و خواردنانەی کە سەرپێچی لایەنە تەندروستیەکان بە قاچاغەوە دێنە کوردستان، لایەنێکی تر کە زۆر باس کرا مەسەلەی ئەو خۆراکەی کە لە بەغداوە دێت، ئەو دەرمانەی کە لە بەغداوە دێت، ئەو سەکتەرانەی لە بودجەی ئێمە پارەکە دەبڕێت، بەڕاستی ئەوە پێویستی بە دیراسەتێك هەیە، چونکە ئەوە پارەکە باسمان کردووە، وەزارەتی دارایی و ئابووری، وەزارەتی تەندروستی، وەزارەتی بازرگانی حەقە دیراسەتێك بکەن بە یەکەوە لە هەموو روویەکەوە، من پێموا نییە بەغدا ئیعتیرازی هەبێت، قسەمان لەسەر کردووە، من وام بیستووە ئەگەر غەڵەتم بۆم چاکی بکەنەوە، گوتوویانە ئەگەر ناتانەوێت دەتوانین ئێمە بیخەینە سەر میزانیەتان خۆتان بیکڕن، بەڵام لێرەدا وەزارەتی دارایی و ئابووری پێی وا بووە ئەو پارەیەی کە ئێمە خۆمان ئەگەر خۆراکمان کڕی بۆ نموونە رەنگە زیاتری تێ بچێتن، رەنگە ئەو قودرەتەشمان نەبێت بتوانین ئەو هەموو خۆراکە بەو بڕە پارەیەی کە لە بەغدا هین دەکاتن، چونکە دەعمێکی لەوێوە هەیە، ئەو کواڵتیەی کە دەمانەوێت، ئینجا تەبعەن ئەوە دیراسەتی دەوێت، ئەگەر بێتو ئەو سێ وەزارەتە، یان حکومەت دەتوانێتن زەخت لەسەر ئەوە بکاتن، کە ئەو پارەیە لە بودجەی هەرێم نەبڕێتن و بخرێتە سەر مەسئولیەتی خۆمان، تەبعەن ئاماژە بە پرسیارێك نەکرا بوو دەڵێتن صیدلیەکان ئایا قانونین، بەڵێ رێنمایی خۆیان هەیە، نەقابەی صیدلیە موتابەعەیان دەکات، وەزارەتی تەندروستی موتابەعەیان دەکات، هەر صیدلیەك بە قانون نەبێت، بە ئیجازە نەبێت، بە کەیفی خۆی ناتوانێتن، جگە لەوەش دائیمەن کۆنترۆلیان لەسەردا هەیە، بۆ ئەوەی بزانن ئەو دەرمان و شتانە بەپێی رێنماییەکانی وەزارەتە، بەپێی رێنماییەکانی تەندروستییە، یان نا، وشیار کردنی خەڵك مەسئولیەتێکی لایەنیە، هەمیشە ئاماژەمان پێ کردووە، خەڵك دەبێت وشیاری هەبێتن بۆ تەندروستی خۆی، بەرامبەر تەندروستی خۆی، بەرامبەر جێ بەجێ کردنی یاسا، بەرامبەر کۆمەڵگا، ئەمەش دەبێت هەموو لایەکمان پێی هەڵبستین و هەموو لایەکمان هاوکاری حکومەت بین لە جێ بەجێ کردنی بەرنامەکەیان، بۆ رووبەڕوو بوونەوەی هەموو دیاردە نامۆیەکان، هەموو دیاردە خراپەکان، کۆمەڵگاکەمان رزگار بکەین لە دیاردەی گەندەڵی، لە دیاردەی دەرمانی ئێکسپایەر، لە دیاردەی خۆراکی وەقت بەسەرچوو، بۆ ئەوەی پێکەوە بتوانین خزمەتی هاووڵاتیان بکەین کە هەدەف کۆتایی هەموو لایەکمانە، پەرلەمان، حکومەت، دادوەری، میدیا، هاووڵاتی، هەر هاووڵاتیەك هەستی لێپرسراوەتی هەبێتن، دەبێت هەست بەوە بکاتن هاوکاری ئەو بەرنامەیە بێت کە لە پێناوی هاووڵاتیانە، من پێموایە ئەوەندە بوو، داوا لە لیژنەی قانونی و لیژنەی تەندروستی هەرچی پێویست بێت ئەوەی ئەو یاسایە لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی و پلاندانان دابنیشن، بۆ ئەوەی ئەگەر پێویست بکاتن یاساییەکی تایبەت دەربێتن، پرۆژەیەك تەقدیم بکەن رووی داواکارییەکە ئەوە بوو، رەنگە لەوەی بگەڕێینەوە پرۆژەیەك تەقدیم بکەن حاڵەتی تایبەتمەندی خۆی کوردستانی تێدا بێتن، سزای تێدا بێتن بۆ ئەوانەی

سەرپێچی دەکەن بەپێی ڕێنماییەکان ناجوولێنەوە، زۆر سوپاستان دەکەم، سوپاسی هەموو وەزیرە بەڕێزەکان دەکەم کە هاتوون، ئێستاش کۆتایی بەو خاڵە دەهێنین، خاڵی دواییمان ماوە لە بەرنامەی کار ئەویش کورتە، دەبێت وەزیری تەندروسیتمان لەگەڵ بێت، ئەگەر جەنابی وەزیرەکانی تریش لەگەڵمان دادەنیشن هەر مەمنوونین، زۆرمان پێ ناچێتن، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم بێن لە تەنیشت وەزیری تەندروستی دانیشن بۆ موناقەشە کردنی خاڵی دوایی بەرنامەی کارمان کە بریتیە لە خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ژمارە (31)ی ساڵی 2007 یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرە کێشان لە هەرێمی کوردستان- عێراق، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

دیارە ئەو یاسایەمان دەرکرد، یاسایەکە لە لایەن سەرۆکی هەرێمەوە ئیمزا کراوە، یەعنی واتا لە 5/31 دیاری کراوە دەبێت جێ بەجێ بکرێت، ئێستا حکومەتی هەرێم پرۆژەیەکی ناردووە بۆ هەموار کردنی ئەو یاسایە، خاڵێکیان دیاری کردووە، کە دەڵێت ئێمە لە یاسایەکەدا تۆمارمان کرد بوو، دەبێت ئەو وشیار کردنەوەیە کە لە لایەن جگەرە خەتەرە بۆ تەندروستی ئینسان، دەبێت بە زمانی کوردی و عەرەبی بنووسرێتن، داوایان کرد بوو لە پرۆژەکەیان، کە ئەو ترساندنە تەندروستییە وەکو لە دەستووری عێراقدا هاتووە، دەڵێت بەو شێوەیە بنووسرێت عەمەلیتر (باحدى لغتين) بە یەکێك لە زمانەکانی کوردی و عەرەبی، مەقصەدی ئەوەیە کوردی و عەرەبی، ئینجا ئێمە با بزانین لیژنەی یاسایی ڕەئییان چیە، چونکە ئێمە ئاراستەی ئەوانمان کرد، لەگەڵ لیژنەی تەندروستی ئاراستەی ئێوەشمان کرد، پاش ئەوەی کە ڕەئی لیژنەی یاسایی ئینجا دەیخەینە موناقەشەوە، فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعيد جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ڕەئی لیژنەی یاسایی.

بڕگەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، لەبەرچی؟ لیژنەکە وا دەبینێت ئەگەر پرۆژە یاسایەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، ئەوە بەکار هێنانی زمانی کوردی ئەوەی حکومەت ناردوویەتی ئاگادار کردنەوەی زیانی جگەرە پشتگوێ دەخرێت، یەعنی زمانی کوردی پشتگوێ دەخرێت، تەنیا زمانی عەرەبی بەکار دێت، ئەگەر ئەو مەجالە بدرێتن، ئێمە پێمان باشە شتەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڵام پێشنیارێکمان هەیە لە جیاتی ماددەی یەکەمی پرۆژەکە جێ بەجێ کردنی بڕگەی یەکەم/2 لە ماددەی پێنجەم لەم یاسایەدا دوا بخرێت بۆ ماوەیەك لە 2008/12/31 تێپەر نەکات بەتایبەتی، چونکە ئەو کۆمپانیایانەی کە گرێبەستی جگەرە تا کۆتایی هاتنی ئەم بڕیارە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە ئێستا پرۆژەی حکومەت دەڵێت ئەو بڕگەیە ئیلغا بکەن کە دەڵێت بە هەردوو زمان بنووسرێت، دەبێت بنووسرێت بە یەکێك لە زمانە ڕەسمیەکانی جمهوریەتی عێراقی فیدراڵ بەپێی ڕێنماییەکانی ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی، ئەوە موقتەرەحی حکومەتە، لیژنەی یاسایی دەڵێت نەخێر، ئەو بڕگەیە

نەگۆڕێت، چونکە پێویستەو لە دەستووردا هاتووە، زمانی کوردی و عەرەبی هەردووکیان ڕەسمین، ئێمە دەبێت لە وڵاتی خۆماندا ئەوە تەسویر بکەین، بەڵام وەکو ئاگادارم ئەو قسانە دەکەم، وەکو دیراسەتمان کردووە، ڕەنگە زۆر شەریکات هەیە فریا نەکەون لە 5/31دا لە مەصدەرەکەی ئەو تەحزیرە بە کوردیش بنووسن، وەختی دەوێت بۆیە ئیقتیراحیان کردووە کە نەگۆڕێتن، بەڵام لە 5/31دا ئەو شەرتە تەتبیق نەبێت لەسەریان، بەڵکو لە کۆتایی ساڵەوە ئەو شەرتە جێ بەجێ بکرێت، واتا لە کۆتایی ساڵەوە موحاسەبە بکرێن بە زمانی کوردی و عەرەبی، شتێکی تریش پێش ئەوەی ڕەئی وەزیری تەندروستی داوا بکەم ئەو ڕەئی بداتن، ئەویش ئەوەیە تەبعەن دەڵێ نازانم لە یاسایەکە دەکرێت ئەوە ڕوون بکەنەوە، ئەو تەحزیرە بۆ ئەو جگەرەیە نییە کە بە ترانزێت دێتە کوردستان، یەعنی جگەرەیەك ئەگەر لێرەدا دەچێتە خەلیج ترانزێتە، ئەوە تێپەر نەبێتن ئەو شەرتە لەسەر ئەو جگەرەیە تەتبیق دەبێتن کە دێتە کوردستان، ئەوەش با لە لامان ڕوون بێت، داوا لە وەزیری تەندروستیش دەکەم ڕەئی خۆی لەسەر ئەو پرۆژەیەو ڕەئی لەسەر ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بدات، فەرموو.

بەڕێز د.زریان عثمان/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من پشتیوانی لە پێشنیاری لیژنەی یاسا دەکەم، چونکە بەداخەوە جیلی نوێی میللەتی ئێمە زۆربەی زۆری عەرەبی ناخوێنێتەوەو قسەشی پێ ناکات و بە نەقصێکی گەورەی دەزانم، بەڵام ئەوە واقیعێکە، واقیعێکی ناخۆشە، لەبەر ئەوە بوونی بە زمانی کوردی پێویستە هەم وەکو کەلتوری خۆمان، ئەگەر ئیسپات بکەن پاکەتێك بێتە ژوورەوە تەنها بۆ ئیستیراد، بۆ ڕەت بوون بێت، ترانزێت بێت لە هەرێمی کوردستان، ئەو کات دەتوانین بڵێین بەس بە عەرەبی بێت، یان بە عەرەبی و کوردی بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئێستا موقتەرەحەکەی لیژنەی یاسایی حکومەتیش تەئیدی کرد، یەعنی ئیختیلافێکمان نەما، کەس هەیە لەگەڵ موقتەرەحی لیژنەی یاسایی نەبێت، کە پشتگیری کرا لە لایەن ئەوە، بۆ ئەوەی وەخت نەکوژین هەمووتان دەزانم چ دەڵێین، یەعنی موقتەرەحەکە ئەوەیە کە نەگۆڕێت بە هەردوو زمان بێت، تەنیا ئەوەندەیە ماوەکە لە 5/31 عەمەلی نییە، ماوەکە دوابخرێت بۆ 12/31 کەس خیلاف لەسەر ئەوە هەیە، باشە دەیخەمە دەنگدانەوە، موقتەرەحی لیژنەی یاسایی کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ وەرگیرا، تەتبیق دەبێت ئێمە لەگەڵ بازرگانەکان دانیشتووین ئەو یاسایە کە دەرچووە، جگە لەوەی لە زۆر شوێندا قەدەغەی دەکاتن کە پێویستە، وای کردووە ئەو بازرگانانە بەدوای کۆمپانیا ئەسڵیەکان بڕۆن، چونکە ئەو شتانەو مواصەفاتانەی کە داوامان کردووە، هەمووی لەبەر ئەوە خۆیان هاتوون و داوایان کرد گوتیان بۆ ئەوەی جێ بەجێی بکەین، ئێمە ئێستاکە ناتوانین داوامان کردووە لە شەریکاتی ئەسڵی وەختمان بدرێتێ، زۆر سوپاستان دەکەم، بەڵێ کاک کەریم فەرموو.